

NEMZETELISÉG
VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a vármegyei tanító egyesület a vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kindja a Iászló-Nagykúri-Szolnok vármegyei
Tanítóegyesület. Megjelenik havonként.

Előfizetési díjak:

Egész évre
Fél évre

6000 kor.
3000 kor.

Egyes szám ára 500 K.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.

Felölős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak. Reklamációk
Jánossy Pál egy. pénztároshoz, a lap szel-
lemi részére vonatkozó közlemények a szer-
kesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére
küldendők. Keziratokat nem adunk vissza.

Madách Imre.

Néhány nap múlva letűnik a Madách—centennarium éve is. El nem mulaszthatjuk, hogy e lap hasábjain ne emlékezzünk meg Madách Imréről, a tragikus, emberről, az Ember Tragédiájának szerzőjéről és — sokszor — főszereplőjéről.

A lélek egyik tükörre az írásmű. Ezen állítás Madáchnól is nagyon hebizonyosodik. Madách, aki annyit szenvedett életében s kinek oly keserű csalódásokon kellett keresztül esnie önkéntelenül is sok helyen magát rajzolja föhősében. Bár a szenvedésekben kritikussá vált lelke megszólal Lucifer teremtskritikájában is (I. szín). Madách az Ember Tragédiájában mégis csak Adám marad. Egészen másképp azonban mint Goethe Faustja. Faust — mint mondja nagynak, erősnek érzi magában az Isten; Madách Adámja, legyen bár fárao, Miltiádes vagy Keppler mindig megmarad neve eredeti, értelménél — földből való Ember, ki kétségbe esik, ha égi szózat nem biztatja.

Küzködő, szenvedő, csalódó, célját az életben el nem érő ember Adám, aki nemcsak Madáchtól ábrázolja, hanem mindnyájunkat.

Éva női erényeit és gyöngéit is természet után rajzolta Madách. A női erények mintája, a költő jó édes anyja; a női hibákat is saját szomorú tapasztalatából írja, ez élte legnagyobb csalódása, saját neje.

Az Ember Tragédiájának majdnem minden jelenete már a múlté, a történetemé. Hogy milyen lesz a tizennegyedik szín, azt senki se

tudja, csak az a biztos, hogy valamilyen formában eljő. Madách hypothesisét véve alapul, ott ugyan még tényleg nem vagyunk, hogy az egyenlítő is örök hó és-jég borítsa; egy szörnyű előfutárját ez eseményeknek azonban már látjuk. Hidegség, fagy, közöny az emberek szívében. S ha e szomorú XIV. színt képes értelemben fogjuk fel, így — sajnos — már bekövetkezett. Gyermekeink lelkének zseny hajtasai már ily zord lelki érában élnek. Az idej csikorgó, hideg tele felváltja majd a lengő tavaszi szellő, mely felolvasztja a havat, jeget s mindent zöldelővé tesz. Hogy a nagy, magyartélnék is eljőjön a varva-várt tavasza s felolvadjon az emberek szívéből a halálos közöny, a dermesztő szívtelesség, óna és hogy e zordontél ne ártsón ártatlan gyermekeink üde lelkének, az ezen való munkálkodás a tanítóság feladata. Ojtsa a tanító a gyermek szívébe s döröjje ki a szomorú, magyar éjszakába:

„Ember, küzdj és bízza bizzáll!”

Dr. Magyar Gyula.

A tanyai tanító elele kapcsolatban az analfabétizmus kiküszöbölésével.

— Irta: Székely Nándor áll. isk. igazgató Kisújszállás. —

(Folytatás.)

A karthausi szerzetesekről tudjuk, hogy nagyon szigorú életszabályok között éltek, de ezek között a legszigorubb a hallgatás fogadalma volt. A karthausiak azonban még is tudtak beszélgetni, ha összejártak, a tenyerüket mutatván egymásnak, ami azt jelentette: „memento mori.”

Nekünk is van mementoánk, de nem a halál, hanem a felláadás a Nagymagyarország!

Szükségesnek tartanom azért, az irredenta és hazafias eszme istápolása érdekében, ha a tanítók az irredenta dalok kultiválása szaporítása körül sokkal nagyobb tevékenységet fejtenének ki, továbbá, hogy az eszme kialakítását megakadályozzuk s lépten-nyomon mindenkinek emlékeztetőbe idézzük, célszerűnek tartanom az iskolás gyermekek köszönését a jó nap mellett: „magam emlékezettel *Negyvenhárom ország*”-t kibővíteni:

Ennyiben akarom a tanyai viszonyokat s a tanító környezetét ismertetni. Még csak azt kívánom megjegyezni, hogy valahányszor én a magyar népről leírást olvastam, az tele volt rúdzdval a jónak, a szépnek, a nemesnek minden virágával s ha valaki abból ismerné meg a magyar nép életét, az nyilván azt hinné, miszerint a magyar a földkerekségen a legideálisabban élő nép.

Nekünk népművelőknek azonban nem az a célunk, hogy a hibákat elleplezzük s még a rosszat is a jónak és szépnek fogalmával dekoráljuk, sőt inkább a hibák és bajok feltárásával, azok elhárításának útját keressük. Nézzük azért mitféle eszközök állanak rendelkezésre a tanyai nép művelésére?

A mai tanyai iskola nem oázis a puszták közepén, hanem ritteg szigetéhez, hol a tanyai tanító morzsolgatja le a napjait s hullassa krokodilus könnyeit.

A tanyai iskola az áll egyedül s szinte azt lehetne kérdezni: miért állsz itt hiába?

Kapcsolat közte s a család közt semmi sincs, de van helyette akkora ürresség, mint Makó és Jeruzsálem között. S ez nem csak azért van mert Mohamed nem megy a hegyhez, hanem megfordulva: a hegy nem megy Mohamedhez.

Életeleetlen élet; sorsa pedig egy a hátramaradással. Csak ritkán térnek be szomjas utazók, ha nem tudományszomjat oltani, ilyenkor átkozzák is, hogy az isten nem korcsmának teremtette.

Nevelés dolog volna a tanyai nép felfogása szerint, ha a tanyai tanító felnőtteket akarna tanítani, mikor mindenki azt hiszi, hogy Ő a földhatán a legokosobbnak született s amit Ő tud, azt a legjobban tudja s azontul több tudomány sincs is.

Sajnálatos faji sajátosságok vagy tulajdonságok ezek s az ilyen nép habár tökéletesnek gondolja magát, nem tökéletes hanem szerencsétlen.

Ifjúsági egyesületek, olvasóköriek, énekkarok szervezése a tanyán meddő kísérletezés, ami gyümölcsöt nem terem.

Működvelő előadás betanítást minden évben megkísérlem, de még egyszer sem sikerült.

A tanyai tanító tevékenysége így pusztán a gyermekek tanításában merül ki s azért inkább nevezhető tanítói gyermek mint néptanítónak

A tanyai tanítónak az életéről nem sokat lehet mondani az hamar kimerül. Neki nincs is különben élete; azaz jobban kifejezve az Ő élete nem élet.

Nincs abban ideálizmus, nincs vidám humor, nincs érdekesség, nincs esztétika, hanem fekete unalom és keserű nyomorúság.

A tanyai nép élete és a tanítói között nagy a különbség, a népé ugyanis rossz, a tanítóé még rosszabb.

Hogy a tanyai tanító saját enjének az ellátása, milyen küzdelembe kerül, arról csak annak lehet fogalma, aki azt végig élte.

Robinson módjára a senki szigetére származik, de míg a Robinson sziget természeti kincsekben gazdag birodalom vala, addig egy tanyai iskola kopár valami, ahol Robinsoni hittel, reménységgel és energiával sem sokat lehet építeni.

Elhelyezkedni a tanya világban igen nehéz, mert rendszerint egyedül, semmi nélkül érkezik; mint legszegényebb ember a tanyán, kezdi a működését és mint legszegényebb végzi be.

Míg ügyes-hajos dolgait mindenki elvégezheti, addig neki segedelem és fogat nem áll rendelkezésre.

Ha búzája van, az még nem jelenti azt, hogy kenyere is van, mert annak liszté való átváltoztatása olyan eséllyel jár, mint a nyerésnek az osztályosorsjátékon.

A nép sem imádságért, sem barátságért nem segít rajta s ha pedig véletlenül segít, azt a fizetéséből nem képes megfizetni.

Igy holmijai a hatán fuvarozhatja s járhat nem hatlovas hintókon, hanem gyalog, térdig érő sáron.

(Folytatjuk.)

Pedagógia.

A vallás-erkölcsös nevelés és a család.*)

— Irta: Novothny Jenő. —

E napokban egy helybeli érdemes iskola 30 éves jubileumán az ifjúság vallás-erkölcsös nevelésének szükségességét hangsúlyozták. Ez indított engem arra, hogy ez alkalommal e helyen, ahol pár száz családapát és anyát látok egybegyűlve a család és iskola vallás-erkölcsi kapcsolatáról beszéljek.

Vallásról is erkölcsről is lévén szó, a laikustalan azt hinné, hogy csakis az egyháziaknak, papoknak kötelessége. Aki így képzelné azt el, az nagy tévedésben van. Az ifjúság vallás-erkölcsös nevelése kiválóan

*) Előadott a szolnoki Keresztény Nemzeti Egyesület és Partkör egyik vasárnap d. u. tartott előadásán.

családnak és iskolának legfontosabb kötelessége. Iskoláink ismerik kötelességüket, azért én főleg a helyes házi nevelésről fogok szólni. Rá fogok mutatni a szülők kötelességeire, azoknak ismertebb és ritkábban előforduló nevelési mulasztásaira, némely családőknek helytelen irányú nevelési kinövésére és az ezekből fakadó gyermeki lélekhibákra.

Előre is bocsánatot kérek, ha netalán érzékenyebb részeket érintek majd beszédem folyamán. Gondoljunk a betegre, akit végig tapogat az orvos kutató keze, aki némely beteg testrészt érintésnél fölhiszen. De éppen ezen fölhiszenésből tudhatjuk, hogy hol a hiba, hogy éppen itt kell keresnünk a baj fészkét. 23 éves gyermeknevelői munkásságom tapasztalataira beszélek belőlem, kérem, fogadják ezt szívesen.

A gyermek lelket a szülői nevelés és az iskola formálják olyanná, amilyen. A család és iskola alakítják a fogékony gyermek lelket, mely lát, hall, következtet, ítéleteket alkot és aszerint cselekszik. A család és iskola kötelessége a figyelő gyermeklélek elé oly erkölcsi és társadalmi igazságokat állítani, hogy helyes ítéleteket alkothasson. A gyermek ne azért tegye a jót és kerülje a rosszat, mert ez a parancs és neki mint gyengébbnek engedelmeskednie kell, hanem azért, mert kellő időben és alkalmas módon felvilágosítottuk és meggyőztük arról, hogy ez a helyes út, amaz a rossz, — helytelen.

A nevelői munkát a kertészkedéshez hasonlítom. Nem elegendő a magot elvetni, hanem a kikelt növényt óvni, gondozni is kell, mert különben elnyomják az ellenséges gyomok s az elcsenevézesedik, vagy elpusztul. Gyomlálnunk kell tehát, tisztogatnunk állandóan, öntözgetnünk, kellően táplálnunk a csemetét és amikor már koronáját kezdi bontogatni, annak helytelen irányba növe ágait nyesegetnünk szükséges.

Szakasztottan ilyen a gyermeklélek is. Azt is óvunk, ápolunk kell. Eltávolítanunk közeléből minden káros dudvát, mely őt helyes fejlődésében károsan befolyásolhatná.

Ilyen káros gyom a rossz példa. Hiába tanítom gyermekemet testi és lelki tisztaságra, ha én magam is nem vagyok olyan; hiába intem őszinteségre, ha látja, hogy én hazudozó vagyok, hiába intem türelemre, bigadtságra, ha atyjánál, anyjánál ellenkezőjét tapasztalja; hiába intem istenfélelemre, tekintélytisztelőre, takarékososságra, szorgalomra, ha én, az ő szülője nem járok templomba, káromkodom, ha a világi és egyházi tekintélyeket a gyermek fülehallatára szidom, becsmérlöm; hiába várok tőle szülők iránti tisztelőt, ha látja, hogy öreg apámmal, anyámmal rosszul bánok.

A gyermeki lélek igen éber. Mindent észrevesz, még azt is, amit nem neki szántunk és következtetve

ítéleteket alkot. És jaj annak az emberi erőnyeknek, amelynek ellenkezőjét a gyermek a családban tanulja meg.

Vadfa merad az a fa, melyet nemes ággal nem ojtanak be, vad gyümölcsöt fog az hozni egész életében — Mit várjunk oly gyermek lélektől, melyet vadon hagytak felnőni, sőt amelyik a tisztatlanság, hazudozás, istenkáromlás, tekintélyrombolás gyomerdejében nőtt fel?

Mindezen elmondottak az általános pozitív nevelési irányelveket foglalták össze dióhéjban. Minden gondolkodó szülő szíves figyelmébe ajánlom azokat.

Előadásom ezután főleg az iskolai életéről, a legzsengőbb kort meghaladott gyermek gyakorlati neveléséről fog szólni. Rámotatok az iskolagyermek leggyakrabban előforduló hibáira, azok szülőikre és be óhajtom mutatni a mélyen tisztelt szülőknek ezen tanulóhibák orvoslási módját.

(Folytatjuk.)

Gyermektanulmány.

A lelki jelenségek kiváltása.

A gyermektanulmányozással foglalkozó pedagógus törekvése arra irányul, hogy a gyermek lelkivilágát érzésben és gondolkodásban maga elé varázsolja. Kétségtelenül tehát minden alkalmat megragad, hogy cselekvő munkájában magát a gyermek előtt érdekessé tegye. Ez pedig csak is a bizalom — felkeltésével érheti el, miáltal a gyermek egyéni őszinteségét maga iránt fokozza.

A kölcsönös bizalom határvonalának sarkalatos pontjánál kezdődhet meg az a munka mely a gyermeki érzésnek nyilatkozatait különféle variációkban jelenteti meg. A lelki érzés nagy területéből fakadó megnyilvánulás nem egyforma mint az egyéni természet tulajdonságainak kiváltása.

Az egyéni tulajdonság természetes voltát csak a nevelés helyes és annak megszabott iránya adhatja meg, mely fölött a pedagógiai órszemnek épp úgy kell őrködni, mint egy jó anyának a csecsemő felett.

Rossz természetű tulajdonsággal egy gyermek sem születik, bár az átöröklés lelki vonásait magával hozza. A veleszületett egyéni természetes tulajdonság csak úgy maradhat meg

és prosperálhat a maga valóságában, ha őseinek környezetén kívül más közvetlen befolyás nem hat a gyermek lelki fejlődésére. *Itt van a pedagógiai nevelésnek nagy jelentősége*, melynek szálait a pedagógus csokrokba fonogathatja a gyermek érdekében. Nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy csak a jellem és erkölcsi érzés ápolása mellett domborítható ki azaz eredményes munka, mely a gyermek lelki sajátosságok tulajdonságait alaptermészeténél fogva a kitzűött cél felé irányítja. Mert jellemben és erkölcsi érésben megédzett gyermek egyénisége az emberi hivatásával járó kötelesség betartása iránt állandóan evidens lesz.

A nevelésnek legeminensebb feladata tehát a gyermeket akként emberré nevelve formálni, hogy testi és lelki fejlődés korhatáraiban az emberi tökéletességnek azt a pontját elérhesse, melyre őt a polgári élet hivatása predesztinálja.

A formálási munkának *oroszlánrésze a pedagógusé!* Az ő kezébe van letéteményezve a gyermek jövő szerencséje és léendő boldogulásának minden fájsza. Ez pedig attól függ, hogyan alapozta meg a gyermek nevelését, mely mint alapfeltételét őt egész életén keresztül nemesténykedéseiben kísérije.

A nevelési munka alatt s közben észrevehetők ama lelki motívumok szikrakénti vibrálása, melyekből világosan következtethető a gyermek alaptermészetére és kialakulandó egyéniségére. A pedagógusnak ilyenkor figyelni és kísérletezni elmulaszthatatlan kötelessége, nehogy a következtetésnek okszerűsége ellen vétson. A pedagógusnak tudnia kell azt, hogy a gyermek lelki érzéseiben sokszor összefüggés-telenül és céltudatosság nélkül csapong.

Mindez azonban ne okozzon aggodalmat! Sőt az ilyen sajátosságos lelki kilengések jobban segítik elő a pedagógus munkásságát, mivel ezek teljes erővel világítják meg a gyermek énjét.

„A néma gyermeknek anyja sem érti meg a szavát.” Így van a pedagógus is, ha a gyermeknek kevés a bizalma hozzá. Mennél jobban

csapong a gyermek lelki érzése munka és játék közben, annál jobban biztosíthatja a pedagógus az eléje tűzött cél elérését. Nagyon természetes, hogy a munka és játék közben megnyilvánult lelki jelenségek a nevelési munka irányát a kialakulandó egyéni természet megállapodása és megérése szerint határozzák meg. Ezért a megnyilvánult lelki jelenségek feljegyzése és nemök szerint való csoportosítása tehát elmulaszthatatlan kelléke a gyermeknevelés szempontjából, mert az ezekből következetesen leszűrt eredmény a gyermek lelki világát önként a pedagógus elé tárja. S ha pedagógus a gyermektanulmányozásnak zenepólusához ér, — teljes nyugodtsággal konstataálhatja, hogy fáradsága nincs veszendőben, sőt hivatásának megfelelő tudomány újabb birtokába lépett. Ehhez hasonló a kiforratlan gyermek gondolat- és érzésvilága is akkor, mikor a pedagógus elé kerül, hogy lelki szemei előtt újabb és újabb ismeretek által megnyissa a világ egyetemet kialakult társadalmi rendjében és annak felette nagy rendeltetését! (m. e.)

Egyesületi élet.

Meghívó.

A „Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Tanítóegyesület” temetkezési alapját helyettesítő és annak alosztályait képező „temetkezési segély-alap” csüörtőkön, azaz 1924 évi január hó 24-én délelőtt 9 órakor Szolnok n a Tiszpartii állami elemi iskolában alakuló gyűlését tartja, melyre az eddig belépett és ezentul belépni óhajtó tagokat tisztelettel meghívjuk.

Szolnok, 1924. évi január hó 2-án.

Novothny Jenő
egyleti titkar

Keszthelyi István
egyleti alelnök

„Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában
Hiszek egy isteni örök igazságban
Hiszek Magyarországt feltámadásában Amen.”

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tanító Egyesület kebelében, alapszabályainak 4. §-a alapján létesített temetkezési segélyalap kezelési szabályai.

1.

Cím: A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Tanító Egyesület Segélyalapja.

2.

Célja: Tagjai elhalálozásakor egy szolnoki első osztályu. — azonban selyem szemfedő és ércpokorsó nélkül, — temetés mindenkori költségeit segély képen biztosítani az elhunyt jogutóda, vagy eltemetője részére.

3.

Tagjai: a. A tanítóegyesület rendes tagjai lehetnek; b. a segély egyesületbe belépett tanító egyesületi tagnak a házastársa, valamint az általa eltarott és vele közös háztartásban élő fel- és lemenő vérszerintii rokonok (szüle, nagyszüle, gyermek, unoka) 7—75 éves korig; c. a 7 évnél fiatalabbak s az 55—65 évesek a kezelési szabály 4. és 5. pontjában itt csökkentett, vagy növelt díjak mellett. — 65 évesnél idősebbek nem léphetnek a segélyegyesület tagjai közé.

Csak névszerint megnevezett családtagok lehetnek a segélyalap tagjai.

4.

Állapvagyron. Minden 7—75 éves, aki a segély-alap tagjai közé való felvételt kéri, 2000 korona belépési díjat fizet, ha az 1924. év végéig, — a belépési díj háromszorosát, ha az 1925. évben, — s ötszörösét, ha az 1926. év végéig lép a segélyalap tagjai közé.

Jövőben ugyancsak 2000 K. felvételi díjat fizetnek azok is, kik vármegye területén nyerne hivatalt alkalmazást, ha itteni szolgálatuk kezdetétől számított egy éven belül, — a mindenkori belépési díj háromszorosát, ha itteni szolgálatuk második évében — és ötszörösét, ha megyénkbeni szolgálatuk harmadik évében lépnek a segély-alap tagjai közé.

Akik az előbb említett két esetben 3 év eltelté után kéri a segélyalap tagjai közé való felvételüket: csak a választmány engedélye s általa meghatározandó nagyobb díjak fizetése mellett lehetnek tagok.

A 7 évnél fiatalabb családtagok után az alapul szolgáló mindenkori felvételi díj fele fizetendő. A 7 éves kor betöltésével minden gyermek rendes fizető taggá lesz s a felvételi díj másik felét eltarója /befizetni köteles.

Ha egy családban négyénél több gyermek van a 7 évnél fiatalabbak után sem felvételi, sem halálesetenkénti díjat nem fizet eltarója; az ily gyermekek elhunytá esetén azért teljes gyermek temetési segélyt folyósít a segélyalap. A díjak fizetése nélkül felvett gyermekek a 7 éves korbetöltése után csak rendes felvételi díj és egyéb járulékok fizetése mellett maradhatnak a segély-alap tagjai.

Az 55—65 éves tanítóegyesületi rendes tagok a 7—55 éves koruk felvételi díját fizetik.

Az 55—65 éves családtagok a mindenkori felvételi díj fizetését kötelesek fizetni.

A belépési díjak képezik a segélyalap vagyonát, amelyet temetkezési segélyekre csak a segély-alap tagjainak közgyűlésén hozott határozat alapján lehet felhasználni; átmenetileg azonban igénybe vehető. Kamata a szükségletek fedezésére szolgál.

Ez alapvagyonhoz kell csatolni a kirótt és betolyt temetkezési járulékokból fennmaradó összegeket, valamint a régi segélyalapból megmaradt s az önkéntes adományokból befolyó összegeket is.

5.

Jövedelem, tagsági járulékok: Minden 7—65 éves rendes tag fizeti halálesetek álkalmával a temetési segély és 25%-ának együttes összegéből a fizető tagok között elosztott egy tagra eső részletét; a 7 éven aluliak után egy részlet felét fizeti eltarója. Ha négyénél több gyermek van egy családban, a 7 éven aluli azután ily járulékot nem fizet eltarója.

Hogy hány haláleset után kell fizetni a temetési segély részletet, azt pénzünk értékének állandósulása után a segély-alap tagjainak a közgyűlésé állapítja meg.

6.

Minden tag köteles halálozások esetén a temetési segélyből reá eső részletet a vett értesítés után 15 napon belül a segély-alap pénztárába befizetni a közbeszó levelezés portójával együtt.

A kirótt temetési költségeknek a temetési segély kifizetése után megmaradt 25%-a a kezelési költségek fedezésére s a vagyon gyarapítására szolgál.

Aki fizetési kötelezettségének egyszeri felszólításra nem tesz eleget az esedékesség után 30 napon belül: tagsága családtagjaival egyetemben megszűnik; az alap-hoz való igényét elveszti, befizetett díjai visszatérítését nem igényelheti. Ujból csak a tagok közgyűlésén hozott határozat alapján s már befizetett díjai beszámítása nélkül vehető fel.

7.

Aki a vármegye területéről elköltözik, minden jogát megtartja az alap-hoz, ha fizetési kötelezettségének elegett tett vagy tett folytatálagosan. A lakóhely változás bejelentendő.

8.

A segély-alaphoz való igényüket megtartják az önállóvá, keresővé vált családtagok is, ha fizetési kötelezettségüknek eleget tettek, vagy tesznek. Ezek házastársai vagy leszármazói nem lehetnek, azonban a segély-alap tagjai, ha az önálló keresővé vált tag a vármegyei tanító egyesületnek nem lehet vagy lesz tagjává.

9.

Mindig a temetési költség teljes összegét fizeti a segély-alap; 7 éven aluli gyermekek elhalálozásakor a

fel nőttek mindenkorai temetkezési segélyének felét. — A temetési segély a halálesetről szóló bizonyítvány és nyuista ellenében folyósítható.

10.

A temetési segély összegét pénzünk változó értékére való tekintettel 3 hónapoként állapítja meg a tanító-egyesület elnökségéből, az ellenőrből, egy számvizsgálóból s a pénztárosból álló bizottság a szolnoki temetkezési-vállalatoktól kapott tájékozódás alapján.

11.

A segély-alap kezelésére külön szerv nem alakult; ez a várm. tanító-egyesület egy alosztálya.

Ellenőrző a várm. tanító-egyesület ellenőrző szervei. A temetkezési segély-alapot is a vármegyei tanító-egyesület pénztárosa kezeli, de más alaptól elkülönítve. A pénztáros tisztelendője a kezelésért a bevétel 5%-a.

Temetési segélyek kezelési kiadások a várm. tanító-egyesület elnökének utalványozására folyósíthatók.

A temetkezési segély-alap állásáról, a kifizetésekéről a választmányoknak — más egyesületi ügyekhez hasonlóan — mindig jelentés teendő.

A temetkezési segély-alap tagjai azonban a várm. tanító-egyesület évi közgyűlése alkalmával azt megelőzőleg, külön taggyűlést tartanak, a segélyalapot érintő ügyekben (tagfelvétel, díjak felemelése, leszállítása, a kezelési szabály módosítása stb.) határoznak.

A kezelési szabályzat megváltoztatásához azonban a családfőtagok $\frac{2}{3}$ -ad részének jelenléte szükséges. Ha a tagok $\frac{2}{3}$ -ad része nem jelen meg a taggyűlésen, a következő taggyűlés a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz, mint más ügyekben.

A taggyűlésen alkotott határozatok a vármegyei tanító-egyesület közgyűlésén tudomásul vételi céljából bejelentendők.

12.

A segély-alap vagyona a választmány által kijelölt pénztáratétnél s meghatározott formában helyezendő el gyűmölcsözés végett.

13.

Minden itt nem szabályozott kérdésben sürgős esetekben a választmány végérvényesen a tagok közgyűlése határoz.

14.

A temetkezési segélyalapról vonatkozó s az összes tagokat érintő közlemények a tanító-egyesület hivatalos közlönyében hirdetendő meg.

15.

A temetkezési segély-alap működését csak a családfőtagok $\frac{2}{3}$ -ad részének határozata alapján szüntetheti meg. Felosztás esetén a temetkezési segély-alap vagyona a vármegyei tanító egyesületre száll, ha a tanító egyesület a segély-alap meglévő tagjainak mindenkorai temetési költségeit vállalja. Ha nem vállalja, úgy a segély-alap tiszta vagyona a megmaradt tagok között osztandó fel a segély-alapba befizetett összegek arányában.

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

10164—1923. szám.

Valamennyi gazdasági népiskola tekintetes Igazgatóságának.

A villás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur 1923. évi 146857. VII. sz. rendelete szerint a hatóságok, közhivatalok és közintézetek tagjainak és közegeinek mindennemű tiltott egyesületi működésétől való feltétlen tartózkodása tárgyában kiadott 6715/923 eln. sz. körrendelet (Lásd Hivatalos Közlöny 1923. évi november 15.-i számában) végrehajtása és végrehajtásának ellenőrzése végett felhívom Igazgató urat, hogy iskolájok szaktanítói és egyéb alkalmazottai az 1923. évi 7502. M. E. sz. kormányrendelet (megjelent a Budapesti Közlöny 1923. évi október hó 24-i számában) szerint tiltottnak minősíthető egyesületi tevékenységüket szüntessék meg s erről hozzám azonnal tegyenek jelentést.

Szolnok, 1923. évi december 12-én.

Bihary István
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

9740—1923. szám.

Valamennyi állami elemi iskola tek. igazgató-tanítójának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumnak 1923. évi november 2-án kelt 121511/1923 számú rendelete szerint az 1923. évi XV. t.-c. alapján az állami elemi iskolák és óvodák igazgatásával megbízott s a jelenlegi kényszerhelyzet miatt tényleges teendőket nem teljesítő egyes iskolákhoz áthelyezett vagy beosztott áll. elemi iskolai igazgató-tanítókat is megilleti az igazgatói pótlék.

Felhívom tehát mindazon tanítókat, akik megelőzőleg igazgatói díjat élveztek és jelenleg nem élvezik, ide tegyenek jelentést bejelentvén, hogy azelőtt mely iskolánál működtek és az iskola hány tanerős volt.

Szojnok, 1924. évi január 5-én.

Bihary István sk.
kir. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

Rovatvezető: Szathmáry Lajos népműv. titkár.

A várm. népműv. Bizottság közgyűlése.

1923 nov. 26-án tartatott meg a vármegyházán Bihary István elnöklété alatt.

Az 1922—23. évi munkásságról szerkesztett titkári jelentésekből örömmel állapította meg a Bizottság, hogy az iskolánkívüli népművelés ügye hatalmas lendületet vett s kevés kivétellel olyan megértésre talált, amely a hivatalos várokozást jóval felülmúlta.

A Bizottság a vármegyei központi kölcsönkönyvtár felállítását kimondotta.

A miniszterium azon tervét, hogy Szolnokon diapositiv-központot szándékozik felállítani örömmel üdvözölte.

Sajnálattal állapította meg, hogy az oláh invázió és vörös uralom alatt a népkönyvtáraknak majdnem $\frac{1}{4}$ része semmisült meg.

Elfogadta közgyűlés a múlt évi számadásokat, a f. évi munkatervet, a f. évi költséget 15 millió koronában irányozta elő.

Jóváhagyta az ujonnan alakult községi népműv. bizottságok munka- és alapszabály tervezeteit.

Valamennyi községi népművelési Bizottságnak. Szám: ad 575—923.

Tisztelettel kérjük tek. Bizottságot, hogy hatásköre területén sürgősen hívjon fel minden iskolát aziránt, hogy amelyek vándorkönyvtárakat óhajtanak nyerni, azok a V. K. M.-urhoz címzett kérvényüket várm. Bizottságunkhoz lapunk megjelenése után postafordultával okvetlen küldjék be, mert a késedelmes beküldés esetén elesnek a könyvtáraktól.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1923. december 31-én.

Bihary István
egyr. elnök, kir. tanfelügyelő

Szathmáry Lajos
titkár

LAPSZEMLE.

A „Tanítók Szövetsége” 12. számának vezércikkét Rákos István OTSz. elnöke írja, melyben a VIII. egyetemes Tanítógyűlés hitvallásának áldoz, amikor a magyar tanítók élő lelkiismeretének győzedelméről ír és a tanítói egyetemesség öntudatának ébredését jelzi. Mind ezt annak tulajdonítja, hogy az egyenlő fizetés semmi különbséget nem tesz állami és nem állami tanítók közt, mely körülmény immár megszüntette a gyűlölködést és az irigységet. A lap többi része egyesületi dolgok ügyét, tárgyalja.

A Hevesvármegyei Népművelés 11—12-ik számának első cikke Fejér Mihály egyesületi elnök tollából ered, ki rámutat a tanítók egyesületi tevékenységére és a szövetség szükségességére. Hangsúlyozza, hogy az összetartás ne csak tanácsadásból álljon, hanem tettekben is nyilvánuljon. Ebből kifolyólag 10 parancsolatot állít össze, melynek követése és betartása a kultúra szempontjából igen fontos kérdés.

H I R E K

István nap. A vármegyei Tanítóegyesület vezetősége ez idén is tanujelét adta, hogy fellettes hatósága, vezető tanfelügyelője iránt mély ragaszkodással és szeretettel viseltetik. Karácsony másodnapja István nap lévén, mely alkalommal vármegyénk szeretett tanfelügyelője Bihary István nevenapjának évfordulóját ünnepli. Az egyesület vezetősége részéről Keszthelyi István alelnök ünneplő formák betartása mellett úgy az egyesület tanítósa és szolnoki tantestületek nevében üdvözölte szeretett tanfelügyelőnket, ki az üdvözlést szívélyesen fogadva kifejti, hogy jövőben is csak úgy prosperálhat vármegyénk közoktatásügye, ha őt a tanítósa bizalommal veszi körül s nehéz munkásságában támogatására lesz!

„Csonka Magyarország — nem ország
Égész Magyarország — menyország!”

Felhívás vármegyénk nepoktatóihoz!
Értesitem vármegyénk néptanítóit, hogy Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanítóegyesülete iskolai használatra kiadta „Irredenta dalfüzet”-jét, melynek ára 3000 K. A dalfüzet magában foglalja az iskolákban tanítható legrészebb irredenta dalokat a tanulók hangterjedelméhez mérten, egy, két és három szólamban. E füzetet, mely helyes pedagógiai érzéssel értékes anyagot nyújt tanítóinknak, a legmelegebben ajánlom terjesztésre és használatra. Megrendelhető Jánossy Pál egyesületi pénztárosnál (kir. tanfelügyelői hivatal, Szolnok, ki 3200 K. előleges beutalás nélkül), Szolnok, ki 3200 K. előleges beutalás nélkül, azokat keresztkötés alatt portimentesen küldi meg a megrendelőknek.

Szolnok, 1924 jan 4.

Bihary
kir. tanfelügyelő.

Tagtársaink szíves figyelmebe! A központi választmány legutóbb tartott gyűlésében hozott határozatok egyikére való hivatkozással kartársi tisztelettel értesítjük tagtársainkat, hogy a központi választmány, tekintettel egyéni életünk vagyoni helyzetére, akként határozott, hogy utólagos jóváhagyás reményében a tagsági díjakat, évi 4000 koronára emeli fel. Érthető is a választmány határozata, melynek értelmében felkérjük tagtársainkat, hogy a javasolt tagsági díjakat minden felszólítás nélkül pénztárunkba befizetni sziveskedjenek. Egyesületünk csak úgy szolgálhatja tagtársaink érdekeit, ha azt kellőleg támogatjuk s anyagi áldozatra készek vagyunk. Reméljük, hogy ezen felhívásunkkal eredményt fog látni. Az elnökség.

Újra munkában. A karácsonyi szünet után az iskolák folytatják a megkezdett munkát. A váratlanul beköszöntött kemény tél miatt azonban néhány hétig valószínűleg csak feles, harmados munkát végezhet a tanítás, mert sok helyen a tüzelő anyag hiányos, még több helyen a gyermekek ruhátlansága fogják akadályozni a tanítást. No de reméljük, hogy amily hirtelen, amily váratlanul köszöntött be, hirtelen is, éppen oly váratlanul fog elbúcsúzni tőlünk s így a különben is elég hosszú nyúló második és harmadik munkánkat is jó sikerrel végezhetjük.

Áthelyezés. Marczy Tivadar kisujszállási áll. gazdasági szaktanító, a székesfehérvári gazdasági iskolához helyeztetett át.

Tanítóválasztás. Várady János okt. tanító a szolnoki róm. kath. Constantin iskolához, Grünfeld Berta okt. tanítónő a türkevei izr. iskolához választatott be rendes tanítónak illetve tanítónőnek.

Nyugdíjazás. Todor Imre kunszentmártoni társulati polg. isk. tanár és Beguiáné Forgó Valéria ugyancsak kunszentmártoni társulati polg. isk. tanárnő nyugdíjaztatott.

Halálozás. Szedkéné Baráth Margit karcagi ref. tanítónő, Klotzber Béla tiszasülyi róm. kath. tanító és Balajthyne Molnar Ilona abádszalóki róm. kath. tanítónő múlt évi december hó folyamán elhalálozott. *Áldás poraikra!*

SZERKESZTŐI ÜZENET.

O. D. Szolnok. Vajaszikkedtet csak a jövő számban hozhatjuk. Ödv. — R. L. Jászdozsa. A beküldött cikk helyszíne miatt kiszorult, esetleg a következő számok egyikében közölni fogjuk.

KÖCSE GYÖRGY
kereskedelmi műkertész Törökszentmiklós.

Kertészeti és magtermelő telep: Szapáry-utca 13 sz.

Virágcsarnok és magkereskedés: Kossuth Lajos-tér

Csokrokot, koszorúkat és minden e szakmába vágó díszítéseket művészies kivitelben készítek

Kertek tervezését és alakítását angol, francia vagy vegyes stílusban — szolid árakért vállalom

SIMON MARISKA:

DEBRECENI NAOY

SZAKÁCSKÖNYV

diszkötésben 5000 koronáért kapható

Kongorác Jánosnál Törökszentmiklós

Nyomatott Kongorác János könyvnyomdájában Törökszentmiklós 1924.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYE

NÉPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolákn kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok várm. Tanítóegyesület.
Megjelenik havonként.
Előfizetési díjak:
Egész évre 10000 kor.
Egyes szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.
Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak reklamációk Jánossy Pál egy pénztáros-hoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Nick Carter és az ifjuság.

A Magyar Gyermektanulmányi Társaság az ifjusági irodalom kritikájával foglalkozva, többször rámutatott azon káros erkölcsi hatásokra, melyek az ifjuság lelki érzését és fejletlen gondolkodását ferde irányba terelik.

Dr. Nágrádi László, a kiváló gyermekíró és kritikus ezen a téren nagy érdemeket szerzett a magyar társadalom előtt. Csak hála illeti azon értékes munkásságáért, melyet a gyermekirodalom megóvása érdekében kifejtett. A legnevesebb magyar gyermekírók munkáit akként válogatta össze és soroztatta be az ifjuság olvasmányai közé, hogy azok lelki szórakozást nyújtva, erkölcsi nevelésnek nemes érzését és értelmi fejlődését biztosítsák. Nagy gondja volt, hogy az ifjuság részére szánt irodalmi munka a szolgálati cél javára legyen, t. i. annak tárgya stílusában is túl ne haladja az ifju értelmi képességeit, hanem kellemessé tegye érző és gondolkodó gyermeket akként, hogy már kis korában szokja meg emberi hivatását számon tartani.

Érthető is, hogy az ilyen olvasmány csak jó hatással lehet a gyermek lelki és értelmi fejlődésére, sőt mennyire pótolja a szülői és iskolai nevelés esetleges házagosságait. S ha ezt a magyar társadalom megértene, bizonyára nem tűrné azt, hogy a magyar ifju kezébe idegfejesítő és lelketromboló, magyartalan izlésű és idegen szellemű Nick Carterek forgalomba kerüljenek

a magyar irodalom piacán s terjesszék a lelki-beteg fekélyeket.

A világháború anélkül is sok veszélyt zúdított a magyar gyermekre, mit a lélekutató pedagógusaink adatokkal tudnak bizonyítani. A mai ifju nyugtalan természete nem egyéb, mint erkölcstelen fertőzésnek az áldozata. Hisz merész vállalkozású cselekményekkel telített fantasztikus olvasmányok ifjuságunk lelkét és gondolkodását annyira megfertőzték, hogy szinte kétségessé teszi a szülő és iskolai nevelés fegyverzettségét. Ennek okát kutatva, eddigi megfigyeléseink azt eredményezték, hogy nem annyira a világháború okozta nyomor és a nélkülözés tenger sokasága teszi ifjuságunkat figyelmetlenné, mint ahogy azt előbb gondoltuk, hanem a Nick Carter és a hozzá hasonló fantasztikus olvasmányok, melyek a kis bűnösök létszámát rohamos ugrással szaporítják. A bűnök elkövetése napirenden van, mely koránt sem a szükség igénylésének amivolta, mint inkább a lelki megfertőzés által nyugtalan lett ifju természetnek merész cselekvésre hajló végrehajtásnak az eredménye. Mert megfertőzött lelekből hiányzik az az energia, mely hivatott a fejlődő ifju képzelődését megóvni a káros iránytól, ami nemcsak az ifjura nézve, de a társadalomra is csak szálnalmatkozó jelenség lehet. — S mindezek dacára az ifjuságnak 90 százaléka olvasta a Nick Cartert. Megjegyzendő, ezt titokban üzi, amennyiben tudja, vagy legalább is érzi, hogy tiltott szellemi gyümölcscsel táplálja fogékony lelkét. S mégis édes a tiltott

gyümölcs, melynek szövevényes tárgyát, és misztikus irányát csak merész emberi képzelet szülheti. Gyakorlati téren még kevésbé járta ifju szentül hiszi, hogy a képzelet szülte cselekmény hajmeresztő változatosságában valóban megtörtént dolog, melyhez hasonlóképpen következtelenül bűnös vállalkozásokra nyer hajlamosságát anélkül, hogy a tett következményére gondolna.

Igy szaporodnak a kis bűnösök, kik rendszerint, kriminálpedagógiai megfigyelés alá kerülnek. A kiskorúak bírósága által hozott ítéletekből könnyen megállapítható a kis bűnösök statisztikája, melynek adatai szinte hihetetlen bűnös cselekményeket tartalmaznak. A kriminálpedagógia hivatásában tudvalevőleg arra törekszik, hogy a kis bűnös egyéniségének erkölcszsellemi mivoltát kivizsgálja és megállapítsa: vajjon mily összefüggés lehet a fiatal koru lelke és értelmi képessége (intelligentia) a végrehajtott bűncselekménnyel? Örökölt lelk; természetből vezetve hajtotta-e végre a cselekményt, avagy kívülről jövő s a lélekre közvetlen hatással bíró befolyásnak engedve, esett bűnbe?

A kriminálpedagógiai intézményt annyiban érintve, a magyar társadalomnak róvjuk fel ezt bűnül mindazért, hogy a hazai gyermek irodalomban helyet foglalnak olyan sajtótermékek, melyek az ifju lelkét beteggé teszik. A társadalomnak ez ellen tiltakoznia kellene s erélyes fellépéssel odahatni, hogy a lelki betegséget terjesztő irodalmi munkák kíméletlenül elkopoztassanak és megsemmisíttessenek. Mindazon kiadókat pedig szigorú eljárás alá kellene vonni annál is inkább, mert ők a konjunktúra érdekeit kihasználva, egy egész generációnak nyújtottak szellemi táplálékot, mely erős mérget plántált fejletlen lelkekben. (m. e.)

A tanyai tanító élete kapcsolatban az analfabétizmus kiküszöbölésével.

Irtó: Székely Nándor áll. isk. igazgató Kisujszállás. (folytatás.)

Egyedüli reménye, segédeme, az Isten s kínos vergődésében elmondhatja: „Magad uram, ha szolgád nincsen!”

A jóléte csak látszat, a látszat pedig csal; a tanyai tanító nem jobban él, hanem többet nélkülöz.

Az élete csakugyan harc a létért s egy tehénekn, vagy tíz tyuknak az eltartásáért, nehézz küzdelmet kell folytatni a csőszel és az előjárósággal.

Jellemző különben a tanyai tanító életére a következő velem történt eset: Amikor a tanyára legelőszőr kikerkeztem, megéhezém s az egyik tanyából tojást vásároltam, a másiktól fejszét kölcsönöztem (a aprításhoz). A fejszéért nemsokára érte jött egy kis leány, mondván: Gazduram a fejszéért küldött s azt üzeni, ha tanító urnak fejsze kell, hát vegyen!

Vennék lányom, ha volna pénzem, mondtam, de melleleg meggondolám: „Ez a nap is jól kezdődik.”

Ennek a gazduramnak pedig csekély 400 hold földje volt s habár később jó komák lettünk, annyira sohasem, hogy a fejszét még egyszer elkerhettem volna kölcsön.

Az ilyen epizódokban a tanyai tanító nem szegőy. P. l. Egyszer az egyik iskolától, a másikhoz vándoroltam. Amikor az iskolához megérkeztem, látom, hogy vágtat utánam egy lóhátas ember. Az iskolából kibívatva eladja, hogy: Szántott a földjén, a lajbiját pedig letette az utszélére, benne volt az óra, a tanító ur ott jött el s az órát gyönyörűszépe ellopta.

Apostoli lélek kell ahhoz, hogy valaki erre azt mondhasssa: Nincsen rózsza, tövis nélkül? Én hirtelen ember lévén, a pedagógiai eszközeim között kezdettem el keresgélni s találtam is egyet a csónak s helyzetnek megfelelőt, amitől az emberem még gyorsabban porozott vissza az uton, mint jött s ha azután találkoztam vele, igen alázatosan köszönt.

Amint látjuk a tanyai tanító a rábizott talentumokkal nem sáfárcodhatik tetszése szerint s boldog házat minden erőlködése dacára sem képes megállapítani.

A tanyai iskolában ezen kívül is rendezhetetlen állapotok vannak. Ott, ha rossz idő van, azért nem jön a gyermek iskolába, ha jó idő van, meg azért s már ez az állapot sem termel a tanításhoz megkívánható hangulatot. Mig rendezett viszonyok között a tanító kellemes hivatalba lép be, addig a tanyai tanító kínzó kellemes hivatalba lép be, addig a tanyai tanító külön külön kell írni-olvasni megtanítani, mig ugyanakkor még négy, vagy öt osztály a nyakán kontrázva mormol és kolompol.

De fölösleges dolog tovább folytatnom a tanyai tanító életét, hisz „Kun” nyelven kifejezve, nehéz sor az, valamint az egész tanyai kérdés nehéz probléma.

Az élete rettenetes küzdelem s ha meghal, halála rettenetes halál. Ezért fél aztán a fiatal tanító nemzedék úgy a tanyától: Mint az ördög a tömjén füsttől.

Mert a mai rendszer szerint, aki oda került, annak ott is kell meghalni. Onnan kijárási nincs.

Ez a tudat pedig, egy nem apostoli léleknek éppen elég, hogy letördelje ambícióját, idealizmusát, reményességét s fásultta, közönyössé tegye, ami a tanyai kultúrának éppen nem lesz előnyére.

A tanyai kérdés megoldását tehát a tanító helyzetének a javításán kell kezdeni. Módot és alkalmat kell neki adni arra, hogy ha öt évet becsülettel leszolgált és tovább nincs szándéka maradni: *elmenekülhessen*. Tanyán való működése idejére pedig dupla fizetést, vagy legalább szolgálati idejének duplán való beszámítását élvezze.

Igy lehetne elérni, hogy elcsigázott, kedvetlen fásult és halálraunt emberek épkedélyű, alkotni tudó, tevékeny emberek váltsák fel.

A tanya sötét kulturátlanságot és nagy problémá-rejteget méhében s megoldásán a mult kulturpolitikájára ha gondolkozott is, de nem eleget.

Megoldásához olyan komoly szándék és törekvés szükséges, amely áldozni tud.

Montekukulinak a haboruhoz nem kellett egyéb mint: pénz, pénz és harmadszor is pénz.

Ide sem kell más!

A földbirtokreform a mezőgazdasági kultúra emelésén úgy igyekszik segíteni, hogy az iskolák földjét egy-két katasztrális holdra kiegészíti, illetve arra alkalmat ad.

Ez olyan sovány intézkedés, mint ahogy: A szegény szerencsésje is szegény.

Én tudom mit lehet két katasztrális hold földdel csinálni s meg is mondom: *semmit*.

Két hold föld egy tehénét is nehezen tart el s ennyi földnel a talajró fertartásért és a művelésért e miatt nem lehet biztosítani.

A tanyai iskolák mellett levő 2 hold földet a tanító: Üsd agyon, hadd ott módra, másokkal művelti s így nem többet, inkább kevesebbet terem.

(Folytatjuk.)

Tanyai népoktatás kapcsolatban az analfabétizmus leküzdésével.

Irtó: Dobos András áll. tanító

Azzal kezdem előadásomat, hogy a tanyai népoktatás fordulóponton van, ha illetékes tényezők mélyen, gyökereig bele nem nyulnak egész erejükkel a tanyai gyermek lelki életének megmentését irányzó iskolai ügykörben — áll, vagy bukik a tanyai népoktatás s az az alapok, amelyre a nagy Magyarországot akarjuk fellépíteni, — végzetesen meginog.

Az elhanyagolás nemcsak kárt okoz, de veszedelmet is jelent.

A magyar tanítónak örködnie kell és részen kell lennie a tanyai gyermek lelki fejlődését illetőleg.

Követeljük már egyszer a tanyai gyermek jogait is, mert őt is megilleti az, hogy emberi mivoltának magaslatára emelkedjek, hazájának dicsőségére, Istenének kedvére!

Nemcsak mi magyar tanítók, hanem bárki is hiába kívánja a tanya természetes, de nem kedvező viszonyai között élő lakosságától a kellő tiszteletet, vallást, erkölcsöt, hazafiast, ha azt mi nem tanítjuk. Hogyan kívánhatjuk, hogy elmenjen az Isten házába, ha nem kopogtatott már előre a tudás templomának ajtaján, az iskoláén?

Tanyaiak!

Hozzon már titeket valamelyes mód, de főképp az emberbaráti szeretet az iskolánkba, s ott szívjátok magatokba mindazon jókat, melyek elvisznek titeket az Istenhez a templomba, s a művelt emberi társadalomba.

Úgy járók köztetek, mintha ép fejfájú temetőbe járnék, melynek sirja gondozott s mindenikre rá van írva: Feltámadunk!

De látom a gondozott sirok és ép fejfák alatt az ébredező, egy nagy feltámadásra készülő port, csontjaitok hamvát Isten után és az emberszeretet után.

Hogyan lehetne a tanyaiak erre az életre szóló feltámadását keresztül vinni?

Nézzük először azokat, amelyek utamban, jobban mondva ez ügy, a tanító utjában állnak.

Mélyen tisztelt gyűlés!

Engedjék meg, hogy lelkemnek az erre hivatott hurján, fonálán menjek le a tanyai nép közé, s férközök be egy percre, ami nem nagy fáradságba kerül, a tanyai életbe.

Jövédeme csekély, gondja sok, gyermeke szintén. Könyvvel, ruhával nem tudja ellátni gyermekét, mert fizetése csekély.

Tavaszi, őszi hónapokban gyermekét megélhetési eszköznek tekinti, ami fölött nem botráncokozom meg, mert munkaadói fizetésével nem adják meg a módot gyermekei neveléséhez.

Munkaadók, uraságok!

Ezer holdas tanyáknak, ezer, meg ezer tanyai gyermek lelkének tulajdonosai!

E szerencsétlen magyar hazában csak egy Gróf Széchenyi István volt és van? Csak egyet kellett volna szülnie, a legközelebbi időben is oly sok vérre áztatott magyar földnek?

Nem! Nem hiszem!

Megmenteni a tanyai lelket, hazátokat és önmagatokat töltek függ!

Nem egy évi jövedelem, nem milliók, csak jövedelmeknek egy milliomed része kell és a tanyaiak gondozott és fejlődés útjára vezető útjának azonnal megnyitása legalább is ez életre, s a feltámasztás útja.

Amikor ők feltámasztják, feltámasztják a hazában minden s a szelek-viharok átugrik a fejünk felett a Kárpátoktól Adriáig, élni fog a magyar baka örökkön, sokáig.

Az analfabétizmust leküzdödni!

Mit kívánunk?

A tanyai tankötelesek be nem iratkozott, igazolatlan mulasztó növendékeknek, illetve szüleiknek felelősségre vonását, az előjárásági eljárás helyett, a tanító kezébe tenni. Akinek kezéből a főszolgabírói hivatal egy pár nap alatt megkapja a szükséges iratokat és egy hét alatt, a hanyag szülőnek el kell vonnia a méltó büntetését.

A büntetési összeg és annak megállapítása, a változó viszonyokhoz mérten megállapított kulcs szerint, a főszolgabírói kezébe legyen letéve.

Mit kívánunk?

Azt nem kívánhatjuk, hogy a szegény hazának kincstára, még most is rakjon annak a mérlegnek a serpenyőjébe, amely már a földön van.

A kincstár javára, ha annak még volnának javai, közülünk bárki csinálható a tanyai gyermek megmentésére, s az analfabétizmus leküzdésére olyan javaslatot, hogy teste lelke meléig otthonra találja a tanyai iskolában.

Kár egy perc, ha a tanyaiak megmentését, a magyar kincstár erejéből várom. Csak egyet kerek a magyar nemzetgyűlésből, kormánytól törvényt, rendeletet.

Hol van az az orvos, pszichológus, pedagógus, hol van neki az a mértéke, a maj rongyos, ruhátlan, téli havas, esős alföldi idősokban, annélkül, oly pontosan megállapítsa, hogy a térdig érő sarat, havat, esőt, vihart, egy fejletlen, rosszul etkezett, ruhátlan, téhát testben lélekben grönge iskolás gyermek, ki magyar hazánk jövője, a 3 km-t fáradság nélkül kibírja, s meg bozza a szellemi fejlődését naponta is megemészsze?

Jártam én olyan sárban iskolán körül, amikor s ahol egy km. után meggyőződtem a hibám. Pedig bennem lélek van, s azt teszi erő is veszi körül.

A gyermekben csak csiraja van a lelkének és csiraja a testi erőnek.

Az anyának feltevése vagy részlet a maga ruházata-ra kell fordítani, mert ő az osztály annak a kis háznak, épületnek, amelynek a neve: család. Ha őt, mint osztályot, a mostoha viszonyok meggyöngyöztetik, vénségére, rokkantsága idejére, gyermekeiben új osz-

lopait állíthassa fel az új háznak, melynek fedele alatt, jól kiérdemelt munkája után, maga is megpihenhet.

Kivánnám, hogy illetékes helyen, azt a 3 km-t tartalmazó paragrafust leszállítsanak 2, illetve 1 km-re. Az ut járhatósága lenne a mérték adó.

A mai viszonyok nem engedik a bérest, akinek gyermekei tömik meg normális körülmények között a legtöbb tanyai iskolát, némi vagyonhoz juttatni, mely lélektanilag kimutatva, az egyéni erő kifejtés és önmegtartózkodás rugója lenne.

Pedagógia.

A vallás-erkölcsös nevelés és a család.

— Irta: Novothay Jenő —
(Folytatás.)

Amikor a gyermek iskolába kerül, elérte azon kort, melyben már érett a nemesítésre, koronáját kezdi bontogatni és ösztönei, hajlamai nyesegetésre szorulnak. Itt van a jellemképzés ideje. Ez azon idő, amikor azt szokták mondani, hogy »Nem messze esik az alma a fájtól.« Amelyik messze esett, azt erőszakkal szakították le és dobták messzire. Nagy és örök igazság ez! Jóravaló, derék szülők, derék jóravaló gyermekeket nevelnek. Ezen korban érvényesül legjobban a jó példa hatása.

Most sorra veszem mindama gyermeki lélekhibákat, melyek leggyakrabban fordulnak elő. Itt eszembe jut egy állatgyógyászati könyv címlapja, mely egy paripát ábrázol, melyen az összes löhibák szemléltetve vannak. Természetes, hogy ilyen szerencsétlen állat nem látzik s ezen ábrának pusztán szemléltetés a célja. Hasonlóképpen én sem általánosítom a felsorolandó gyermeki hibákat, amde megvagyok arról győződve, hogy az igen tisztelt hallgatóim sokra fognak ráismerni azokból. Ezek azok:

- 1., *A hanyagság, felületesség a tanulásban.* A gyermek egyetlen észrel nem képes felfogni a tanulási szorgalom szükséges voltát. Ambíciót kell bennük keltenünk, hogy igyekezzenek első lenni. Amelyik belekóstolt az elsőségbe, igyekezni fog a dicsőség nyergében megmaradni. Erőből a szülőnek pontos és állandóan betartott tanulási rendet kell megszabnia. A leckét, ha mindennap nem lehetséges, gyakran ki kell kérdeznie. Ajánlatos a leckét délután megtanulni, reggel ismétetni. Az akadozó felelés nem tudás. Amíg a leckét nem tudja a gyermek, ne engedjük játszani. A tanítótól, tanároktól gyakran kell információt kérni.
- 2., *A tankönyvek, füzetek befirkálása.* (Matricák, színezés) Ez a rendszeret hiányára vezethető vissza.

A tankönyveket otthon állandó helyen kell tartani. Tanácsos azokat színes, külső papíros burkba takarni, vagy bekötetni kemény tablába. Ellenőrizni a könyvek és füzetek tisztaságát.

- 3., *Elkészés az iskolához* és ennek ellentéte a tulkorai fejlődés. Okai: a szülő részéről az utcai ácsorgás, télen hógolyázás, csuszálás, vagy a tulkorán jön az iskolába, csintalankodás az osztályban hasonló pajtásokkal. Gyógyítása: Jól járó óra, szülői ellenőrzés. Okai a szülők részéről a késői felkészülés, késői reggeli. Orvoslása az anya jóakarátán mulik.
- 4., *Piszkos kezek, fülek, borzas haj, hosszú körmök* A szülők, de főleg az anya hibája. A szülő követelje a gyermektől, hogy télen, nyáron derékig mosakodjék. De ne csak szombat este, hanem minden reggel. Ne feleltük, hogy tisztátalan test melegágya a tisztátalan léleknek. A derékig mosdás hathatós edző hatással bír. A gyermek szokja meg a tisztaságot.
- 5., *Szakadozott ruha, festések, gombok hiánya.* Kis felelősség lesz a nagy szakadás. Nem szabad meg-tűrünk egyiket sem. Az erre való érzéket bele kell a gyermeki lélekbe nevelnünk. Ezt az iskola megteszi ugyan, de az anya segítségével nélkül e téren nem boldogulhat. A ruházat kímélése nem csak a rendszeret követelménye, hanem anyagi érdek is. Nem elegendő orvosság az, ha a szülő nagyot sóhajta felkiált. »Már megint egy gomb?!« »Már megint egy szakadás?!« Itt csak a folytonos ellenőrzés, szakadatlan figyelemmel párosul, tő és cerna segíthet a bajon.
- 6., *A hazudozás.* Az előbbi hibák folyamánya. Ment ségére a gyermek hazugsághoz folyamodik és hibáját másra, legtöbb esetben szüleiére tolja. Öszinteségre kell a gyermeket nevelnünk. Ez a legnehezebb része a nevelésnek. Miért éppen ez? Azért, mert a gyermek bámerre lép, akámerre néz mindennél csak kétszínűséget, hazugságot lát és hall. Egyedüli eszköze az őszinteségre nevelésnek az, hogy a családi körben nem tűrünk hazugságot. A gyermek első mintaképe a szülő, de különösen az apa. Soha ne halljon tőlünk hazug szót.
- 7., *Rossz könyvek olvasása.* A fejlődő gyermeklélek belekóstol a tudományba, több és több ismeret után vágyik. Olvasgatni kezd. Tőlünk függ, milyen olvasmány kerül a kezébe. Adjunk neki könyvet, ha olvasni kíván, de az korához mért tartalom legyen. Ne tartunk a háznál vásári ponyvairódmalmi könyvet. Az ilyen könyveket, melyek nem gyermek kezébe valók, tartsuk zár alatt.
- 8., *Káromkodás, trágár beszéd.* Egyike azon szörnyű szokásoknak, amelyeket a gyermek kizárólag otthon sajátít el. Amely családban cáromkodni nem szoktak, ott nem fognak a gyermekek sem beleesni.

Amde, ha a szülőktől tanulja el a gyermek az ocsmány beszédet és istenkáromlást, ott hiábavaló minden intés, büntetés.

- 9., *A dohányzás.* Egymástól tanulják el a gyerekek Orvoslása a nyugodt felvilágosítás. A gyermek kíváncsiságából kezd a cigarettázást. Az bizonyos, hogy nem izlik neki. Ekkor kell felvilágosítanunk arról, hogy a dohány nikotin nevű mérget tartalmaz, amely még a felnőtt, kifejlődött testet is megmérgezi, ha nagyobb adagot kap belőle. Hogyne ártana a zsege ifju testnek!
- 10., *Az alkohol.* Mily gyakran látható, hogy az apa, anya kérő kisfiának enged inni egyet a borból, sörből, likőrből. Nem gondolnak arra, hogy az alkohol a legödlökibb mérge a gyermeki léleknek. Tessék csak megkérdezni bármely tanítót, hogy ki tudná-e válogatni osztályában a szesz élvező gyermekeket. A válasz mindenütt így fog hang-zani: »De még mennyire!« Az tény, hogy a szesz bármely alakban élvezve úgy hat a gyermeklélek-gondolkodó képességére, mint a pára a hideg ablaküvegre. Homályossá teszi azt, és ha többször tesszük azt, piszkossá. A gyermek természetétől éles esze nehezebben gondolkodik. Röviden kifejezve: buta lesz — Ezt a tapasztalat bizonyítja. Amely szülő kételkedik ebben, úgy csak adagolja továbbra gyermekét [alkohollal. Lelke rajta! A gyermek megszokja és 15 éves korában versenyt ihatik az ilyen apával.
- 11., *A mozi.* Lehet jó és lehet rossz. Nevel, tanít a kizárólag gyermekek részére irt darabokkal, ront rombol akkor, ha a darab a felnőttek fantáziáját van hivatva izgatni. A nem gyermekdarabok még a rossz könyveknél is fertőzőbb hatásuk. Minden hiba szeretettel legyen lenyelve a gyermeklélekről. Be kell láttatnunk annak helytelenségét. Belátás és beismerés nélkül nincs orvoslás. — A szép szóval való szeretetteljes dorgálás, mely kioktatással párosult, többet ér a legkeményebb büntetésnél is, ha azt haraggal tesszük. Általában ne büntessünk, csak akkor, ha a kioktatás utáni visszaesésről van szó. A gyermek soha ne lássa szülőjét igazságtalannak. Éppen ezért soha ne büntessünk első felindulásunkban. A szoktatást, ügyebár, nem lehet veréssel kezdenünk! Ha azonban a szolid rászoktatással nem érünk célt, vagy már elkéstük azt, akkor szent Pállal kell tartanunk, aki azt írja, hogy: »Nem szereti az az apa gyermekét, aki sajnálja tőle szükség esetén a pálcát.« Ha mélyen tisztelt szülők az elmondottakat meg-szivlivelve aszerint is fognak cselekedni, akkor biztosítva van egy derék, becsületes új nemzedék felnevelése a haza javára és az öregek öröme, mert az iskola nevelni csak az esetben képes, ha a család is ugyanazon elvek szerint cselekszik.

Reformok.

A m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter ur f. évi 9000. szám alatt a testnevelésről kiadott rendelete most jelent meg a Hivatalos Közlöny 3. számában. A rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Harom fejezetből áll. Az első fejezet az ifjúság testgyakorlási köteleességét foglalja magában, mely kiterjed az Orsz. Testnevelési Tanács feladataira, a helyi bizottságok szervezetére, az iskolai fenntartók kötelezségeire. Továbbá a rendeletnek ezen fejezete gondoskodik, hogy az iskolai testnevelés tanterv és utasítás szerint fogantassanak és azt az iskolák neméhez képest osztályonként kívánja megállapítani. Az iskolai testneveléshez szükséges termek, játszótérek és tornaszerek létesítését, illetve beszerzését okvetlenül követeli. A rendelet ezen fejezete kiterjed még a Levente Egyesület szervezésére, cserkészetre, szóval mindazon testnevelési ügyekre, melyek az ifjúság egészségét biztosítják.

A rendelet második fejezete társadalmi testnevelésről gondoskodik. A harmadik pedig büntető rendelkezésekről intézkedik.

A nagy hordejű rendeletet csak örömmel fogadhatja a magyar társadalom, mert az ifjúság testnevelési ügye hazafias köteleesség szempontjából is nyert reformot. (m.)

Egyesületi élet.

Értesítés és felhívás.

A temetkezési segély alap f. év január 24-én tartott ülésében az ügyrendkezelési szabályzatot megállapította, amelyből különösen kiemelendő azon pont, hogy a temetkezési segély alap tagja lehet az egyesületnek bármely tagja, valamint annak általa eltartott 65 évnél nem idősebb fel és lemenő vérrokona, mint gyermeke, szülője, testvére stb., ha vele közös háztartásban él és önálló keresete nincs. Egyben kimondotta az alakuló ülés azt is, hogy azon jelentkező, ki most nem kíván belépni a segély alapba, hanem csak később, az (mintegy büntetésül) nagyobb felvételi díjat és a belépésig az egyesületnek utáni járandóságot valorizálva tartozik befizetni. Jelenleg a felvételi díj 7 éven felüli tagoktól 2000 kor., 7 éven aluliaknál annak a fele, az 55-56 év közötti családtagoktól 20,000 kor., azonkívül minden temetés után a reáeső rész.

Azért tisztelettel felkérjük kartársainkat, hogy a temetkezési segély alap tagjai sorába

azonnal belépni és a felvételi díjakat is haladéktalanul Jánossy Pál egyleti pénztárnoknak (Szolnok, kir. tanfelügyelőség) a tag nevének, születési idején-k megjelölésével beküldeni sziveskedjenek. A kik már beléptek, a felvételi díjat azonnal sziveskedjenek beküldeni. Ugy az eddig, mint az ezután jelentkezők, tudassák azon családtagjaik nevét és életkorát, kiket az egyesületbe felvették, vagy felvételni óhajtanak.

Szolnok, 1924. január 28.

Novothny Jenő
egyleti titkár.

Keszthelyi István
egyleti alelnök.

Pénztári jelentés.

Lapunk fenntartására önként felajánlott és pénztárunkba befizetett összegek, a központi választmány által egyelőre megállapított évi 4000 K. tagsági díjakba számítattak be. Mindazon lelkes tagjaink, kik szivesek voltak lapunk költségeihez adományaikkal hozzájárulni, fogadják egyesületünk hálás köszönetét.

Egyben tisztelettel felkértem egyesületünk mindazon tagját, ki a választmány által megállapított évi 4000 korona tagsági díjat eddig még be nem fizette volna, úgy azt haladéktalanul fizesse be. Ellenkező esetben kénytelen lesz az egyesület, lapunk legközelebbi számában a tagsági díjakkal hátralékban levő tagok névsorát közölni.

A félreértések elkerülése végett ismétellen értesítem gazd. szaktanító kartársakat, közszéki óvónöket, menházvezetőnőket és izr. tanító kartársakat, hogy a várm. Tanítóegyesületnek, a vallás és közokt. m. kir. Miniszter ur által jóváhagyott szabályzat szerint hivatalból miud addig rendes tagjai, mig igazolni tudják, hogy miniszteri intézkedés alapján más kulturálathoz tartoznak.

Jánossy Pál
egys. pénztáros.

A Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei általános tanító-egyesület tekintetes Elnökségének

Szolnok.

Névtelen tanítóadakozók 26 ezer koronát adtak szabad rendelkezésemre, mely összeget azzal a tiszteletteljes kéressel van szerencsém tekintetes Elnök ur kezéhez eljuttatni, hogy azt

1. Temetkezési alapunk javára fordítani és a
2. Népművelés-ben jelen leveletem lekötöztetni méltóztassék. Tisztelettel

Szolnok, 1924. febr. 11.

Csigy Sándor
a számvhoz beoszt. ig.-tanító

Hivatalos Rész.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.

497—1924. szám.

Valamennyi állami, elemi népiskola tekintetes Gondnok-ságának s állami kisdudóvó intézet tekintetes felügyelő Bizottságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur 1923. évi 109062. VIII. b/sz. rendelete szerint felkérem a tekintetes címet, hogy a gondozására bizott állami elemi iskolák és óvodák 1923|24. tanévi minimális portóköltés szükségletét sziveskedjék összeállítani és azt 3 nap alatt — a fent írott számra hivatkozva — hozzám juttatni.

Szolnok, 1924. évi január 29-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok várm. kir. tanfelügyelője.

236—1924. szám.

Valamennyi állami és nem állami tanintézetek tekintetes Igazgatóságának.

Hivatkozással a lap 1923. évi október havi 4. számának 6. és 7. oldalain 7593. továbbá a december havi 6. számának 6. oldalán 9586|923. számú rendeleteimre felhívom, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Urnak 88142|923. és 120538|923. sz. rendeletei alapján a Nemzeti hadseregben katonai szolgálatra bevonult tanítókra vonatkozó kimutatást — ha még be nem terjesztette volna — azonnal terjessze be.

Szolnok, 1924. évi január 9-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok várm. kir. tanfelügyelője.

577—1924. szám.

Pályázat elemi iskolai olvasókönyv tervezetének kidolgozása.

A Franklin társulat (Budapest, IV. Egyetem u. 4.) kiindulva abból az alapelvből, hogy

a népiskola legfontosabb könyve az olvasókönyv, elhatározta, hogy a mai viszonyoknak megfelelő népiskolai könyvek kiadására fordítja kiadói tevékenységét. E célból több részben kiosztható, összesen három millió koronából álló pályadíjat tűz ki, kizárólag elemi népiskolai I—VI. osztályu olvasókönyvsorozat tervezetének kidolgozására. Az új olvasókönyvek a bírálóbizottság által elfogadott legjobb tervezet alapján fognak elkészülni. Megkivántatik, hogy a pályázatban résztvevő tervezetek az I—VI. osztályu népiskolai olvasókönyvek összes tárgyi, pedagógiai és didaktikai követelményeinek megfelelően kidolgozást nyújtsanak. Az olvasókönyv tervezetek kidolgozásában figyelembe veendőek első sorban az érvényben álló népiskolai Tanterv és Utasítás, valamint az ezek életbeléptetése óta a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur által a tanterv kiegészítésére és módosítására kiadott rendeletek, minők az anya- és csecsemővédelem-, a többtermelés, a tüdővész elleni védekezés, — a madár és fa védelem, — stb. leglőképpen pedig a nemzetnevelés tárgyában kiadott miniszteri rendeletek. A háboru óta megváltozott viszonyok folytán a népiskolai olvasókönyvekben már az alsóbb osztályoktól kezdve meg kell kedveltetni a tanulókkal szép leíró olvasmányokban a mezőgazdaságot, a szőlőművelést és a kertészetet: az V—VI. osztályokban pedig az eddiginél sokkal kimerítőbben kell gazdasági tárgyú olvasmányokat felvenni. A tervezetek legyenek figyelemmel arra, hogy a nemzeti életünkkel vonatkozásban nem álló olvasmányok száma lehetőleg redukáltassék; a történelmi olvasmányokra, különösen a III—IV. osztályokban az eddiginél nagyobb súly fektetendő, különösen a keresztény szellemű nemzetnevelés szempontjából nehezedik az olvasókönyv-tervezetek szerkesztőire súlyos feladat. Nemes hangú olvasmányokban a gyermekvilág szívéhez fűződvé felebaráti és emberszeretetre, benső valóságosságra s rendületlen hazaszeretetre kell gyermekeinket nevelni, s erre a célra kellene a mai nehéz viszonyoknak megfelelő olvasókönyvek.

Az olvasókönyv-tervezetekre készülő pályamunkát egy e célra alakítandó, pedagógusokból álló bizottság fogja elbírálni és a pályadíjakat a munkálatok értékéhez mérten a pályázóknak odaitélni.

Az érdeklődőknek Huszár Béla, a Franklin Társulat igazgatója ad további részletes felvilágosítást.

Mindezt azzal közlöm néptanítóinkkal, hogy e nagyjelentőségű ügyet karolják föl s a pályázatban minél számosabban vegyenek részt.

Szolnok, 1924. évi január 25-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász Nagykan-Szolnok várm. kir. tanfelügyelője,

1266—1924. szám.

Valamennyi elemi és gazdasági népiskola s kisdédvő-intézet Tekintetes Igazgatóságának, illetve Felügyelőbizottságának!

A vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur 1923. évi 6715. em. és 141817. VIII. a. sz. rendeletei nyomán felhívom vármegyénk valamennyi népoktatási tanintézetének vezetőjét hogy 3 nap alatt jelentse be hozzám, hogy a vezetésük alatt levő tanintézet tagjai valamelyik tiltott egyesületnek nem tagjai s ha tagjai lettek volna, ezt a viszonyt megismerdők-e. Felhívom azért az intézetek vezetőit, hogy a népoktatók mindenikétől kívánjanak be nyilatkozatot, melyben érdekelt feltünteti azt is, hogy mely egyesületeknek tagjai, s e nyilatkozatokat 3 nap alatt fejelemi felelősség terhe alatt küldjék be hozzám fölterjesztés végett. Minthogy e jelentést a Néptanítók lapja 1923. évi november 15-én kelt 44—45. számának 32. oldalán foglalt rendelkezés alapján már be kellett volna felhívás nélkül küldeni, azért utasítom az érdekelteket, hogy eddigi mulasztásukat is igazolják kísérelő jelentésükben.

Szolnok, 1924. február 15-én,

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

Rovatvezető: Szathmáry Lajos népm. titkár.

Közművelődés.

Bármennyire is elvagyunk merülve az anyagi gondok tenger áradatában, bármennyire is hajszoljuk magunkat az anyagi javak után, időnkint mégis észre vesszük, hogy szellemi táplálékaink nem elégítenek ki. Amint hiányt szenvedünk testi táplálékainkban, ruházatunkban, hiányt szenvedünk a szellemiekben is. Mindezeket miért? A pénz... a pénz... és a pénz miatt. Mert nem jut elegendő sem előbbiekre, sem az utóbbira.

Hibák vannak a »minőségben« is. Hamisított a tej, a vaj, erőtlenné levesünk, laposra sült barna kenyerünk, rossz a posztó, a szövet, tele idegen anyagokkal. Így állunk a szellemiek terén is. Férc munkákkal találkozunk, sajnáljuk kikoptalt koronáinkat ilyenekért elfecserelni. Alig tudunk kiadni valamit a »szencziókat vadászó« napi ujságokra is.

Azt mondják, hogy jobb állapotok felé haladunk, hogy »derülni fog« neunsokára.

Mint kultur emberek várjuk az igazi, a hamisítatlan szellemi táplálékot is.

Hát derült, megjelent az igazi éltető nap egyik fényugara, mely melegét és világosságát áraszt sovány, sápadt, nyolcvanunkra.

Ez a *Közművelődés* című havi folyóirat, mely a vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztérium megbízásából a Magyar Tudományos Társulatok Sajtóvállalata R. T. kiadásában megjelent.

A magyar műveltség terjesztését és szervezését szolgáló folyóirat páratlanul áll, lelki szükségleteinket elégíti ki.

A közművelődés januári I. szám tartalma:

A szabadoktatás újabb feladatai (Lukács György.) Az állam és népművelés (Lauré Sándor.) Hogyan jutunk tudományos folyóiratok ingyenes olvasásához (Pasteiner Iván.) Vidéki közgyűjteményeink jelenlegi helyzete s fejlesztési lehetőségei. Nemzeti önismeret. (Gróf Apponyi Albert.) Irodalmi tájékoztató. A tudomány műhelyéből Közművelődési értesítő. Iskolánkívüli népművelés.

Azzal a kéréssel fordulok lapunk minden olvasójához, hogy minden kitelhető erejével

igyekezzék e folyóiratunkat megerősíteni előfizetők gyűjtésével.

A községi népművelési Bizottságok is igyekezzenek — községi támogatással v. más módon — saját részükre megrendelni.

Épen itt az ideje annak, hogy lelkes támogatói legyünk egy szakszerűen, magyar hazánk jeles írói által szerkesztett hazafias nivón álló folyóiratunknak.

Szolnok, 1924. február hó 1-én.

Szathmáry Lajos
várm. népművelési titkár.

Szám: 30 II.—923.

Valamennyi iskolánkívüli népművelési bizottságnak.

Felkérjük azon községi bizottságokat, melyek területén népművelési munkálatok (tanfolyamok, előadások) folynak, hogy ezek vezetőségét felhívni sziveskedjenek arra, hogy amennyiben az előadások v. tanfolyamok befejeztével halgatóikkal tanulmányi kirándulásokat tenni óhajtanak (fővárosba v. vidékre) államszegély elnyerése iránti kérelmüket a v.-k. Miniszter urhoz címezve Bizottságunkhoz küldjék be. Szolnok, 1924. január 20.

Bihary István Szathmáry Lajos
üggy. elnök, kir. tanfelügyelő. titkár.

Szám: 30—924.

Valamennyi iskolánkívüli népművelési bizottságnak.

Tisztelettel kérjük tek. bizottságot, hogy működése területén akár intézetek, egyesületek, akár magánosok tulajdonában levő vetítógépeket, diapositiv képsorozatok címét, számait (a tulajdonosok pontos címének közlése mellett) bejelenteni sziveskedjenek.

Amennyiben tek. bizottság megfelelő anyagi forrásból saját részére vetítógépet óhajtana beszerezni, kérjük ezt is közölni bizottságunkkal, hogy államszegély kieszközlése végett előterjesztést tehesünk. Megjegyezni kívánjuk, hogy egy jobb fajta vetítógép ára ezidőszert 1 millió koronába kerül.

Szolnok, 1924. január hó 20-án.

Bihary István Szathmáry Lajos
üggy. elnök, kir. tanfelügyelő. titkár.

Szám: 10—924.

Valamennyi iskolánkívüli népművelési bizottságnak.

3140—923. ink. v. k. miniszteri rendeletre kérjük tek. bizottságot, hogy a területén szervezett népies ismeretterjesztő előadásokat, népszerű tudományos előadásokat, a tervezetek bemutatásával bejelenteni sziveskedjenek, mert az elkészített

érkezők részére nem lesz módunkban a megfelelő államszegélyeket kieszközölni. Bejelentő nyomtatványok titkárunktól díjmentesen kaphatók.

Szolnok, 1924. január hó 17-én.

Bihary István Szathmáry Lajos
üggy. elnök, kir. tanfelügyelő. titkár.

Szám: 9—924.

Valamennyi iskolánkívüli népművelési bizottságnak.

2979—923. ink. számu v.-k. miniszteri rendeletre kérjük tek. bizottságot, hogy a területén szervezett tanfolyamokat bejelenteni sziveskedjenek, mert az elkészített érkezők részére nem lesz módunkban a megfelelő államszegélyeket kieszközölni.

Szolnok, 1924. január hó 17-én.

Bihary István Szathmáry Lajos
üggy. elnök, kir. tanfelügyelő. titkár.

Szám: 21—924.

Valamennyi Népművelési Bizottságnak.

A népies ismeretterjesztő, a népszerű tudományos előadások és tanfolyamok bejelentő ivatek kitöltésénél igen sok helyen nem vették figyelembe a nyomtatványok hátlapján irt tájékoztatót.

Tisztelettel kérjük tek. Bizottságot, sziveskedjék a bejelentő ivatek kitöltő biz. üggy. elnök v. jegyző urat felhívni, hogy a tájékoztatóban adott utasításokat szigorúan tartva szem előtt, mert a meg nem felelő bejelentéseket a vallás- és közoktatásügyi minisztérium nem fogadja el.

Szolnok, 1924. január hó 30-án.

Bihary István Szathmáry Lajos
üggy. elnök. titkár.

Szám: 30 III.—1924.

Valamennyi Népművelési Bizottságnak.

Elhatároztuk, hogy hivatalos lapunkban f. évtől kezdve nemcsak hivatalos közleményeinket adjuk közre, hanem teret engedünk a községi népművelési bizottságok tagjainak, népműv. ügybarátainknak is arra, hogy közérdekű, ügyünk előbbvitelét célzó közleményeiknek helyet adunk.

Minden helyen fordulnak elő olyan jelenségek, epizodok, amelyek méltók a megőrkítésre. Felkérjük ezért tek. Bizottságot, hasson oda, hogy tagjai közül minél többen keressenek fel minket kézírataikkal.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. február hó 1-én,

Bihary István Szathmáry Lajos
üggy. elnök. titkár.

HIREK.

A házhelyek meg a földök. Az élet nyomorúságában egyik másik olyan ígéret, kilátás hoz egy kis biztatást, amelynek beváltása, bekövetkezése esetén könnyebben viseljük a bennünket már-már teljesen lecsigázó terheinket. Ilyen teherkönnyítő ígéret, biztatás reánk nézve a föld, a házhely, amelyekre elég hosszú idő óta — tanítói türelemmel — máig is csak várunk. Kívánatos volna, hogy az arra hivatottak lépéseket tennének az iránt, hogy az oly rég óta betervezett föld és házhely igényeink végre valahára akár kedvezően, akár kedvezőtlenül de elintéződjenek. Ennek a kérdésnek megoldása most a tavasz közeledtével nagyon is aktuális volna.

Tea estély. A szolnoki áll. iskolai tanítók mint a múltban így az idej farsangon is meg tartják nagy népszerűségnek örvendő teaestélyüket. A teljesen családias jellegű teaestély a belvárosi ovoda termeiben lesz folyó február hó 16-án. Magunk között legyen mondva bizony a tanítóság között nincs meg az az igazi kartársi összetartás, amelyet más hivatalbeli tisztviselőknél láthatunk s így valóban kívánatos, hogy évente legalább egyszer-kétszer a fehérabrosz mellett találkozzunk egymással, ahol szórakozás mellett kedélyes hangulatban talán jobban megértjük és megismerjük egymást mint a sok sötét sok értekezlet s fel sem sorolható százezer gyűlésnek keretében, zajában. A teaestély lefolyásáról lapunk jövő számában referálunk.

Jótekonyságnak előad. Január havi lapunkból helyszűke miatt kimaradt az alább közölt cikk, mely a szolnoki sipostrői áll. el. iskola növendékeivel rendezett színelőadásával foglalkozik. December hó 23-án megtartott előadás vázlatosan felül volt. Az érdem Szűcs Máriaé, az ottani iskola róm. kath. hitoktatóné, ki fáradságot nem ismervé, növendékeit oly ügyesen tanította be, hogy az előadásokon részt vett tantestület és szülők hálás elismerésüket fejezték ki ügybuzgó hitoktatóknak. Az előadás jövedelme a szegény gyermekek közt

lett kiosztva. Azonkívül az előadást megelőző napokban az ügybuzgó hitoktató né házról-házra járva gyűjtést is rendezett, hogy a szegény gyermekeknek örömet szerezzen. Sikertől is a derék hitoktató ki-aszonynak igen értékes gyűjteményt állított össze, mely 34 gyermek közt az előadás megtartása után szelvény osztott. Kiosztásra került dió, sütemény, cukorka játékszerek, viselt ruhák és vekni kenyér. A kedves előadást és az azt követő adományok kiosztása után Keszthelyi István isk. igazgató szép beszédben megköszönte a testvéries szeretetet a derék hitoktatónének, s az ünnepélyes előadást bezárta.

Eljegyzés. Ifj. Keszthelyi István szolnoki pénzügyigazgatási tisztviselő, a várm. Tanítóegyesület alelnökünk fia f. hó 9-én jegyet váltott Göndös Jolánka bájos urleánnyal Szolnokon.

Köszönetnyilvánítás. A vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur Gibás József kunszentmártoni rk. s. lelkésznek, Szobodaa Dezső tiszaföldvári földhírtokosnak és Bagi Lipót jászárokszállási kereskedőnek az ottani tanintézeteknek nyújtott adományukért, illetve az iskolába járó szegény gyermekek segélyezéséért köszönetet nyilvánított.

Kinevezés. Göndös József, Csorba Éva és Hörömpö János okl. polg. isk. tanárok a szolnoki áll. polg. iskolához rendes tanárokká és Törös Borbála okl. polg. isk. tanárnő pedig a turkoveri áll. polg. iskolához, rendes tanárnőnek neveztetett ki.

Áthelyezés. Veress Antal Károly jászaberényi-boldogházi áll. el. isk. tanító a mintsenti áll. el. iskolához helyeztetett át.

Tanítóválasztás. Litkei Kálmán okl. tanító a jászladányi rk. el. iskolához és Lukinics Ferenc okl. tanító az alattanyi rk. el. iskolához választott be rendes tanítóknak.

Nyugdíjazás. Özv. Simon Miklósné szül. Trusza Berta karcagi községi polg. leányiskolai tanárnőt a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur nyugdíjazta.

Adomány. Boris Ferenc törökszentmiklósi igazgató kartársunk most is 10000 koronával járult hozzá lapunk fenntartásához. Bárcsak mindannyian követhetnők példáját. Ezuttal is fogadja hálás köszönetünket.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok várm. Tanítóegyesület.
Megjelenik havonként.
Előfizetési díjak:
Égész évre 10000 kor.
Egyes szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULAFelelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE

Előfizetési és hirdetési díjak reklamációk Jánossy Pál egy penztáros-hoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Verőfényes sugár.

A 48-as forradalmat követő időkben a nemzet gazdasági és erkölcsi életét bizonytalan megpróbáltatások egész sorozata követte. A fel-forgatott belső rend helyreállítására annyi ereje sem volt a lecsigázott nemzetnek, hogy az alkotmányos jogait, idegen szellem befolyásától mentesíteni tudta volna.

A függetlenség eszméje gyakorlati erejében is elbukott, — bár nem végleg! — mert nagyjaink vértanúságával adott példa most is csak ragyogóan hirdeti az ezeréves nemzeti tradíciókhoz való ragaszkodást.

Idő kellett tehát a gazdasági élet és a kultúra biztosításának a magyar nemzeti névhez fűződő jogszerűségi alapon való megszerzéséhez és azok fellendítéséhez, ami csak az egyetértés és testvéries szeretet jegyében küzdve, volt elérhető. — E nélkül szó sem lehetett az önálló független nemzeti erő ápolásáról, melynek alapját, csakis a kor igényeinek szellemi nivóra törekvő kultúrája képezheti. Így a nemzeti érdek szükségszerűségéből folyólag olyan apostolok kellek a kulturpolitikai irányzat megteremtésére, kik bölcsességük hathatóságával kijelölték az utat, melyen haladva, a nemzeti szellem magas fokhoz érhetett. Ez az ut pedig a nemzeti kultúra megalapozása volt, melynek törvényes jogát a 68. t.-c. biztosította. Ezen épült fel a nemzeti erő, ez képezte évtizedeken keresztül a magyar kultúra komoly fölényességét,

mely koránt sem igazodott a művelt államok kulturájához, mint inkább a kor által megkövetelt eszme igényeihez.

A 68-as években *Báró Eötvös József*, az akkori kultuszminiszter, mint próféta lépett a nemzet elé, hogy a bölcsesség minden kellékével megalkotott törvényekben rámutasson a nemzet közművelődésének fontosságára s egyben szankcionálja annak törvényes jogait is, mert a magas igényű nemzeti érdekeknek csak a törvényadta jogok felelhetnek meg, tiszteletben való tartását és végrehajtását illetőleg.

E törvénycikk szelleme mintegy égi tüzeny biztató fényes sugár alakjában futott végig az ország területén, felrázva a csüggedt nemzeti lelket tespedéséből a szorgalmas munka újrafelvételére. Mert *Báró Eötvös József* a jövőbe látó álszelleműlt lelke érezte azt, hogy a tudás, — a nevelés — és erkölcsös alapokon nyugvó testvéries érzésből fakad azaz erő, melynek uralma alatt nemzetnek szellemi és gazdasági téren haladnia kell, mert másként létjogosultsága kevésbé lehet biztosítva!

Sajátságos, minden történelmi kornak vannak *bölcs profétái*, kiket az istenség kegyelme nemzeti vezéréként állít a kormányzatra. Mint a 68-as években *Báró Eötvös József* remek törvény alkotásával lépett a nemzet elé; úgy most *Graf Klebelsberg Kunó* kultuszminiszter, a közoktatás és a közművelődés *bölcs vezére*, törvény reformjaival, radikálisan egyengeti az utat, melyen megtépzott magyar nemzetnek csonka hónapban haladnia kell!

Vajjon, méltányolja-e a nemzet e magas rendű népművelődési reformtörvényeket, melyek a mai kornak megfelelő modern szellemi nivåóra emelkednek? Ha igen, úgy kétségtelenül támogatására is áll a *nagynövű* kultuszminiszternek, hogy kormányzatában megindított nemzetmentő munkásságát érvényesíthesse. Hisz a nemzet érdeke, hogy az ősök által szerzett és megtartott haza egész területi nagyságában újból talpra álljon. Ezt pedig csak a *tudás* szellemi fegyverével érheti el! A tudás fegyverének megszerzése mindazon közművelődési reformtörvények érvényesítésétől függ, melyek immár életbe éptek. Most tehát a nemzet a sor, hogy felvegye a munkát szellemi fegyverének megkövacsolása érdekében és azt, ha kell, még súlyos anyagi áldozatok árán is abban a szellemben teljesítse, melyben a saját önerejéből egy boldogabb jövőhöz küzdje fel magát.

A nagy horderejű közoktatásügyi reformtörvényekből szinte ragyogni látjuk azt a lelkes fény sugarat, mely hivatva van a nemzet *kötelező* munkásságát bevilágítani. Ez a fényes sugár reményt ad a boldog jövő eléréséhez és a nemzet független erőhatalmának megszerzéséhez.

(m. e.)

A tanyai tanító élete kapcsolatban az analfabétizmus kiküszöbölésével

Irtá: Székely Nándor áll. isk. igazgató Kisújszállás.
(Folytatás.)

Különben a törvény a kertgazdaság kultiválását célozza s ha egy iskolának kerje van, ott több kívánni való nincs, mert az már, csak ejjüt az ígért földjére. Egy kertgazdaság pedig nem minden, sőt igen kevés. Magyarországon, úgy a múltban, mint a jelenben, a mezőgazdasági növények, főképpen a gabona félek bírtak jelentőséggel és ez a jelentőség a jövőben is megmarad.

Erre a termelésre különben az éghajlat szélsősége s kényeszerit.

A kertészet, de főképpen a konyhakertészet sok helyen kínos foglalkozás s nem sikerrel, inkább bukással fenyeget.

Még a szántóföldön termeszhető konyhakerti növények termelésével, pl. nálunk nem érdemes kísérletezni. Ezek bolgárrendszerrel, a folyók mellékére való.

Azért a tanyai iskolák mellé nagyobb földterülettel, minta-gazdaságot kell szervezni, ahol a kertészetet kivül állattartással és mezőgazdasági termeléssel produkálni tud.

Itt hatni csak példával lehet, a beszéd marad csak szó fia.

A tanyai tanító munkája nehezebb lévén, jó tanerőket s esetleg önként vállalkozókat kell alkalmazni s hogy ezt elérhessük, sokkal jobb fizetést kell neki adni és azt is érdemel.

A mai napság a tanyai tanítóság nem szegénységi, hanem nyomorúság fogadalom.

Az ur pedig azért nézi le a tanítót, mert tanító, a paraszt azért, mert szegény.

Az anyagi erő mindent ad, tekintélyt, tiszteletet stb. s tevékenységét a tanító biztosabban kitudja fejteni, ha nem — szegény.

Azért az iskoláknak juttatott földből amerikai mintára iskolai, vagy tanítói birtokot kell szervezni, melynek jövedelme felerészben az iskolát, felerészben a tanítót illesse.

A mai tanyai iskolát felfogásom szerint célszerűbb lett volna finn-amerikai methodus szerint internátusos alapon szervezni, mert minden nehézsége dacára, így lehetett volna a tanya gyermekét a fertőből, hol egész nap rosszat lát és hall, kiemelni.

Az élettelen tanýaba életet kell bele vinni, utakat építeni s a posta segítségével összekötni a világ zajával.

A postának a tanyaágra gyakorolható kulturális hatása felebeccsülhetetlen s gyorsítaná a kultura csöppögését a tanya vénájába.

A mai napság mindenki városban, vagy tanyán eldugva lakik, falu igen kevés van, mert még a tatárjárásból elpusztított falukat a magyar óserő, vagy nem akarta, vagy nem bírta restaurálni. Pl. erre városunk is, hol öt kisebb helység pusztult el, de helyébe egy sem épült.

Azért célszerű lett volna a földbirtokreform keretében a tanyai iskolák környékén osztogatott házhelyekkel, legalább a falu csiraját megteremtteni.

A leghatásosabb ténykedés lenne ez, a tanyai társadalom megszervezésére és a civilizáció megteremtésére.

A tanyai iskolák mellé népházat kell állítani s vele az iskolát központtá tenni.

A népház, ha kell legyen templom, olvasókör, műhely, mozi, szövetkezet, vagy kaszinókártya és bor nélkül.

A mozit szükségesnek és fontosnak tartanám a tanyákra bevezetni, mert míg más nemes szórakozást nagyon nehéz, vagy egyáltalán lehetetlen előkészíteni, addig a mozi azt készen adná s ha a népünk tanulni nem, de szórakozni vágyik; kulturális hatásán kívül tehát a szórakozási vágyat volna képes felkelteni s a népet egy központ felé vonzani, hól később, esetleg más ismeretekkel is be lehetne csapni.

Ilyen intézkedésekkel gondolnám a tanyát a mai rettenetes állapotából kimozdítani s akkor nem lenne igaz az ige:

„Elvész az én népem, mert tudomány nélkül való.“

Határozati javaslat:

A tanya nivójának emelését azt hiszem mindnyájan szükségesnek és fontosnak tartjuk s megoldása tekintetében, nagyjában egyöntetűen is gondolkozunk, azért a következő határozat; javaslatot vagyok bátor előterjeszteni:

Mondja ki határozatban a gyűlés, hogy a tanyai analfabétizmus kiküszöbölésére törvény alkotását; a tanya nivójának emelésére utak építését, posta, népház, szövetkezet és mozi létesítését; a tanyai tanító helyzetének javítását, az iskolák mellé, iskolai vagy tanítói birtokból mintagazdaság szervezését és a tanyai iskolák internátusos alapra való helyezését látja egyedüli célra vezetőnek és szükségesnek.

Tanyai népoktatás kapcsolatban az analfabétizmus leküzdésével.

Irtá: Dobos András áll. tanító.

(Folytatás.)

Vegye bele a béres szerződésébe, hogy munkaadója, urasága, iskolaköteles gyermekeinek, fizetés fejében egy rend téli öltözetet köteles minden év okt. 1-én előállítani.

Igaz, hogy a béresnek ilyen jogos követelése azt a rosszat szülné, hogy a munkaadók, uraságok, melőznék a gyermekes családokat.

Már arra a paragrafusra vonatkozólag is, mely köteletségévé teszi a szülőknek, munkaadóknak, uradalmaknak, a tankötelesek iskolába szállítását — hallottam vérforraló véleményt.

A fent irt visszaélések elkerülésére kívánatos volna, hogy maga a munkaadó által megállapított fizetési feltételekben, a béres akár akarja, akár nem akarja, benne legyen az említett ruha kérdés.

Ez az elemi akadály is módja, az analfabétizmus leküzdésének.

Mélyen tisztelt gyűlés!

Vagy az, amely a nemzet sülyedésén halmozódik össze? Nem! Atkozott gyűjtemény az, mely minél magasabbra nő, annál jobban büzik, penészedik és korhad.

Hajtassék végre az a paragrafus, amely kötelezővé teszi a tanköteleseknek iskolába szállítását. Ez oly képen történjék, hogy a tanító kérdeztesék meg, melyik az a távolság iskolájától, melyet a gyermek nem tud megtenni?

Hetenkint legalább kétszer bemegyek a községembe dolgom elintézésé végett.

Mikor hazafelé kiérek községemből, a végtelen rónaságot, egy gyermek baba kirakat üvegének vélem, s mögötte a tanyai gyermeket, piros pozsgás arcú, élénk szemű gyermek babának látom. Képzletben hazaviszem, s kezdetben játszani akarok velők, de nem sikerül, mert a lelkével akarok játszani. Feltöröm a keblét, nézem hol a lelke, s látom, hogy csak fűrészpör van benne.

Nagyon sok helyen ilyen most a tanyai gyermek

Ilyen a legtöbb tanyai ember is. S ily üreskeblű emberektől várhatunk mi közösség és hazafiasság iránti érzéseket?

Soha!

Az elmúlt tanévben egy családból 3 oly tankötelesem volt, akik az ő körülményeikhez képest, hárman egy pár csizmában, pontosan látogatták az iskolát.

A csizmat úgy osztották meg, hogy minden nap más gyermek huzta fel, s jött az iskolába. — Megvoltak elégedve a gyermekek a csizmával, a csizma is velük, s én mindkettőjükkal.

De egyszer jaj, mi történt!? A csizma halálvigyorgással nézett a gyermekekre, mintha mondaná, meguntam, kifáradtam a tanyai sár gyurásában. A gyermekek elmaradtak az iskolából, s a szalmával fűtött bubos mellett szomoruan, fejük kezükbe hajtva ültek, üldögéltek, mintha csak azt várták volna, mikor párolog ki fejükből az a kis tudás, amit a tanító, egy pár csizma segítségével belejük szivattyuzou. Ez nem sokára meg is történt, s a gyermekek újból visszadőltek az analfabétizmus karjaiba.

Ilyen körülmények között, hogyan tanulja meg a gyermek, a nemzet nyelvet, azt nyelvet, a mely a lelket s vele az egyent értékessé teszi a társadalom és a haza javára.

Olyan a nemzet nyelve, s annak a lélekre hatása, mint a víznek a medrere.

Ha kevés a víz, nem mély, illetve kicsiny a medre, annak java, hala, gyöngye csekély. Bizonytalanul folydogál jobbra, balra, s egy-egy korhadt tuskó, céltalanul, gondtalanul összeverődött gazdudva csomó

irányát megváltoztatja: meg, talán rohan végzeté bizonytalan útján, s egyszer csak elvész a végtelen fertőjében.

Ha vize nagy, medre mély, méltóságosan hömpölyög az általa kiszabott úton tovább; hala, kincse sok és maradandó: folyásának irányát nem változtatja meg egy végzetét ki nem kerülő tuskó s hitvány gaz.

Iránya a végcél, a tenger, hol összegyűlnek a halak, kincsek, gyöngyök, s most jöhetnek a halászok, s arathatnak télen, nyáron.

Te tanyai ember! A te lelkedet hasonlítam patakhoz, mely síkon, alföldön folyik, s lekednek vize, hala, gyöngye, erkölce, vallása, hazafiassága csekély, medre sekély.

Törjök fel lekednek medrét, a jók, a vallásos és hazafias művelő eszközövel, s így a mostoha természet adta kincseid, bizton folydogálhatnak medrükben, s az élet egy-egy balkinővérséből származó akadály, lelki egyensúlyodat durván nem löki ki utjából a végzet fertőjébe.

Ember! Jöjj hozzánk tanítókhöz, hadd gyűjtsük fel lekednek vizét folyamhá, s hömpölyögtesse azt kiszabott útja felé kincsével együtt, a nemzet szívéhez, a haza oltárához, mert ott van a tanító, iskolád által felduzzasztott lelki folyamodnak tengere.

Jöjj! Hogy rakhad mind ezt szerencsétlen csonka hazád oltárára, amit tanító iskolájában adott, s duzzad lekednek folyamhá, s mélyítsd kebledet mederré, hogy folyjon annak kincse, gyöngye szabadon a nagy Magyarországon határáig.

A szülői értekezlet is az analfabétizmus szolgálatában áll, mert a szülővel megérteti gyermeke iránti kötelességét. Kenyszeríteni kell a szülőt elővezetés, büntetés terhe mellett, a jelzett napon megjelenni az iskolában.

Az ott előadott ének, szavaiat stb. számokkal megtartott összefoglalás után kellemesen fogja tapasztalni, hogy lelki kincsévé vált az ott elhangzott dolog, és frissességgel, üdösséggel távozik onnan.

Egy párszori ismétlődés után belátja, hogy az elővezetés, illetve büntetéssel tett felhívás neveléses, az ő részéről humoros, mert ezen előadással érzi lelke szabadulását a bilincsekből, s önkényt, egyszerű felhívásra, máhó tudásával siet az értekezletre.

Bátor vagyok megjegyezni, — tanyán így — s ezek után fog kialakulni eredményesen az ifjúsági egyesület.

Tanyán se hiányozzon a nép-könyvtár, melyet 4 mm. buza arának, valamelyik uraság finanszírozása mellett bevasárolhatunk.

Csak száz könyvet kívánok a nép-könyvtárba, s az a száz könyv a teli időszakban oktasson.

Pedagógia.

A nevelés tudománya.

(Könyvismertetés.)

Írta: Dr. Kovács János.

Tudomány! Ha reagondolok vagy említeni halom, iblet, megilletődés száll lelkembe. Tudomány! Az emberi elme mélységesen szántó munkája, az emberi lélek legmagasabb megnyilatkozása, az abszolút igazság keresése! Van-e, mi ennél közelebb vezet istenhez? A szellem legmagasabb polca ez, a honnan az ember isteni pártatlansággal vizsgálja, kutatja az ismeretlent — Mély hódolat illeti meg az embert szellem t, mely isteni lángtól indíttatva kutatja az élet titkait és igazságait.

A tudomány valaha csak pislogó mécs volt az ember kezében s vele csak revedezve, tapogatózva tudott haladni a sötétségben vagy a felhomályban. — Ma már hatalmas reflektor, mely fényesen bevilágítja az élő és élettelen valóság minden atomját, az anyagi és szellemi világ legminuciózusabb mozzanatait. S ha nem is mindenhol képes még felfedezni az igazságot, mégis reavilágít arra a helyre, a hol azt keresni kell.

Kezembem van egy magyar könyv. A címe: Bevezetés a nevelés tudományba. Magyar ember írta. Ismert név: Dr. Wessely Ödön. Ime, mily diadal! — A nevelés immár tudományá van avatva. A nevelésügy lelkes művelői évszázadokon, vagy évezredekken át annyi tapasztalati anyagot gyűjtöttek már össze, hogy az idevágó ismeretek a tudomány módszereivel összefüggő rendszerbe foglalhatók és a nevelés munkája és a nevelésügy művelése ezek után a tudományosság igényével léphet fel. A nevelés kérdése tehát nem ötlektől, nem divatos eszmearamlatoktól függ többé, mint a multban, — hanem a tudomány módszereivel halad a fejlődés útján. — Mig az elmúlt századok nagy pedagógusait (Comenius, Pestalozzi stb.) az ügy iránti lángoló lelkesedés vezette, — az emberiség megjavítása iránti epedő vágy vitte a munkálkodás útján a tudományok, akkor még halvány fénye mellett; addig ma már a pedagógusok a tudomány rendszerességével dolgoznak s biztos alapon, biztos nyomokon haladnak a tökéletesítés felé.

A kép, a rendszer egészben előttünk áll már Wessely könyvében, egy összefüggő szerves egészbe foglalva: ez a nevelés tudománya. — Mily öröm, mily diadal ez! Mi is már a tudomány fegyverével dolgozhatunk, úgy mint a kémikusok, a technikusok s az orvostudomány művelői. — A pedagógia ime már

be van illesztve az összes tudományok rendszerébe s mint ilyen szerves kapcsolatban, okozati összefüggésben van azok részével.

Herbart, a tudományos pedagógia igazi megalapítója főként a filozófiai rendszerbe illesztette azt be, de Wessely munkáján már világosan látszik, hogy ő arra a konklúzióra jut, miszerint a pedagógia kisebb, nagyobb mértékben — a filozófián kívül — összefüggésben van az összes többi tudományokkal. Ezek között a cél szempontjából legfontosabb a kapcsolat az etikával, a módszer szempontjából pedig a gyermek tanulmányai.

Wessely könyvét minden tanítónak, minden nevelőnek, minden tanügyi embernek ismerni kell! Hiszen kinek írta azt a szerző? Iparosnak, kereskedőnek, vagy gazdásznak talán? Bizonyára nem! Hanem nevelőnek írta, azoknak első sorban, a kik neveléssel foglalkoznak. A tanító első sorban önmagát műveli vele. Felemeli őt a köznapi szívneműlő s bele illeszti lelkét az egyetemes kultúrába, a mit a tanító tovább adva, a gyermeknek lelkét betekesztve a haladás, a fejlődés végtelen utvonalaiba s így részesevé teszi az örökkévalóságnak.

Megismerteti a tanító lelkét szép, magaslatos gondolatokkal. — E könyv olvasásával egy szentély küszöbere lépünk, hol áttekinthetjük a pedagógia szentelt mezejét. Mert Wessely könyve áttekintést nyújt a pedagógia minden ágán keresztül a nevelés tudomány rendszerén. Megkedvelte a pedagógia elméletét a gyakorlat embereivel. Az elmélet ugyanis tudvalevőleg a gyakorlat művilága, az vezet a haladni akaró emberiséget a haladás és tökéletesedés útjára.

Wessely az idealiztikus világnézet alapján áll. Eszményképe az igazság, szépség, jószág, mely fogalmak értéke abszolút, érvényhatatlan. — Ime a vezeresilágok, melyek a pártiztoroknak haladni kell, de egyszer mind megdöntetlenül ércoszlopok is ezek, melyek a világ végzeteiig tartják az emberi kultúra világát.

Tudomány nélkül az ember csak iparos, míg a tudományal való foglalkozás művészi magaslata emel. Hiszen a művészek is szűke van a tudományra hogy művészi alkotásait tökéletesebbé tehesse. — Vegyük kezünkbe ezt a hatalmas fegyvert s iparkodjunk minnél magasabbra felemelkedni, hogy ezzel magunkhoz emeljük a jövő nemzedek lelkét is, hogy az új generáció aztán ismét tovább adva a kultúra átvett és megörözt kincseit, hadd emelkedjék lépésről-lépésre az emberiség a haladás, a kultúra lépcsőfokain fel az eszményi tökéleteség csúcspontjára.

Ne kicsinyeljük a gyakorlati emberei a pedagógia elméletét, még azok sem, a kik legnagyobb művészek a gyakorlatban, mert az elmélet s az elméleti tudomány

az a polc, a honnan a filozófia szemüvegén keresztül áttekinthetjük a világegyetemet s rajta keresztül a földet, az emberiséget, a nemzeteket, azok szerepét, hivatását s ismét a nemzeteken keresztül az egyént s annak hivatását.

Ime egy magaslatos távlat, melyet minden művelő, gyakorlati embernek, főként a nevelőknek szem előtt kell tartani, hogy biztos és céltudatos munkát végezzenek.

A tudomány mélyíti az értelmet és gondolkodást. Segíti a nevelőt és tanítót abban, hogy a gyermeket egyetemes és bölcséleti nézőpontból is tekintse s annak lelkületét hivatásának megfelelő irányba terelje. — A tudomány fegyverével a tanító a szülőknek is jobb tanácsot tud adni, mert általános áttekintése van a nevelés tudomány egész rendszerén és mélyen be tud pillantani a tények, a célok, a módszerek és az eszközök tömkelegébe.

Részleteiben méltatni Wessely művét e lap terjedelme nem engedi meg. — De reá mutatni főbb vonásaira szükségesnek tartom, mert szeretném, ha a nevelésügy munkásai figyelmüket reafordítva, megkedvelnék a nevelés elméletét, azaz a nevelésügynek bölcséleti és tudományos nézőpontból való fejtegetését.

A könyv első részében mindenekelőtt részletesen foglalkozik a pedagógiával, mint tudománnyal; a pedagógia fogalmával és hogy minő helyet foglal el a pedagógia a tudományok rendszerében, milyen viszonyban van a többi tudományokkal?

Megállapítja, hogy a pedagógia a gyakorlati tudományok közé tartozik, mert nem éri be a jelenségek magyarázatával, hanem egyben utmutatást is akar adni arra nézve, hogyan lehetne ezekre a jelenségekre befolyást gyakorolni oly irányban, amint azt kívánatosnak, szükségesnek tartjuk. De *normalis* tudomány is, mert a gyakorlati eljárás számára olyan alapelveket állít fel, a melyeknek a gyakorlatot irányítani kell.

A sok ellenvetéssel szemben fontos szerzőnek az a megállapítása, hogy a pedagógia igenis lehet tudomány, mert a tudományosságának ma már nem egyedüli kritériuma az általánosság s a törvényszerű ismétlődés, hanem a tudományos jelleg sokkal inkább az a módszeresség adja meg, mellyel valamely tényt, vagy tételt megállapítunk.

A pedagógia fogalmát akként határozza meg, hogy az a nevelés elmélete s az *egyéni nevelésének tudománya*. — De miután a kulturális értékeket is mérlegeli s azt kutatja, hogy miként származtathatók azok át a jövő nemzedékre, a pedagógia fogalmát abban is látja, hogy az a *közműveltség átszarmaztatásának tudománya*: a nemzetnevelés elmélete.

Szerző a pedagógiát, mint tudományt az etika körébe csoportosítja s azért szerinte hivatva van

megállapítani azt, hogyan lehet az emberi élet helyesnek tartott legfőbb értékeit megvalósítani, hogyan lehet az embert képessé tenni arra, hogy hivatását a világon betöltse.

A pedagógiának a többi tudományokhoz való viszonyát tekintve, Weszely szerint, mint fentebb említettem a *cél* szempontjából legfontosabb a pedagógiának az etikával való kapcsolata, mert az erkölcs az emberi élet s az emberi tevékenység minden körére kiterjedő s kötelező normákat állít fel. — A *módszer* szempontjából pedig legfontosabb a gyermek tanulmánnal való összefüggés, mert a nevelés módjainak megállapításában legfontosabb a gyermek minden oldalú ismerete s így erre kell alapítani a nevelő eljárást. (Folyt. követhet)

Egyesületi élet.

Meghívó.

A Jász Nagygun-Szolnok Vármegyei Általános Tanítóegyesület az 1924. évi április hó 10-én (csütörtök) d. e. 9 órakor Szolnokon a vármegyei háza nagytermében

RENDES KÖZGYÜLÉST

tart, amelyre a testület tagjait, a vármegye összes tanítóit és a tanügybarátokat kartársi és hazafias tisztelettel meghívjuk.

Április hó 9-én (szerda) d. u. 3 órakor a tiszpartti áll. el. iskolában

VÁLASZTMÁNYI ÜLÉST

tartunk, amelyre a tisztviselői kart s a választmány tagjait hívjuk meg kartársi szeretettel. Tárgya a közgyűlés előkészítése.

Mindnyájan együtt legyünk!

TÁRGYSOROZAT:

- 1., Hymnusz.
- 2., Elnöki megnyitó.
- 3., Üdvözlések.
- 4., Elnöki előterjesztések.
- 5., Titkár évi jelentése.
- 6., Részleges tisztújítás.
- 7., Tanyai népoktatás kapcsolatban az alfabetizmus leküzdésével. Előadó: Dobos András marifüi áll. tanító.
- 8., A községi társadalmi élet színvonalának

emelése, élénkítése. Előadó: Netz Ferencz kisujszállási gazd. isk. igazgató.

- 9., Pénztáros jelentése és számadása.
- 10., Költségvetés és tagsági díjak megállapítása.
- 11., Indítványok, melyeket a választmány előzetesen megtárgyal.
- 12., Híszkegy éneklése.

Novothny Jenő Keszthely István
titkár. ügyv. alelnök.

TÁJÉKOZTATÓ.

A közgyűlést megelőzőleg reggel 8 órakor a róm. kath. és a református templomban istentisztelet lesz.

Akik a kartársak közül a közebóden részt venni kívánnak, ezen szándékukat április hó 7-ig Novothny Jenő egyleti titkáránál (Madách-utca 2489.) jelentsék be.

Akik éjjeli szállásra tartanak igényt, legyenek szívesek ugyancsak április hó 7-ig Vály Imre gazd. isk. igazgatójánál (Tiszpartti iskola) lev. lapon jelentkezni.

Később jelentkezők, sem étkezésre, sem elszállásolásra nem tarthatnak igényt. A gyűlés napján hajnalban érkezők részére a templomtéri áll. el. iskolában egy fűtött s toillatesszékkel ellátott tanterem fog rendelkezésre állani.

Az érkező vonatknál kartársak fogják az érkező kartársakat várni. Találkozás a pályaudvar előtt. — Jelszó: »Közgyűlés.« Ha valaki a kalauzólást elkerüli, a »Konstantin« róm. kath. iskolában tartózkodó fogadó bizottságnál nyerhet felvilágosítást.

A tagok tagdíjhátralékaikat a szomszédos teremben tartózkodó pénztárosnál rendezhetik.

* * *

Választmányi ülés.

A vármegyei ált. tanítóegyesület központi választmánya f. évi március hó 20-án délelőtt igen látogatott ülést tartott.

A választmányi ülés az I. ker. Tiszpartti iskolában folyt le, amely alkalommal Keszthelyi István elnöklete alatt Bihary István kir. tanfelügyelő, Pethes Gyula kir. s. tanfelügyelő sok vidéki és helybeli vál. tag jelenlétével, illetve a jelen voltak, élénk érdeklődése mellett a következő fontosabb kérdések kerültek tárgyalás alá:

A közgyűlés idejéül április hó 10-ike helyéül pedig Szolnok állapított meg a vál. egyhangu határozatával.

Ugyancsak egyhangu hozzájárulással fogadta el a vál. ülés a Novothny Jenő titkár által előterjesztett közgyűlési tárgysorozatot is.

Az évi tagsági díj összegét évi 16 ezer koronában javasolja megállapítani a választmány. Mivel pedig a folyton tartó áremekek miatt nem valószínűtlen, hogy hónapok mulva ez az összeg is kevésnek bizonyul: felhatalmazást kér a választmány a közgyűléstől, arra, hogy amennyiben arra elkerülhetetlenül szükség lenne: a tagsági díjakat a közgyűlés utólagos jóváhagyásával felemelhesse.

A Közp. Szövetség Tanácsába vármegyénk ált. tanítótestületének számaránya szerint tizennégy kiküldött megválasztása hozatott javaslatba, kiket a közgyűlés lesz hivatva megválasztani.

A Közp. választmánynak a részleges tisztításra vonatkozó javaslatáról lapunk más helyén teszünk említést.

(M. Gy.)

Felhívás.

A temetkezési segélyalap pénztárát átvizsgálva, arra a szomorú tapasztalatra jutottunk, hogy a temetkezési egyesületbe beiratkozott tagok majdnem háromnegyedrészre még most sem fizette be a 2000 koronás belépési díjat.

Felhívjuk az érdekelteket, hogy a belépési díjakat haladéktalanul fizessék, mert alapszabályaink szerint ezen díjakat gyümölcsötetni akarja az egyesület, tekintettel a tőke csekély voltára. Hiszen magunknak adjuk azt, ami felett mi rendelkezünk. Végtelenül sajnálnánk, ha tagjainkat, szabályaink értelmében molesztálni volnánk kénytelenek. Az Elnökség.

Hivatalos Rész.

Jász-Nagygun-Szolnok várm. kir. tanfelügyelője.

1545—1924 szám.

Valamennyi állami óvoda tekintetes Felügyelő Bizottságának

Felkérem, hogy a tekintetes Cím. felügyelete alatti állami óvoda (óvodák) foglalkoztató szereiről az 1924-25. tanévre vonatkozólag egy szükségesleti kimutatást szerkesztzeni s azt ide 8 nap alatt beterjesztzeni sziveskedjék.

A kimutatáshoz kérem csatolni a meglevő

foglalkoztató szerek jegyzékét.

Jelentést nemleges esetben is kérek. Szolnok, 1924. évi február 26-án.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagygun-Szolnok várm. kir. tanfelügyelője.

1546—1924. szám.

Valamennyi állami óvoda tekintetes Felügyelő Bizottságának.

Felkérem a tekintetes Cím. felügyelete alatti állami óvoda (óvodák) 1924-25. tanévi butorszükségleti kimutatását ide 8 nap alatt beterjesztzeni sziveskedjék.

A kimutatáshoz kérek csatolni egy ottani megbízható iparos által készített költségjegyzéket.

Jelentés nemleges esetben is teendő. Szolnok, 1924. évi február 26-án.

Bihary István
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagygun-Szolnok várm. tanfelügyelője.

1543—1924. szám.

Valamennyi állami elemi népiskola tekintetes Igazgatóságának.

Felkérem, hogy az 1924-25. tanévre szóló butorszükségleti kimutatást 8 nap alatt a szabályszerű nyomtatványon megszerkesztve, ide terjessze be.

A kimutatáshoz csatolandó egy megbízható helybeli iparos által készített költségjegyzék.

Jelentés nemleges esetben is teendő. Szolnok, 1924. évi február hó 26-án.

Bihari István
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagygun-Szolnok várm. tanfelügyelője.

1544—1924. szám.

Valamennyi állami elemi iskola Igazgatóságának.

Felkérem, hogy az 1924-25. tanévre szóló tanszerszükségleti kimutatást a szabályszerű nyomtatványon megszerkesztve ide 8 nap alatt terjessze be.

Jelentés nemleges esetben is teendő.

Beterjesztendő a meglevő és a szükséges tanszerek kimutatása 2-2 példányban.

Meg kell jegyezni, hogy még most is vannak itt a hivatalomban tanszerek, amelyek

egyes iskolák részére engedélyeztettek, de többszöri felszólításom dacára az illető iskola az elvitelről nem gondoskodott. Az ilyen iskolák részére semmilyen taneszközt nem fogok javasolni és ha 8 nap alatt el nem vitetik az engedélyezett tanszereket, azokat más iskolának osztom ki.

Szolnok, 1924. évi február 25. én.

Bihary István
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok várm. tanfelügyelője.

2054—1924. szám.

Valamennyi népoktatási intézet tekintetes igazgatóságának.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1923 évi 90445. III. a—sz. rendeletében megengedte Farkas Dezső zeneszerzőnek, a vitézi rend Regőscsoportja vezetőjének, hogy az összes közép- és alsófokú iskolákban regős csoportjának közreműködése mellett további intézkedésig előadásokat tarthasson.

Kikötötte azonban, hogy ezen előadásokon belépti díjat nem szedhet, a látogatás tekintetében kényszer semmi formában nem nyilvánulhat és hogy az előadások időpontját az érdekelt intézet igazgatójának kellő idővel megelőzőleg kell jelenteni.

Erről tanintézetünk vezetőit azzal értesitem, hogy engedélyest közhasznú önzetlen munkásságában támogassák és az ifjúságot ezen előadásokon való minél tömegesebb részvételre buzdítsák.

Szolnok, 1924. évi március 21-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Iskolánkülső oktatás.

rovatvezető: Szathmáry Lajos népm. titkár

A magyar néplelek őre

A világháboruban egy százal század 15 emberre apadt. Szegedi 46-os bakákkal egészítették ki a századot, melynek elhelyezése egyik legfeltehetőbb ponton volt.

Egyik szakasza egyetlen őrséget adott, a sziklafokon állandóan egy megfigyelő tartott. A század minden embere érezte felelősségét, tudta kötelességét. Tudatában volt annak is, hisz előtte történt, hogy a sziklafokra felkuszni halálát jelenté.

Amikor egyenkint sorra kerültek: leveleket irtak szüleiknek, hitveseiknek, gyermekeiknek, pénzüket, értéküket visszahagyva elbucsztak parancsnokuktól, bajtársaiktól és mentek... mentek őr állani.

A kötelességteljesítésnek olyan mintaképe ez, amely mindennél szebben beszél. *)

Ilyen legfeltehetőbb pont a mai időkben a „néplelek“, melynek őrei a magyar tanítók.

Erezzük-e felelősségünket, tudjuk-e kötelességünket? Mindenre készen állunk-e? Ez a nagy kérdés, melyre feleletet vár a jelen. Bizonyoságot is kell tennünk.

A situáció más. Éhezve lerongyolódva, mint denünkből kiforgatva is őr állunk a magyar néplelek felett és dolgozunk!

Miben áll „őr állásunk“, mi a munkánk? Örködnünk kell azon, hogy sem közvetve, sem közvetlenül azok a néphez ne férjenek, akik mételety hintettek közéjük s akik mai nap is ellenség módjára árutákon, cselszövésekkel igyekezzenek megközelíteni.

Örködni afelett az óvó kormányintézkedések felett, melyek a nép előtt tartandó előadásokat előzetes engedély megadásához kötik.

Örködni afelett, hogy a nép előtt tartandó előadásokat a vármegyei Népművelési Bizottság jóváhagyása mellett szervezzék és a helyi(községi) bizottságok felügyelete alatt tartásuk meg.

Örködni afelett, hogy a nép olvasási kedvét megfelelő könyvekkel, folyóiratokkal, újságokkal elégítse ki.

Gondoskodni arról, hogy a könyvtárakból és az egyesületekből (Körökből, Casinókból) a szenny és ponyvairadalom termékei végleg kipusztítsassanak.

Segédkezni munkáskezet nyújtani vármegyei Bizottságunk felé, hogy a nép művelését helyes irányba terelhesük.

Visszaadni a kijózanodott (hazafias és vallásos érzületéből kivetkőzletett!) magyar népet a hazának, az egyháznak.

Végül mindezeket összefoglalva: minden községben megszervezni az iskolánkülső népművelést a megadott tervek s az állandóan működő, központi, egységes irányítás mellett!

Kötelességünk, felelősségünk tudatában egyet kérünk a cél mielőbbi elérése érdekében a rólunk való gondoskogatást, az erőt adó kenyezet, a meleg ruházatot, melyeket cikkem elején említett halmi tudó csapat a tiroli sziklák

*) A csapat parancsnoka a cikkíró volt. Szerk.

havas ormán megkapott.

Szolnok, 1924 március 22-én.

Szathmáry Lajos
titkár.

Szám: 65-924.

Valamennyi községi Népművelési Bizottságnak.

Mindenemű iskolánkülső népműv. munkásságról a bef. jezéstől számítandó 8 napon belül beszámoló jelentés készítendő még abban az esetben is, hogyha az előadók a Vallás és Közoktatásügyi m. kir. Miniszterium által kiáltásba helyezett tiszteletdíjakra nem reflektálnak.

Ezen célra szükséges nyomtatványokat a népművelési titkár küldi meg az igénylőknek.

A megállapított tiszteletdíjakat az előadók II. fokozat szerint felbolygított nyugtája ellenében Bizottságunk küldi meg, amiért ezen nyugták az előadások befejeztével nyomban beküldendők.

Feltétlenül bejelentendők külön jelentésben azon előadások is, melyeket a várm. Népműv. Bizottsághoz való előzetes bejelentés és jóváhagyás nélkül tartottak meg.

Vármegyei kultur statisztikánk elkészíthetése céljából a legpontosabb adatokra van szükségünk, ezért tisztelettel kérjük, hogy rendes ülésén töltesse ki a megküldendő bejelentő íveket s ugyanez alkalommal észrevételeit, tapasztalatait javaslatait is megtenni sziveskedjék.

Szolnok, 1924. március 20. án.

Bihary István
ügyv. elnök kir. tanfelügyelő

Szathmáry Lajos
népműv. titkár

Szám: 65 II-924.

Valamennyi községi Népműv. Bizottságnak.

Sajnosan tapasztaltuk, hogy vármegyénk több községében semmi néven nevezendő előadást nem tartottak. Az ilyen községek bizottságait tisztelettel kérjük, hogy rendes tavaszi ülését egybehívni s azon megállapítani sziveskedjék, hogy mi okból nem részesülhetett a nép ilyen előadások hasznáiban? Mik voltak a gátló körülmények?

Mik volna az azon célravezető intézkedések, melyek a helyi (speciális) kívánalmaknak megfelelően a jövő évben szervezendő népművelési munkásságot biztosítanák?

Jelentésük mielőbbi elvartában vagyunk hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. március 20-án.

Bihary István
ügyv. elnök.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár.

Szám: 30 V-924.

Valamennyi közs. Népművelési Bizottságnak.

Vallás és Közokt. Miniszter Ur rendeletére kérjük Tek. Bizottságot, hogy a f. tanévben rendezett iskolánkülső munkásságot megbízottja útján figyelemmel kísértesse (felügyeltesse) s ezen megbízott tagja nevét Bizottságunkkal közölje. Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. február hó 7. én.

Bihary István
ügyv. elnök kir. tanf.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár

Szám: 30 VI-924

Valamennyi közs. Népművelési Bizottságnak.

„Népművelés“ című hivatalos lapunk pár községből „nem fogadom el,“ nincs pénzünk előfizetésre jegyzéssel visszaérkezett.

Ismételten b. tudomásukra hozzuk, hogy lapunkat díjmentesen küldjük meg minden községi népműv. Bizottságnak.

Egyben pedig kérjük, hogy közleményeinket figyelemmel kísérni s azokra a szükséges válaszokat megküldeni sziveskedjék.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. febr. 7-én.

Bihary István
ügyv. elnök.

Szathmáry Lajos
titkár.

Analfabetták vizsgája

A karczagi analfabeta tanfolyam hallgatóinak vizsgáját március 18-án tartottak meg Szathmáry Lajos népműv. titkár elnöklése alatt. A tanfolyam eredménye meglepő. A vizgára állt 31 hallgató (16 nő 15 férfi) közül 30 sikerrel vizsgázott, kik bizonyítványt is kaptak. A tanfolyamot Dr. Kónya Sándor főgimn. tanár szervezte, vezetője Varga László kántársunk volt. Követésre méltó példa.

H I R E K.

Március 15. A magyar nép szívéhez és lelkéhez legközelebb álló nemzeti ünnepet, március 15. évi Szolnok város közönsége is a szokott ünnepi keretek között s a nap jelentőségéhez méltó lelkesedéssel ülte meg. A kedvezőtlen időjárás miatt az iskolák növendékei nem vonulhattak ki a szoborhoz s így a nap méltatását az iskoláknál eszközölte a tanítóóság. A tanulók s a tantestületek remek koszorúját a délutáni ünnep keretében Keszthelyi István

tantestületi elnök helyezte a honvéd emlékre, ahol az ünnepi beszédet a helybeli egyesületek és körök felkérésére dr. Halmos Andor, a poeta lelkű kir. s. tanfelügyelő tartotta.

Részleges tisztújítás. A f. évi április hó 10-én tartandó közgyűlésnek legfontosabb tárgyat a tisztújítás, illetőleg az elnökválasztás képezi. Boldogemlékü Brózsik Pál betegeskedése és halála óta az elnöki teendőket Keszthelyi István szolnoki áll. isk. igazgató, vármegyei tantestületi alelnök látta el, kit a f. hó 20-án tartott közp. választmány az elnökségre jelölt. Ugyanez alkalommal az alelnöki állásra Ferenczy Kálmánt és Tóth Istvánt: a jegyzői állásra Schneider Bélát: az ügyeszi állásra dr. Zsembek István ügyvédet jelölte a választmány. Ez alkalommal is igen kérjük a t. kartársakat, hogy az elnökválasztás alkalmával a legutolsó pillanatban is a legnagyobb megfontoltsággal és lelkiismeretességgel gondoljanak arra, hogy olyan egyenre adják le szavazatukat, aki a mai viszonyok között a mi támogatásunk mellett ambícióval, lelkesedéssel és arravalósággal tudja végezni szép, de nehéz feladatát.

Tea estély. Lapunk legutóbbi számában jelezte, hogy a szolnoki áll. isk. tantestület a belvárosi óvoda helységében február 16-án teaestélyt rendez. Örömmel jelenthetjük, hogy a teaestély minden tekintetben fényesen sikerült. A reggelig tartó estélyen a szolnoki tanítószágon s a sok-sok városi előkelőségen kívül igen szép számmal vettek részt a mezőtúri kollégák is, akiknek az estélyen való megjelenése jól eső, kedves meglepetés volt a szolnoki kartársakra nézve.

Keresztény iskola testvérek Homokán. Bentezky Géza földművelésügyi min. által a Kuth. Patronage Egyesületnek adományozott kastélyában Homokán, az elhagyott és zárt vasútvonalak közelében, gyümölcsösök részére máj 10-én október havában ünnepélyes ültetést tartott. — Az ültetést szervezték a Keresztény Iskola testvérek vezeték, hol jelenleg 100 keresztyény gyermek nyer vallásnevelés nevelést és oktatást. — Az ültetésnek van iskolája és iparos műhelyei, a kisebb növényfélék iskolái, nagyobbak ipari kiképzést nyernek. — Folyó évben pedig az intézet mellett a Keresztény Iskola testvérek Ujoncházra is költöztek, ahova oly egyéneket vesznek fel, kik a szerzetesi pályára hivatást érnek. — E szerzetesi karba kerültek az Ujoncházra (noviciátusba) 1. Októberi tanárok, tanítók, nevelők, kiket a rend tovább tanítat, kepezet. — 3. Kerhetik felvételüket iparosok, földművelők, kik a kello ki-

képzés után mint iparoktatók, munkavezetők, nevelők stb. nyerne alkalmazást. — A földművelők, mint a szerzetesek rendes tagjai, a gazdálkodás, állattenyésztés, kertművelés, háztartásvezetés, stb. terén buzgólkodnak a rend érdekében. — Erdeküldököknek bővebb felvilágosítással szolgál az Ujoncház tiszteletadó igazgatója Homok, Szolnok m.

Gyász. Hasitz Jusztinina szolnoki áll. polg. leányiskola kézimunka tanárnője, tanügyi pályájának 40-ik évében, március hó 1-én Szolnokon elhunyt. A szorgalmas, pályáját rajongásig szerető tanárnő elhunytáról a tanári testület külön gyászjelentést adott ki, melyben fájdalommal jelenti szeretett tanárnőjének elhunytát. Részvételleljes érzéssel a megboldogult kartársnőnek örök nyugalomát kívánunk.

Ertesítés. Boris Ferenc törökszentmiklósi kartársunk találománya, a modern, pedagógiai követelményeknek megfelelő *„Egyetemes számológép”* módszeres utasítással a szerzőnél megrendelhető. Több ízben foglalkozunk lapunk hasábjain ezen kiváló taneszközzel, mely felülmúl minden eddigi számoló taneszközt. F. évi április hó 10-én Szolnokon tartandó közgyűlésen ezen taneszköz megtekinthető lesz. A taneszköz 1 q és 3 kg. buza árának megfelelő összegért hármikor megrendelhető.

Kinevezés. A V. K. M. ur Pontsy Margit okl. polg. isk. tanárnő a turkevei áll. polg. iskolához kinevezte és Gyökössy Margit okl. polg. isk. tanárnőt pedig a szolnoki áll. polg. leányiskolához osztotta be szolgálatára.

Tanítóválasztás. Szentgyörgyi Cecília okl. tanító a dévaványai ref. iskolához, Lengyel János okl. tanító a mesterszállási rk. iskolához, Gy. Biró István okl. tanító a karcagi ra. iskolához, Leha Mihály okl. tanító a dévaványai rk. iskolához, Nagy László okl. tanító a kenderesi rk. iskolához és Grünfeld Bertta okl. tanító a turkevei izr. iskolához választott be rendes tanítóknak, illetve tanítóknak.

Ádomány. Lemondtak Török Józsa Maria dévaványai-sárisi áll. isk. tanító, Szilágyi Lajos Tiszarudai rk. tanító és Lengyel János szeleányi rk. tanító.

Nyugdíjazás. Tóth Sándor Törökszentmiklósi rk., Raab Cecília karcagi izr. és Herbold Géza jászberényi rk. isk. tanító, illetve tanító nyugdíjaztatott.

Adomány. Boris Ferenc törökszentmiklósi kartársunk 10000 koronát adományozott lapunk fenntartására. Fogadják ezen ismételt adományért hálás köszönetünket. Elnökség.

Nevelési Múzeum
munk
Budapest

1924. április hó.

4 szám.

SZOLNOK VÁRMEGYEI TANTESTÜLET

NÉPMŰVELES.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok várm. Tanítóegyesület.
Megjelenik havonként.
Előfizetési díjak:
Egész évre 10000 kor.
Egyes szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.
Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak reklamációk Jánossy Pál egy penztáros-hoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Kecskeméthy László 1853–1924.

A régi jó idők tanítógárdájának egyik kimagasló alakja *Kecskeméthy László*, a mezőtúri ref. elemi iskola egyházi igazgatójameghalt. Nagy gyásza ez nemcsak a mezőtúri ref. egyháznak, nemcsak a református tanítószágnak, hanem az egész vármegye tanítószágnak, sőt a magyar tanítószágnak,

Kiváló kartársunk érdemét lapunk más helyén méltatjuk. E helyen életrajzának főbb adatait közöljük: született Nagymajláton (Csanád m.) 1853 okt. 14-én. Gimnáziumi érettségét Debreczenben. A tanítói oklevelet 1874-ben szerezte Nagykőrösön. Működését Érmindszenten kezdte 1871-ben, ott tanított 3 évig. 1874 május 1-től egész 1918 szept. 1-ig a mezőtúri ref. elemi iskolánál működött. Elnöke volt 21 éven át a Hevesnagykunsági ref. tanítóegyesület. — Az Eötvös alap osztóbizottságának tagja, a Magyarországi Tanítók Országos Szövetségének igazgatósági tagja, a Ref. tanítók Orsz. Szövetségének alelnöke volt. Az ő nevéhez fűződik a mezőtúri ref. tanítók szobaalapítványa a Tanítók Házában: 3 évig szerkesztette a mezőtúri Népoktatási Közlönyt. Irta, dolgozott a helyi lapokban, felelős szerkesztője volt a Mezőtúri Hirlapnak harmadfél évig érzéstől áthatott lelkesedéssel.

Am ezek mind szép dicsérő szavak. De a

szavak igazolnak-e? Igazolom, ha melléjük állítom a tanítói munka negyvenhét esztendejét! Ez egymagában megadja a szép szavaknak a legszebb tartalmát az igazságot. Még ha csak mint egyszerű napszámos végezte volna is a dolgát, akkor is hatalmas köveket rakott a kultúra épületéhez. De ő nem napszámos volt, mert szívével és lelkével dolgozott s énjének legistenibb, legértékesebb részét áldozta fel az emberi művelődés számára.

Mily sok értékes magot, hinthetett ő el hosszú nevelői pályáján az ifjú fogékony nemzedék között! Mily sok drága kincset szórhatott szét lelkének gazdag tartalmából.

Tanítóm volt nekem is. A negyedik osztályt tanította akkor. Emlékezem rá, mintha tegnapi történt volna. De csak most érzem, most tudom igazán, hogy nemcsak tanítónk volt, hanem annál sokkal több, mert szívébe zárt mindannyiunkat meleg szeretetével. A tanév utolsó napján könnyezve bucsózott el tőlünk és mi is megkönnyeztünk a válás utolsó perceit.

Soha el nem muló emléke ez életnek. Nyugodj békével Kecskeméthy László, hazánk szent ügyének egykori lelkes harcosa! Benned a régi jó idők egyik kiváló tanító tipusa dől ki közülünk. De nem haltál meg mégsem, mert lelkedet sok-sok tanítványod lelkén keresztül ezerszeres kapoccsal fűzted az isteni örökkévalóságához.

DR. KOVÁCS JÁNOS

Tanyai népoktatás kapcsolatban az analfabétizmus leküzdésével.

Irta: Dobos András áll. tanító.

(Folytatás)

Az a száz könyv a téliidőszakban járjon családról-családra, kellő irányítás és ellenőrzés mellett.

Petőfi, Arany, Jókai korából tudjuk, hogy a magyar könyv, magyar irodalom volt az, mely lelkében ébrentartotta a nemzetet, a türesek és a szenvedések tengerében is.

A jó könyv a nép között olyan, mint a jó vetőmag. Talaja a magyar nép, mely meg van áldva az Istentől fogékonysággal, jóra való hajlandósággal.

Elértem végre az analfabétizmus leküzdésének legfőbb eszközehez, az analfabéta tanfolyamokhoz.

A közel múltban valahol megjegyeztem, hogy a tanfolyamok segítségével, a kormány jóakarásával s az uraságok csekély anyagi áldozatával a tanyai analfabéták ijesztő magas százalékát egy, esetleg két év alatt a nullára szállítanám le.

A kormánytól azt kívánom, kötelezzon minden 60 éven aluli ép érzékű embert, a téli időszakban a tanfolyam látogatására. A munkaadóktól, uraságoktól azt kívánom, hogy télen, este a munka után, béreseit szállítsa az iskolához a tanfolyamra.

Adjanak egy telre 10 liter petrolomot és 20 q. fát, mely adomány anyagilag annyival terhelné meg az érdekelteket, mintha párnájukból a forgószél egy pelyhet elfújna.

Rendezzenek erre a célra az uraságok gyűjtést egymás között, mert én többet nem gyűjtök semmilyen célra, inkább adok!

Azt nem akarom újból megérni, hogy egy dusz-gazdag tanító napon, a gyűjtőven 100 K.-át adjon s a bérese 150.-et.

Már az alatt az idő alatt is, míg a tanfolyam tart, minden magyar tanító hazafiás volta azt diktálja, hogy belopjon a tanyai megkérgesedet lelkébe a szépből, jóból, nemesből, erkölcsösből, hazafiásból annyit, amellyel le lesz rakva egy következő tanfolyam alapköve, melyen igyekszünk megalkotni az emert, a magyart, mert amíg *magyart nem alkotunk*, magyar hazát nem alkothatunk.

Ekkora szerkesszünk egy házi rendet, amely tartalmazza minden magyar szülő kötelességet gyermekeivel szemben. A szokásos háziáldás mellett függjön ott a házi rend, melynek minden szava úgy vesődjek lelkükbe s oly mélyen gyökerezzen, mint ma a sóhajok.

Tanyai emberek, gyermekek, ti rab magyarok! Borzasztó bilincs van lekteken, a tudatlanság, a sütétség rettentő bilincse, mely nem enged lektekbe jót,

szépét, vallásost, erkölcsöst, közhasznút, hazafiast.

Razkódjatok meg már az iskola küszöbén, hullassátok le bilincseiteket s lépjétek az emberek, a magyarok sorába!

Ugy érzem, mintha le volnátok zárva egy börtönbe. E hörtönnek levegője jó, fala erős, ablaka nincs. Honnan jöhetne, ti romlatlan lelkű tanyaiak az éltető napsugár, mely lekteken, a tudatlanság büzhödött nedvét felszaritáná s az így keletkezett kérget örökre levetkőzhetné?

Jöhetne a napsugár és jönni fog az iskolától, az iskolának attól a tanítójától, akit még ti sem sokra becsültök

Sehaj! A jó tanító mártír volt mindég nemzetében és az is, de nem sokáig!

Meghül a vér bennetek, ha látjátok e csonka hazát, illetve határát nőni, dagadni, duzzadni egész a Kárpátokig.

A magyarok Istene után, akihez forró imát röpítetek, a tanító jut eszetekbe, aki előtt akkor már nem lomhán, kételegve emeltek kalapot!

Gyermek vagy még te tanyai ember, de az idő fut, benne az órák rohannak, a percek subannak, hogy i emberré növe, halmozhassátok a lektek kincstárába a nagy Magyarország oltárára szánt, tanító munkájának aranyát, gyöngyét, kincseit.

Adj a magyarok Istene, hogy minél előbb így legyen.

(Folyt. köv.)

A községi társadalmi élet színvonalának emelése.

Irta: Netz Ferenc gazd. isk. igazgató-tanító.

Sok keserves hányattatásunkért, amiben nekünk e viharos időkben nemzedékének részünk van, az lesz egykor a jutalmunk, hogy unokaink nagy idők tanúként fognak bennünket emlegetni.

Az is lehet, hogy nagy idők kis embereinek tartanak majd. Mindenesetre kezükben lesz a történelmi igazságszolgáltatás mérlege s az időbeii távolság köden át kényelmes páholyból nézven vergődéseinket, könnyen megtörténhetik, hogy felszűréségeinket igen, de feladataink emberfeletti nagyságát nem fogják látni. Múdegy . . . A mi szerpünk az, hogy e feladatokkal megbirkózunk s aki elmondhatja magáról, hogy megteite, amire ereje képesíté, az már jutalmát is meglesi ebben a fölemelő tudatban.

E feladatok között első és talán legfontosabb a társadalmi élet nyugalmának helyreállítása, mert csak ez lehet az a szilárd alap, amelyre újra felépíthetjük nemzeti nagyságunk büszke palotáját, azt a palotát,

amelynek két tartó pillére: a kulturális fölény és a gazdasági jólét.

Ugyebár kedves Pályatársaim, e célkilűzésben mindnyájan egyetértünk.

Most lássuk az adott helyzetet és a megoldás eszközeit. S az eszközök közül válasszuk ki azokat, amelyek nekünk, tanítóknak rendelkezésünkre állanak.

Mindenekelőtt az adott helyzet elbírálásánál óvakodjunk abba a cardinalis bibába esni, hogy minden bajunkért a világháborút okoljuk. Hiszen; ha ez így volna, akkor a háboru megszűntével a bajainknak is vége szakadt volna. Nem kedves barátaim, a háboru nem ok volt, hanem okozat. Az ugynevezett történelmi nagy idők minden kimagasló és megrázó eseménye csak kirobbanása volt azon kor szellemi és társadalmi torrongásának, mint ahogyan az égen átcikkázó villám csak eredménye a levegőég villámos feszültségének s a sokmilliárdnyi ellenséges törekvésű villámos atom összecsapásának. Amikor a félelmetes kirobbanás átcikkázik az égen, már azt megelőzőleg izgalomtól reszketett az a sokmilliárdnyi kis élet mely nyugalmi helyzetében derűs ég alatt boldog gondtalansággal fürdött a napsugárban.

Igen Barátaim! Állítom és szilárd meggyőződés, hogy magát a világháborút is és látszólag belőle fakadt minden bajunkat az a viharcsináló szellem zudította ránk, amely bujtotta, tüzelte, nyugodni nem hagyta egész társadalmunkat már régen, a háborut megelőző időkben. Tanúi, sőt részesei, mondhatnám tudatlan bűnösei voltak egy társadalmi életnek, amely teljesen nélkülözötte az összetartozandóság tudatos érzését. Az osztályellentétek hihetetlenül kiélesedtek, sőt azt mondhatjuk, már nem is osztályokra, hanem egyedekre bomlott fel a társadalom. Csak egy osztály őrizte meg, illetve fejlesztette ki a maga zárt egységét s ez a kenyérkeresetképpen dolgozó, bujtogatók által tüzelt és elhódított elégedetlenek osztálya volt. A többi társadalmi osztályok eközben egyedekre bomolva, kábult fejjel és vakon kóvályogtak a világban s ha volt közösségük, az legjobban az aranyborjú lehetett, amely körül behunyt szemmel lejtették előre táncukat.

Nemzeti társadalmunkat ebben a siralmasan felbomlott állapotban találták a megpróbáltatások emlékezetes napjai s a rombolók munkája nem volt nehéz; mint ahogyan könnyű a szélnek elsodorni a sahara homokját, mert szemcséi között nincs ragasztó anyag, nincs együvértartozás.

E megismerésből következik, hogy amikor a társadalmi élet szintjének emeléséről értekezünk, akkor feladataink között elsőnek kell felismernünk annak szükségét, hogy ezt a viharcsináló szellemet elűzzük

és így lehetővé tegyük az emberek nyugalmas és békeséges együttélését, az egyedek összetapadását egy felsőbbrendű életre alkalmas, egészséges organikus szervezetté, társadalommá.

És itt oszlik ketté a tanító munkaköre iskolán kívüli és azon belüli ténykedésre. A nehezebb feladatokat én iskolán kívüli munkakörűben látom első sorban azért, mert erre sinkit és semmiféle iskola nem képesít, hanem csak az élet iskolája s erre a szerepre kinek-kinek önmagát kell tudnia ránevelni.

(Folyt. köv.)

Pedagógia.

Folytatás.

A második részben a nevelés fogalmával foglalkozik. Vizsgálja a nevelést, mint életfeladatot, tárgyalja a nevelés lehetőségét és határait.

Igen szépa nevelés fogalmának általános, tudományos meghatározása a fejlődés fogalmával kapcsolatban. Azt mondja, hogy a pedagógia feladata megállapítani azt, hogy mennyiben és hogyan lehetséges az *életfolyamat* (fejlődés) alakítására befolyást gyakorolni s ebben az alakításban minő tudományos elvek alapján kell eljárni.

A nevelés, mint életfeladat az ember elsőrendű feladatai közé tartozik, mindjárt az önfentartás után sorakozik. Élettani alapja van ugyan a fajfentartás szempontjából, de erkölcsi szempontból magasabbrendű feladat is, mert az ember a nevelés kötelességét kiterjeszti a saját gyermekének felnevelésén túl, a *mások gyermekeire is*, mert ezzel az emberi nem tökéletesítését mozdítjuk elő s működésünk rugója itt nem az egyéni önzés, hanem az *emberi szolidaritás* érzése. Ebben az érzésben az is kielégítést talál, akinek nincs gyermeke.

A nevelés mint nemzeti feladat fejtegetésénél abból indul ki szerző, hogy az emberiség nagy erkölcsi feladatait nemzetek keretében oldja meg s minden nemzetnek az a feladata, hogy a maga hivatását felismerje, értékes tulajdonságait kifejtsse s ezzel az értékes tulajdonságokkal minél tökéletesebben oldja meg a maga emberi feladatát. A nemzeti nevelésnek az a feladata, hogy a nemzeti hivatás felismerését a köztudatba bevigye s az értékes nemzeti sajátosságok minél jobban kifejlessze, a nemzeti kulturát megőrizze s a jövő nemzedékre átszámazzassa.

A nevelés lehetőségéről megállapítja, hogy *szellemi hatás lehetséges* s hogy ezzel megvan adva a szellemi fejlődés befolyásolásának a kérdése, azaz a nevelés lehetősége.

A harmadik részben a nevelést a világnézettel veti egybe, különös tekintettel arra, hogy mit kell tartanunk a haladás és fejlődés szempontjából értéknek. Megállapítja, hogy a kultúra javaiból azt kell átadni a következő nemzedéknek, ami értékes, azokat a tulajdonságokat és képességeket kell bennük fejleszteni, amelyeket az ő jövőendő életük és hivatásuk szempontjából értékesnek tartunk. *Pedagógiai érték* pedig az, amely segíti a nevelés célját, tehát tökéletesíti az az embert.

Ami a világnézetet illeti, szerző szerint az idealizmus és realizmus egyaránt jogosult, de *kizárólagosságában mindenyik egyoldalú*. Aki csak idealista az lehet nagy a célok kitűzésében, de a nagy célokat csak úgy érheti el, ha számba veszi a való élet realitását. A monizmussal szemben dualizmus híve. A világnézetet külső szervezeti intézkedésekkel az ifjú nemzedékre mintegy reakényszeríteni nem lehet, mert a világnézet igazi sajátjává mindenkinek csak akkor lesz, ha mindenki saját lelkében újra felépíti s így egyttal kinek-kinek a subjektív alkotása is.

A negyedik részben a nevelés főbb tényezőit ismerteti. Ezek szerinte a növendék, a környezet, a kultúra tartalma s végül a nevelő.

E tényezők közül leérészetesebben foglalkozik a növendékkel, ami természetesen is, mert hiszen a gyermeki lélek *egyénenként* a legkülönfélébb változatokban mutatkozik s azonkívül az életkorok szerint is más-más karakterben jelentkezik.

A környezet tényezőit részletezve fejtegeti a szülőföldnek, a családi körnek, a falunak, városnak, a társaknak és a nemzeti szellemnek a hatását. Minden-gyik más-más karaktert, más-más embertípust képez s a gyermeki jellemre is sajátosan képző, alakító hatással van.

A kultúra tartalma, mint nevelési tényező szerző szerint nem egyéb mint az emberiségnek a szellemi alkotásai, melyek a fejlődés folyamán jöttek létre és pedig subjektív, mint az emberi lélek alkotásai, de különvalva az alkotó lélektől objektív szellemi javakká valnak, összekapcsolják a lelkeket, segítik az emberi szellemet a kifejlődésben s formálják azt; amikor az emberi lélek azokat felveszi és feldolgozza a maga számára átalakítja. Ehhez nem kell a műveltség egész tartalma, de igenis a lényegesebb részekre szükség van *minden területéről*, hogy a gyermeki lélek mindenféle variációja megtalálja a maga lelkének szükségleteit, azaz megtalálja önmagát. Legnehezebb feladata a nevelőnek megállapítani azt, hogy a kultúra különféle ágaiban, mely esetben, mely lépésnél, minő fejlődési fokon, minő adott körülmények között, mely

pszichológiai pillanatban mit kell adni a növendéknek.

Nem szabad a nevelőnek csupán egy irányban nevelni a gyermek lelkét, vagyis nem szabad csak technikai, vagy gazdasági, sem szociális, sem pedig pusztán művészi vagy vallási irányban fejleszteni a fogékony lelkét, hanem a kultúra minden mezejéről le kell szedni és át kell adni a legszebb virágokat. — Mi a műveltség egészét akarjuk elemezni, de nem azért, hogy az egész műveltség tartalmát felöleljük, hanem hogy egész embert neveljünk.

Végző konklúzióként arra az eredményre jut, hogy a kultúra tartalmából azt kell először kiszemelni, ami a világnézet kialakulása szempontjából fontos. Másodszor azt ami, a jelen kulturájába legjobban bevezeti a növendéket. Végül pedig azt, ami a művelődés jövőendő fejlődésére lehetőségeket nyújt.

A nevelőnek, mint nevelési tényezőnek fogalma szerző szerint — abban áll, hogy tőle indulnak ki a nevelő hatások, melyek a fejlődést irányítani vannak hivatva. A nevelés fogalmában fontos a *tervszerűség* és *célzatosság*, mely mindkettő a nevelőből indul ki. Megállapítja milyennek kell lenni a szülőknak, mint nevelőknek. Herbert Spencerrel együtt azt vallja, hogy a szülőknak pedagógiai kiképzésben kellene részesülniök, mert — sajnos — ma még a szülők a legkedvesebbet értene a gyermekeik neveléséhez.

A hivatásos nevelőre vonatkozólag megállapítja, hogy aki nevelő akar lenni, annak veleszületett tulajdonságokkal kell bírnia. Ez a nevelői *rátermettség*. De a rátermettséget lehet tökéletesíteni s a rátermettség hiányát bizonyos mértékig pótolni lehet a pedagógiai képzettséggel. A hivatásos nevelőnek három irányban kell magát képeznie, nevezetesen általános műveltség-gel, szakképzettséggel, s végül pedagógiai képzettséggel. Szerző a nevelői képességet abban találja, hogy a nevelő (akár szülő, akár hivatásos nevelő, tanító, tanár) a fejlődő lélekre művelő hatást tud gyakorolni, azaz olyan hatást, mely a lélekben szunnyadó erőt ébreszt azzal a céllal, hogy a maga továbbtökéletesítéséért küzdjön. Ehhez pedig szükséges nevelő és növendék között bizonyos szellemi közösség a növendék iránti jóindulat, türelem, önuralom. A nevelő önmaga tökéletesítésén is fáradozzon, ne tekintse magát késznek, befeszettnek soha. *Született nevelő* pedig az, aki fogékony a lélek szubtilis rezzenései iránt s kiből mint delejes áram árad ki az ösztönző, serkentő hatás.

A nevelőnek fejleszteni kell magában a jellem-beli tulajdonságokat. A gyermek a nevelőjében karaktert akar látni, csak igazi karakter hat nevelőleg.

A tanító örökké fejlődő legyen. Lezárt természetek, kiknek nincs mit mondjon a világ, akik minden-

nel készek, nem akarnak többé tapasztalni, — nem valók tanítóknak, nevelőknek.

Végül az *ötödik* részben a nevelés terrével foglalkozik a könyv s külön-külön részletesen fejtegeti a különböző pedagógiai irányokat (Herbert-féle naturalizmus, individualizmus, socialis irányok, állampolgári nevelés sth.)

Egyesületi élet.

Jász-Nagykun-Szolnok megye ált. tanító-egyesület
Elnökségétől.

7
924

Felhívás a tagokhoz.

Az egyesületnek időhöz kötött fizetési kötelezettségei vannak, azért kéretnek a kartársak, hogy tagdíjhátralékaikat május hó 15-ig befizetni sziveskedjenek.

Hogy kinek-kinek mennyi hátraléka van azt a következőkből könnyen kiszámíthatja: Tagdíj volt 1922 július 1-től 1923 július 1-ig 150 K., 1923 július 1-től 1924 július 1-ig 2000 K., 1924 július 1-től 1925 július 1-ig 2000 K. Temetkezési járuléka 7-65 éves korig személyenként 2000 K., 7 éven alulaktól 1000 K. A ref. felekezeti tanítók csak 12000 K. tagdíjat fizetnek egyesületünk pénztárába.

Az 1924-25 tanévi tagdíj csak júliustól esedékes ugyan, de tekintve pénzünk folytonos romlását, kérjük annak amennyiben lehetséges, már mostani befizetését. Az összeg postai utalványon Janossy Pál pénztáros címére (kir. tanfelügyelőség) küldendő. Az összeghez utalványonként 400 K. kézbesítésidej is hozzászámítandó.

Akik tagdíjaikat befizették, a befizetést követő hó elsejétől *névre* kapják a »Tanítók Szövetsége« című országos szaklapot, továbbá a havonként megjelenő »Népművelés«, mely utóbbit egyelőre csak iskolánként egy-egy példányban küldünk. A ref. felekezeti kartársak a »Tanítók Szövetsége« szaklapot *saját kezbelbeli elnökségük* útján rendeljék meg olyképen, hogy a Szövetség részére tagdíjaikat már leróttak, pontos név és lakjegyzekeket beküldik Bpestre.

A tagdíjak május 15-ig be nem érkezése esetén az egyesület anyagi zavaroknak nézne elébe, miért is nem még akkor is hátralékban maradóktól ügyészünk útján lennének kénytelenek a közgyűléstől megszavazott összegeket behajtani. Bizton reméljük azonban, hogy a kartársak belátása nem fogja az elnökséget ezen kényelmetlen helyzetbe hozni.

A közgyűlésen kibetett balatoni kirándulásra,

mely július hó 6, 7, 8-ára van tervezve jelentkezéseket már most elfogadunk mindaddig míg a létszám be nem telik. A jelentkezéssel egyidejűleg 10000 K. előzetes díj is beküldendő utalványonként 400 K. kézbesítési díj hozzászámításával. Válaszbélyeges megkeresésekre szives felvilágosítást ad Veres Mihály szolnoki kartársunk (Madách-u.)

Kartársi szeretettel
Szolnok, 1924 április 25.

Novothny Jenő
alelnök.

Keszthelyi István
elnök.

Választmányi gyűlés.

Az Állami Tanítók Orsz. Egyesületének nagy választmánya f. hó 16-án Budapesten a Ferencz József Tanítók Hazában igen látogatott gyűlést tartott. Galla Endre elnök d. e. 9 órakor a gyűlést megnyitva, rámutatott azon törekvésekre, melyek az állami tanítószeg érdekeit magas szempontból vezérik. A tőle megszokott kellemes előadásában kifejtette azt, hogy az idő végre meghozta azokat a kívánságokat melyek a magyar tanítók hazaas munkásságánál fogva — jelenleg különbség nélkül — egybeforrasztják. A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után Bozsik Béla főtákar beszámolt az elnökség tevékeny működéséről és elért eredményről. Jelentésében erősen hangsúlyozta, hogy a tanítószeg érdekeit illetőleg, mindazon kormányfórumok kerestettek meg az elnökség részéről, mely fórumok hivatottak elsősorban is a tanító értékes munkáját érdem szerint elbírálni s azt érdem szerint szerint honorálni is. Többek között a tanítóképzés reformjára, nemkülönbön a járási tanfelügyelet kérdése adott a központnak nagy munkát, mely az elnökséget reményteljes eredményhez vezette. A főtákar részletes beszámolóját a választmány teljes megalégedéssel vette la-domásul. Majd Ottó Károly előadása került napirendre, melyben az előadó a járási tanfelügyelet kérdését több szempontból világította meg. A járási tanfelügyelet megszervezését az illetékes fórumok immár kilátásba helyezték. Az előadó ismerteti a járási tanfelügyelet hatáskörét is, mely 10 pontban foglaltatott. E tárgyhöz érdemlegesen Székely Árpád szólott, ki egyttal bejelentette a választmánynak, hogy a M. T. Orsz. Szövetségének vezérőtanácsa hasonlóképpen tett lépéseket a járási tanfelügyeletet illetőleg.

Közben Rákos István, a tanítók nagyvezére váratlanul a gyűlésterembe lépett, kit a választmány lelkesedő éljenzéssel fogadott. Galla Endre elnök higgadt tárgyilagossággal ismertette a tanítói egyesületek együttműködésének a szükségességét s midőn a választmány nevében üdvözölte Rákos István a M. T.

Orsz. Szövetség agilis elnökét, ugyanakkor bejelentette azt is, hogy az Áll. Tan. Orsz. Egy. a Szövetséggel együttműködni hajlandó. Rákos István üdvözlő szavakra válaszolva, örömmel konstatafta azt, hogy a tanítószeg végre tudatában van annak, miszerint az együttműködésben van az erő, mely az öntudatoságon és önértékelésen alapszik. Véleménye, hogy a széthúzásra törekvők, az együttműködés munkásságából kizárassanak, mert ezeknek az a törekvése, hogy az épületes munka falait megbontsák. Ezután az egyesület kebelbeli ügyei kerültek érdemleges megbeszélésre, mint p. o. az alapszabályok revidálása, a pénztárkezelés stb. Végül az indítványok tárgyalattak, melyek után elnök a gyűlést berekeszti. (m. e.)

A Magyar Tanítók Országos Szövetsége

Április hó 15-én látogatott igazgatósági ülést tartott, melyen Rákos István elnök és Simon Lajos titkár leszámolt azokról a kérésről, felvilágosító és szorgalmazó munkáról, melyet a vezetőség egyes sérelmek megszüntetése és óhajok teljesülése érdekében tett. Így eljárt, hogy a kedvezményes utazás a nem állami családtagjaira is kiterjesztessék; a kántori javadalom a tanítóitól teljesen elkülönítessék; sürgette a nem állami jellegűeknek a VII. fizetési osztályba való beosztását minden tanítónak a VII. fizetési osztályba *automikusan* való s annak fokozataiba a szolgálati éveknél megfelelő sorolását, a VI. f. o. megnyitását; a tanfelügyelet reformját; a tanítóképzésnek középiskolai végzettségen alapuló megoldását stb. Sajnálkozással említik meg, hogy eljárásuk kellő sikerrel nem járt sok tekintetben, de sok jó akaratot és megértést találtak illetékes helyeken. Azért a Szövetség vezetősége a további szorgalmazó munkát köteleességének tekinti s jelzi, hogy több kiváló politikust is sikerült megnyerni, akik a népoktatásügyi és tanítói érdekek felkarolását, hathatós támogatását ígérték a törvényhozás háza előtt alkalomadtán. Bemutatják a kinyomatott memorandumot, amely a tanítói sérelmeket, törekvéseket feltünteti s a melyet a nemzetgyűlés tagjaihoz juttat a vezetőség.

A gyűlés tárgya volt Simon Lajos titkárnak a tisztebeli elnökségről szóló díszoklevél átadása, a Magyar Holland Társaságban a közös kulturális érdekek támogatása, a Gárdonyi Társaságban a szépirodalommal foglalkozó tanítók s pártolóinak egyesítése, e társaság kiadványainak a terjesztése.

Elhatározta az igazgatóság, hogy a Szövetség kebelében *pedagógiai és közigazgatási* szakosztályt szervez. Előbbinek a feladata lenne azoknak a nevelési tanítási eljárásoknak a kialakítása, melyek a tanító munkáját mélyebbé, sikeresebbé tehetik. A közigazgatási szakosztály a tanító iskolán kívüli munkájával foglalkoznék; arra keresné az utat, hogy a tanító azokban nemcsak elhívott elkötelezett munkás, de a nép kulturális, humanizmus és közigazdasági intézményeiben méltó vezető helyet foglaljon el. E bizottságokban kialakult megállapodások alapján a Szövetség illetékes helyeken igazán képviselni tudja a tanítói közvéleményt, közóhajt. E bizottságokba bekapcsolódnék minden vármegye tanítószeg nemcsak a beválasztottak személyében, hanem a vármegyék gyűlésein alkotott e tárgy határozataikkal és a beküldendő dolgozatokkal.

A tanfelügyelet újjászervezésében magáévá tette az igazgatóság az előadó álláspontját, melynek lényege az, hogy a *járásai tanfelügyelet* szervezésével az iskola mentes legyen *laikusok* irányításától s csak *szakszere* ellenőrzés alá kerüljön. Járásai tanfelügyelő pedig csak a *tanítói* pályán gyakorlatilag hosszabbban munkál-s valóban kiváló tanítók közül kerüljön ki.

A község társadalmi színvonalának emelése, a tanítók egyesületi tevékenysége a szövetséggel egyetértően, a Tanítók Szövetségének felépítése, egy második Tanítók Haza létesítése, a pénztárnok jelentése és indítványok képezték még az ülés tárgyát.

(V. M.)

Kivonat

a vármegyei általános tanítóegyesület temetkezési segélyalapjának újonnan átdolgozott és a f. évi április 10-iki közgyűlés által elfogadott kezelési szabályairól.

11. § A segélyalap a vármegyei ált. tanítóegyesület alosztálya.

3. § Tagjai a tanítóegyesület rendes és tanítói oklevéllel bíró pártoló tagjai lehetnek, továbbá ezek házastársa, az *általok eltartott* testvér, rokon, szülő, nagyszülő, gyermek, unoka, stb, 7-től 65 éves korig, akiket névszerint, az életkor pontos feltüntetésével kell bejelenteni.

2. § A segélyalap valamely tag elhalálása esetén az elhunyt eltemetőjének egy *szolnoki* első osztályu temetés mindenkor költségeit fizeti ki.

4. §. A 7-65 éves tagok belépési díj fejében személyenként 2000 (kétezer) K-t fizetnek. A 7 éven aluliak után ennek fele fizetendő. A f. év leteltével lépnek be, a beirás díj háromszorosát fizetik a régi tagok által már befizetett díjak megtérítésén kívül.

Ha egy családban négyenél több beiratott gyermek van, a család fő a négyen felüliek után nem fizet semminemű díjat, bár azok minden joggal bírnak.

Azon 55-66 éves családtagok, akik a tanítóegyesületnek nem tagjai a felvételi díj tiszteletét fizetik.

5. § Minden 7-65 éves tag fizeti a halálesetek alkalmával a temetkezési segély és ennek 25 százalékának együttes összegéből a fizető tagok közt elosztott egy-egy tagra eső részletét. Pl. meghal egy tagunk, ennek eltemetője megkapja egy szolnoki I. osztályu temetés teljes összegét. Ezen összeg és még ennek 25 százaléka kivettetik a tagokra. Ha X tagnak felesége és három gyermeke van a segélyalapba beiratva, úgy ő összesen öt részt fog fizetni temetkezési segély címén minden egyes egyleti haláleset alkalmával (Ebből világos, hogy minél több a tag, annál kisebb a fizetendő részlet.)

6. §. Aki fizetési kötelezettségének egyszeri felszólításra nem tesz eleget az esedékesség után 30 napon belül, tagsága megszűnik. Ujból csak a közgyűlés által vehető föl a tagok szába.

7. §. Aki a vármegyéből elköltözik, minden jogot megtartja, ha fizetési kötelezettségeinek eleget tett és tesz.

8. §. A segélyalapba való igényüket megtartják az önállóvá vált családtagok is, ha befizetéseiket pontosan eszközlik.

9. §. A temetkezési segély a halálesetről szóló bizonyítvány és nyugta ellenében folyósítható.

Kéretnek a kartársak, akik még nem jelentették be belépésüket a temetkezési segélyalapba, ezen mulasztásukat mielőbb pótolják. Senki sincs biztosítva haláleset ellen. Mai szegénységünkben egy haláleset költségei teljes anyagi romlásunkat okozhatják. A temetkezési segélyalap csekély befizetési összeg ellenében egy felnőtt temetésére közel hárommillió koronát folyósít segély címén. Eddig jelentkezett tagjaink száma körülbelül 500. Ebből könnyen kiszámítható, hogy mily elenyészően csekély összeg jut ebből egyre-egyre.

Jelentkezni legalkalmasabb oly formán, hogy minden testület kimutatást készít összes tagjairól és ezek családtagjairól, a 4. §. szerint egy utalványon beküldik az egyesület pénztárosához a belépési díjakat, valamint a belépési, sajtókezelés aláírt kimutatást.

Ha valaki több felvilágosítást óhajt kapni ez ügyben, az válaszbelégyes megcímzett borítékot (vagy lapot) mellékeljen leveléhez. Megkeresések Ferenczy Kálmán egyesületi alelnökéhez címzendők. Lakása: Szolnok, Abonyi-uti iskola.

Kérjük azon kartársakat, akiknek lapunk ezen száma legelőbb jut kezébe, hogy jelen cikkünket minél szélesebb körben haladéktalanul ismertetni sziveskedjenek

N.-ö.

Jász-Nagykan-Szolnok megyei Ált. Tanítóegyesület

11
924

Felhívás

a szolnoki összes elemi iskolák és óvodák vezetőihez, tanítóihoz.

I.

Kérjük a kartársakat, hogy a f. hó 10-én a közgyűlés által megszavazott és még eddig be nem fizetett tagsági díjakat mielőbb befizetni sziveskedjenek.

Hogy kinek-kinek mennyi hátraléka van, azt az atábiakból számíthatja ki:

Tagsági díj 1922-1923 július 1-ig 150 K.

„ 1923-1924 július 1-ig 20000 K.

„ 1924-1925 július 1-ig 20000 K.

Az 1924-25 évi tagsági díj csak július 1-én esedékes ugyan, de tekintve pénzünk folytonos romlását, kérjük amennyiben lehetséges, annak már mostani befizetését.

Nagyon kérjük az igazgató urakat, hogy a befolyó összegeket összeszedni és Jánossy pénztárosnak átadni sziveskedjenek.

II.

Amennyiben még nem jelentették be belépésüket a segélyalapba, kéretnek saját érdekükben, hogy ezen mulasztásukat mielőbb pótolják. Felhívjuk szives figyelmét a kartársaknak a legközelebbi na-

pokban megjelenő Népművelésre.
Szolnok, 1924. apr. hó 25-én.

Novothny Jenő
alelnök.

Keszthelyi István
elnök.

Hivatalos Rész.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőségétől.

2246-1924. szám.

A „Magyar Család” és „Képes Kis Lap” ajánlása.

A magyar tanítószágnak legnagyobb szervezetei: a 16000 tagot számláló Magyar Tanítóegyesületnek Országos Szövetsége kebelében író és költő tanítókból, tanárokból és más hazai jelesekkel alakult Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság kiadásában ez év elejétől két lap jelenik meg: egy szépirodalmi folyóirat: Magyar Család címen és egy gyermeklap: Képes kis lap címen. Mindkét lap hazafias magyar nemzeti érzés fejlesztését és a magyar irodalom ápolását célozza. A m. kir. vallás és közoktatásügyi minisztérium méltányolva a Gárdonyi társaság nemes törekvéseit az 1924. évi 24000 VIII. a. sz. a. kelt rendeletében mindkét lapot népoktatóink pártolásába ajánlja és megengedte, hogy a rendelkezésem alatti kisdóvódók és elemi iskolák ifjúsági könyvtárai részére a Képes Kis Lapot, továbbá az ugyanilyen jellegű polgári és elemi iskolák a Magyar Családot az erre a célra rendelkezésükre álló fedezetből megrendelhessek.

Felkérem azért a vármegye területén működő kisdóvónőket, a tanítószágot és polgári iskoláink tanárait, hogy az említett két lapot hazafias lelkesedéssel felkarolják, s elterjedését elősegíteni sziveskedjenek.

Szolnok, 1924. évi március 31. én.

Bihary István
kir. tanfelügyelő.

Iskolánkivüli oktatás.

rovatvezető: Szathmáry Lajos népm. titkár.

96-1924. szám.

Valamennyi községi népművelési Bizottságnak.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. minisztérium megbízásából Czákó Elemér államtitkár Ur Öméltósága által szerkesztett s a Magyar Tudományos Társulatok Sajtóvállalata Rt. kiadásában megjelent

közművelődés

című, a magyar műveltség szervezését és terjesztését szolgáló folyóirat 1-2. számát tek. czimnek megküldöttük szives megtekintésül.

Tisztelettel kérjük, hogy ezen a magamemében páratlanul álló folyóiratot a legszelebb körben ismertetni terjeszteni sziveskedjék.

Egyben pedig tisztelettel kérjük, hogy saját részére is megrendelni, illetve előfizetni sziveskedjék, mert amint ezen számból is látható, a népművelési munkásságnál eredményesen használható és hiányt pótló folyóirat.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. április hó 20. án.

Bihary István
ügyv. elnök.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár.

H I R E K.

Előléptetések a kir. tanfelügyelőségénél. A vallás és közokt. miniszter ur Dr. Halmcs Andor kir. s. tanfelügyelőt a VII. fizetési osztályba kir. tanfelügyelővé nevezte ki.

Pethes Gyula kir. s. tanfelügyelő pedig a VIII. fizetési osztályba lépett elő. Mind a két

tisztviselő úgy kiváló képességénél fogva, mint odaadó és fáradhatatlan szorgalmuk gyümölcséeként az előléptetést méltán megérgemelte. Gratulálunk.

Dr. Magyary Gyula, a főszerkesztőnk fia f. évi apr. hó 21-én, husvét másodnapján a szolnoki római kath. nagytemplomban első szent mise áldozatát mutatta be az egek Urának. Ez alkalommal a város nagyszámú közönsége zsufolásig megtöltötte a templomot, hogy az ujonnan felszentelt áldozó pap áldásában részesülhessen. Dr. Magyary Gyula Szolnokon született, középiskoláit mindig emmens eredménnyel szülővárosában, felső tanulmányait pedig az insbrucki, a római és a bécsi Pázmáneum egyetemen kitüntetéssel végezte. A nagy tudású fiatal pap most is folytatja magas tanulmányait. A jogi tudománynak minden szabad idejét szenteli, melyből már első szigorlatot is tett.

A Kansz helyi csoportok. A szolnoki iskolák tantestületei f. évi április hó 6. án megalakították a helyi Kansz. tanítói csoportot. A helyi csoportnak célja minden erejével támogatni az Orsz. Kansz. tanítói szervezetet, mely a tanítószágot érdekeit hiven képviseli. Főlegesen itt külön részletezni azt az eddig kivívott eredményt, mely egyedül az Orsz. Kansz. tanítói szervezetének tulajdonítható. Kérjük tehát a vármegye területén levő iskolák tantestületeit, hogy a Kansz helyi csoportját sürgősen megalakítani sziveskedjenek. 30. tagnál kisebb testület is megalakíthatja a helyi csoportot ugyan, azonban köteles csatlakozni a legközelebb álló helyi csoporthoz, de ugyanakkor érdekeinek képviselőjében kiküldöttekről hatáskörében gondoskodni tartozik. A Kansz helyi csoportok megszervezése azért is ajánlatos, hogy a tanítószágot, mint a többi tisztviselőket is teljes számban legyenek az országos tanítói szervezetben.

Gyász. Negyvenhét évig tisztességben élt és közbecsüléstől övezve bucsut venni a földi pályától, magában véve — emberi szempótból — olyan szép pályafutás, hogy aki azt végig járta, méltán megérdemli legalább a legszerényebb erkölcsi jutalmat, mit ember elérhet: a jó emlékezetet. De negyvenhét évig közszolgálatot teljesíteni, annyi ideig megszakítás nélkül tanítói pályán működni, közel egy fél-század generációját nevelni, oktatni, olyan teljesítmény, hogy ha a tanügyi gárdának csak, mint egyszerű katonája végezte is azt az illető, akkor sem pusztán érdem az már, hanem dicsőség! Ámde a megboldogult Kecskeméthy László több volt mindezeknél, — jóval több! Mert ő nemcsak közkatona volt, hanem vezér. Hosszu időn át lelkes, rajongó vezére volt a szent ügynek, melynek szolgálatába szegődött. Küzdött, mint első sorbeli harcos ref. egyház szolgálatában, küzdött és irányított kartársainak élén a tanítói kar jobb jövőjéért, nagyobb megbecsüléséért. Küzdött a nevelés és oktatás szent ügyéért, lankadatlan kitartással, igaz magyar nemzeti lelkesedéssel. Temetésén személyesen részt vett Rákos István, a M. T. O. Sz. elnöke is, aki a magyar tanítószágot nevében bucsuztatta el az elhunyt kiváló férfit. A megboldogult 1924. évi március 30-án Mezöturon elhunyt. Mi is, Jász-Nagykun-Szolnok megyei állami tanítók, a legmélyebb részvételt és fájdalmat érezzük jeles kartársunk elmulta felett.

Igazgatói megbízatás. A V. K. M. Ur a várm. kir. tanfelügyelő előterjesztésére Vitos Antalt a szolnoki, Makkár Lászlót a szelevényi és Bacskó Gyulát a szolnoki szandai áll. el. iskolák igazgatói teendőinek vezetésével megbizta.

Kinerezős. A V. K. M. Ur áll. tanítókká illetve tanítónökké kinevezte: Mohács Katalin a cibakházai, Mayer Ferencz a jászberényi kült., Szabó Ilona a kisujszállási-kült., Kovács Róza a kunszentmártoni, Somogyi Erzsébet a mezőturi, Csillik Mihály a rákócifalvai, Makkárné Fodor Julia a szelevényi, Nagy Etel a tiszaföldvári, Koltai Anna a szolnoki-ugartanyai és Szijj Ferenc a törökszentmiklósi áll. iskolához

Tanítóválasztás. Karatsay Dezső okl. tanító a tiszabői r. hath., Házy László okl. tanító a kenderesi rk., Kiss Albert okl. tanító a kunhegyesi ref., Fegyvernek Piroska a kunszentmártoni társ. polg., Kunder József a jászalsószentgyörgyi rk. iskolához beválasztottak rendes tanítókká, illetve tanítónökké.

Beosztás. Baka Mária okl. tanítónő a törökszentmiklósi-surjánpusztai áll. iskolához beosztatott szolgálattételre és Friedrich István tanítóképző int. tanár pedig a jászberényi áll. tanítóképző intézetbe.

Végelbánnáadás alá vonattak. Turnay Mária jászberényi külterületi, Makkay Teréz mezőturi kült. és Theodorovics Vladimir rákócifalvai áll. tanító, illetve tanítónő.

Nyugdíjazás. Herboly Géza jászberényi rk. tanító nyugdíjaztatott.

Végkielégítést kapott Rácz István kunszentmártoni társ. polg. isk. tanár.

Köszönetnyilvánítás. A V. K. M. Ur köszönetét nyilvánította a Csatai Hercog-féle uradalomnak azért, hogy a dévaványai rk. el. népisk. épületére 70000 koronát adományozott.

Hazafias színpad. címen négy felvonásos, ifjusági előadásokra igen alkalmas színdarab jelent meg a *Magyar Nemzeti Színpad* kiadásában. A színdarabot Lamperth Géza, Pásztor József és Kozma Imre irták. Történelmi szin-

játék, mely izzó magyar lélekkel megirt mű hathatós ébresztője a nemzeti léleknek. A színdarabnak egyik része »Munkács felé«, a másik »Lesz még tavasz«, mely poétikus és megragadóan drámai jelenetekben gazdag hazafias tárgyú színdarab, megszállt területen játszik s minden hangja viszhangot ver a magyar szivben. A harmadik rész: »A kis kurucok« és »Az új tanítónő.« Mindkettő alkalmas keretül szolgál hazafias dalok és versek előadására. A mű megrendelhető Budapest IV., Cerlóczy-u. 11. l. em. Melegen ajánljuk kartársaink figyelmébe!

»A falu bajnala« címen három felvonásos falusi történetet irt Bene Lajos kir. segéd-tanfelügyelő, a »Magyar Népművelés« felelős szerkesztője. A mű a »Falu« Orsz. Földmiv. Szövetség kiadásában most jelent meg, ahonnan (Budapest, VIII. Vas-u 19) megrendelhető. Ezen színdarab a falvak építését célozza: egészségügyet, nevelést művelődést, társadalmi munkásságot gazdasági haladást propagál, szót emel az egyke ellen. A propagálás azonban olyan finom, hogy a darabnak propaganda ize egyáltalán nincs. A cselekménye igen élénk és érdekes, figyelmet lekötő, melyen egészséges, jó ízű humor vonul végig. A hallgatóságot szórakoztatja s majdnem észrevétlenül nyújt tájékoztatást, ismereteket, egészséges világnézetet. A darab nyelvezete zamatos, az alakok az életből vettek, természetesek. A falusi színpadokon minden nehézség nélkül előadható. Olvasóink figyelmébe ajánljuk.

Hiszek egy Istenben,

Hiszek egy hazában,

Hiszek egy isteni örök igazságban,

Hiszek Magyarország feltámadásában

Amen.

Nemzeti Múzeum
nak
Budapest

május hó.

LNOK VÁRMEGYEI

5 szám.

NEPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok várm. Tanítóegyesület.
Megjelenik havonként.

Előfizetési díjak:
Egész évre 10000 kor.
Egves szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.

Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak reklamációk Jánossy Pál egy pénztáros-hoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Emléket Pósa Lajosnak!

Nálunk, magyaroknál az a szokás, hogy kulturánkat fejlesztő nagyjainkat, amíg élnek, (sok esetben nyomorognak) amíg dolgoznak, vagy észre se vesszük, vagy lekicsinyeljük, lekritizáljuk. Mikor azután sok csalódás és keserűség után itt hagynak bennünket s visszatér nagy szellemük ahhoz, aki őket nekünk adta ajándékba, akkor, dehogyan akkor! Születésük után kerek száz esztendő múlva megemlékezünk róluk, kigyúlnak a közismert magyar szalmalángok s aztán . . . következik a feledés örök sötétsége.

Elém tolnak pedig ezen szomorú gondolatok azon alkalomból, amikor olvasom, hogy a magyarok egyik kiválóságának, Pósa Lajosnak a sírhelye máig sincs az őt megillető emlékkövel jelölve s maholnap teljesen jeltelen és ismeretlen sírban pihen a magyar gyermekköltészet megteremtője és királya.

Magyar tanítók! Magyar gyerekek! Ne várjuk meg a szokásos századik esztendőt. Most azonnal (hisz már is elkéstünk) állítsunk emléket annak a nagy költő tanítómesterünknek, Pósa Lajosnak, aki hazánk iránti szeretetünket, lelkesedésünket, izzó, forró hazafias költeményeivel fokozta és fokozza s aki titeket kedves magyar ifjuság, édes, csengő-bongó verseivel ma is vidámit, nemesit, lelkesit,

neveltet, gyönyörködtet. Ne a századik esztendőben megjelenő hivatalos parancsszó, hanem háláérzettel telt magyar szivünk sugallatát követve teljesítsük kötelességünket nagy Pósa Lajosunk iránt, azon magyar költő iránt, akinek nótái, (Dankó Pista, Lányi Ernő megzenésítésével) Istent, hazát, szülőket, hő szeretetre buzdító költeményei örökkön-örökké élnek közöttünk és éltetnek bennünket.

Állítsunk emléket Pósa Lajosnak belsőleg is, külsőleg is. Óvjuk, őrizzük emléket belsőleg az által, hogy születése, vagy halála évfordulóján, vagy mindkét alkalommal szeretettel emlékezünk meg róla. külsőleg pedig akként röjjük le iránta kötelező hálánkat, hogy székesfővárosunk temetőjében nyugvó hamvai ne elhanyagok, jeltelen sírban várják a »hálás utókor« kegyeletének lerovását.

Magyar tanítók! Hazafias irányu és célú munkánk leghivatottabb és lelkesebb apostolának emléket őrizzük, ápoljuk s tartassuk ébren magunk is, őriztessük, ápolatassuk s tartassuk azt ébren tanítványainkkal is.

Magary Gyula.

Tanyai népoktatás kapcsolatban az analfabétizmus leküzdésével.

Irtá: Dobos András áll. tanító.
(Folytatás)

Határozati javaslatomat a következő pár mondatdal vagyok bátor bevezetni:
Ugy képezem a tanító lelke olyan, mint egy

kincses láda, melynek ajtaja azonnal kinyílik, midőn a tanító a tanítás terére lép.

Mit látunk benne?

Drága gyöngyöt, éket, melyet a tanító a tudás tengeréből halászott ki, sok, szorgalmas és fáradtságos munkával azért, hogy azokat egyenként helyezhesse azok keblébe, kik életén keresztül elébe kerülnek.

Mi lesz ezzel a kincses ládával, ha tartalmát kötelességtudó bőkezűségével 30-40 éven keresztül osztja, osztogatja?

Kiüresedik a láda s ha belenézünk, csak poráról smerjük meg, hogy itt hosszú időn keresztül kincs üvev.

Tegyük illetékes helyen tanyai lakásunkat, iskolánkat kellemessé az által, hogy minden iskola mellett legalább 2 hold föld legyen a tanító lakásának tartozéka gyanánt kiszakítva s tegyük kötelességévé a tanítónak ezen területről egy hold befásítását; így az az eredménye lesz, hogy a tanító kellemesen fogja ott érezni magát, önképző ereje fokozódik, lelkének kincsládját nem engedí kiüresedni, nem vágyik máshová s a kellemes lakás és anyagi viszony ügybuzgóságra ösztönzi.

Ha egy parányi tanügy szeretet volna a tanyai iskoláink körül elterülő ezer holdak tulajdonosaiban, nem engednék meg, hogy tanyai iskoláink egy része a betekints csárdához hasonlítson.

Legyen az iskola és környéke olyan, hogy a közeledőt tiszteletre, bámulatra intse s ha belép, az az érzés fogja el mintha a templomban volna.

Iskola és templom között csak az a különbség, hogy a templomban imádkozva tisztelnek és szeretnek Istent és hazát, az iskolában tanítva és tanulva is tisztelünk és szeretünk Istent és hazát.

Határozati javaslat:

1. Minden tanyai iskola mellett, legalább 2 hold föld legyen a tanítói lakás tartozéka gyanánt kiszakítva, melyből egy hold befásítandó
2. Mivel a külterület, a tanyai élet, annyi kellemestől fosztja meg a tanítót és oly nagy fáradtsággal jár, minden tanyán eltöltött 4 éve, legalább 5-nek számítson.
3. Annak a kormányrendeletnek, amely fennáll, érvény is szeretessék, hogy az a tanyai tanító, akinek gyermekei a középiskolára értek, saját kérelmére a tanyáról helyeztessék középiskolával bíró helyre, szerzett jogainak megtartása mellett. Vagy pedig óhajtjuk gyermekeik részére internátusok felállítását, középiskolás városokban.
4. Az uradalmi iskolák tanítóinak fizetését az iskola fenntartó az állampénztárba fizesse be, ahonnan

a tanító minden hónap elsején rendszeresen fölveheti.

Ez a természetbeni járandóságot nem érinti.

Mivel a pihenésre, szórakozásra, önképzésre is szüksége van az uradalmi tanítónak is, szabad idejét minden ellenszolgáltatás nélkül ne vehesse igénybe az iskola fenntartója.

5, tanyák koncentrációja.

6, A tanyai iskolák építése

7, A tanyai tanítók anyagi helyzetének javítása.

8., A beiskolázási törvény szigorú végrehajtása.

E határozati javaslat beterjesztése kapcsán, kérem a mélyen tisztelt gyűlést annak elfogadására.

A községi társadalmi élet színvonalának emelése.

Irta: Netz Ferenc gazd. isk. igazgató-tanító.

Folytatás.

Mindenekelőtt szigorú szemmel tegyük tehát bírálat tárgyává önmagunkat.

Ne feledjük, hogy annak, aki embertársainak irányítója akar lenni, bírnia kell embertársai becsülését sőt ha lehet, az emberi szeretetreméltóság vonásait.

Ebből önként következik, hogy modorban mindig fegyelmeltek legyünk lefelé is, fölfelé is. Okosan és józanul meg kell látnunk, hogy a társadalmi osztályok tagozódása oly tény, amelyet figyelmen kívül nem hagyhatunk. Ezt a tagozódást mi meg nem szüntethetjük becsvágyunk tehát csak arra terjedhet ki, hogy a társadalmi osztályokat együtt működésre tudjuk bírni és köztük a surlódási felület minél kisebbre és simábbra csiszoljuk. Mindenütt ott kell lennünk, ahol a bekesség, szeretet, jóság, szelid vigaság honol, vagy ahol a társadalmi együttélésnek ezek az éltetői felköltethetők, akcióba állíthatók. Ahol gyűlöködésre alkalmas anyagot találunk, azt okkal-móddal eloszlatni igyekezzünk. Ha az iskolából kilépünk, szünjünk meg tanítók lenni abban az értelemben, hogy ne igyekezzünk mindig és mindenáron tanítani mert az végül is farasztani fogja környezetünket és megunnak beonunket. Az emberekkel való érintkezésben tudjunk különbséget tenni alattunk és felettünk állók közt.

Lefelé ne legyünk sem bántóan fölényesek, sem leereszkedők oly értelemben, hogy ez a leereszkedés sértő legyen. Felfelé a köteles tiszteletet domborítsuk ki addig a határig, ameddig a szolgáltság látszatát elkerülhetjük. Ezzel a jórészen modorbeli eszközökkel egyfelől példát adunk azoknak, akiknek arra szükségük lehet, másfelől egészséges összekötő kapcsolatot

képezhetünk azon társadalmi rétegek közt, amelyek távolabb esnek egymástól, mint mitőlünk.

Ne feledjük, hogy minden társadalmi élet alapfeltétele, hogy az emberek jól érezzék magukat egymás társaságában. Ez pedig jó modor nélkül el sem képzelhető.

Meg vagyok győződve róla, hogy aki e szempontok ismeretével és átérzésével s bizonyos egészséges taktikai érzéssel keresi helyét a társadalomban, az azt meg is fogja találni és mindenestre csökkenni fog a tanító ajkán nem szokatlan panaszok száma társadalmi mellőzettségről, elszigeteltségről stb.

Igaz, lehetnek sokan akikre nézve talán zárkózott egyéniségük miatt vagy más okból, ez az elszigeteltség nem teher sőt mivel sokszor fárasztó kötelezettségektől mentesít talán még kényelmesnek is találják előkelő elszigeteltségüket, azonban ne felejtsek, hogy ennek következtelen mélyen a társadalom ily tagjait előbb-utóbb fölőlesnek fogja találni, egyszerűen tudomást sem vesz róla.

(Folyt. köv.)

Pedagógia.

A nevelés tudománya.

(Könyvismertetés.)

Irta: Dr. Kovács János.

Folytatás.

A különböző pedagógiai irányokról együttvéve megállapítja, hogy azok nagyrészt egyoldalúak és épen az által válnak egyoldalúakká, hogy egy-egy elvet olyan területre terjesztenek ki, melyre az már nem érvényes. Az általánosítás hibájába esnek, mert a felismert olyan fontosnak tartják, hogy azt kívánják uralkodóvá tenni minden téren.

A mi a nevelés terrét illeti, szerző ennek fejtegetésénél nem csupán az egyéni nevelést tartja szem előtt, hanem az egész emberiséget. Mint mondja, végső ideál csak az lehet, hogy tervet készítsünk az egész emberiség számára.

A nevelés terve fejtegetésének lényege szerint *kulturprogramm*. És pedig egyetemes kulturprogramm az emberiség számára, nemzeti kulturprogramm a nemzetek számára. A nemzeti kulturprogramm keretében azonban módot és lehetőséget kell nyújtani az egyéni fejlődés számára.

A terv kialakulására a *célok rendszere* az irányadó. Szerző szerint a célok rendszerében a *műveltség* a főfogalom, melybe a többi különféle célok (erény,

egyéni tökéletesség, jellemzilárdság, altróizmus stb.) bekapcsolódnak.

A legfontosabb célja és legszebb eredménye a nevelésnek az, ha el tudja érni a növendék *önkéntes közreműködését* a nevelő célok elérése körül, vagyis ha el tudtuk érni azt, hogy a növendék *önmaga tudatosan* akarja ugyanazt a célt elérni, melyet kitűztünk. Tehát önmaga alakítja jellemét, önmaga fejleszti képességeit. A *nevelés tehát önneveléssel végződik*.

Szerző mindenhol megismerteti; élénk tárja az illető tudomány részlet mai állását, mérlegeli az elterjedtebb nézetek jó és rossz oldalait s végül a saját álláspontját közli velünk. Pedagógiai elméletek, világnézetek, neveléstani irányok vannak fejtegetve és bírálva e műben. Mindez különösen fontos a gyakorlati emberek számára, a kik sokszor minden kritika nélkül szokták magukévá tenni a tetszetős, de egyoldalú nézeteket, elméleteket.

A fentebbiekből egy gyönyörű perspektíva látható a neveléstudomány széles mezejéről. Ragyogó reflektor világít a könyv tartalmából s félre nem ismerhető módon mutatja, hol keressük az emberiség javításának útjait. A jövő záloga az ifjúság, de a zálog *megváltói*, a nevelők és tanítók, a kiknek kezében ekként a legszentebb emberi hivatás, a legszebb emberi munka: az emberi szellem és erkölcs ápolása és fejlesztése, az *emberiség tökéletesítése* van letéve.

En bízom abban, hogy majd egykoron, az emberiség az eddiginél jóval magasabbra fogja a tanítói munka értékét becsülni s ekkor majd sikeresebben fogják megoldani, a tanítóképzés kérdését úgy, hogy az eddiginél mélyebb, a nevelésre találóbb és tudományosabb tartalmu oktatásban fognak a tanítójelöltek részesülni.

Ma még — sajnos — messze igen messze vagyunk ettől. De ha az emberiség jobban meg fogja becsülni önmagát, ez az idő is el fog következni mert — hitem szerint — benne van a fejlődés tendenciájában.

* * *

A magyar dal epothezise.

Enyhe szellő nyári forróságban

Üditi a tikkadt életet.

A dal is ha csendül édes lágyan,

Felvidítja a busz lelkeket.

A fergeteg s orkán hogyha tombol?

Fákat tépve, bérceit sziklát tör;

Felrémit a »Riadó« álomból,

Hogyha hangzik: »Föl! Csatára föl!«

Bánatosan szólt a hegedősök
Dala régen egy-egy gyásztoron; . . .
De vigadott, amikoron győzött
Nagy Attila népe egykoron.

Dévajkódva, játszva énekelték
Hollós Mátyás viléz tetteit;
Feltámad a rodostói emlék,
Tárogató, ha bus dalra nyit.

Keserőség, öröm és áhítat,
Epekedő édes szerelem,
Gyűlölet s mi válogókat forgat
Honfiézés, mind dallan terem.

Daloljunk hát! Daloljunk halálíg
Megrendítve szívet és Eget,
S hogyha a dal fergeteggé válik.
Elhajlja a vész fellegetek! . . .

Tiszta égről ránk sűt Isten napja
S ismét nagy lesz hazánk — nemzetünk,
Zengjen dalunk magasan szárnyalva,
Hiszen a dal a mi életünk!

Barna Sándor.

Egyesületi élet.

Felhívás.

Vármegyei egyesületünk temetkezési alosztálya f. évi június hó 12-én rendkívüli közgyűlést tart, mert ügyrendelési szabályzatát a jelen viszonyokhoz képest átdolgozni, illetve módosítani kell.

Képviseletesse magát azon minden község legalább egy kartárrsal, hogy módja legyen vármegyénk minden tanerőjének az alosztály igen fontos célját megismerni. Hisszük, hogy ezen megismerés által vármegyénk minden tanerője, akicsaládját és kartársait szereti tagja lesz az alosztálynak.

Az Elnökség.

Meghívó.

A Jász-Nagykun-Szolnok megye Vármegyei Általános Tanítóegyesület Temetkezési alosztálya f. évi június hó 12-én d. e. 9 órakor Szolnokon a tiszaparti iskolánál rendkívüli közgyűlést tart, amelyre az alosztály tagjait és a vár-

megye összes tanerőit kartársi szeretettel meghívjuk.

TÁRGYAK:

1. Ügyrendelési szabályzat áldozása
2. Vidéki szervezet kiépítése.

Schneider Béla s. k.
jegyző.

Ferenczy Kálmán
ügyv. alelnök.

Közgyűlésünk.

A Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület f. évi április hó 10-én Szolnokon a vármegyeháza nagytermében rendez évi közgyűlést tartott, amely délelőtt 9 órakor a Himnusz elnéklésével kezdődött. Keszthelyi István szolnoki áll. isk. igazgató a vármegyei általános tanítóegyesület alelnöke emelkedett tartalmu megnyitóbeszéddel nyitotta meg a közgyűlést. Megnyitó beszédben kiemelte a várm. tanitóság munkaeredményét, mely hazafias érzéstől áthatva előre vitte a vármegyei népoktatás kulturáját. Elnök ezután a vármegyei törvényhatóság képviselőjében megjelent Alexander Imre vármegyei alispánt, Bihary István kir. tanfelügyelőt, Rákos Istvánt az Országos Tan. Szövetség agilis elnökét és Galla Endrét az Ált. Tan. Orsz. Egyesületének elnökét meleg szavakkal külön-külön üdvözli. Az elhangzott üdvözlések után Alexander Imre vármegyei alispán rokonszenves szavakban megköszönve az üdvözlést, kifejezésre juttatja, hogy a vármegye tanitóságát bár nehéz, de annál magasabban munkásságában mindenkor kész támogatni, mint ahogy ezt, a múltban is tette.

Utána Bihary István kir. tanfelügyelő lendületes beszédben a nemzetnevelő feladatával foglalkozott, kiemelve azt, hogy a nemzetmentő munka irányításában igen sok a vezérgondolat, mely megnehezíti az egységességet, t. i. nehezen bontakozik ki a sok közül az igazi irány, mely a szükség megkívánta munkásságot gyorsabb lépésekben vinné a kitűzött

célhoz. Utalt arra, hogy a tanítói egyesületeknek eminens feladata a nemzetmentő érdekében megállapítani ama vezérgondolatokat, melyek a közszolgálat terén a legpraktikusabbak. Ugyancsak Rákos István felszólaló beszédben ismerteti az Orsz. Tan. Szövetség működését, melynek célja a különböző jellegű iskolák tanítóinak munkásságát akként összeegyeztetni, hogy az összetartozandóság ne csak elvben, de gyakorlatban is érvényesüljön. Galla Endre az Orsz. Tan. KANSz. elnöke felhívja a tanitóságot, hogy a vidéken a Kansz. tanítói csoportok megszervezését, tartása köteleességének, mert a tanitóság erkölcsi és anyagi érdekeit behatóan csakis így szolgálhatja a központ érdemlegesen.

Ezek után, Veress Mihály szolnoki igazgató tanító meghatóan emlékezett meg néhai Brózsik Pál volt együleti elnök nagy érdemeiről.

Elnök a tárgysorozat értelmében kihirdeti a részleges tisztújítást s felkéri Bodor Lajos legkorosabb alelnököt, hogy az elnöki széket foglalja el s a választást ejtse meg. Nagy meglepetéssel támadt. A lelkesedő hangulatból már előre látható volt, hogy elnöki tisztségre Keszthelyi István lesz beválasztva. Miután az ellenpárt titkos szavazás elrendelését követelte a korelnök a titkos szavazást elrendelte és szavaztedő bizottságokat kijelölt. A szavazatok befejeztével, a korelnök vezetése mellett, a bizottságok beszámoltak az eredménnyel, melynek értelmében Keszthelyi István 23 szavazatlöbbséggel nyertes lett, miről a korelnök a közgyűlésnek jelentést tett. Nagy lelkesedéssel vette tudomásul a közgyűlés Keszthelyi Istvánnak elnökké való megválasztását, ki az elnöki széket újból elfoglalva, megköszönni a bizalmat s kéri a vármegye tanitóságát, hogy őt nehéz és feladatteljes munkásságában támogatni sziveskedjenek. Alelnökök lettek: Ferenczy Kálmán és Novothny Jenő, jegyző pedig Schneider Béla, Novothny Jenő titkár beszámolt az egyesület évi működéséről, mely után két előadás került szönyegre. Az egyik előadó; Dobos András áll. tanító. A tanyai népoktatás kap-

csolatban az analfabétizmus kiküszöbölésével címen tartott előadást. A másik előadó Netz Ferencz kisujszállási gazd. isk. igazg. volt, aki a községi társadalmi élet színvonalának emelése, élénkítése címen tartott előadást. Jánossy Pál egyesületi pénztáros az évi számadást és költségvetést terjesztette a közgyűlés elé, melynek szabályos kezeléséért a közgyűlés egyhanguan elismerését fejezte ki az egyesület pénztárossának.

Lapunk szűk terjedelme miatt a közgyűlés referációját csak kivonatossan hozzuk, annál is inkább, mert a közgyűlés jegyzőkönyvét folytatásos részletekben közölni fogjuk, mely tiszta képet nyújt a nivós közgyűlés lényéről, nemkülönbön egyesületi életünkről (m. e.)

Jegyzőkönyv.

Felvetett Szolnokon 1924. évi április hó 10-én a Jász-nagykun-szolnok-vármegyei Általános Tanítóegyesületnek, Szolnokon a vármegyeház nagytermében megtartott évi rendez közgyűlésén.

Jelen voltak: Keszthelyi István ügyvezető alelnök elnökléte alatt Alexander Imre vm. alispán, Bihary István kir. tanfelügyelő, Rákos István Orsz. Tanítói Szövetség elnöke, Galla Endre az Áll. Tanítók Országos Egyes. elnöke, Pethes Gyula kir. s. Tanfelügyelő (névsor mellékelve van).

A Himnusz elnéklése után visszatekint a múltba s fájdalommal keresi azt a férfit, aki a közelmúltban még köztünk volt, keresi Brózsik Pál volt egyesületi elnököt, akinek neve nemcsak a vármegyében, de az egész ország tanítói körében ismeretes volt, bejelenti, hogy elhunyt, az elnök érdemeit Veress Mihály áll. isk. igazg. tanító fogja méltatni. Lelkes szavakban emlékezik meg arról, hogy a tanítói gárdát a forradalmak megtépták ugyan, de tönkretenni nem bírták, mert e vármegye

tanítósa akar, tud s fog is tudni dolgozni és építeni. Buzdítja tehát kartársait a nemzetnevelő nagy munkára, azt a zászlót, melyet a tanítósa a megtépett haza felvirágoztatására kezéhez fogott, mielőbb diadalra juttassa. Míg a mai napra szabályszerűen összehívott közgyűlést megnyitja, a jegyzőkönyv vezetésére: Csomor Irén tanítóegyesületi jegyzőt, hitelesítésére pedig Szatmáry Lajos, Csiki Ernő, Vály Imre és Méhes Endre kartársakat kéri fel.

Elnök a várm. alispán ur öméltségét melegen üdvözi. A tanítósa iránt érzelt s megnyilatkozott jóindulata nagyon jól esik. A most rendelkezésre bocsátott vármegyház díszes nagytermének átadása is ezt igazolja.

Alispán ur megköszöni a szíves üdvözlést, kijelenti, hogy a vármegyház nagytermét szíves készséggel, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanítósa iránt érzelt jóindulatból, a vármegye törvényhatósági bizottsága nevében bocsátotta rendelkezésre. A főispán ur öméltsága üdvözlését tolmácsolja, aki hivatalosügyből kifolyólag vidéken van.

Elnök lelke melegevel a vmegyei kir. tanfelügyelőt, Bihary István urat üdvözi, aki szeretetreméltóságával, szorgalmas munkájával a vm. tanítósa boldogulásán fáradozik, kéri továbbra is jóindulatu támogatását.

Bihary István kir. tanfelügyelő meleg szavakban megköszöni az üdvözlést és kifejti, hogy ma ebben a tradíció emlékü teremben népnevelők gyűltek össze, illik tehát, hogy népnevelői munkával foglalkozunk, még pedig a sürgősség szempontjából. Egynek kell lenni a gondolatnak, a történelmi Nagy-Magyarország visszaállítására a főcél, tehát a magyar ifjuság nevelésére kell igen nagy gondot fordítani. Wesselényi már 1843-ban hangoztatta, hogy az utolsó mentvár a magyar ifju szíve s ha ennek az ifjuságnak kellő nevelést adunk, a legnagyobb sikert itt érjük el Magyarország visszaállításához. Hangoztatja, hogy sokat foglalkozzunk az iskolából kikerült ifjuság vallás-erkölcsös s hazafias nevelésével s ebben a te-

kintelben a jó tanítónak minden eszköz rendelkezésére áll, de legtöbb sikert az irredentálok betanításával ér el, mert ez bele markol nemcsak a gyermek, de a felnőttek lelkébe is. Második fontos cél tehát a szabadoktatás. Jelen gyűlés munkájára Isten áldását kéri.

Elnök az Országos Tanítószövetség nevében megjelent Rákos István kir. tanácsost üdvözi, aki a vm. tanítósa iránt érzelt szeretetből a tanítóegyesület munkája iránti érdeklődésből jelent meg a közgyűlésen.

Rákos István kir. tanácsos igen értékes beszédben kifejti, hogy az Orsz. Tanítói Szövetség rövid, de dicső multtal rendelkezik, amely Szövetség szava sullyal bír ma már a magasabb forum előtt is. Megmulatta ezt a VIII. egyet. gyűlés, amelynél magasabb s imponansabb gyűlés még nem volt. Az Orsz. Tanítószövetség elvárja a tanítósa belső feyelmezettségét s az összetartást és a közérdek szem előtt tartását. Amikor megköszöni a szíves megemlékezést az Orsz. Tanítói Szövetség üdvözlését is tolmácsolja.

Elnök üdvözi Galla Endrét az Áll. Tan. Orsz. Egyesületének elnökét, aki megköszönve azt kijelenti, hogy az Orsz. Egyesület, melynek képviselőjében megjelent, mindenkor segítségére lesz a vmegyei egyesületnek, nemzetmentő munkájában.

(Folytatjuk.)

Hivatalos Rész.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.

3018-1924 szám.

Valamennyi önálló gazdasági népiskola tekintetes Igazgatóságának.

Az 1902. évi 66569 sz. a. kelt rendelettel kiadott gazd. ism. iskolai Szervezet 48 § a különös köteletségévé teszi a gazdasági szaktanítóknak a nép érdekeit szövetkezetek, főleg pedig elárusi-

tási értékesítési szövetkezetek létesítése által előmozdítani. A gazdasági szaktanítók eme kötelezettségüknek megfelelően tevékeny részt vesznek a vidéki szövetkezetek munkájában.

A szaktanítók eme tevékenységének a jövőben való biztosítása végett a minisztertanács a kulturminiszter urat felhatalmazta, hogy a gazdasági szaktanítóknak aziránti kéréseit, hogy a fentebb említett kötelezettségüknel fogva az Országos Központi Hitelszövetkezet a »Hangya« Termelő, Értékesítő és Fogyasztási Szövetkezet a Magyar Gazdászövetség Szövetkezeti központjának kötelékébe tartozó szövetkezetek vidéki fiókjainak vezetésében továbbra is résztvehessenek az 1923. évi 7421 ME. sz. rendelet értelmében a maga hatáskörében felülvizsgálhassa és az esetenkénti engedélyt részükre kiadhassa.

Erről a Vall. és közokt. miniszter ur 24368/924. sz. rendelete alapján Igazgató urat, tudomás és további eljárás végett azzal értesitem, hogy amennyiben bármikor akár Igazgató urnak, akár a vezetése alatti tantesület bármely tagjának fentebb említett kérése aktuálisá fog válni, a vonatkozó szabályszerű kérvényt Igazgató ur hozzám a VK. Miniszter urhoz leendő felterjesztés végett véleményes jelentés kapcsán terjessze be.

Szolnok, 1924. május 5-én.

A hivatal főnöke helyett:

Dr. Halmos Andor
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.

2892-1924 szám.

Valamennyi önálló gazdasági népiskola igazgatóságának.

Tudomás és mihez tartás végett értesitem az Igazgatóságot, hogy a vall. és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur folyó évi április 23-án 24021/924. sz. a. kelt rendeletével az önálló gazdasági népiskolai igazgatói díjak

kifizetése tárgyában az illetékes Állampénztárhoz folyó évi április 23-án 24021/924 szám alatt az alábbi rendeletet intézte:

»Az önálló gazdasági népiskolák igazgatóival megbízott állami gazdasági szaktanítók igazgatói díja az 1923. évi 6000 ME. számú rendelet 20 szakaszának L. (m.) pontjában megállapított igazgatói díjakkal azonos természetű, nyugdíjba be nem számítható különpótléknak tekintendő.

Ezen külön pótlékre nézve tehát a tisztviselői illetmények és külön pótlékok emelése tárgyában kibocsátott rendelkezések mindenkor vonatkoztatandók.

Felhivom ennél fogva az Állampénztárt, hogy az 1923. évi 153492 számú rendelettel engedélyezett és kiutaltványozott igazgatói díjakat minden további utaltványrendelet bevétele nélkül a fentiek értelmében a multa nézve egyszerre és egy összegben a már kifizetett részletek betudásával, a jövőben pedig havi előleges részletekben a mindenkor megállapított százalékos emelkedések figyelembevételével számfejtse és az igényjogosultaknak az előirt módokat mellett fizesse ki.

Szolnok, 1924. május hó 4-én.

A hiv. főnök helyett:
Dr. Halmos Andor
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelőjétől.

2941-1924 szám.

Magyar gyermekek belföldnyaraltatása.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur 1924 évi 10132 VIII/b. sz. rendelete szerint értesitem tudomás és további eljárás végett tankerületem állami iskoláinak igazgatóit, hogy az alföldön szervezett állami elemi népiskolák épületeit magyar gyermekek belföldi nyaraltatása céljából »A Gyermekek« Orszá-

gos Gyermek egészségügyi Társaságnak folyó évi július 6-tól kezdődően a folyó évi augusztus hó 15-ig tartó időtartamra lakásukul való használat céljaira az alábbiak értelmében átengedte:

A nevezett társaság által szabadon megválasztandó iskolaépületben a nyaralás céljaira az állami népiskola igazgatója és a társaság által kölcsönös egyetértéssel kiválasztandó üres tantermek, folyosók, kloettek, stb. fognak szolgálni, míg az igazgatói irodák, szertárak, könyvtárak, tanácskozási szobák és hasonló helyiségek s célra igénybevehetők nem lesznek. Az állami népiskola felszereléséből a nyaralók szükség esetén a butorzatot (kályhákat, esetleges takaréktűzhelyeket, vízvezetéseket, villanyvilágítást is) használhatják, taneszközök használata azonban nem engedhető meg.

Az átengedett helyiségeket és felszerelést tartozik a nevezett társaság a használat ideje alatt tisztán jókarban tartani, továbbá minden okozott kárért (tűzkárért is), főként pedig az ablakok betöréséből eredő károkért az anyagi felelősséget magára vállalni. Ha a nyaralók esetleg vízvezetéseket, vagy villanyvilágítást is használnak, köteles lesz a társaság a használati időre eső víz és világítási díjak ötven százalékát az állami népiskola pénztárába befizetni.

A használatba veendő helyiségek szükségessé váló kiürítése, valamint a butorzatnak és felszerelésnek kiürített helyiségekbe való visszaállítás és gondozása szintén a társaság terhére és általa lesz eszközzendő. A nyaraló gyermekek felügyeletéről és általában a rendről az érdekelt társaság lesz köteles gondoskodni. A gyermekek elszállásolásához szükséges felszerelést, valamint az élelmezést is a társaság szolgáltatja ki.

Egyidejűen intézkedett a Miniszter ur aziránt is, hogy a nyaraltató társaság tudomás és az előkészület megtehetése végett legkésőbbben e folyó évi július 1-ig hozzám jelentse be azt, hogy melyik községben, melyik iskola-

épületét kívánja a nyaraltatás céljából igénybe venni, amit azonnal közölni fogok az érdekelt iskolák igazgatóival is. Erről valamennyi áll. népiskola igazgatóját tudomásul vétel végett értesitem.

Szolnok, 1924. évi május 1-én.

A hiv. főnök helyett:
Dr. Halmos Andor
kir. tanfelügyelő.

A Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelőjétől.

3469—1924 szám.

Valamennyi Iparostanonciskola tekintetes Felügyelő Bizottságának.

Tudomás és további eljárás végett értesitem valamennyi iparostanonciskolai Felügyelő Bizottságot, miszerint a vall. és közokt. Miniszter ur folyó évi május 5-én 21924/924 sz. rendeletével az iparostanonciskola tanszemélyzet megélhetési viszonyainak újból fokozódó nehézségeire való tekintettel az iparostanonciskoláknál működő tanítók és hitoktatók óradíját 1924 évi február 1-től kezdődő hatálya, heti egy (1) tanítási óra után félévi Egyszázharmincezer (130000) koronában állapította meg az államsegély szempontjából.

A vall. és közokt. miniszter urnak nincsen észrevétele az ellen, ha az iskolafenntartó község (város) a most megállapított óradíjknál magasabb óraadók részére, az így előálló költségtöbbletet azonban az iskolafenntartó saját jövedelmi forrásai terhére tartozik utalványozni mivel az állam jelenlegi súlyos helyzetére való tekintettel e költségtöbbletet az iskolák költség-többletét az iskolák költségvetésének az államsegély szempontjából történő felülvizsgálásánál figyelembe veheti.

A tanonciskola költségvetése ezen díjazásnak megfelelően készitendő,

Szolnok, 1924 évi május 18-án.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

rovatvezető: Szathmáry Lajos népm. titkár.

Szám: 82—924.

Valamennyi közs. Népművelési Bizottságnak.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur f. évi 30773—924 VIII/a üo. sz. rendeletével az iskolánkívüli népművelés fogalma alá eső ügyköröt a következőkben állapította meg:

1. Az analfabéták oktatása,
 2. Népművelési előadások és tanfolyamok ügyei,
 3. Népfőiskolák, szabadegyetemek, népszerű főiskolai tanfolyamok (munkásegyetemek, munkásszabadiskolák, munkásgimnáziumok stb. elnevezés alatt szereplő alakulatok) ügyei,
 4. Ifjúsági egyesületek és leányegyesületek ügyei,
 5. A népiskolákkal kapcsolatos ifjúsági (egyesületi) könyvtárak ügyei,
 6. Népkönyvtárak, ifjúsági- és egyéb olvasókörök; a nép számára való irodalom (sajtó és ismeretterjesztő irodalom),
 7. Közművelődési egyesületek ügyei,
 8. Népházak ügyei,
 9. A kölföldön élő magyarságnak az iskolánkívüli népműveléssel kapcsolatos kulturális gondozása,
 10. Mesedélutánok, műkedvelői előadások és táncanfolyamok ügyei,
 12. A minisztérium diapositiv gyűjteményének kezelése és gondozása.
- Ezen ügykörbe vágó beadványok bizottságunk címére (amennyiben a vallás- és közokt. minisztériumhoz terjesztendők fel VIII/a üo Iskolánkívüli népművelés jelzéssel ellátva) küldendők be.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924 május hó 7-én.

Bihary István
ügyv. elnök kir. tanf.

Szathmáry Lajos
várm. népműv. titkár

Szám: 121—924.

Valamennyi közs. népművelési Bizottságnak!

A beszámoló jelentések beérkezése után az előadók tiszteletdíjait póstatakarékpenztári számlánkról az előadások vezetői címére átutaltuk

Kérjük ezek ellenében az előadók II. fokozat szerint felbélyegzett nyugtáinak sürgős beküldését.

Ahonnán még nem kaptuk meg a beszámoló jelentéseket, kérjük azoknak is mielőbbi beküldését.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. május hó 7-én.

Bihary István
ügyv. elnök kir. tanf.

Szathmáry Lajos
vm. népműv. titkár.

H I R E K.

Belyreigazítás. Lapunk áprilisi számának »Pedagógia« rovatban közölt (folytatás) cikk a neki megfelelő cím és iroja neve nélkül jelent meg. Ez a sajtó hiba onnan ered, hogy a szedő gyerek elnézte a korrekturát. A folytatásos cikk címe: »A nevelés tudománya« (könyvismertetés), melynek írója Dr. Kovács János illusztris munkatársunk. Ezuttal is kérjük kedves munkatársainkat, nemkülönben olvasóinkat, hogy legyenek elnézéssel az esetleges nyomdai hibák iránt, tekintettel arra, hogy lapunkat vidéki nyomdában voltunk kénytelenek elhelyezni.

Halálozás. Mihályi László Gusztáv szolnoki áll. el. iskolai tanító rövid, de kinos szenvedés után f. évi április hó 18-án meghalt. A nagy-képzettségű kartárs élete delén, munkásságának teljességében dőlt ki sorainkból. A borzalmas halál csiráját a szibériai hadifogságban szivta magába, mely kiméltlenül siettelte halálát. Mint lelkiismeretes tanító megállást nem

ismert hivatásos munkájában. Így kevésbé is tudta a beteg csirától fertőzött egészségét kiemelni, mert a kötelességérzete annyira hajította, hogy minden cseppnyi erejében dolgozni vágyott. Kiváló zenei tehetsége miatt közkedvelt tagja volt a szolnoki társadalmi köröknek. Zongora játéka elmaradhatatlanok voltak a műkedvelő előadásokról. Igazi művészettel és kitűnő technikával játszott. A kápolnai csata című szerzeménye örökké fogja hirdetni emlékét. *Nyugodjék békén!*

A karcagi ref. isk. tantestületet mélyen érző gyász érte Adorján Erzsébet ottani ifjú kartárs halálával, ki f. évi május hó 12 én, tanítói működésének 6-ik évében hosszas szenvedés után visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. *Emléke áldott legyen!*

Előléptetések. VKM. ur Elmann Elvira és Tóth István szolnoki áll. polg. isk. igazgatókat a VII. fiz. osztályba, Schozenszky János jász-árokszállási áll. polg. isk. igazgatót, Minay Lajos turkevei áll. polg. isk. igazgatót, Kárpáti Elemér a turkevei, Kissné Krasznay Etel, Nimcsevics Erzsébet és Szinkovicsné Balajthy Irén szolnoki áll. polg. isk. tanárokat a VIII. fiz. osztályba, Lux Mihály szolnoki és Fülöp Ödön jászárokszállási áll. polg. isk. tanárokat pedig a IX. fiz. osztályba léptette elő.

Kinevezés. Szalay Jolán jászladányi és Presznyák Mária nagykorú áll. gazd. népisk. helyettes szaktanitónők ugyanoda rendes áll. szaktanitónökké neveztettek ki. A szolnoki áll. iparostanonciskola fel. bizottság elnöke Gyura Kálmán szolnoki ipartestület elnöke neveztetvén ki.

Áthelyezés. Koliay Anna szolnoki-ugari tanyai áll. isk. tanítónő Szolnokra helyeztetett át.

Tanítóválasztás. Adorján Erzsébet, Hajnal Katalin, Ujházi Béla és Horváth Árpád okleve-

les tanítók, illetve tanítónők a karcagi ref. iskolához választattak be rendes tanítókká.

Állásáról lemondott: Kónyáné Sáfrány Mária mezőturi kült. áll. s. és Szilák Ferenc besenyőzi kült. községi tanító, illetve tanítónő.

Siketnémák felvétele A siketnémák heves-vármegyei áll. intézete az 1924-25 iskolai évre több 5-10 éves oly siketnéma gyermeket vesz fel, akinek a siketségén és némaságán kívül más fogyatékoságuk nincsen. A kérvényeket mielőbb be kell adni. Bővebb felvilágosítást az intézett igazgatósága (Eger, Káptalan-utca 29 sz.) készséggel ad. Válaszbélyeg csatolandó.

*Hiszek egy Istenben,
Hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország fellámadásában*

Amen.

Szerkesztői üzenet.

Pajor. Panaszos levelét igazi részvétellel olvastuk. Megnyugtató azonban, hogy az intrikák nemcsak vidéken fordulnak elő, hanem a központban is. Nekünk is van elég részünk benne! Sajnos, hogy sorainkban még mindig akadnak olyanok, kik nem a komoly munkával, hanem társaik lekicsinylésével akarnak pozíciókat elfoglalni. Ezek ellen csak egy fegyver használható: a toll, mellyel nemcsak védekezni lehet, de sújtani is! Kérjük tehát, legyen szíves a tényállást rövid cikkben megírni s azt hozzánk közlés végett beküldeni. Üdv!

B. S. A beküldött versek közül kettőt besoroztunk. »Repülőgép« kissé dőcögös, tárgya politikai vonatkozású, — nem közölhető.

Nyomatott Csapp János gyor sajtóján Kisújszálláson (Nádor-utca 9—sz)

Budapest

ÜVELEÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok
várm. Tanítóegyesület.
Megjelenik havonként.
Előfizetési díjak:
Egész évre 10000 kor.
Egyes szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA
Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak
Remnáció Jánossy Pál egy pénztáros-
hoz, a lap szellemi részére vonat-
kozó közlemények a szerkesztőség
Szolnok (vásártéri iskola) címére
küldendők. Kéziratokat nem adunk
vissza.

Az önfegyelmzés.

A történelmi nagy átalakulás tanulságainak tapasztalaitól hevitve arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a társadalmi békés élet lüktető ereje legfőbbképen az önfegyelmzésben nyilvánul meg. Ez ugyan tág fogalom, melynek gyakorlati jelentőségteljes hálózata a nemzet érdekeit nemcsak erkölcsi szempontból érinti, hanem politikailag biztosított nemzeti kultúr — színvonalának messzire kibővítő fölényét is képezi.

Hogy mennyire igaz ezen fellelésünk, mutatja azt a kulturállamok erkölcsi és gazdasági helyzete s vele kapcsolatban azon nagy jelentőségű áldozatkészsége, mely az egymás megértő és megbecsülő munkában a hozzá tartozandóság faji kérdésnek indatosan átérző nevelését mindennek fölé emeli.

Boldog az a nemzet, mely egyéniségében annyi lelkierőt kifejti, hogy a társadalmi szerves életben kifejezésre jutott faji jelleg iránt mindenkor hő szeretettel van! Az ilyen nemzetnek csak helyes uton haladhat a kultur munkája, mert céltudatosan megalapozott irányát az önfegyelmzés erkölcsi értéke biztosítja. Kizáróan tehát csak kultúr nemzet lehet önfegyelmzett, melynek bel- és külpolitikai ténykedéseiből könnyen megállapítható a korszerű igényeknek megfelelő nemzeti köznevelődés és közgazdaság fokmérője.

Vegyük a nemzet kebelében megalakult kisebb társadalmi rétegeket, mint szerves egészet képező egyleteket és társaságokat, — ezek

mindannyian tendenciós hivatásukban a nemzeti létfenntartás közérdekeinek törvényes jogosultsággal állanak szolgálatban.

Most az a kérdés, hogy egyik-másik társadalmi réteg, mint a nemzet szervei fontos tényezője, minő intellektuális fokon áll? Mert ha mindegyik az eléje tűzött hivatás magaslatának tetőpontját érte el, úgy kétségtelenül önfegyelmzett nemcsak tudatosságot igénylő munkásságában, hanem az állami-társadalmi intézményeinek szabályozó törvényeinek megvalósításában is.

Az önfegyelmzésnek erkölcsi értékét leginkább a nevelés-iskolai munkában látjuk kifejteni, minek feladata végeredményben olybá idomítani az emberi természetet, hogy azt hivatásában a faji hozzátartozandóságot parancsoló nemzeti érzés lelkileg uralja. Ha tanító tehát munkásságában önfegyelmzett, úgy a nemzeti köznevelő intézményeinek is kiváló tisztelője. A köznevelőlet rugója pedig a társadalmi közmegegyezésben, az elismerésben és közszereplésben fejt ki erejét a faji jelleg iránt, mely egyúttal a saját egyéni megbecsülésnek is egyik értékes lényege.

Ennyivel tartozik minden társadalmi ember úgy önmagával, mint nemzettel szemben. De kiváltképpen a tanító, kinek elsősorban kötelessége a nemzetépítő munkásságát példaadóan az állami közösség javára akként fejleszteni, hogy az az állam saját törvényeinek szellemét szolgálja. A tanító saját egyéni önmegbecsülése nem egyből, mint biztosították ama ténynek, hogy pályáját nemzeti közérdekből, vagyis az állami közösség iránt érzett hivatásból folyólag szereli.

melynek hazafias munkásságával csak előnyt szerez a közművelődés nagy területén. A nemzeti közérdek *tisztelete és megbecsülése* kizáróan csak az önfegyelműzésen épülhet fel, mely a mai idők korszerűsége a magyart *tanítóiból* nem-hogy megköveteli, de el is várja, hogy nevelő munkájának ez legyen az alap gondolata.

(M. E.)

A községi társadalmi élet színvonalának emelése.

Írta: Netz Ferenc gazd. isk. igazgató-tanító.

Folytatás.

Ezek azonban gondoljanak arra, hogy magatartásukkal ártanak a tanítóság egyetemének, mert a tanítóság egyetemére nézve életbevágóan fontos gyakorlati érdek is, hogy minden egyes tagja betöltse a társadalmi életben részére kötelezően megjelölt helyét, mert a társadalom annyira fog bennünket értékelni, amennyi hasznukat veszi, amennyire szükségessé tudjuk magunkat tenni a társadalomra. Bizonyos, hogy a társadalmi életben való szereplés — bármely osztályosztályhoz tartozó egyénre nézve egyéniségének tudatos alárendelésével jár, sokszor formákkal, amelyeknek alapja az emberi hűség, gyarlóság és más félszég, azonban legyünk óvatosak, amikor embertársaink györeségei felett híralótot gyakorlunk s ne mondjunk ítéletet addig, amíg nem voltunk önmagunknak szigorú bírái. Sok esetben magunkban is meg fogtuk találni ugyanazokat a hibákat, amelyekért mások felett már-már pálcát törni készek lettünk volna. Azért időztem kissé hosszasan a gondolat mellett, t. i. az egyének a társadalomtól való függősége mellett, mert sokszor volt az az érzésem, hogy egyesek ezt a természetes függőséget hibásan értelmezték s azt a beteges/érzékenykedésre valló konzekvenciát vonták le, mintha ez a függőség csak bizonyos, mondjuk méltatlanul beértékelt társadalmi osztályokra volna érvényben. Nem barátaim, ebből a szempontból a társadalmat zsarnoknak is nevezhetném, aki minden tagjával szemben megköveteli egyéniségének bizonyos mértékű letompítását, de soha, senkitől sem kívánja, hogy önmagát kevesebbre értékelje, mint amennyi. Ez a tudat minden körülmények között biztosságot fog adni fellépésünknek s az önmagunk megbecsülése okvetlenül megszerzi számunkra a mások s az egész társadalom megbecsülését.

Azért hát föl a fejekkel tanító barátaim, nektek meg van a társadalomban az elvitázhatalanul tisztessé helyetek, amelyet betölteni tisztesség is, meg kötelesség is.

Külön meg kell emlékezni: arról a szerepkör-ről és azokról az eszközökről, amelyek a nép társadalmi életszintjének emelésére alkalmasak. Ez egy meglehetősen elhanyagolt mező kedves Kartársaim, amiben minket legfőbb olyan mértékű felelősség terhel, mint az értelmiségnek minden olyan tagját, amely hivatásszerűleg is állandó érintkezést tart fenn a néppel.

E tekintetben első és legfontosabb tennivalónk minden eszközzel arra törekedni, hogy a nép előtt visszaállítsuk vezetőinek tekintélye. Igaz, hogy első-sorban mindenki a saját tekintélyének covácsa, azonban az is bizonyos, hogy mindenkinek kisebb-nagyobb, több-kevesebb félszégessége, amely nem alkalmas tekintélyének öregbítésére, de amelyet oktan dolog volna a nyilvánosság előtt szellőztetni már azért is, mert a mások, főleg köztunkcionáriusok tekintélyének rombolásával akaratlanul aláásnók a nép előtt saját tekintélyünket is. Ne felejtjük, hogy a kisebb értelmiségű emberek mindig könnyen hajlanak az általánosításra. Azért saját jól felfogott érdekünkben inkább a nyelvünket harapjuk le, mielőtt a nép előtt egy szó czusznék ki a szánkban, amely alkalmas volna előtte vezetőjének tekintélyét kisebbíteni. Nem kíméletesség-ből nem a gyarlóságok palástolására irányuló törekvésekből, hanem egy magasabb rendű társadalmi érdekből, a társadalom nyugalmanak szeretetéből tesszük ezt.

Pedagógia.

Tanév végén.

A tanítóságra s a tanulókra nézve egyaránt idegzetet gyengítő vizsgák lezajlása után ismét eljutottunk a várva-várt szünidőhöz, amikor pihenés közben, ha ugyan a mai életviszonyok között pihenésről beszélni lehet, minden tanítónak kötelessége az elmúlt tanév tapasztalatai alapján előkészülni a következő tanév munkálataira.

Tapasztalataink szerint a háborús évek óta, évről-évre kedvezőtlenebb körülmények között kell a tanítónak nevelő- oktató munkáját teljesítenie. A szüni nem akaró, sőt fokozódó köznyomor, a nincstelenség a legszükségesebb dolgoknak a beszerzése, mind-mind nehéz akadály a tanító munkájának. Ezeknek s a fel nem sorolt, de meglevő másféle akadályoknak „köszönhetjük”, hogy az iskolák munkája — s nemcsak az elemi iskoláké — évről-évre

Egyesületi élet.

Felhívás.

Vármegyei egyesületünk temetkezési alosztályának ügyrendkezelési szabályzata értelmében azok, akik járulékaikat a felszólítástól számított 30 napon belül meg nem fizetik, kilépeteknek tekintendők. — Junius 12-én tartott rendkívüli közgyűlés mérlegelve azt, hogy a vidéki összeköttetés még nem volt teljesen kiépítve, alkalmat adott azon kartársaknak, akik bizonyára nem közönyből, hanem rajtuk kívül álló okból a legutóbbi 20000 korona járulékot még nem fizették be, a Népművelés juniusi számának megjelenésétől számított 8 napon belül megfizethessék. Kimondotta egyuttal, hogy csak a jelen alkalommal tekint el az ügyrendkezelési szabályzatnak ezen rendelkezésétől, a jövőben annak mindenkor érvényt kell szerezni. — Föltétlenül szükséges is, hogy járulékát mindenki pontosan fizesse meg, mert különben az alosztály működése megakad.

Felkérem azon kartársakat, akik akár a belépési díjukat, akár a 20000 korona temetési járulékot még nem fizették be, e felhívás megjelenése után kötelezettségüknek 8 napon belül tegyenek eleget.

Egyuttal felhívom kedves kartársaim szives figyelmét arra is, hogy azon tag, aki fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, újból csak közgyűlési határozattal vehető fel.

Szolnok, 1924. június hó 16-án.

Ferenczy Kálmán
üggy. elnök

Rendkívüli közgyűlés.

A Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Tanítóegyesület temetkezési alosztálya f. hó 12-én Szolnokon rendkívüli közgyűlést tartott, melynek tárgya a Temetkezési segélyalap ügyrendszabályainak módosítása volt. A közgyűlést Ferenczy Kálmán ügyvezető elnök d. e. 9 órakor meleg hangú szavakkal nyitotta meg, — beszédében ismertette a közgyűlés célját, kifejtve

kevesebb eredményt produkál. S bár már csaknem tíz év óta látjuk, tapasztaljuk a gálló akadályokat s bár kihatásunk nincs arra, hogy egyhamar kedvező viszonyok közé kerüljünk, feladatunkat (az egyes osztályok tananyagának elvégzését) igen sokan ma is a háború előtti megállapított tanítási elmunkálatok szerint irányozzuk elő, pedig ezen, hogy úgy mondjam felületes, a változott viszonyokat figyelembe nem vevő munkánk is nagyban hátráltat bennünket kitűzött célunk elérésében.

Amely tanító a helyi tanterv elkészítésénél nem eszupán másol, de valóban *tervet készít* az a tanév alatt nem kapkod, nem esik kétségbe az előirt (lemásolt) tananyag el nem végezhetése miatt, hanem nyugodtan és sikeresen dolgozik a tanév kezdetétől kezdve, a tanév befejezéséig

Tanügyi hatóságunk (kir. tanfelügyelőség) kellőleg megindokolt esetben bizonyára jóváhagyja tanítási tervezetünket azon esetben is ha kevesebb anyagot veszünk fel abba, mint amennyit az „Utastás” előír, hiszen éppen az „Utastás” szerint az egyes osztályok anyagából azt és annyit kell felvenni, ami és amennyi elvégezhető. — Minden munka sikere a legtöbb esetben annak jól, észszerűen eszközölt előkészítésétől függ. Ha a jövő tanévre szóló tanítási tervezetünket ezen igazság szem előtt tartásával készítjük, úgy munkánkat egész éven át játszi módon s ami a lényegteljesen kielégítő módon is fogjuk végezni.

M A — R Y.

Félkezű tanító.

*Hová lett a kezéd, hol van?
Valahol a muzsika porban, —
Avagy Szerbiában, —
Franciaországban, —
Hever elhagyottan?! . . .*

*Hová lett a kezéd, hol van?
Valahol a harci zajban
Van tán elvegyülve
Még hazánkért küzdve
Vagdalkozik gyorsan? . . .*

*Hová lett a kezéd, hol van?
Visszajön-e valahonnan
Dalmányod újába
S úres tarisnyádba
Keres még e honban? . . .*

*Hová lett a kezéd, hol van?
Hiszen e nagy életemben
De erkölcseis volna
Hogy az igát vonva
Tengődhesse nagy nyomorban!!*

BARNÁ SÁNDOR

azt, hogy az ügyrendszabályzat egyes pontjait módosítani kell. Kéri a közgyűlést — tekintettel az intézmény nemes voltára — hogy kellő gondot, igaz kartársi megértéssel teljesítse feladatát, a hozzászólásokban inkább tárgyilagos legyen, mint személyeskedő. Tekintse a közgyűlés azt, hogy az egyesület kebeleiben Temetkezési alapszabály humánus intézmény, mely a Tanítóegyesületnek csak dícséretére lehet, mert a várm. Tanítóegyesület megalakult temetkezési alosztály humánus inkebelébe tartozó kartársak erkölcsi és anyagi érdekeit nemcsak a központban, hanem a várm. területén általánosságban hivatott szolgálni. Szolgáljon például a közelmúltban az egyesületet ért gyász: Mihályi László kartársunk halálával, ennek temetési költségeit az alapszabály pontjai szerint az egyesület alosztálya fedezte.

Elnök a kir. tanfelügyelőség részéről kiküldött dr. Hulmos Andor kir. tanfelügyelő szíve melegével üdvözlő, mire a jelen volt tanfelügyelő a szívélyes üdvözlést megköszöni s kéri a Mindenható áldását a közgyűlés munkájához. Ezután *Osiky Ernő* előadó bejelenti, hogy az alapszabály módosítására kiküldött hetes bizottság munkájával elkészült, az alapszabályzatot módosított alakban előterjeszti a közgyűlésnek. A közgyűlés áthatva az ügy humánus jelentőségétől, az előadó által ismertettetett ügyrendszabályzatot alapos megjavítás után elfogadta s egész terjedelmében a Népművelés legközelebbi számban való közlését határozta el. *Jánosy Pál* egyesületi pénztáros bemutatja a Temetkezési segélyalap számadását, mely szerint segélyalapunk két millió felül levő összeggel rendelkezik. A közgyűlés örömmel vette tudomásul a pénztáros jelentését, ki a Temetkezési segélyalap megszervezése körül *fáradhatatlan munkát fejtett ki.*

Ezután igen egészséges indítvány adatott be, t. i. a segélyalap erősítése szempontjából a vidéket akként kellene megszervezni, hogy minden községben és városban képviselők küldessenek ki a tantestületek kebeléből, kik a

Temetkezési segélyalap ügyeit intéznék. A közgyűlés határozata értelmében a községi képviselőlet megszervezése tárgyában az illetékes tantestületekhez köriratot intéz, hogy a képviselőkről gondoskodjanak. A közgyűlés délután 1,2 órakor véget ért.

Alapszabály.

1. *A Jisz-Nagykun-Szolnok vármegyei Általános Tanítóegyesület Temetkezési alosztályának ügyrend kezelési szabályzata.*

2. *Célja:* Tagjai elhalálozáskor egy szolnoki másodosztályú — temetés mindenkor költségeit segélyképen biztosítani az elhunyt jogutóda, vagy eltemetője részére.

3. *Tagjai:* a) A Tanítóegyesület rendes és tanítói oklevéllel bíró pártoló tagjai lehetnek b) a segélyegyesületbe belépett tanítói egyesületi tagnak a családtagjai és hozzátartozói (feleség, férj, gyermek és vele közös háztartásban élő és általa eltartott testvér, szüle és árva unoka.) c) a 7 évnél fiatalabbak s az 55-65 évesek a kezelési szabályzat 4 és 5 pontjában írt csökkentett vagy növelt díjak mellett, — 65 évesnél idősebb rendes tagok és családtagjai nem léphetnek a segélyegyesület tagjai közé. Az alakulás alkalmával az egyesületnek 65 évet meghaladó rendes tagjai, ha 3 hónapon belül belépnek a temetkezési segélyegyesületbe, akkor a temetkezési segélyalap rendes tagjai lehetnek.

Csak névszerint megnevezett családtagok lehetnek a segélyalap tagjai.

Alapvagyona: Minden 7-65 éves, akik a segélyalap tagjai közé való felvételét kéri, 2000 K. belépési díjat fizet, ha az 1924 év végéig lép be, a belépési díj háromszorosát, ha az 1925 év végéig, — s ötszörösét ha az 1926 év végéig lép a segélyalap tagjai közé és a tagok által az 1, 2, illetve 3 év alatt befizetett temetkezési hozzájárulást a belépéskor a megállapított értékben annyiszor fizeti, ahányszorjárt a rendes tagok befizették. A belépésdíj a 10 pont szerint változást szenved. Jövőben ugyancsak 2000 K. felvételi díjat fizetnek azok is, kik a vármegye területén nyerne hivatali alkalmazást, ha itteni szolgálatuk kezdetétől számított egy éven belül, — a mindenkor belépési díj háromszorosát, ha itteni szolgálatuk második évében és ötszörösét, ha megyénkbeni szolgálatuk harmadik évében lépnek a segélyalap tagjai közé és ugyanazon utólagos befizetések mellett, melyek a 4 pont 1. kezezdésében fel vannak sorolva.

Akik az előbb említett két esetben 3 év eltelté után kéri a segélyalap tagjai közé való felvételüket csak a térhárú eszközölt orvosi felülvizsgálat után és

a választmány engedélye és az általa meghatározandó nagyobb díjak fizetése mellett lehetnek tagok, 55 évet betöltött tagok felvétele csak tisztai orvosi bizonyítvány alapján eszközölhető.

A 7 évnél fiatalabb családtagok után az alapul szolgáló mindenkor felvételi díj fele fizetendő. Az éves kor. betöltésével minden gyermek rendes fizető taggá lesz s a felvételi díj másik felét eltartója befizetni köteles. Ha egy családban a temetkezési segélyalapba 4-nél több beirt gyermek van, a 7 évnél fiatalabbak után sem felvételi, sem halálesentenkénti díjat nem fizet eltartója. Az ilyen gyermek elhunytja esetén azért teljes gyermektemetési segélyt folyósít a segélyalap. A díjak fizetése nélkül felvett gyermekek a 7 éves kor betöltése után csak rendes felvételi díj és egyéb járulékok fizetése mellett maradhatnak a segélyalap tagjai.

Az 55-65 éves tanítóegyesületi rendes tagok a 7-55 éves koruk felvételi díját fizetik.

Az 55-65 éves családtagok a mindenkor felvételi díj 10-szeresét kötelesek fizetni.

A belépési díjak képezik a segélyalap vagyonaát melyet temetkezési segélyekre csak a segélyalap tagjainak közgyűlésén hozott határozat alapján lehet felhasználni, átmenetileg azonban igénybevehető kamata a szükségletek fedezésére szolgál.

Az alapvagyonghoz kell csatolni a kirótt és befolyt temetkezési járulékokból fennmaradó összegeket, valamint a régi segélyalaphól megmaradt és az önkéntes adományokból befolyt összegeket is.

5. *Jövedelem tagsági járulékl.* Minden 7-65 éves rendes tag fizeti halálesetek alkalmával a temetkezési segély és 25 %-ának együttes összegéből a fizető tagok között elosztott egy tagra eső részletét. A 7 éven aluliak után egy részletnek felét fizeti eltartója. Ha 4-nél több gyermek van egy családban, a 7 éven aluli után új járulékot nem fizet eltartója.

6. *Minden tag köteles halálozások esetén a temetkezési segélyből reáeső részletet a vett értesítés után 15 napon belül a segélyalap pénztárába befizetni, a közbeeső levelezés portójával együtt.*

A kirótt temetkezési költségeknek a temetési segély kifizetése után megmaradt 25 %-a a kezelési költségek fedezésére és a vagyon gyarapítására szolgál.

A ki fizetési kötelezettségének egy zeri felszólításra nem tesz eleget az esedékesség után 30 napon belül tagsága családtagjaival egyetemben megszűnik, az alaphoz való igényét elveszti, befizetett díjai visszafizetését nem igényelheti. Ujból csak a tagok közgyűlésén hozott határozat alapján s már befizetett díjai beszámítása nélkül vehető fel.

7. *Aki a vármegye területéről elköltözik, minden jogát megtartja az alaphoz, ha fizetési kötelezettségének eleget tett, vagy tesz, folytatólagosan. A lakóhely változás bejelentendő.*

8. *A segélyalaphoz való igényüket megtartják az önállóra, keresővé vált családtagok is, ha fizetési kötelezettségüknek eleget tettek, vagy tesznek. Ezek házastársai vagy lesszármazói nem lehetnek azonban a segélyalap tagjai, ha az önálló keresővé vált tag a vármegyei tanítóegyesületnek nem lehet, vagy nem lesz tagjává.*

9. *Mindig a temetési költség teljes összegét fizeti a segélyalap, 7 éven aluli gyermekek elhalálozásakor a felnőttek mindenkor temetkezési segélyének felét. A temetési segély a halálesetről szóló bizonyítvány és nyugta ellenében folyósítható.*

A 4 §-ban írt orvosi felülvizsgálat alapján felvett tag és családtagjai, ha a belépés után 1 hónapon belül történik halálozás, csak a már befizetett tagját ha 6 hónapon belül, a rendes temetkezési segély 60 %-át folyósítja a segélyalap.

10. *A belépési díjak és a temetési segély összegét — pénzünk változó értékére való tekintettel — 3 hónaponkint állapítja meg a tanítóegyesület szolnoki alelnökből számvizsgálókból, pénztárosból és még 2 tagból álló bizottság a szolnoki temetkezési vállalatoktól kapott tájékozódás alapján.*

A bizottság határozata csak a vármegyei tanítóegyesület elnökének jóváhagyása után érvényes.

11. *A segélyalap kezelésére külön szerv nem alakul, ez a vármegyei tanítóegyesületnek egy alosztálya.*

Ellenőrzői a vármegyei tanítóegyesület ellenőrző szervezi és a temetkezési segélyalap által 4 évre választott 5 tag. Ez ellenőrző bizottság kötelessége a temetkezési segélyalap adminisztrációs ügyeit és pénztárkezelését állandóan ellenőrizni és arról esetről-estére a választmánynak és taggyűlésnek jelentést tenni. Ezen ellenőrző bizottság tagjai teendőiket anyagi felelőség mellett kötelesek végezni.

A temetkezési segélyalap irányítását a vármegyei tanítóegyesület szolnoki alelnöke köteles a pénztárossal és jegyzővel egyetértőleg ellátni. A segélyalap jegyzői teendőit a vármegyei tanítóegyesület elnöke által kijelölendő egyesületi jegyző köteles végezni.

A temetkezési segélyalapot is a vármegyei tanítóegyesület pénztárosa kezeli, de más alaptól elkülönítve. A pénztáros tiszteletdíja a kezelésért a bevétel 5 százaléka.

Temetési segélyek, kezelési kiadások a vármegyei tanítóegyesület szolnoki alelnökének utalványozására folyósíthatók.

A temetkezési segélyalap állásáról, a kifizetések-ről, a választmányokról — más egyesületi ügyekhez hasonlóan — mindig jelentés teendő.

A temetkezési segélyalap tagjai azonban a vármegyei tanítóegyesület évi közgyűlése alkalmával, azt megelőzőleg, külön közgyűlést tartanak a segélyalapot érintő ügyekben (tag felvétel, díjak felemelése, leszállítása, a kezelési szabály módosítása, stb.) határoznak. Taggyűlésen minden családó annyi szavazattal bír, ahány taggal lépett be az egyesületbe.

A kezelési szabályzat megváltoztatásához azonban a családótagok kétharmadrészenek jelenléte szükséges. Ha a tagok kétharmadrésze nem jelent a taggyűlésen, a következő taggyűlés a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz, mint más ügyekben.

A taggyűlésen alkotott határozatok a vármegyei tanító egyesület közgyűlésén tudomásvétel céljából bejelentendők.

12. A segélyalap vagyona a taggyűlés által kijelölt pénztáratnál a meghatározott formában helyező el gyűmölcsözősége végett.

13. Minden itt nem szabályozott kérdésben sürgős esetekben a választmány, végérvényesen a tagok közgyűlése határoz.

14. A temetkezési segélyalpra vonatkozó s az összes tagokat érintő közlemények a tanítóegyesület hivatalos közlönyében hirdetendő meg.

15. A temetkezési segélyalap működését csak a családótagok kétharmadrészenek határozata alapján szüntetheti meg, elosztás esetén a temetkezési segélyalap vagyona a vármegyei tanítóegyesületre száll, ha a tanítóegyesület a segélyalap meglévő tagjainak mindenkori temetési költségeit vállalja. Ha nem vállalná, úgy a segélyalap tiszta vagyona a megmaradt tagok között osztandó fel, a segélyalpra befizetett összegek arányában.

Jegyzőkönyv.

(Folytatás)

Ezek után Veress Mihály szolnoki áll. isk. igazgatótanító igen meghatóan parentálja el Brózsik Pál volt tanítóegyesületi elnököt, akirol azt mondja, hogy fáradhatatlan volt a munkában s nem anyagiakért dolgozott, hanem erkölcsi sikerért. Neve, munkája által nemcsak a vármegyében, de az egész ország tanítói körében ismeretes. Nagy volt a hírneve mint népnevelő de kitünt. mint a vármegyei tanítóegyesület vezető tisztségese. Három évtizednél tovább vezette a tanítóegyesület ügyeit. Vannak és voltak, akik nem szerették Őt, de nincsenek olyanok, akik el nem ismernék az Ő nagytudását s rengeteg munkát bírást s kéri emlékének jegyzőkönyvben való megörökítését.

Ezzel kapcsolatosan határozati javaslatot is terjeszt elő. Határozati javaslat eredetiben csatolva

I. szám alatt, melyet közgyűlés egyhangú határozattal elfogad.

Keszthelyi István elnök a tárgysorozat megváltoztatásával a részleges tisztújítás megejtését kéri, felkéri Bodor Lajos alelnököt a választás tartama alatti elnöklésre.

Bodor Lajos alelnök jelenti, hogy 50-nél több aláírással, titkos szavazást kérő iv adatott be, melynek alapján elrendeli az elnöki tisztségre a titkos választást. A titkos szavazás gyorsabb lebonyolítása végett három szavazatszedő bizottság kiküldését kéri elnökül ajánlja az I.-hoz Bodor Lajost, II.-hoz, Tóth Józsefet, a III.-hoz Novothny Jenőt.

Közgyűlés elnök indítványát elfogadja. A szavazatszedő bizottságok által beadott részletes eredményeket elnök összeszegezve, kihirdeti a következő eredményt, leadott 331 szavazatot, amelyből 176-ot Keszthelyi István, 153 szavazatot pedig Csighy Sándor kapott, így 23 szótöbbséggel Keszthelyi István elnökül megválasztott. Elnök felkéri Novothny Jenő titkár és Vitos Antal választmányi tagot, hogy az új elnököt az ülésterembe meghívják.

Keszthelyi István elnök általános eljenzés köze pette lépett a terembe.

Bodor Lajos alelnök szive melegével üdvözölte a megválasztott elnököt s kéri, hogy elődei nyomdokán haladva vigye előbbre a tanítóegyesület.

Keszthelyi István elnök megköszöni az üdvözlő szavakat, valamint az elnöki megtiszteltetést s hangsúlyozta, hogy elődei nyomán haladva a tanítóegyesület összérdekeinek megvédéséért egész tehetségével munkálkodni fog.

Jelenti, hogy választandó még a lemondott Bernáld Lajos alelnök helyett és az ő (Keszthelyi) üresen maradt alelnöki tisztségére egy-egy alelnök. Ugyancsak lemondott Szász Sándor jegyző helyett jegyző és az elköltözött Dr. Ravasz Antal ügyész helyébe ügyész.

Alelnökül: Novothny Jenő eddigi titkár és Ferenczy Kálmán, jegyzőül: Schneider Béla egyhangulag, ügyészül pedig szótöbbséggel Dr. Schembek János választottak meg. A Novothny alelnökségével üresedésbe jött titkári állást nem tölti be a közgyűlés a választmány további rendezéséig. A titkári teendőket végzését Novothny Jenő alelnök vállalja.

Elnök bejelenti, hogy választandók a Szövetség Tanácsba kiküldendők is. Megválasztásra ajánlja 1. Keszthelyi István, 2. Novothny Jenő, 3. Greczmajer Károly, 4. Veress Mihály, 5. Janossy Pál, 6. Csiky Ernő, 7. Tóth József (Mezőtúr), 8. Renner A. József (Szajol), 9. Deák Zsigmond (Turkeve), 10. Soós József (Tiszaföldvár), 11. Boriss Ferencz (Törökszentmiklós), 12. Hiska Károly (Kunszentmárton), 13. Ring Károly (Jászberény), 14. Mohács István (Czibakháza).

Közgyűlés nevezetteket a Szövetség Tanácsba kiküldendő tagokul egyhangulag megválasztotta.

Elnök bejelenti, hogy az Alapszabályok jóváhagyva a miniszteriumból visszaérkeztek.

Tudomásul szolgál.

Elnök felkéri Főtitkár, hogy titkári jelentését tegye meg. Főtitkári jelentés eredetiben csatolva.

A gyűlés $\frac{1}{4}$ 1 órakor a Himnusz elének-
lésével ért véget.

(Vágó ker. jegyző)

Hivatalos Rész.

Jász- Nagykun- Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.

4147—1924 szám.

Valamennyi nem állami népoktatási intézet
Tekintetes Igazgatóságának.

Tudomásul vétel s az érdekeltekkel közlés
végett értesitem, hogy a vallás és közoktatás-
ügyi m. kir. miniszter ur 1924 évi 52860 VIII.

c. sz. rendelete szerint a nem hivatásos állománnyból származó hadirokkantak és egyéb hadigondozottak ellátásának szabályozása tárgyában kiadott 1924. évi 820 ME. számú rendelet (megjelent a Budapesti Közlöny f. é. 25. számában) 2 §-a és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 18000 1924 NMM. számú rendelet (megjelent Budapesti Közlöny folyó évi 33. számában) 4 pontja kimondja, hogy a közszolgálat különféle ágazataiban a tisztviselők és egyéb közalkalmazottak javára előírt sérülési pótdíjakat (sebesülési és személyi pótdíjakat) 1924. év január hó végével törölni kell, mert ezek az illetmények a régi ellátás egyik nemét képezve és most már az 2700 1922. ME. számú rendelettel megállapított és az azt módosító rendeletekkel felemelt járandóságokban bennfoglaltatván az ezekre vonatkozó igény megszerzésével természetszerűleg megszűnnek.

Felhívta ennélfogva a szolnoki m. kir. Pénzügyigazgatóságot, hogy a nem állami iskolai tanítók részére e címen kiutalványozott összegeket 1924. évi január hó végével szüntesse meg és az 1924. évi febr. 1-től netalán felvett összegeket a tanító egyéb államszolgálatokból a legközelebbi kifizetés alkalmával térítse vissza.

Szolnok, 1924. évi június 5-én.

A hiv. főnök helyett

Dr. Halmas Andor
kir. tanfelügyelő.

Tudomásul szolgál.

Elnök a tárgysorozat értelmében felkéri Dobos Andrást tiszaföldvári kült. állami tanítót, hogy a „A tanyai népoktatás, kapcsolatosan az analfabetizmus letörésével, c.) értekezését tartsa meg. Előadót közgyűlés mindvégig élénk érdeklődéssel hallgatja, melynek befejeztével, határozati javaslatot terjeszt elő.

Határozati javaslat eredetiben csatolva (Közgyűlés) egyhangulag elfogadja.

Netz Ferencz kisújszállási gazd. isk. igazgató megtartja előadását „A községi társadalmi élet színvonalának emelése és élénkítéséről. Magas színvonalú előadását közgyűlés a legnagyobb figyelemmel hallgatja végig. Előadó szintén határozati javaslatot terjeszt elő.

(Határozati javaslat eredetiben csatolva) Közgyűlés egyhangulag elfogadja.

(Folyt. köv.)

Felhívás.

Egyesületünk pénztárát a köznapokban átvizsgáltuk, mely alkalommal arra a szomorú tapasztalatra jutottunk, hogy az egyesület tagjai nagyobbrésze a tagsági díjak befizetésével hátralékban van. Ezuttal felhívjuk kartársainkat, hogy a tagsági díjakat mielőbb fizessék be, mert ellenkező esetben kénytelenek leszünk ügyészünk útján behajtatni.

As elnökség.

Tanítógyűlés.

A kenderesi esperesi kerület (Eger egyházm.) június hó 10-én tartott gyűlést Fegyverneken. A szentmise után a kerület tanítóegyesülete a gyűlés terembe vonult.

Hegyessy Béla esperes, kenderesi plébános emelkedett szavakkal üdvözli a megjelent tanítóegyesületet, lelkészeket és vendégeket. A katolikus iskola jelentőségét fejtegette.

A kerület tanítóegyesület elnöknek Pafféry István fegyverneki, pénztárosnak Rédey Vendel fegyverneki, jegyzőnek Vágó Imre kenderesi tanítókat választotta meg.

Pafféry István „Társadalom és iskola” címen tartalmas és nagy figyelemmel hallgatott felolvasást tartott. Ezután Rédey Vendel a tanítók anyagi helyzetéről olvasott fel.

A kerület tanítóegyesület több határozati javaslatot fogadott el.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.
3759—1924 szám.

Valamennyi állami elemi és gazdasági népiskola tekintetes Igazgatóságának.

A vall.- és közokt. miniszter ur 34150 924 sz. rendeletével közölte velem, miszerint az elemi iskolai ifjúsági és tanítói könyvtárak javára gyümölcsözően elhelyezett tőkék felszabadítása tárgyában folyó évi március hó 6 án 1431/VIII. a szám alatt kelt rendelete (I. a Hivatalos közlöny f. évi március 15-i és a Néptanítók Lapjának szintén f. évi március 15-i számát) utolsó szakaszában foglaltakra való hivatkozással, az esetben ha a hatáskörébe tartozó elemi iskolák gondnokságai, illetve iskolaszéke könyvtári alapjaik tulajdonában levő háborús magyar államadósági címleteknek (hadikölcsönkötvényeiknek) értékesítése iránt a további teendőkre nézve utasításért a kir. Tanfelügyelőséghez fordulnak, nem tesz az ellen észrevételt, ha a kérdéses címletek felmerülhelő szükség esetén, fenti rendeletben említett célra tőzsdei árfolyamuknak megfelelő áron, értékesíttetnek. Az így be folyó összeg felhasználás után szabályszerűen elszámolandó.

Erről a tek. Címet, mihez tartás véget értesitem.

Szolnok, 1924 évi május 27-én.

Bihary István
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelőjétől.

3885—1924 szám.

—Valamennyi népoktatási intézet tekintetes Tantestületének.

Az Alföldi Magyar Közművelődési Egyesület a szegény magyar tanuló ifjúságnak nyaraltatása érdekében már a folyó évben a legkiterjedtebb mérvű actiót indítani kíván s ezért kérelemmel fordult a magyar társadalomhoz a magyar gyermekek fölkarolásáért. E kérés szerint az egyesületnek az a célja, hogy középokú iskolát látogató 10-16 éves szegény fiú és leánygyermeket az alföldi tanyavilágában, falvaiban és uradalmában 4-6 hétre,

vagy július és augusztus hóra minél nagyobb számban elhelyezhessenek, olyan földbirtokosoknál, gazdáknál, bérlőknél stb., akik 13 szerény igényű városi gyermeket a mondott időre otthonukba és szívébe fogadni hajlandók.

Elég szűgyen, hogy amíg a külföld ezer és ezer magyar gyermeket ölel kebelére, nálunk addig közömbösen nézte a széttagolt lár-sadalom, hogy sorvad és nélkülöz a városok fertőző levegőjében az a jövő nemzedék, amelynek feladata lesz hazánk újjászületését munkálni. A tanyai, falusi tanítói kar legjobban hathat e részben a gazdákra, bérlőkre s legjobban megváltogathatja, ki képes és ki alkalmas arra, hogy véreinket elhelyezhessük nála. Messzeható szociális fontossága van annak, hogy ifjainknak ne csak testi megújodást adjunk, de az Alföld magyar levegőjében, a szépséges magyar élet megismertetésében kitörő lehetetlen benyomásokat gyűjtsenek lelkükbe.

Igen kérem azért a Tantestületeket, hogy mindazok nevét és pontos lakáscímét szíveskedjenek sürgősen közölni a nevezett egyesülettel (Budapest IX. Ferenc-körut 34 sz.), akik 1-2 gyermek nyaraltatására vállalkoznak, annak hozzáadásával, hogy mikor (jul. vagy aug. hónap) és mennyi időre (4-6 hét, 2 hónap) terjedhet az, fiú, vagy leány gyermek küldendő-oda? Ennek alapján közvetlen érintkezésbe lép az illetőkkel az Egyesület és a gyermekek oda-tartatásáról gondoskodik, jelentés egyidejűleg hozzám is megküldendő.

A hivatal főnök helyett:
Dr. Halmos Andor
kir. tanfelügyelő.

Szolnok, 1924 évi június 30.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.
3754—1924 szám.

Valamennyi népoktató figyelmébe.

Ismétlen előfordult, hogy népoktatóink tanítóink és óvónőink közvetlenül fordulnak illetmény ügyekben a szolnoki m. kir. pénzügyigazgatósághoz s előfordultak olyan esetek is, hogy az oda-fordulók nem a megszokott, udvarias hangon, hanem néha igen udvariatlan, sőt sértő kifejezésekkel és fenyegetésekkel lát-

ják el leveleiket — hivatalos irataikat.

Ily esetek kikerülése végett figyelmeztetem a vármegye népoktatóit, hogy amennyiben ügyük sürgőssége a pénzügyigazgatósággal való közvetlen érintkezést kívánja csak 'is előzékeny hangu beadványokban tegyék azt, mert felmerülő panasz esetén minden durva levelezésért kellő szigorral járok el az illetőkkel szemben.

Szolnok, 1924 évi június 3-án.

A hivatal főnöke helyett:

Dr. Halmos Andor
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.
4313—1924 szám.

A Magyar Néprajzi Társaság Embertani Szakosztályának ajánlása.

A Magyar Néprajzi Társaság Embertani szakosztálya hazánk egyetlen embertani antropológiai egyesülete. Főcélja a magyarság és magyar gyermek tudományos embertani kutatása. Ezt a célt szolgálja a Szakosztály kiadásában megjelenő „Antropológiai füzetek”, melyet egyesek nemes áldozatkészsége és önzetlen lelkesedése csak a legnagyobb anyagi erőfeszítéssel tud fenntartani. Ha nem tudnánk továbbra is megjelentetni, megszűnne az egyetlen e tárgyban munkálkodó magyar folyóirat, mikor egyik-másik utódállam pazar kiállításban jelenteti meg embertani és egyéb folyóiratait.

A nevezett szakosztály hazafias munkálkodását midőn a polgári iskolák tanári karának szíves és jóindulatu fölkarolásába ajánlom, egyúttal felkérem, hogy amennyiben arra fedezettel rendelkeznek az Antropológiai füzetekre a tanári és tanítói könyvtárak számára fizessenek elő, továbbá, hogy anyagilag tehető ismerőseiket adományok beküldésére buzdítsák.

Tagfelvételi kérelmek, adományok, előfizetési díjak a szerkesztő; Dr. Partucz Lajos egyetemi m. tanár címére küldendők (Budapest VIII. József-u. 5 III. 17.). Előfizetési díj egész évre ezidő szerint 30000 K. Előfizetésnél megjelölendő, hogy az I. évfolyamra (1923), vagy a II. évfolyamra (1924) történik.

A szerkesztő kívánatra postai befizetési lapot díjtalanul küld. A postafakáréknál a sekk számla száma 52027.

Szolnok, 1924. évi június 10-én.

A hiv. főnök h.
Dr. Halmos Andor
kir. tanfelügyelő.

Iskolánkívüli oktatás.

rovatvezető: Szathmáry Lajos népm. titkár.
Szám: 154—1924.

Valamennyi községi Népművelési Bizottságnak.

Vallás- és Közokt. Miniszter Ur 51155—1924. VIII/a ü. o. számú rendeletére hiv. lapunk májusi számához csatoltan megküldöttük a Tessedik Sámuelről szóló füzetet.

A falugondozás első apostolának emlékeztérére jövő tanévben előadásokat óhajtunk rendezni, amiért arra kérjük, hogy a megküldött füzet alapján egy előadás megtartását programjába felvenni s a megejtendő önkéntes adományokat — melyek az ő munkáinak széleskörű ismertetésére fognak fordítatni — a Falu Szövetségnek Budapest, Vas-u. 19 sz. beküldeni szíveskedjék.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. június 20-án.

Bihary István
üggy. elnök kir. tanf.

Szathmáry Lajos
vm. népműv. titkár

H I R E K.

Magyar Ifjúsági Vöröskereszt Szolnoki Állami Polgári Finiskola Gsoportja. Az Ifjúsági Vöröskereszt eszméje Amerikából indult ki. A tanuló ifjak száma sok-sok millió. Kórházi felszereléseket készítenek. A háború és a társadalom rokkantjait, nyomorultjait segítik. Ezen egyesülésben hatalmas erő van. A Vöröskeresztnek Egyesületének Ligája Genfben élelétással felismerte ezt az erőt. A m. kir. vallás- és közoktatásiügyi miniszter ur 83—1921. eln. számú rendeletével jóváhagyott szervezeti szabályzat alapján, 1923. dec. 11-én iskolánk tanuló ifjúsága is megalakította a csoportot. A cél az izzó hazafiság és vallásos érzület nevelése mellett a jótékony-ságra és munkára való nevelés és szoktatás. A csoport a közegészségügyi eszmekörből sok kérdést megértéssel oldott meg. Az emberbaráti célokra fogékony iparkodunk tenni tanulóinkat. A közegészségügy iránti érzéket ápoljuk. — A

csoport tanárelnöke: Benedek János c. igazgató. Ifjusági elnök: Albrecht Gyula IV. A oszt. tanuló. Jegyző: Zsemlye András IV. B. Pénztáros: Demény Márton IV. B. Munkavezető: Fazekas István IV. A. Szertáros: Kecskés László IV. A. Egészségügyi felügyelő Schmidt Ferenc IV. A. Pénztári ellenőr: Visnyovszky Alajos IV. B. tanuló. Folyó évi június 13-án magas látogatásával tüntette ki iskolánkat a Magyar Ifjusági Vöröskereszt tiszteletbeli elnöke: Albrecht királyi herceg ur Öfensége. Kíséretében voltak: vitéz dr. Simon Elemér sopronmegyei 'főispán' az ifjusági vöröskereszt végrehajtó bizottságának elnöke, dr. Szukováthy Imre egészségügyi tanácsos ur. Vármegyénk és városunk képviselőjében dr. Vadász Károly vm. főjegyző és Zrumeczky Viktor polgármester urak. Iskolánk ez alkalmából teljes díszet öltött. A tanulók rajzaiból és kézimunkáiból kiállítást rendeztünk. Öfensége a jelzett időre pontosan megérkezett kíséretével. A tanárikar nevében *Bihary István* kir. tanfelügyelő ur üdvözölte. A farséges ur kiváló szép magyaros beszéddel köszöntötte a tanuló ifjuságot és buzdította a nemes cél megvalósítására. A tanárikar bemutatása után megismerkedett Öfensége a csoport vezető tanulóival. A csoport vezető tanárelnöke: *Benedek János* c. igazgató bemutatta a tanulók életmentési gyakorlatait. *Göndös József* torna-tanár szabadgyakorlatokat mutatott be. Majd a Lux Mihály rajztanár, Benedek János kézimunka kiállítását tekintette meg. A látottak felett teljes megelégedésének adott kifejezést. Iskolánk életében felejthetetlen nap lesz ez a látogatás.

Benedek János
polg. isk. igazgató.

Kinevezés. A V. K. M. Ur Óreskó Dezső szolnoki állami tanítót a VII. fizetési osztályba nevezte ki. Elismerését nyilvánította Dr. Tamásy Bálint szolnoki orvosnak, az szolnoki templomtéri áll. iskola tanulóinak jutított adományaiért.

Óvodai ünnepély. Horváth Jolán szolnoki vásártéri áll. óvónő nővendékeivel igen sikerült gyermek előadást tartott f. hó 9-én az iskola udvarán. Az előadás Rozmárin c. mesejátékából állott, mely kiválóan hatott a kisdedek erkölcsi nevelésére. A nagy fáradtsággal betáplított előadás annyira sikerült, hogy a jelen volt szülők és kartársak, az ügyes és szorgalmas óvónőt nagy ovációban részesítették. Az előadás tisztá

jövedelme az óvoda felszerelésére lett fordítva. — Ezuttal is gratulálunk a szorgalmas óvónő kartársunknak.

Iskolai ünnep. A kunhegyesi ref. tanítótestület az iskola felszerelésének pótlására hazafias műsorral szépen sikerült gyermek előadást rendezett f. hó 1-én. A nagy gondnal és sok munkával előkészített előadás nagy tetszést váltott ki a nagy számu hallgatóságból s egy millió koronát szerzett az iskolának. Ez a siker a tanítótestület egyetértésre, a jó testületi szellem mellett bizonyít.

A balatoni kirándulás útterve. Indulás Szolnokról július 7-én (hétfőn) hajnalban 3 óra 10 perckor. Érkezés a keleti pályaudvarra 5 óra 30 p. Indulás a keletiről 6 óra 30 p. Utirány a Balaton északi oldala Keszthelyig. Ide érkezés 15 órakor. Keszthelyen a nők záradában kapnak szállást és étkezést napi 37 ezer koronáért; a férfiak a közs. iskolában laknak s vendéglőben étkeznek napi 50 ezer koronáért legfeljebb. E napon fürdés. 8-án d. e. Keszthely nevezetességeinek megtekintése és fürdés. Délután kirándulás a 45 km-re levő Hévízre s ott fürdés. 9-én indulás Keszthelyről vissza 7 óra 10 perckor vonaton a Balaton déli részén. Érkezés Siófokra 9 órakor; itt fürdés és ebéd. Délután hajóval rövid tartózkodásra Tihanyra, onnan Balatonfűre megy a társaság. Itt fürdés. Balatonfűreden a polg. iskolában lesz szállás. Elutazás 10-én Balatonfűre együttes megállapodás szerinti időben. III. osztályon utazunk, a Déli-Vasútra szóló igazolványt kérünk. Fürdőruhát, törölközőt, takarót vigyünk.

Szerkesztői üzenet.

Pajor. Sajnalatunkra cikkét nem közölhetjük, mert az nyíltan kifejezett személykedés. Bár Önnek van igaza, mindazonáltal hiéltezt személyes ügyét körülményes dolog nyilvánosságra hozni. — **Mi csak a szaraztonyállás magírását kértük.** Tanácsoljuk, hogy az illető kritikai megjegyzéseivel ne törődjék, mert az illetéktelen kritikusnak nincs igaza. Azonban személyét sértő megjegyzéseiről Önnek feltétlenül a bíróság ad elégtételt. Hogy az illető erőszakos, azon ne is csodálkozzék, mert tapasztalataink aszerint, az ilyenek, — ha másképp nem lehet, — reptszerint a szerénytelen, erőszakosság fogyeréhez nyúlnak. Ön csak kövessék az egyenes utat s hazafias munkásságában legyen rendületlen! Meglátja, hogy a becsületes munkája után tisztelni fogják s hatóságai csak elismeréssel használják. **Ugy Malinovich E. Varras idejét mulassa, amennyiben a nagy költőnk ceptenárját lezártuk.** — Munkatársaink közt szívesen látjuk!

Népművelési Múzeum
mal

OLNOK VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok várm. Tanítóegyesület.
Megjelenik havonként.

Előfizetési díjak:
Egész évre 10000 kor.
Egyes szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA

Feladós szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak reklamációk Jánossy Pál egy pénztáros-hoz a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Levél az ifjusághoz.

Édes Fiam! Hosszas kínzó betegségem, testet, lelket ölé kinjaim — úgy tetszik — muló felben vannak s reménykedő, bizó lélekkel tekintek felépülesem elé.

Engedd meg, hogy összeszedve minden erőmet, minden tehetőségemet elmondjak neked, aki elhidegülve élsz, illetőleg nem melegedtél még fel irántam, némely dolgokat, egyfelől azért, hogy megismertessem veled a *salót*, másfelől, hogy *okulást* szerezz; mindezeket egy szebb és boldogabb jövő eléréséért.

Mert nem lehetetlen, hogy újabb merényletek áldozatává esem és bizonytalan utadon bolyongasz, mint kiveret koldus, akinek még alamizsnát sem nyújtanak a könyörtelen köszívü idegenek.

Egy évtizeddel ezelőtt csaknem megelégedetten, boldogan éldegéltünk gyönyörű portánkon, melyre összeesküvő, átkozott kezek *tűzet* dobtak. A nagy veszélyben mindenünket kockára téve egyfelől menteni akartuk *mennyorságunkat*, másfelől büntetni kívántuk az összeesküvő, alattomos hátvány bérenceket.

Eme önvédelmi tusánkban a te bátyád az én engedelmese, szerelmes fiam átszellemlülve, titáni küzdelmekkel csodákat művelt. Egymaga birkozott a reánk törő idegenekkel, bár a tél ilyán papír bakkancsot adott véres verejtékkel szerzett pénzünkért a hirtelen meggazdagodni kívánó egyik s ehetetlen tápérték híján élő »elelemmel« látott el véres verejtékkel

szerzett pénzünkért a hirtelen meggazdagodni vágyó másik portánkon élő embertársad, kinek megadtam mindazon javakat különbség nélkül, mit szerelmes fiam élvezett.

Amikor a te bátyád, a vérünkbeli való vér ezen titáni küzdelmekben hősi halált halt jöttek a partokon eddig békességben élő más embertársaid és *tört döftek szívémbé.*

Ezeréves tölgynket, melynek árnyékában mindannyian éltetek, megtámadták a férgek ezrei, *derékban tört ketté.*

Szomszédaink, akik sanda, tolvaj szemekkel leselkedtek gyönyörű portánkra, felhasználták a részükre *igen kedvezőnek* mutakozó pillanatot s minden oldalról betörték, guzsbakötötték, vérszegény tagjaimat is összetörve megraboltak, tönkretettek . . .

Ezernyi vérző seb, százezernyi fájdalom gyötör! és gyötör a megsemmisülés szélén állok!

Kinek mondhatnám el ezeket, ha nem neked az én fiának, akit emlőimen neveltek, aki így agyongyötörve, megkínözva is kenyeret, ruházatot s mindent adok neked, akit forrón szeretek azért, hogy oly forrón szerettessem általad, akitől remélem, várom testi és lelki szenvedéseim elmulását.

Benned bízom, töled remélek óh jöjj keblemre, szánj még magadért, a te és a jövőtökért, boldogságotokért!

Nyisd fel szempilládát, lásd meg nyomorult sorsom, lehetetlen, hogy szenvedni hagyj

tovább, a te és a ti jövőtéért, boldogságotéért!

Hald meg sóhajtasom, érezd meg fájdalmait, vágyaimat a te és ti jövőtéért, boldogságotéért!

Ugy nőtlél fel ezalatt a gyászos évek alatt, melyekben nem érhettem rá léged nevelni oktatni, mint az állat, csak életszükségleteidet elégiteléd ki.

Téged is nagy mértékben leszegényített ez évtized, mert hijjával vagy mindazon szellemi és erkölcsi javaknak, melyek a te hősihalált halt bátyádat felistenné tették.

Te a templom odba, az iskolába, sem mehetél, mert abban a sebesülteket ápították, avagy tanítód is ément küzdeni ellenségeink ellen, hősihalált halni.

Most a romok között félig élve, félig halva reád gondolok, töled várok mintat, de mindent. Részint ki szeretném pótolni a háborus évek mulasztásait, részint nevelni óhajtom testedet művelni telkedet, felvilágosítani elmédet, hogy te igyekezetben sokszorosan felülmulni törekedj felisten testvéredet, — kinek csak emléke él — mert szereteted féltő aggodásod az én éltető napsugarom.

Jöjj hát te és tanuld szorgalmasan, hallgasd meg a komoly szót! Légy igyekvő, munkás, emberismerő, ismerő, hazáját imádással szerető melio örökösöd felisten testvérednek!

Hald meg a harangok hívó szavát érted meg tanítód, nevelőd okos tanítását!

Értsd meg szenvedéscímét vágyaimat, élni akarásodat hazám ifjúságá!

Édesanyád: Csokonai Magyarország.

Szathmáry Lajos
népm. titkár.

A községi társadalmi élet színvonalának emelése.

Irta: Netz Ferencz gazd. isk. igazgató-tanító.

Ami magát a nép társadalmi életszínvonalának emelését illeti, menjünk vissza anyagért a múltha.

Elvevünk fel a már-már feledésbe menő népies szokásokat lakodalmas és egyéb vigasságos rigmusokat stb. stb.

Odatörekedünk, hogy az emberek kedvüket leljék abban, hogy egymásnak örömet szerezzenek és egymás bajában részvétüket éreztessék.

A mind gyakrabban megismétlődő társas örvényjételeknél a szervezőnek az legyen a törekvése, hogy résztvevői mindig vigyenek magukkal onnan valami kedves és maradó emléket a lelkükben.

Ujra kell szervezni a régebben oly kedves teli munka-szejveteleket, mint faszóka, fonóka, szövőke stb.

A társadalmi élet fellendítésére megemlítem a Bene Lajos által felszínre hozott u. n. békéltető bíróságokat.

A magyar embernek nagy hajlandósága van a pereskedésre. Egy-egy aldatlan per azután a peres felek egész családját, minden atyafiát évtizedekig is eitarló haragos állapotba juttatja ami természetesen súlyosan gátolja az egészséges társadalmi érintkezést. A község köztisztviselőiben álló komoly férfiakból választott 6-8 tagú békéltető bizottság sok aldatlan pörnek tudná elejét venni s ily módon könnyítenék a bíróságok munkáját is, ami szintén nem utolsó állami érdek. Kevesebb lenne a per, gyorsabb, jobb az igazságszolgáltatás és a gyűlölködés helyett megértő barátságos szellem fog kialakulni a község társadalmában. De nem akarok én receptet adni a társadalmi élet színvonalának emelésére és elénkítésére, mert megvagyok győződve arról, hogy kinek-kinek a leleményessége sok olyan eszközre fog találni, amelyekre én e pillanatban nem is gondolnék, csupán az volna most a célom, hogy eszméljünk rá, míg óriási hordereje van ennek a kérdésnek és hogy a társadalmi életben még az egészséges vidámság külső látszata alatt is nagyon komoly tartalom nyugszik és ez az, hogy a társadalmi élet szintjének emelésével a népünk a magunk és minket környező minden társadalmi réteg lelki életét gazdagabbá tegyük egymásban örömmel leljük egymás szeretetében, megbecsülésében összeforjünk, hogy ha egyszer újra vihar kerekedik fölöttünk, ne tudjon úgy szétszórni bennünket, mint a sivatag porszeméit.

Ami már most iskolán belüli ténykedésünket illeti, talán sokak ellenzésével fogok találkozni, de ki kell jelentenem, hogy nemcsak a társadalmi élet egészséges ujjáépítése szempontjából, de egréb, itt nem részletezhető szempontból is én, ha rajtam mulnék, felére szorítanám a mostani tanítási anyagot azt alaposabban tanítanám, főleg ismereteknek egy éltre szóló állandósítására törekednék és ezzel szemben legjobb erőmet és időm javát nevelői ténykedésre fordítanám. Mert

1. nem igaz, hogy a mostani óriási tanítási anyagot oly alaposan tudnók feldolgozni, hogy elem iskoláink okos embereket tudnánk nevelni.

2.) ha valóban maradandó tulajdonává lenne

a gyermeknek a nyújtott nagy ismeretanyag, akkor is a társadalomnak sokkal nagyobb szüksége van jó emberekre, semmint okos emberekre.

3.) még a maga dolgában okos embernek nincs szüksége oly ismeretanyagra, amely életviszonyaitól és munkakörétől idegen

Pedagógia

A rajz- és munka tanítás haszna az iskolában.

Irta: Szilágyi Imre ref. tanító.

Ha valamely állam népiskoláiban a rajz és munka tanítás fontosságáról szó lehet, úgy hazánkban állam és társadalom anyagi jólétének ezen előmozdítója igen nagy szükség van. Ha széttekintünk az államok háztartásában megdöbbenéssel láthatjuk, hogy a műveltebb európai államok között hazánk a legszegényebb viszonyok közt él, sőt a legutóbbi időben valóságai nyomorog. S miben kereshetjük ennek az okát: Bizonyonyosan nem abban, hazánk nem volna alkalmas egyes ipari termékek előállítására, vagy mintha hazánkban nem lehetne megkapni az egyes ipari célokra szükséges nyerstermékeket. Alig van állam, amely a természet annyi jó tulajdonságaival meg lenne áldva, mint hazánk. Hazánkban megtaláljuk úgy a nyerstermények ezerféle faját, mint az ipari termékek előállítására alkalmas számtalan helyet.

Hazánkról azonban többen beszélnek úgy, mint őstermelő országról, amilyenek ez ideig tényleg mondható is. Bár így áll a dolog, mégis megállan hazánk a helyét mind fekvésére, mind talajára nézve, csak az a kérdés, hogy van-e egyén, aki a természet ennnyi jó adományait alkalmasan ki tudná használni? Bizony sajnos, hazánk ennek a nagy követelményeknek nem tud kellőleg helyt állani.

Nézzük csak hazánk iparát.

Iparosaink legnagyobb részben igen csekély kivétellel olyan egének, akiknek semmi alapképztségük nincs. Különösen vidéken ezekre menő az olyan egyéneknek a száma, akik elmennek iparostanoncnak de sem írni, sem olvasni nem tudnak.

S ha megfigyeljük azon mestereket, akik az ilyen egéneket magukhoz fogadják, bizony azt találjuk legnagyobb részénél, hogy ők nem azért szegődtek az a tanoncot 4-5 évre, hogy az államnak egy képzett és értelmes iparos embert adjanak, hanem azért, hogy az a szegény fiú 4-5 évig szolgálja őket.

Mit várjunk aztán mi az ilyen iparos osztálytól?

Mennyivel előbb áll e tekintetben pl Németország ahol talán nem is megy emberszámba az olyan egyén, akinek legalább egy pár középiskolai osztálya nincs.

Hazánkban ez nem így áll. Nálunk arról szó sem lehet, — legalább korunkban még nagyon kevés eset van rá, — hogy egy középiskolát végzett egyén ipari pályára menjen. És ez mind attól van, hogy hazánkban még mindig az a ferde felfogás uralkodik, hogy egy iparost nem néznek semmibe és a legtöbb szülő úgy vélekedik, ha okos a fia, akkor nem adja iparosnak.

Nem gondolják meg ezen szerencsétlen szülők, hogy az ipari téren ép oly, sőt talán több háberre tehető szert gyermekük, mintha esetleg valami hivatalba lép. Hiszen ha valakinek kell ész, akkor egy iparosnak igen nagy szükség van erre. Ha jól meg gondoljuk látni fogjuk, hogy minden iparág egy-egy művészet kapuját tárja fel az egyén előtt.

De nemcsak az iparral vagyunk így, így vagyunk mi a mezőgazdasággal is. Kell-e kedvezőbb talajú és fekvésű föld, mint hazánké? Méltán mondhatjuk, hogy hazánk tejjel mézrel folyó ország. Alföldünk bőven termi az aranykalászt, hegyeink bőven termik az ércet és a világhírű bort, erdeinkben rengeteg a vad, folyóinkban a hal és kitudja kicsoda kincset rejtegetnek még magukban. És ezt a sok áldást a magyar ember nem tudja kiaknázni. Ennek oka egyfelől az, hogy nagyobb birtokosaink, mivel anyagi helyzetük nem szorítja őket, nem törődnek vele. A kisebb gazdák pedig lehet, hogy törődének vele, de ezeknek meg anyagi helyzetük nem engedi, hogy a természetnek ezen kifogyhatatlan tárházat kiaknázzák. De mivel ezen szomorú állapotban a sok panasszal segíteni nem lehet, lassuk kik és mimódon vannak hivatva ezen állapotok megváltoztatására.

Sokan hangoztatják, hogy ezen állapotokon segíteni elsősorban van hivatva a tanító. Ezen egyéneknek szerintem is igazuk van. Van-e a társadalomban egyén, aki úgy a családok, mint a gondjaira bizott gyermekek lelkületéhez anyira hozzá tudjon férközni, mint a tanító. Törekedjék tehát a tanító oda, hogy az egénekkel már gyermekkorukban a munkát és munkás embert ne gyűlöljék, ne kicsinyeljék, hanem tanulják becsülni és tisztelni.

Erre nézve egyik legfontosabb eszköz a tanító kezében a rajztanítás. Hogy mily sokoldalú haszna van a rajztanításnak, szinte el sem képzelhető. Gondoljunk csak meg jól, mikor az írás alapelemeit tanítjuk a gyermekeknek, tulajdonképpen nem rajztanítással foglalkozunk-e? A rajztanításnak is ugyan az az alapja, ami az írásé. Itt is épen úgy a pontokon, vonalokon és a vonalak különböző helyzetén kezdjük, mint amott. Vagy ha a földrajztanítás alapelemeivel foglalkozunk, a rajztanítás nélkül érünk-e el biztos sikert? Sokkal maradandóbb lesz a gyermek emlékezetében az

egy-egy foglalkozás neve, alakja és formája, ha azokat nemcsak bemutatjuk, hanem le is rajzoltatjuk velük. És mind ezekkel a gyermek igen nagy örömmel foglalkozik. De ha ezektől eltekintünk is, tekintsük azon szellemi képzést, amely ezekkel jár. Van-e valami, ami a népzélestről, oly nagy mértékben fejlesztené, mint a rajzolás.

Újabb tanterv szerint a népiskolákban ép úgy mint a középiskolákban a természetutáni rajzolás kezd előtérbe lépni. Ennek aztán kettős feladata van. Egyfelől a tanuló megfigyelő képességét fejleszti, másfelől a kezek bizonyos ügyösséget kölcsönöz.

Az elemi iskolában azonban sohasem kell a rajzitanítással célt tövésztetni. Itt ugyanis nem arra kell törekednünk, hogy valaminek a hű és pontos képét adják a tanulók, hanem sokkal inkább arra, hogy tanuljanak a tanulók megfigyelni és a megfigyelteket emlékezetben tartani. Figyeljük csak meg, mennyivel mélyebb benyomást szerez a gyermek az olyan tárgyakból, amit ha nem is pontosan, de legalább lerajzolt, mint az olyanokról, amit esetleg tovább szemlélt, de nem a részek elhelyezése, hanem azoknak a cífrasárgára fektette a súlyt. És végül a rajzitanításnak egyik megbecsülhetetlen haszna az, hogy a gyermek izlése finomodjék és munkássághoz szokjon.

Amióta az ipartörvény az iparostanoncnak az oktatását elrendeli; azóta ezen oktatásnak igen nagy fontossága a rajzitanítás. De ezen tanítás már késői, mert az elnehezdedt kezek sokkal nehezebben sajátítják el a rajzoláshoz szükséges ügyes vonásokat, mint az olyanok, akik ezt már az elemi iskolában is gyakorolták.

A legújabb időben igen fontos az úgynevezett »Slöjd«-nek az elemi iskolákba való bevezetése és rendes tantárgyanként való kezelése. Nagyfontossága van ennek különösen a magyar ipar fellendülésére nézve. Ki tudja mily átalakulásnak veti ez meg az alapját a magyar ipar terén. Én azt hiszem, — de úgy gondolom, hogy talán mások is vannak ezen a véleményen, — hogy a magyar ipar fellendülését és ezzel együtt az állam anyagi helyzetének javulását is inkább várhatjuk ettől, mintha különböző néven »Magyar ipar védő egyesületeket« állítunk fel. Mert míg ezen Egyesületeknek hazafias tagjai is szívesen vásárolják az olyan külföldi iparcikkeket is, amelyeket hazánkban is elő tudnak állítani, addig amazzal inkább munkálkodunk azon, hogy a magyar ipar olyan egyének kezébe tétessék le, akik ezen a téren teljesen megállják helyüket. És míg egyfelől az ország anyagi jólétének az előmozdításán fáradozik a tanító, addig másfelől magának az egyének is oly maradandó kincset juttat

birtokába, amely talán amostani időben éppen nélkülözhetetlen. Figyeljük csak meg, hogy mily örömmel foglalkozik ilyen felével a gyermek és amit maga előállított, legyen az bármily gyöngye, kezdetleges, mégis sokkal jobban örül annak, mint bármely más által előállított sokkal értékesebb tárgynak.

Hiszen ők valóságos művészetet látnak alkotásaikban. És kitudja hány lappangó tehetséget keltünk életre egy ezzel, mint a rajzitanítással!

Ha az itt elsoroltakat a tanító szem előtt tartja, akkor bizonyára többször használ szegény hazánkban, mely ebben a tekintetben éppen az átalakulás szélén áll, mint sok oly hazafi, aki mást nem téve, mint fennhangon kiabálja: »Magyar vagyok.«!

Egyesületi élet.

Felhívás.

Tisztelettel és kartársi szeretettel felkérem mindazon kedves kartársaimat, kik az elmúlt 1923-4. tanévben az Eötvös napra az Eötvös alap elnökségétől gyűjtő-íveket kaptak és a gyűjtött összegről az elszámolást még nem eszközölték az Eötvös-alap elnökségével, szíveskedjenek a gyűjtött összeget és a gyűjtő-íveket sürgősen az Eötvös alap elnökségének (Budapest, VII. ker. Szentkirályi utca 47 szám.) beküldeni, miután a vett értesítés szerint még több iskola van, mely az elszámolást nem eszközölte, miből csak nagy kellemetlenség származhat.

Szolnok, 1924. szeptember 1.

Keszthelyi István
vármegyei tanítóegyesületi elnök.

Felhívás.

Veress Antal Károly jászberény-boldogházai kartársunk Gizella nevű leánya f. évi aug. hó 21-én elhalt, ki a temetkezési egyesület tagja lévén, ezért felhívjuk az egyesület tagjait, hogy a felnöttek fejenként 3624 koronát és a 7 éven alóliak 1812 koronát, temetési költséget, mint hozzájárulást a lap megjelenésétől számított 8 nap alatt befizetni szíveskedjenek.

Szolnok, 1924. szept. 10.

Jánossy Pál
pénztáros.

Ferenczy Kálmán
ügyv. elnök.

Az elnökség átvizsgálva az egyesületi pénztárt, sajnálattal tapasztalja, hogy az egyesületi tagok majd háromnegyed része az 1923-24. tanévi (20000-20000 kor.) tagdíjjal hátralékban van. Ezennel felhívjuk a tagokat (áll. községi, izr. gazdasági és belépett felek, kartársak, továbbá áll. közs. óvó és menházvezetőnők), hogy úgy a hátralékaikat, valamint a 1924-25. tanévre esedékes tagdíjaikat a lap megjelenésétől számítva 15 nap alatt annál is inkább küldjék be, mert a hátralékosok névjegyzékét az egyesület ügyészeinek vagyunk kénytelenek átadni.

Szolnok, 1924. évi szept. 10. é.

Az elnökség.

TÁRSA.

„Hullámzó Balaton tetején.”

Közl: Magyar Gyula.

A szolnoki áll. tanítók tavaszi közös értekezletén Veress Mihály Kollegánk azt az eszmét vetette fel vajjon nem volna-e érdemes és kellemes dolog a nyári szünidő alatt, tapasztalatszerzés és üdülés céljából néhány napi kirándulást tenni szegény kis országunk valamelyik vidékére?

Az eszme életrevalónak bizonyult s így a kirándulás iránt érdeklődők abban állapotunk meg, hogy első kirándulásunk helyül a magyar tengert, a szép Balaton választjuk. Az egész évi munkában elgyöttrődött, kimerült kollégák — különösen a vidékiek — örömmel vették tudomásul a balatoni utat s siettek bejelenteni az abban való részvételüket, csatlakozásukat a kirándulás agilis vezetőjénél, Veress Mihály főintézőnél.

Julius 9-ikén hajnalban kelt utra kedélyes, lelkes társaság egy része, melyhez aztán Budapesten csatlakozott a már ott időző kartársak szintén lelkes csapata, hogy így együttesen keljenek utra a kitűzött célok felé.

A vasuti intézőség előzékenysége az egész uton külön szakaszt biztosított a társaság részére s így az amugy is fesztelen és kedélyes utazás időről-időre kedélyesebbé vált. Ennek a körülménynek tulajdonítható, hogy a bosszu ut dacára szinte észrevétlenül értünk délelőtt tizenegy óra tájban a Balatonhoz,

melynek megpillantásakor a társaság minden tagja örömmujongásban tört ki.

Utunk első célja Keszthely volt, ahová a Balatonnak és elragadó partvidékének szemlélése közben délután négy órakor érkezünk. Az itt ránk váró kedves kollégáink a valóban örök ifjú Bori Imre ny. igazgató tanító bátyánk s a minden tekintetben méltó utódja Iwisch Gyula igazgató tanító a terjedelmére és szépségére nézve is párját ritkító parkon át vezettek bennünket a Bocskai vendéglőbe, ahol a frissítők bevételezése közben az egész napi tulságos jókedvünket a varatlanul érkezett s tartósnak ígérkező záporos lohasztotta le. Há! Istennek aggodalmunk egy óra múlva a terhes felhőkkel együtt eloszlott s már este hat órakor a Balaton partján elhúzódó sétányokon — többen közülünk a vitorlás csónakokon — gyönyörködhetünk kedves tengerünk csodás szépségein.

A kellemesen kezdődő és még lelkesebben végződő nap fáradsalmait kipihendő, a jó étvágygal elfogyasztott vacsora után aludni tért a társaság, az urak a közs. iskola egyik termében, a hölgyek pedig a szent Vincze apácák vendégszerető körében töltvén az éjszakát. Másnap reggel friss erőt folytatott a kirándulás gyönyörködte munkáját. Reggelizés után a mesze földön méltán híres Hévízre röpített bennünket a hatalmas autóbussz, amelyből bámulva bámultuk a mellettünk elvonuló festői vidéket. Hévízen a hatalmas terjedelmű szabad meleg tóban fürdöttünk, jóízűket nevetve hölgyeink alaptalan félelmén, akik kezdetben felve, sikoltozva kapkodtak ama bizonyos szalmaszal után, amely őket a vízbe fullástól megmenti, noha tudták, hogy a hévízi tó vizébe kézakarva se lehet — legfeljebb nyakig elmerülni.

A testet és kedélyt üdítő fürdés után a fürdőtegyep sétautait bejárva s összes nevezetességeit alaposan megtekintvén autóbusszra szállunk s közös ebédre ismét Keszthelyre érkezünk. Ebéd után a különböző épületekben ideiglenes elhelyezett rendkívül gazdag múzeumokat tekintettük meg s este ismét a Bocskay vendéglőben élveztek a vidám, a gondtalan életet.

A Keszthelyen eltöltött idő képezi kirándulásunk legkedvesebb emlékét. Édes fájdalommal búcsúztunk a kora reggel induló vonattal ettől a kedves városától s az állandóan velünk foglalkozó szeretet kartársainktól.

Julius 11-ikén a Balaton somogyi partján, elragadóan szép fürdőtelepek, villák mellett utazva, körülbelül délelőtt tíz órakor értünk a magyar tenger és fürdőtelepére Siófokra, ahol két szolgálatkész kartársunk várt és kalauzolt bennünket.

Siófokon annyira feltűnő és annyira rokonszenves volt a társaságunk, hogy a »Szinházi Élet« szerkesztője kérve kért bennünket, hogy csoportunk a

lap részére kaphassa. Bár az idők kiszámított volt a Fűredre induló hajóra kellett szótunk a szerkesztőség óhajának engedve bevonultunk a Színhazi Életműtermébe is.

Szóokról a magyaros és bőséges ebéd elfogyasztása után. S utnak indultunk

Reformok.

Iparos tanonciskolák új szervezete tanterve és utasítása.

Nyugodt öszinteséggel mondhatjuk, hogy a magyar nemzeti közművelődés jelen időben a reformok korát éli. És ez a kulturtörténeti korszak méltán Klebelsberg Kunó gróf felelős gondolkozású és ideális érzésű miniszter nevéhez fűződik. A nagynevű miniszter átérzve a haza tragikus veszteségeiből származott gazdasági viszonyainak tarthatatlanságát; látva a nemzet erkölcsi téren való súlyosodását, mely a közművelődés fejlődésének könnyen útját vághatja: alsó-, közép- és felsőfokon egyaránt megindítja a szervező nagy munkáját a nemzeti élet ujjaépítésére. Így átreformálja évtizeden keresztül táplált kulturéletünket a nemesebb és idealisabb célok érdekében. Revízió alá veszi a felsőfokú iskolák munkatervét, modern alapra fekteti a középfokú iskolák közismereteinek munkatervét, hogy azt a gyakorlati élet mindenkor érdemszerűen honorálja.

Alig, hogy a középiskolák átreformált tanterve életbe lép, nyomban követi azt az iparos tanonciskolák újszervezete, mely az 1922 évi XII. t. c. 118. §-ában gyökerezik. Az új szervezet három tagozata szerint jövő ipari nemzedék művelődését a tanonciskola hivatott biztosítani, azért a tanonciskola színvonalának emelését és kifejlődését a 60000—924. VII. ü. o. számú miniszteri rendelet szabályozza. Az iparos tanonciskolának új szervezete lényegében megváltoztatja az eddigi iskolák rendjét. Ideálisabb és eszményibb életet követel belevinni az új szervezet a tanonciskolába. A tanterv bőséges anyagot ölel fel a szellemi és gyakorlati munka elvégzésére. Ezért az iskolát négy évfolyamra fejlesztik, hogy az iparos ifjuságnak alkalma és fizikai ideje legyen a feldolgozott anyagot szellemileg megemészteni és mara-

dandóvá tenni. Ime tehát az iparostanoncoktatás intézménye ama fokhoz jutott, mely a magyar ipar és kereskedelem, mint a nemzet életforrásait gazdasági szempontból a kultúrtevézők közé éleszti.

Az új szervezet f. évi szeptember hó 1. től már életbe lépett s a benne foglalt átszervezési munkálatok két tanév alatt befejezendők. Mi tanítók, kik a tanoncoktatás terén szorgalmas munkásságunkkal elismerőleg is kivettük részünket, örömmel fogadjuk az iparos tanoncoktatás ideális átszervezését és az erre vonatkozó Miniszter ur rendelkezéseit. (me.)

IRODALOM.

Qnint József és Drózdai Gyula szerkesztésében »A Magyar Gyermekek Abécés és II. oszt. Olvasókönyv jelent meg a népiszkolák használatára. A neves pedagógiai írók az Abécés-könyv szerkesztésénél és beosztásánál a modern tanítási elvek betartása mellett három módszertani szemponttól vezéreltetve, az irvoalvasás tanításának munkakészségét és nehézségeit nemcsak hogy megkönnyítették, de egyesítve benne a fonomimikai, hangoztató és jelképes tanítási eljárásokat, az irvoalvasás modern tanításának örökös alapját vetették meg. Az Abécés tankönyvben felsorakoztatott tanítási anyag a kiinduló i (betű) hangtól egész az olvasmányok láncolatán végig huzódó fokozatos kapcsolások és váltakozó tárgy anyag szakavatott beosztása arra enged következtetni, hogy a szerzők a pedagógiai tudomány terén oly gyakorlati érzéssel bírnak, mely a tanító munkáját a gyermek szellemi képességeinek összeréjéhez és lelki érzéseihöz méri. A II. oszt. Olvasókönyvben feldolgozott olvasmányok és költemények tartalmuk szerint csoportosított beosztás pedagógiai művészetnek a tanuló, mely a hazafias szellemkölcös és társadalmi érzés ápolására, fejlesztésére nemcsak aktuális, hanem igen alkalmas anyagot adnak a tanító — tanuló kezébe.

Értéküknél fogva tehát ezen tankönyvek nagybecsű figyelmet érdemelnek, miért is iskolai használatra már azért is ajánljuk, hogy általuk a tanító munkája megkönnyítségk. A

tankönyvek külalakját tekintve, vonzó erővel bírnak, tartalmi színvonaluk — a korszerűségét illetőleg — modern eszméken alapszik.

Révai Testvérek Irodalmi R.-T. nyomdájában kaphatók 11700 és 13950 koronáért.

(me.)

TUDOMÁNYOS SZEMLE.

A napfény gyógyító hatása.

Irta: Nyárádkardosonyfalvi.

A tudomány folytonosan bővül, változik. Nekünk ezzel lépést kell tartani, ismerni kell belőle annyit, amennyit intelligenciánk megkíván.

Midőn vizsgálom a természettudomány egyes ágaiban a legújabb felfedezéseket, haladást, nem is tudom mit csodáljak jobban: az emberi ést, mely tereut, alkot, vagy annak művét?

Bámulatba ejt, mikor olvasom: Peruban a vasút-, országúttól távol eső hegyleköl órási 10 tonnas teherrepülőgépeken szállítva a bányákból az érceket a mérföldekre messze eső gyárakba: hogy van már 135 személyt szállító repülőgép s egynemelyike 400 km. sebességgel halad óránként, (ezelőtt 20 évvel még csak 3 méter magasán 20 m. hosszúságot repült): Amerikából Angliába beszélnek át drótnélküli telefonon s a telefontól még 2 méternyire is jól hallatszik a hang. S kvarc minden gyújtható anyagot hősugarakkal felgyujtanak; drágaköveket előállítanak rádium segítségével egyszerű kövekből: az ember testi-lelki életét megváltoztatják operatív úton, mikor egy fényt növesztésével, egy nőt férfinak természetűvé tudnak így varázsolni: egy állat szemét átültetik egy másikba: egy rovar levágtott fejét egy másfajta rovar levágtott feje helyébe átteszik s a rovar tovább él: az ember táplálkozásában nélkülözhetetlen vitamínokat fölfedezik; a gyertya melegét 2 km. távolságról megméri: 100 milliomod miliméter hosszúságú fényhullámot megméri; fölfedezik az ósanagot, a világnak a legnagyobb részét, melynek különböző összetevéséből keletkeztek az elemek s a nagy mindenség; az ósanagnak különböző elemekkel való átváltozásából kiszámítják, hogy a nap 90 milliárd évig sugározza a fényt; az ember majdnem ott tart, hogy az étherből, a semmiből alkot anyagot. Mikor mindezeket olvasom, akkor mindig bámulatba ejt a legújabb haladás.

Nekünk tanítóknak ismerni kell a természettudomány egyeságaiban a legújabb fölfedezéseket, haladást. Egy olyan résznek ismertetésére vállalkoztam, mely mindnyájunkra nézve hasznos, de szükséges tudni,

mint tanítóknak is, mert a néppel való érintkezés, tanácsoztatás alkalmával alapos tudásra kell támaszkodnunk.

Lagnagyobb haladást értek el újabban az atomélet terén, mely teljesen megváltozott alapjában annyira, hogy az eddig külön álló kémiát és fizikát alapjában összekapcsolta Nagy haladást értek el az orvosi tudomány terén a vérben keringő hormonok felfedezése által E kettőnek a tudása, érthetővé teszi a napfény élettani hatását az emberi szervezetre. Ez utóbbit akarom megmagyarázni népszerű természettudományi alapon. *)

Hogy a napfény átalakító s az emberi szervezetre nézve gyógyítóhatását megérthessük, tudnunk kell azt, mi is az, hogyan keletkezik, miből lesz, tárgyakra érve, miért alakítja azokat át?

A napsugár: rezgés. Ezt tudjuk 1678-óta, csak azt nem, hogy mi okozza a rezgést. Akkor keletkezik ily elektromágneses étherrezgés, mikor valami nagy izzásban van, mint pld. a nap, vagy ha elektromos áramot fejlesztünk (Röntgen szikratáviró) vagy a természetben megfelelő rezgésű elektromosáram keletkezik (villám, rádium bomlása, átalakulása) Tehát mikor a nap izzik, akkor különböző elektromos áram fejlődik, az a körülötte levő űrt kitöltő éther megrezgetti s az egyik éther részecske a másiknak e rezgést átadja Igy halad tova, 1 másodperc alatt 300000 km. utat téve meg. Az elektromos hullámzásoknál az anyag helyben marad, csak a rezgések, lökések adódnak át egyik a másiknak hullámmozgás alakjában. Olyan formán történik ez, mint mikor a viztükör felületére követ dobunk. A beesés körül, mint központ

*) FORRÁSMUNKÁK: Rhover L.: Az atom nagysága, száma, szerkezete; 2, Lechmeister L.: Új elem. 3, Dr. Grusz I. Baktérium oldóanyag mibenléte; 4, Lechmeister L.: A Bohr féle atomelmélet, 5, Az elektromos fény hatása a növények fejlődésére. 6, Szolnoki I.: A napfoltok és a levegő hőmérsékletének 11 éves periódusa Európában. 7, Mende I.: Elemek felbontása rádióaktív sugárral. 8, Dr. Keith A.: Az ember fajtak eredete. 9, Entz B.: A daganatok természetrajza. 10, Dr. Prout J.: Egy új izotop elem. 11, Rhover L.: Az elemek mesterséges szétbontása. 12, Rhover L. Az atomok. 13, Dr. Kelen Gyógyítás Röntgen, rádium és ibolyán tul sugarakkal. 14, Dr. Marberger I.: A tuberkulózis megelőzése. 15, Hlosyay: A rádiumemanáció vagy niton, mint XX-ik század bölc-ek köve. 16, Mansfeld G.: Szerveinek együttes működése. 17, Fehér D.: A növények korai kihajtása. 18, Mende: A levegő radioaktív anyagainak eredete. 19, Mende: A nap hője. 20, A nap melegével hajtott motor. 21, Röntgen sugarakra és a kristályok szerkezetére vonatkozó újabb vizsgálatok. 22, Röntgen sugarak orvosi alkalmazásának haladásai. 23, Napsugárral fűtött takaréktűzhely. 24, Dr. Volgyesi: A lélek és a természettudomány. 25, A növény nemzés alapjai. 26, Ható P.: Laknak-e a más világokon? 27, Kövesi A.: A mechanikai munkát végző ember hatásfoka.

körül, kör alakú hullámfodrok keletkeznek s minél nagyobb körben tovaterjednek. Ugy látszik, mintha maga a víz áramlásának induit volna. De ha a víz felszínere egy dugót teszünk, lassú fogjuk, hogy az nem megy tovább, helyben marad. Az elektromos lökések nem egyforma erősek s így különböző rezgések keletkeznek. Van olyan elektromos áram, mely egy másodperc alatt 100-szor rezegteti meg a viz éthert, de van olyan is, melyik 1000, vagy több milliós billioszor. (Ilyen a Röntgen rádium sugarai.) Minél erősebb az áram, annál többször rezegteti meg másodpercenként az éthert, annál több rezgést ad másodpercenként. Hogy sokféle rezgés van, azt látjuk a tárgyak színeiből is. Hisz tudjuk, hogy a tárgyaknak színeik nincsenek. A szem azokat a fényrezgéseket, melyeket a tárgy el nem nyelt, visszavert, felfogja s ezt a rezgést fény alakjában érzi meg. Így minden színnek meg van a maga másodpercenkénti rezgésszáma. A vörös színt pld. a másodpercenkénti 400 billió rezgés okozza. A Röntgen és rádium sugarait ennel sok ezerszerre több rezgés okozza. Szemünk nem minden rezgést tud felfogni, vagyis nem minden rezgés okoz fényszerzetet. Ha másodpercenként keveset rezeg, mint pld. a hangvilla (435), vagy nagyon sokat, mint pld. az ibolyántúli sugarak, Röntgen, rádium sugarai, akkor azokat nem láthatjuk, szemünk fel nem fogja. Ezért vannak a napfényben látható és nem látható sugarak. Valamint a víz felszínén különböző hosszúságú hullámokat tudok előidézni az által, hogy kicsi vagy nagy követ dobok a vízbe, ugy elektromos áram által is különböző hosszúságú hullámokat tudok előidézni, aszerint, hogy milyen erős áramot használtam, vagy idezte elő az éther rezgést. Csak itt fordítva van. Míg a viznél a nagyhullámot a nagy köb bedobása okozta, az elektromos étherrezgésnél a nagyhullámot a kis áram, vagyis a másodpercenként keveset rezgető: a rövid hosszúságú hullámot a nagy áram, vagyis a másodpercenként sok rezgést előidéző áram okozza. Így van pld. 10 km. hosszúságú hullám, melyet szikra távirónál lehet használni.

(Folytatjuk)

HIVATALOS HÍRSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.
6838—1924 szám.

Tankerület valamennyi nem állami népoktatói intézetének vezetőségéhez.

A pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségnek hozzá intézett átirata szerint a

vármegye területén működő tantestületek az október hóra szóló állandó illetmény-jegyzékeket kevés kivétellel szabálytalanul küldötték be, egyesek a fizetési könyveket mellékeltek másik a pénzügyigazgatósághoz, mint számfejtőhivatalhoz küldötték a jegyzéket, volt aki a fizetési könyvével nyugtát küldött, vagy a fizetési jegyzékben az előírt igazolás hiányzott, de a legtöbb nem jelölte meg hogy az illetmény kinek a nevére utalassék ki.

Felhívom a nem állami tanintézetek vezetőségének, iskola széknek, felügyelő bizottságnak figyelmét az 5200/1924 P. M. számú rendeletre Budapesti Közlöny 1924 évi május 20-iki 102 sz., amelynek 35, 36 és 40 §-ai részletesen eloirják, miként kell eljárni a jegyzékek kiállítására és a postautalványon érkező pénz szétosztására tekintetében. Jövőben a hibásan beküldött jegyzékek, mint szabálytalan és számfejtésre alkalmatlan vissza fog küldetni.

A Neptanítók lapjainak számai figyelemmel kísérendők, mert a vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister ur valószínűleg fog kiadni erre vonatkozólag külön rendeletet is.

Végül még figyelmeztetem az iskolaszéket hogy a jegyzékek felvétenként januárius és július havi nyugtak általam is láttamozandók. Miután pedig a január és július havi nyugtak mindig december, illetve június 5-ig küldendők el számfejtés végett a számvevőséghez, láttamozás végett hozzáam mindig november 20-ig, illetve május 20-ig terjesztendők be csntolva hozzá, egy a Pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség címével ellátott borítékot, hogy közvetlenül ide küldhessem el.
Szolnok 1924. szeptember 15-én

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelőjétől

6896—1924. szám.

Valamennyi állami elemi iskolai Gondnokságnak közs. és felekezeti Iskolaszéknek.

Népünk érdeke, egyházaim, hazánk szebb jövője egyaránt megkövetelik, hogy a községek értelmi vezetői összefogjanak és az iskolán kívüli népművelésben gondos komoly munkához lássanak.

Kormányintézkedések szigorú köteleességévették minden állami, államsegélyes és felekezeti főhatóságok útján a felekezeti iskolai tane-

rőknek, hogy a legodaadóbb munkára ne csak vállalkozzanak, de azt eredményesen el is végezzék.

E célból a tervezett és elvégzett ilyen mű munkásság feljegyzésére nyilvántartás vezetését rendeltem el, hogy abból a tanítói munkásság működés eredményét elbírálhassam.

Iskolalátogatásaim alkalmával a tanerők ilyen mű munkásságát is vizsgálat tárgyává fogom tenni.

Felkérem tek. Cimet, hogy a felügyelete alatti iskolák tanítóit ezen hazafias munkásságban való részvételre felhívni és abban támogatni sziveskedjék.

Szolnok, 1924. szeptember 9-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

6897—1924. tanf. szám.

Valamennyi elemi iskola igazgatónak, tanítónak és tanítónőnek.

Az 1924/25 tanévben tankerületem valamennyi iskolája mellett az iskolán kívüli népművelési munkásság megszervezendő. Nagyobb községekben és városokban az iskolák körzetében.

Felhívom tankerületem valamennyi tanítóját, tanítónőjét, hogy ezen hazafias munkából feltétlenül vegyen részt, mert tanítói működésük elbírálása végett minosító táblázatukba az ilyen mű munkásságuk feljegyzését és nyilvántartását egyidejűleg elrendeltem.

Felhívom az iskolák igazgatóit, vezetőit, hogy az iskolán kívüli népművelési rovatban 220—924 szám alatti közölt tájékoztató alapján legközelebbi tantestületi ülésen egyenként is részletezett tervezetet állitson össze és azt a helyi népművelési bizottság útján jelen rendeletemre való hivatkozással a vármegyei központi Iskolán kívüli Népművelési Bizottsághoz terjessze be.

Egyben tudomásul vétel végett közlöm hogy iskolalátogatásaim alkalmával a tanítók ily irányu működését is vizsgálat tárgyává fogom tenni.

Szolnok, 1924. szeptember 9-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.

Szám: 6916—1924.

Valamennyi gondnokságnak, iskolaszéknek, igazgatóknak, tanítónak, tanítónőnek.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister ur folyó évi 30773—1924. VIII a ü. o. sz. rendeletevel az iskolán kívüli népművelési fogadalmak alá eső ügykört a következőkben állapította meg.

1. Az analfabéták oktatása.
2. Népművelési előadások és tanfolyamok ügyei.

3. Népiskolák, szabadegyetemek, népszerű főiskolai tanfolyamok, (munkásegyetemek, munkászabadiskolák, munkás-gimnáziumok stb. elnevezés alatt szereplő alakulatok) ügyei.

4. Ifjúsági egyesületek és leányegyesületek ügyei.

5. A népiskolákkal kapcsolatos ifjúsági (egyesületi) könyvtárak ügyei.

6. Népönyvtárak, ifjúsági és egyéb olvasóköri, a népszámára való irodalom (sajtó és ismeretterjesztő irodalom) ügyei.

7. Közművelődési egyesületek ügyei.

8. Népházak ügyei.

9. A külföldön élő magyarságnak az iskolán kívüli népműveléssel kapcsolatos kulturális gondozása.

10. Mesedélutánok, műkedvelői előadások és tánc-tanfolyamok ügyei

12. A miniszterium diapositiv gyűjteményének kikölcsönzése, kezelése és gondozása.

Ezen ügykörbe vágó beadványok a várm. közp. Népművelési bizottság címére (amennyiben a vallás és közoktatásügyi m. kir. Miniszteriumhoz terjesztendők fel, VIII/a ü. o. Iskolán kívüli népművelés jelzéssel ellátva) küldendők be.

Szolnok, 1924. szeptember 10-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelője.

6516/1924 tanf. szám.

Valamennyi állami elemi iskola Tekintetes Igazgatóságának.

Gáspár Dezső és társai szegedi tanítók a számtantantításának az új módszerét dolgozták ki. A szakvélemények szerint ez a tanítási

módszer. A számolás fonomimikája annak hibái nélkül. Az arabszámokkal való számolás terén az elérhető legtermészetesebb mód. Miután több oldalról kedvező véleménnyel vannak a Gáspár féle módszerről, azért azt az igen tisztelt Tanítószáz szíves figyelmébe ajánlom.

Vezérkönyv az III osztályra, Tanterv, Szemléltető eszközök készek. Megrendelhetők: Gáspár Dezsőnél Szeged, Sajka utca 7 szám a. Szolnok, 1924 szeptember 4 én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

ISKOLÁNKIVÜLI OKTATÁS.

Rovatvezető: SZATHMÁRY LAJOS népműv. titkár.

Szám: 220—924.

Tájékoztató.

- 1., Iskolánkívüli népművelési munka szervezhető tanyán, községben (falvakban) városokban (körzetenként)
- 2., Szervezheti: pap, tanító, jegyző, orvos, s más helyi értelmiség) gazdakör, szövetkezet, munkás otthon, kaszinó, közművelődési, társadalmi, gazdasági, ipari alakulatok, vállalatok, tanári és tanítói testületek stb.
- 3., Népművelési munka szervezhető az ifjúság (15-21 év), a felnőttek (21 évtől felfelé) részére, úgy a férfiak, mint a nők részére külön-külön és együttesen.
- 4., Alkalmos előadói helyek: a községháza, az iskolák tantermei, egyesületek, körök helyiségei.
- 5., Népművelési munkák:
 - a., Analfabéta tanfolyamok,
 - b., Ifjúsági (Levente) egyesületek,
 - c., Ismeretterjesztő tanfolyamok,
 - d., Elemi ismeretterjesztő tanfolyamok,
 - e., Népies ismeretterjesztő előadások,
 - f., Népszerű tudományos előadások,
 - g., Népszerű tudományos tanfolyamok,
 - h., Népfőiskolai tanfolyamok,
 - i., munkásgimnáziumok,
 - j., Könyvtárak mellett (könyvtárhasználat, könyvismertetés) előadásokkal, tanfolyamokkal kapcsolatban az olvasási kedv felébresztésére.
 - k., Mesedélutánok! műkedvelői előadások, tánctanfolyamok, dalárdák, kirándulások.

- 6., A népművelési munkák lehetőleg ösztöl-tavaszig terjedő időszakra essenek.
- 7., Az előadások élénkítésére és vonzóbbá tételére egy-egy est műsorába lehetőleg szavaltatok, ének és zeneszámok is felveendőek.
- 8., Előadókul a helyi értelmiség tagjai minél nagyobb számban bevonandók.
- 9., Az előadások lehetőleg szabadelőadások s ne felolvasások legyenek, *egy-egy este 1 komoly tárgyú előadás tartható.*
- 10., Vetítőgépes előadások az érdeklődés fokozására minden helyen bevezetendők.
- 11., Ugy az előadások, mint a tanfolyamok munkaterve úgy állapítandó meg, hogy az előadások mindegyike *kerék egészest* alkosson s elsősorban az állampolgári nevelésnek, a hazafias es erkölcsi értesítésnek és a kedély apolásának szolgálatában álljon. Evégett a nemzeti irodalomra, a hon ismertetésére, az állampolgári jogok és kötelességek ismertetésére, a nemzeti történelemre, a társadalmi és erkölcsi ismeretekre, az énekre nagy gond fordítandó.
- 12., Az előadások és tanfolyamok szervezéséről a vármegyeri népművelési titkár értesítendő, ki a szükséges bejelentő nyomtatványokat megküldi s mindennemű felvilágosítást megad.
- 13., Előadási díjszabályokat a vármegyeri (központi) népművelési Bizottság és a vallás-és közokt. m. kir. Minisztérium engedélyeznek, de adhatók helyi forrásból is (pl. vetítőgépes- (mozi) előadások jövedelméből, önkéntes adományokból begyűlt összegekből, testületek, vállalatok adományaiból, községi hozzájárulásból stb.)
- 14., Az összes dologi kiadásokról (termek fűtése és világítása) a községek költségvetésileg saját pénztáruk terhére gondoskodni kötelesek.
- 15., Az ifjúsági egyesületek munkássága törtenhet (sőt kívánatos) a „Levente” (testnevelési) egyesületekkel közösen a testi- és lelki harmonikus nevelés céljából.
- 16., Tanfelügyelői rendelettel az iskolák mellett megszervezendő kötelező népművelési munkásságok f. tanévben csak az érdeklődés felkeltését vannak hivatva szolgálni. Evégből ének, szavaltat, zeneszámokkal, kisebb műkedvelői előadásokkal, élőképekkel élénkített előadások rendezendők az iskola körzetében a tanulók szülei és hozzátartozói, rokonai, ismerősei (s más hallgató-

Szám: 218—924.

Valamennyi helyi (községi) népművelési Bizottságnak

Az 1924—925 tanévben tankerületem valamennyi iskolája mellett az iskolánkívüli népművelési munkásság megszervezését, ezek feljegyzésére nyilvántartás vezetését egyidejűleg elrendeltem.

Felhívom az iskolák vezetőit, igazgatóit, hogy tervezetüket f. évi október hó 20-ig Tek. Bizottságnak utján vármegyeri (központi) Bizottságunk címére küldjék be.

Tisztelettel kérjük, hogy a tanítószázot ezen működésükben hathatósan támogathatják szíveskedjék.

Kérjük továbbá, hogy díjmentesen megküldeni „Népművelés” című hivatalos lapunkban közölt és egyéb intézkedéseinket, miniszteri rendeleteket az ügyv. elnök v. jegyzővel rendszeres írtatattatni s elintéztetni szíveskedjék.

Az előadói termek fűtéséről, világításáról a községek költségvetésileg gondoskodni kötelesek s tek. Biz. hivatalos levelezéseit is továbbítani tartoznak.

Egyben Tek. Bizottság elnökségét felkérjük, illetve megbizzuk a működése területén folyó mindenféle népművelési munkásság ellenőrzésével.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. szeptember hó 9-én.

Bihary István
ügyv. elnök kir. tanf.

Szathmáry Lajos
várm. népműv. titkár.

H I R E K.

Jókai Mór síremléke. A kultusz-kormány elhatározta, hogy Jókai Mór emlékét kegyeletes módon síremlékkel örökíti meg. A Magyar Országos képzőművészeti Tanács a Kultusz-kormány megbízásából pályázatot hirdetett a síremlék tervezésére nézve mely szerint a pályamunkákat f. évi december hó 14—15-ig kell illetékes helyre benyújtani.

Családpótlék a feleség után. Az 1924. évi 5000 M. E. számú rendelet szerint a törvényes feleség után is jár családpótlék még abban az esetben, ha feleségnek bármiféle forrásból származó jövedelme van. Mindazok tehát, kik feleségeik után eddig csak azért nem kaptak meg a családi pótlékot, mert feleségeik jövedelmét huztak azok eziránt folyamodhatnak f. hó 30-ig s ezen esetben f. évi júl. hó 1-től a családi pótlék folyósítva lesz. Akik ezen folyamodást szept. hó 30-ika után nyújtják be, azok részére a családpótlék folyósítása a követő hó 1-től lesz folyamatba léve.

ság) részére is a növendékek közreműködésével. As esetenkénti 1 komoly tárgyú előadás a hallgatóság érdeklődési köréből veendő és a 11. pontban írt kívánalmaknak megfelelő legyen.

Az iskolák tantestületei mesedélutánokat (nőtagejai) anya- és csecsemővédő előadásokat is rendezhetnek s ezenkívül a különböző társadalmi egyesületekben bő alkalmat nyílik minden tanítónak (tanítónőnek) hazafias munkássága elvégzésére.

Minimálisan 10-12 előadás rendezendő s az igénylések sorrendjében vetítőgépeinket is kikölcsönözzük az iskolák vezetőinek. Szolnok, 1924. szeptember 9-én.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár.

Szám: 215—924.

Valamennyi helyi (községi) Népművelési Bizottságnak.

Az iskolánkívüli népművelési munka megkedveltetését olyan helyeken is, ahol a nép állítólagos közönyét a legnagyobb odaadással sem lehet legyőzni, feltétlenül biztosítják a vetítőgépes és mozgóképes előadások.

E célból Bizottságunk nagyobb számú vetítőgép rendelést vett tervbe, melybe a nyújtandó kedvező fizetési feltételek mellett minden község (bizottság, testület, egyesület) bekapcsolódhat.

Amennyiben Tek. Bizottság (avagy területén valamely társadalmi egyesület) saját költségére vetítő (mozi) gépet beszerzését határozná el, kérjük ezen elhatározásukat a megrendelésre való felhatalmazással Bizottságunk címére küldje be, mert a tömeges megrendeléssel nagyobb kedvezményeket tudunk biztosítani, úgy hogy a vetítő- (mozi) gépek az előadások jövedelméből is törleszthetők lesznek, mely után állandó jövedelmi forrással is szolgálnak, melyek jövedelméből az előadói díjszabályokat megfelelő összegre lehet felemelni s bőven jut adminisztrációs stb. kiadások fedezésére is.

Az általunk ismert és beszerzendő egyik gép a nagy szab. „Gloria” vetítő- (mozi) gép, melynek sok előnye van az eddig ismert gépek felett, melynek ismertetését a cég lapunk utolsó (hirdetési) oldalán közöljük.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. szeptember 9-én.

Bihary István
ügyv. elnök, kir. tanfelügy.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár.

Alasról lemondott Miskoczy Janos mezőúri ref. tanító és Hájer László jászberényi áll. tanítóképző int. nevelő.

Tanítóválasztás. Soós Jolán Jászárokszállásra rk. és Legerá Sándor Pusztamonostorra rk. iskolához rendes tanítokul bevalasztottak.

Áthelyezések. Nagy Sándor turkevei áll. gazd. szaktanító igazgatói minőségben a szakalmi gazd. iskolához, Stumpf Iren áll. tanító a jászárokszállás — nevesvezekevényi áll. Göderné, Berecz Margit töröksenymiklósi áll. tanítónőt a ceglédi kult., Torokné Kajari Ilonai mezőúri kult. a szalkszentmártoni, Pálgar Jenő kisujszallási izr. tanítót a veszpremi pénzügyigazgatóságához, Kretler Gyozó és Kretler Gyözöne jászárokszállási áll., a szelevényi Gojzár György kunszentmártoni kult. a Szolnok-ugari áll. iskolához helyeztetett át és Bacskó Gyula Szolnok-szőlőhegyi áll. tanító pedig a szolnoki pénzügyigazgatóságához osztott be.

A VII. évetési osztályba előléptek. Horváth Kálmán abád-zaloki rk., Könyvesné Csengeri Ida csépai rk. Nagy Béla deványai ref., Pafferi István fegyvernéki rk. Fucsek László jászalszentgyörgyi rk., Kertész Agoston, Veminger Katalin jászberényi rk., Vámos Adolf jászberényi izr., Réffy Lajos és Kiss Imre jászduzsai rk., Márkus János és Kertész János jászfeny-szári rk., Erdélyiné Hajagos Piroška, Erdélyi Agoston és Közél József jászladanyi rk., Juran István jászlandrási rk., Égető Imre és Boros Ambrus karczagi ref., Kovács Endre kisujszallási rk., Asztalos Gyula, Borsy Lajos, Lantai Ferencz kunhegyesi ref., Somogyi Julia és Kocsis Lajos kunmadarasi ref. Maródi Antal rk., Kiss Lajos, Juhász Bálint, Nagy Árpád, Makay Katalin mezőúri ref., Reimer József és Szendimiklósy József szajói rk., Nimcevic Lukácsné szolnoki rk., Csikán Pál tiszabői rk., Nagy Imre és Szitas István tiszarófi ref., Erdős József tiszaszentmiklósi rk., Boris Ferencz töröksenymiklósi ref., Székely Péter és Katonáné Nácasy Anna turkevei ref.

Tanítói könyvtár terhére megrendelhető az *„Gyerekek a jöttékos svéd torna tanításához az el. isk. I. II. oszt. számára“* című könyvecske a

szerezőnél: Ferenczy István áll. tanítóképző gyakorló isk. tanárnál Nyiregyházán. tornaterem nélkülözhető. Telen szabadorna. Ára füzve 16000 K. kötve 20000 K.

Elszámolás. A balatoni kirándulás közös költségeire előre befizetett tízezer koronából választott utársunk a levelezésekre s a lemaradtak részére is előre megrendelt étkezés távirati berendelésére fordított összegek levonása után 113800 koronát adott nekem. Mivel előre jeleztük, hogy a kirándulásról lemaradók előre fizetett pénzeiket nem kapják vissza: én ezen összegeket Temetkezési Segély Alapunk javára vármegyei tanítóegyesületünk pénztárossának átadtam. Mikor az érdekeltektől kaptam ezt közlöm, jelezem az összes kártársaknak, hogy a következő évben is rendezünk tanulmányi kirándulást Hazánk más-más vidékére.

Veres Mihály.

Magy. szab

GLORIA VETÍTŐ-GÉP

A szemléltető oktatás tökéletes eszköze!

Előnyei: kis terjedelmű; szab. eljárás alapján egyszerűen **vetít mozgó és állóképeket**; csekély súlyánál (kb. 2 1/2 kg.) fogva könnyen szállítható; normal nagyságu filmek tetszőleges hosszú tekercsek; **előadás közben bármikor megállítható**; 160-210. képnagyság

Megrendelési ár ezúttal szerint (vetítő-gép 500 db. állóképekkel) 4.500.000 K.

Közvegek, testületek részére külön **kedvezményes feltételeket nyújtunk** a képeltetés tökéletes megszervezése mellett. **Mint szórakoztató eszköz külön nagy jövedelmi forrás**

Cim.

Pogány (Gloria-gép,

Budapest, VII, Rákóczi-ut 10

Telefon: J. 120-35

NEMZETI MŰVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok várm. Tanítóegyesület. Megjelenik havonként. Előfizetési díjak: Egész évre 10000 kor. Egyes szám ára 1000 kor.	Főszerkesztő: MAGYARY GYULA Felelős szerkesztő: MÉHES ENDRE.	Előfizetési és hirdetési díjak reklamációk Jánossy Pál egy penztárossal, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásártéri iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.
--	---	--

Tantervrevízió.

Hogy mennyire időszerű a népoktatás reformja, azt a legjobban dokumentálja a tanügyi sajtó és azon nyilatkozatok, melyek a tanítói gyűlésekben nap-nap mellett elhangzanak. Az eddig használatban levő népiskolai tanterv szellemi és gyakorlati ismereteiben, mint már a tapasztalat is mutatja, a korszerűsége jóval alul van. Nagyon érhető, mert ami ezelőtt csak egy évtizeddel is a népoktatás kivánalmait Nagy Magyarországon kielégítette, jelenben az, csonka országban, — a többszörrel szemponjait illetően nem felelhet meg a kívánt nemzeti közéletünk erkölcsi és gazdasági téren levő haladás irányutját a közelmúltban lezajlott történelmi tényekből leszürt tanúság van hivatva megjelölni. Ezekhez a történelmi tények tanúságaihoz pedig a *kornépiskolájának* feladataiban feltétlenül igazodnia kell, hogy a nemzeti öntudatra való nevelésnek állandó öre lehessen!

Következésképpen a népiskolai munka tökéletesítésének érdekeit tehát nemcsak a pedagógiai tudós nivós értéke reprezentálhatja, hanem a korszülte alkalmi kultur kérdésekben foglalt politikai igényjogosultság is, mely a nemes célra vezető irányelvek érvényesítéséhez és megvalósításához szolgáltatja az eszközöket. Értésülésünk szerint a kultuskormány közeljövőben a nemzetgyűlés plénuma elé

szándékozik terjeszteni a népoktatás reformját. Sejtve éreztük, hogy a kultuskormány nem késhe sokat, ezen munkatervvel, mert ha a középiskola reformjának törvénybeiktatását sür-gősnek találta, annál inkább a népoktatás reformja aktuális arra, hogy törvénybeiktatásával a népoktatás életrehatóan szolgálja az életkorban megnyilvánult nemzeti érdeket.

Mik tulajdonképpen a nemzeti érdekek? Rövid feleletül annyit, hogy a *nemzeti társadal-munka osztály részei egyenként és összeségben a faji jelleg fenntartásával hivatásuknak csak megfelelő ismeretludással lehetnek erős támaszai az ország talpraállításában!* A kor szelleme gyakorlati megnyilvánulásában nem egyéb, mint a kultur-irányzatnak célkitűzése. Így az új tantervnek is az volna az egyedüli célja, hogy a társadalmi osztályok nevelőoktatásában három érdekeltségű irányzat domináljon: *gazdasági, iparke-reskedelmi és intellektuális.* Ezen három irányzatu népiskola megszervezését immár a kor szelleme több szempontból követeli. S amennyiben Magyarország inkább agrár politikai állam, a földmiveléssel foglalkozó társadalmi osztály népoktatásának érdekeit falun a mezőgazdasági iskolarendszer szolgálja intenzívebben. Ez iskolarendszer beléletének közismereteit, első osztálytól a befejező évfolyamig, a gazdasági szellem párhuzamos gyakorlati műveléssel akként foglalja egybe, hogy az feltétlenül elősegítse a munkás élet erkölcsi szükségességét a köztudatba átvinni Mert a produktív munkatervelés szükségessége nemcsak a tar-

sadalom boldogulását elősegítő közhasznúvá lesz, hanem az államháztartás existenciáját is biztosítja.

A *másik* népiskolai rendszer az iparkereskedő osztály kultur érdekeit lenne hivatva szolgálni, míg a *harmadik* a tudományos pályákra készülő ifjúság ismereteinek alapját vetné meg.

Mindkét népiskola csak városokban szervezendő, amennyiben azok társadalmi zömét iparos-kereskedők és hivatalnokok teszik. A három irányzatú népiskola közti áthidalását első sorban a hazafias érzés és szeretetének ápolása egyaránt és a tehetségesek kiváltása képezné azon realismeretek összességében, melyek a társadalmi élet alapműveltségével összefüggnek. Azonban a három népiskolai rendszer szellemi életét saját munkakörében kizáróan a társadalmi osztályoktól megkivánt kultur érdekeket tűzné célul, hogy ezáltal kifejlődjék az annyira óhajtott ideális népművelődés!

Bizonyára a nagykonceptiójú népiskolai új tanterv készítésénél a kultusz-kormányt mindazon szempontok vezérelték, melyeket a fentiekben körvonaloztuk. De ez csak szerény fellevésünk, miből jogosan feltételezhető az, hogy a korszerű népoktatás eszméje a *nagy műben* érvényre jutott.

Midőn a népoktatás reformjával kapcsolatos véleményünket, így leadjuk, célunk rávilágítani a hivatásos népművelő lelki érzéseire, hazafias szeretetére és kötelesség tudására, mely bölcsen termeli az ideális eszméket és szolgáltatja az eszközöket, a nemzeti megújulás érdekében. (m. e.)

A községi társadalmi élet színvonalának emelése.

Irtá: Netz Ferencz gazd. isk. igazgató-tanító.

(Folytatás.)

Mondom, e részben készséggel nyitva hagyom a nézetek különbözőségének terét és a vita jogosságát, azonban minden körülmények között kívánatosnak tartom, hogy az érvényben álló utasítások keretén belül különös gondot kell fordítanunk a gyermekek

társadalmi lényé váló nevelésére, itt különösbbe modorának csiszolására. Hézappótló szerepe van itt az iskolának főleg ma, amikor a nép gyermekei a szülői háznál megdöbbentően kevés jót tanulnak. Korunknak egy beteg tünete ez is, amelyet az iskolának kell tehetsége szerint ellensúlyozni.

Oda kell hatnunk, hogy a gyermekek ne csak szülőikkel és felnőttekkel, hanem egymással szemben is kötelezőnek tartsák a jó modort. Mint ahogyan az angol nevelésnek oly lényeges része az, hogy gentlemanná nevelje a gyereket. Ez angol felfogás szerint lélekben gentleman lehet és kell hogy az legyen az utolsó napszámos, vagy utcaseprő is.

Ezt természetesen nem illemszabályok tanításával érjük el, hanem folytonos gyakorlással, amire naponként sok alkalom fog kínálkozni, ha kiterjesztjük rá a figyelmünket.

Mindig kedves életemem, ha azt látom, hogy a növendékek által kiejtett ceruzáért a szomszédja lehajol, vagy ha az ajtónál a másiknak előnyt ad, vagy öltözködésénél segít, stb. Ezek nekünk lehetnek igen természetes dolgok, de nem annak a gyermeknek addig, amíg rá nem nevelődött. Sőt tovább megyek, az iskolában már ki kell alakulnia egy szabályszerű kis társadalomnak, melyet magából a gyermekből kiinduló és tudatosan fejlesztett erkölcsi törvények igazgatnak.

Utalok itt az iskola, polgárságnak bizonyára sokunk előtt ismeretes, de nem kellően méltatott és kultivált rendszerére, amelyről egyes pályatársaimtól már az elragadtatás és boldog öröm hangján hallottam beszélni. Ez az iskola, — polgárság rendszere csodás önállóságra és önfegyelmezésre képes nevelni a gyermekeket. Csintevésükben, tévedéseikben maguk bírásoknak, természetesen a tanító felülvizsgálata mellett és a legtöbbször igazságosak, logikusak az ítéleteikben.

TÁRSASÁG.

„Hullámzó Balaton tetején.”

Közlő: Magyary Gyula.

Siófokról a magyaros és bőséges ebéd elfogyasztása után Fűredre indultunk, még pedig igazán a hullámzó Balaton tetején, mert a szeszélyes magyar tenger — talán a mi kedvünkért — viharserűen hullámzott. Azért írom a mi kedvünkért, mert mire Fűredre értünk, akkorra ismét a lecsendesült víz, az opálszínű Balaton partján kötött ki a hajónk. Hogy milyen fölséges dolog a hullámzó Balatonon való hajózás azt leírni meg sem próbálom. Annak nagyszerű-

ségét csak az tudja, aki azt látja, aki azt érzi. Tanuim erre kedves kiránduló társaim.

Fűredre érve kijelölt szállásunk elfoglalása előtt a Balaton egyik legnevezetesebb helyére, a tihanyi félszigetre hajóztunk, ahol a csaknem ezer éves monostor, a templom, a tihanyi visszhang s a balatoni kecskekörmök ingerelték kíváncsiságunkat. A félsziget ősrégi templomát néma áhítattal szemléltük. Mesés kincseket érő egyházi ruháit s egyéb régiségeit megcsodáltuk. Mártir halált halt IV. Károly királyunk itteni tartózkodási helyét a monostorban tartott lelkigyakorlatok miatt nem tekinthettük meg, (talán jobb is, hogy így történt) a lakosztályáról felvett fényképet azonban ereklje gyanánt valamilyen módon megszerztük.

A félsziget másik nevezetessége, a visszhang, megtagadta az engedelmességet. Hiába kapacitáltuk az öregot, hogy válaszoljon legalább a társaságunkban levő szép hölgyek kérés szavára. Szavunk, kérésünk a pusztába kiáltó szó volt. A visszhang velünk szemben udvariatlan volt és maradt. Udvariatlanságát a félszigeten látogatóban volt szél okozta, vagyis a visszhangot csak teljesen szélmentes időben lehet hallani, élvezni. Hanem a harmadik nevezetesség, a kecskekörmök, az aztán bőségesen kárpótolja a visszhangot nélkülöző látogatókat. Utón-utófele gyerekcsoporthok, öreg anyókák kínálják, kezdetben meghatározott ezer koronáért, később tetszés szerinti arért a kecskekörmök nevezet balatoni kavicsokat. Minden sarkon, minden fordulónál kérő, rimánkodó, kolduló hangon, iszonyu tihanyi dialektussal kínálják a sziget látogatóinak a kecske körmöket, akik többnyire az árusok iránti szánalomból veszik azokat tihanyi emléktárgy gyanánt. A gyönyörű félszigeten töltött két-három órai élvezet után azon óhajjal távoztunk: vajha ezt a remek helyet arra hivatott egyének és tényezők felfedeznék, felvirágoztatnák, igazi kultúr helyé tennék!

Alkonyat felé járt az idő, mikor Tihanytól Fűredre visszahajóztunk. Itt a polgári fuiskola két termében helyezkedtünk el s holmiaink elrendezése után a Balaton hullámai között fokoztuk amogy is jó étvágyunkat, mellyel izletes vacsoránkat ez alkalommal is legderűsebb hangulatban fogyasztottuk el.

A gyorsan ránk viradt következő nap délelőttjét Fűred szép és élénk parkjában töltöttük, ahonét már bizonyos lehangoltság kísért bennünket az utolsó ebédre. Következett ugyanis az »apostolok oszlása« s így érthető, hogy a legkellemesebben töltött napok után mindnyájunk kedélyét kezdte lehagolni az elválás közelsége. Ez utolsó ebédünk alatt ismételtlen megígértük egymásnak, hogyha Isten éltet bennünket, úgy a jövő szünidőben folytatjuk a szórakoztató, a testet, lelket üdítő tanulságos kirándulást.

Ebéd után a már előre elrendezett csomagjainkat magunkhoz véve a fűredi állomáshoz siettünk, ahonét visszaindultunk, — hazafelé.

Az egymástól való elbucszás percei érzékenyen hatottak ránk, de lohasztotta érzékenységünket az a tudat, hogy tíz hónap múlva ismét együtt leszünk s ismét gyönyörködve szerezzük azon ismereteket, azon tapasztalatokat, amelyek tanítói munkánkat iskolánkra nézve is tartalmasabbá, értékesebbé teszik.

Kedves emlékü utunkról irt soraimat köszönettel fejezem be. Mindnyájunk köszönetét tolmácsolom ezen a helyen is Vereas Mihály kollegámuak, aki a kirándulást sok munkával, nagy fáradsággal előkészítette és szervezte. Legyen minden munkája olyan eredményes, mint amelyet a balatoni utunk befejezése után konstatálhattunk.

Kedves kártársaim! Viszontlátásra!

Egyesületi élet.

Választmányi gyűlés.

Jász Nagykun-Szolnok vármegyei Általános Tanítóegyesület választmánya f. évi okt. 17-én Szolnokon rendes gyűlést tartott. *Ferenczy Kálmán* egy. alelnök a gyűlést pont 10 órakor megnyitja és tudatja a választmánnyal, hogy *Bihary István* vármegyénk kir. tanfelügyelőjét hírlapi meghurcolás érte. Ismerve — ugymond — tanfelügyelőnk hazafias magatartását, fáradságot nem ismerő munkásságát, ki a vármegyei népoktatást elismert nivóra emelte; továbbá azt, hogy tanító társainak mindenkor csak jó tanácsadója volt a mulban s jelenben is ki, tanácsadásaiban arra törekedett, hogy tanítósságot egy a társadalmi téren, mint hivatásos működésében az *igazság értele* vezérelje. Elnök felolvastatja a »Mezőturi Hírlap« számaiban megjelent cikkeket, melyekből a választmány megállapítja, hogy azok minden alapot nélkülöző cikkek arra irányulnak, miszerint közszereletben álló *nagyérdemű* tanfelügyelőnk tekintélyét és érdemeit elhomályosítják. A választmány megbotránkozással vette tudomásul szeretett tanfelügyelőnk ellen irányult hírlapi hátszát s egyhangulag elhatározta, hogy az igaz-

sadalom boldogulását elősegítő közhasznúvá lesz, hanem az államháztartás existenciáját is biztosítja.

A másik népiskolai rendszer az iparkereskedő osztály kultur érdekeit lenne hivatva szolgálni, míg a harmadik a tudományos pályákra készülő ifjúság ismereteinek alapját vetné meg.

Mindkét népiskola csak városokban szervezendő, amennyiben azok társadalmi zömét iparos-kereskedők és hivatalnokok teszik. A három irányzatú népiskola közti áthidalását első sorban a hazafias érzés és szeretetének ápolása egyaránt és a tehetségesek kiváltása képezné azon realismeretek összességében, melyek a társadalmi élet alapműveltségével összefüggnek. Azonban a három népiskolai rendszer szellemi életi munkakörében kizáróan a társadalmi osztályoktól megkivánt kultur érdekeket tűző célul, hogy ezáltal kifejldjék az annyira óhajtott ideális népművelődés!

Bizonyára a nagykonceptiójú népiskolai új tanterv készítésénél a kultusz-kormányt mindazon szempontok vezérelték, melyeket a fentiekben körvonaloztuk. De ez csak szerény feltevésünk, miből jogosan feltételezhető az, hogy a korszerű népoktatás eszméje a nagy műben érvényre jutott.

Midőn a népoktatás-reformjával kapcsolatos véleményünket, így leadjuk, célunk rávilágítani a hivatásos népművelő lelki érzéseire, hazafias szeretetére és kötelesség tudására, mely bölcsen termeli az ideális eszméket és szolgáltatja az eszközöket, a nemzeti megújulás érdekében. (m. e.)

A községi társadalmi élet színvonalának emelése.

Irtá: Netz Ferencz gazd. isk. igazgató-tanító.

(Folytatás.)

Mondom, e részben készséggel nyitva hagyom a nézetek különbözőségének terét és a vita jogosultságát, azonban minden körülmények között kívánatosnak tartom, hogy az érvényben álló utasítások keretén belül különös gondot kell fordítanunk a gyermekek

társadalmi lényé váló nevelésére, itt különösebben modorának csiszolására. Hézagpótló szerepe van itt az iskolának főleg ma, amikor a nép gyermekei a szülői háznál megdöbbentően kevés jót tanulnak. Korunknak egy beteg tünete ez is, amelyet az iskolának kell tehetsége szerint ellensúlyozni.

Oda kell hatnunk, hogy a gyermekek ne csak szülőikkel és felnőttekkel, hanem egymással szemben is kötelezőnek tartsák a jó modort. Mint ahogy az angol nevelésnek oly lényeges része az, hogy gentlemanná nevelje a gyereket. Ez angol felfogás szerint léleklében gentleman lehet és kell hogy az legyen az utolsó napszám, vagy utcaseprő is.

Ezt természetesen nem illemszabályok tanításával érjük el, hanem folytonos gyakorlással, amire naponként sok alkalom fog kínálkozni, ha kiterjesztjük rá a figyelmünket.

Mindig kedves életemem, ha azt látom, hogy a növendékem által kiejtett ceruzáért a szomszédja lehajol, vagy ha az ajtónál a másiknak előnyt ad, vagy öltözködésénél segít, stb. Ezek nekünk lehetnek igen természetes dolgok, de nem annak a gyermeknek addig, amíg rá nem nevelődött. Sőt tovább megyek, az iskolában már ki kell alakulnia egy szabályszerű kis társadalomnak, melyet magából a gyermekből kiinduló és tudatosan fejlesztett erkölcsi törvények igazgatnak.

Utalok itt az iskola, polgárságnak bizonyára sokunk előtt ismeretes, de nem kelemen méltatott és kultivált rendszerére, amelyről egyes pályatársaimtól már az elragadtatás és boldog öröm hangján hallottam beszélni. Ez az iskola, — polgárság rendszere csodás önállóságra és önfegyelmezésre képes nevelni a gyermekeket. Csintevésükben, tévedéseikben maguk bíraskodnak, természetesen a tanító felülvizsgálata mellett és a legtöbbször igazságosak, logikusak az ítéleteikben.

TÁRSASÁG.

„Hullámzó Balaton tetején.”

Közlő: Magyar Gyula.

Siófokról a magyaros és bőséges ebéd elfogyasztása után Fűdredre indultunk, még pedig igazán a hullámzó Balaton tetején, mert a szeszélyes magyar tenger — talán a mi kedvünkért — viharszerűen hullámozott. Azért írom a mi kedvünkért, mert mire Fűdredre értünk, akkorra ismét a lecsendesült víz, az opalászinú Balaton partján kötött ki a hajónk. Hogy milyen fölséges dolog a hullámzó Balatonon való hajózás azt leírni meg sem próbálom. Annak nagyszerű-

ségét csak az tudja, aki azt látja, aki azt érzi. Tanuim erre kedves kiránduló társaim.

Fűdredre érve kijelölt szállásunk elfoglalása előtt a Balaton egyik legnevezetesebb helyére, a tihanyi félszigetre hajóztunk, ahol a csaknem ezer éves monostor, a templom, a tihanyi visszhang s a balatoni kecskekörömök ingerelték kíváncsiságunkat. A félsziget ősrégi templomát néma áhitattal szemléltük. Mesés kincseket érő egyházi ruháit s egyéb régiségeit megcsodáltuk. Mártir halált halt IV. Károly királyunk itteni tartózkodási helyét a monostorban tartott lelkigyakorlatok miatt nem tekinthetük meg, (talán jobb is, hogy így történt) a lakosztályáról felvett fényképet azonban ereklye gyanánt valamennyien megszereltük.

A félsziget másik nevezetessége, a visszhang, megtagadja az engedelmességet. Hiába kapacitáltuk az öreget, hogy válaszoljon legalább a társaságunkban levő szép hölgyek kéréseire. Szavunk, kérésünk a pusztába kiáltó szó volt. A visszhang velünk szemben udvariatlan volt és maradt. Udvariatlanságát a félszigeten látogatásban volt szél okozta, vagyis a visszhangot csak teljesen szélmentes időben lehet hallani, élvezni. Hanem a harmadik nevezetesség, a kecskeköröm, az aztán bőségesen kárpótolja a visszhangot nélkülöző látogatókat. Utón-utófelelő gyerekesoportok, öreg anyókák kínálgatják, kezdetben meghatározott ezer koronáért, később tetszés szerinti árt a kecskekörömnek nevezett balatoni kavicsokat. Minden sarkon, minden fordulónál kéri, rimázkodó, kolduló hangon, iszonyu tihanyi dialektussal kínálják a sziget látogatóinak a kecske körömök, akik többnyire az árusok iránti szánalomból veszik azokat tihanyi emléktárgy gyanánt. A gyönyörű félszigeten töltött két-három órai élvezet után azon óhajjal távoztunk: vajha ezt a remek helyet arra hivatott egyének és tényezők felfedeznék, felvirágoztatnák, igazi kultur helyé tennék!

Alkonyat felé járt az idő, mikor Tihanytól Fűdredre visszahajóztunk. Itt a polgári iskola két termében helyezkedtünk el s holmiaink elrendezése után a Balaton hullámai között fokoztuk amugy is jó étvágyunkat, mellyel izletes vacsoránkat ez alkalommal is legderűsebb hangulatban fogyasztottuk el.

A gyorsan ránk viradt következő nap délelőttjét Fűdred szép és élénk parkjában töltöttük, ahonnan már bizonyos lehangoltság kisért bennünket az utolsó ebédre. Következett ugyanis az »apostolok oszlása« s így érthető, hogy a legkellemesebben töltött napok után mindnyájunk kedélyét kezdte lehangolni az elválás közelsége. Ez utolsó ebédünk alatt ismételtel megígértük egymásnak, hogyha Isten elítéli bennünket, úgy a jövő szünidőben folytatjuk a szórakoztató, a testet, lelket üdítő tanulságos kirándulást.

Ebéd után a már előre elrendezett csomagjainkat magunkhoz véve a fűdredi állomáshoz siettünk, ahonnan visszaindultunk, — hazafelé.

Az egymástól való elbucuzás percei érzékenyen hatottak ránk, de lohasztotta érzékenységünket az a tudat, hogy tíz hónap múlva ismét együtt leszünk s ismét gyönyörködve szerezzük azon ismereteket, azon tapasztalatokat, amelyek tanítói munkánkat iskolánkra nézve is tartalmasabbá, értékesebbé teszik.

Kedves emlékü utunkról irt soraimat köszönettel fejezem be. Mindnyájunk köszönetét tolmácsolom ezen a helyen is Veress Mihály kollégámuak, aki a kirándulást sok munkával, nagy fáradsággal előkészítette és szervezte. Legyen minden munkája olyan eredményes, mint amelyet a balatoni utunk befejezése után konstatálhattunk.

Kedves kártársaim! Viszontlátásra!

Egyesületi élet.

Választmányi gyűlés.

Jász Nagykun-Szolnok vármegyei Általános Tanítóegyesület választmánya I. évi okt. 17-én Solnokon rendes gyűlést tartott. Ferenczy Kálmán egy. alelnök a gyűlést pont 10 órakor megnyitja és tudatja a választmánnyal, hogy Biharj István vármegyénk kir. tanfelügyelőjét hírlapi meghurcolás érte. Ismerve — ugymond — tanfelügyelőnk hazafias magatartását, fáradságot nem ismerő munkásságát, ki a vármegyei népoktatást elismert nivóra emelte; továbbá azt, hogy tanító társainak mindenkor csak jó tanácsadója volt a multban s jelenben is ki, tanácsadásaiban arra törekedett, hogy tanítósságot egy a társadalmi téren, mint hivatásos működésében az igazság értele vezérelje. Elnök felolvastatja a »Mezőturi Hírlap« számaiban megjelent cikkeket, melyekből a választmány megállapítja; hogy azok minden alapot nélkülöző cikkek arra irányulnak, miszerint közszerepben álló nagyérdemű tanfelügyelőnk tekintélyét és érdemeit elhomályosítsák. A választmány megbotránkozással vette tudomásul szeretett tanfelügyelőnk ellen irányult hírlapi hájtát s egyhangulag elhatározta, hogy az igaz-

ság győzelmére és annak jegyében minden lehető megtesz, miszerint tanfelügyelőnknek elégtétel szolgáltatassék.

Ez ügy letárgyalásával Keszthelyi István egy. elnök vette át az elnöklést és a tőle megszokott lendületes szavakkal üdvözli a választmányt s felkéri az egyesület titkárát, hogy a kívánt előterjesztéseket szabályos formák között terjessze a választmány plénuma elé. Titkár bejelenti, hogy a jelen gyűlés tulajdonképeni célja tavasszal tartandó köri gyűlések előkészítése s kezében tartva a »Tanítók Szövetsége« c. folyóirat legutóbbi számát, melyből ismerteti az Orsz. Tan. Szövetség közelmúltban kifejtett működését s a Szövetség által kijelölt tetteket felolvassa, melyek a következők:

- 1., A tanítók illetményügyei.
- 2., Szolgálati pragmatika és nyugdíjügy.
- 3., Tanítóképzés reformja.
- 4., Népoktatás reformja.

Titkári jelentés után Keszthelyi elnök megjegyzi, hogy a Szövetség azért sürgeti a tettek gyors közlését, miszerint idejük legyen munkaszerető kartársaknak azokkal ugy elkészülni, hogy a címükben foglalt gondolatok a kijelölt célpontot elérhessék. Erre elsősorban is a köri elnökök figyelmét felhívja. Általános tetszéssel fogadott elnöki előterjesztés jóformán vitát sem produkált, sőt egy-két hozzászólásból kiért az a meglegedettség, mely Keszthelyi István egyesületi elnök személye iránt megnyilvánult, hogy tapintatos és gondos munkásságával az egyesület erkölcsi érdekét rövid idő alatt nem várt eredményhez vezette.

Elnök hálásan megemlékezik a balatoni kirándulás sikeréről s ezt Veress Mikály kartárs fáradságot nem ismerő tevékenységének tudja be. Elnöki székéből ezért Veress kartársnak köszönetet mond, mihez a választmány elismeréssel hozzá járult.

Veress Mihály kartárs az elismerést azzal honorálja, hogy jövőben is lelkes híve akar maradni a kiránduló bizottsági szervezetnek, mely tervbe vette azt, hogy az 1925 évi július

első felében tartandó közgyűlést követő napon Egerbe és onnan Diósgyőrré rendez tanulmányi kirándulást.

Miután a balatoni kirándulás anyagi hásszal is járt, amennyiben Veress Mihály kartársunk 113800 koronát takarított meg, ezen összeget az elnökség temetkezési alaphoz csatolta, mihez elnök kéri a választmány hozzájárulását. Kisebb jelentőségű ügyek letárgyalása után elnök munkára serkentő szavakkal a gyűlést berekeszti. (me.)

Jegyzőkönyv.

(Folytatás.)

Elnök az idő előrehaladottságára való tekintettel a gyűlést felfüggeszti és a folytatását délután 4 órára javasolja.

Közgyűlés egyhangulag elfogadja.

Folytatólagos ülés.

Elnök a gyűlést délután 4 órakor megnyitva üdvözli a jelenlevőket és a következő tárgysorozatot ismerteti: Nevezetesen számvizsgálók jelentése, pénztáros jelentése és a jövő évi költségvetés előterjesztése, egyben telkéri a pénztárost jelentésének megtételére és a jövő évi költségvetés előterjesztésére. Számvizsgálók Greczmayer Károly és Veress Mihály kartársak a pénztárt felülvizsgálván, annak számadásait kifogástalannak találták, melynek következtéséppen a pénztárosnak a felmentvény megadását ajánlják.

Pénztárosnak felmentvényt a szokásos fenntartása mellett a közgyűlés megadja.

Pénztáros jelentése: Jánossy Pál egyesületi pénztárosnak számadását 1923. november hó 28-tól 1924 április hó 10-ig a következőkben terjeszti elő.

1922 november 28-ig bevétel összesen	99128 K. 26 fill.
kiadás	173469 K. 05 fill.
Tulkiadás összesen	74340 K. 79 fill.
1923. december 5-én összes bevétel	173469 K. 05 fill.

kiadás	99128 K. 26 fill.
Tulkiadás:	74340 K. 79 fill.
1924. április 10-ig összes bevétel	1967563 K. — fill.

kiadás	895995 K. — fill.
pénztári maradvány:	1072468 K. 26 fill.

(Pénztári számadás eredetben csatolva.)

Pénztáros jelentése kapcsán előterjeszti a Rénák Imre pusztagyendai kartárs által a »Tanítói otthon« részére adományozott 1 q buzának (120000 K.) megfelelő pénzüsszeg megajánlását és az évenkénti folyatólagos kifizetését.

Pénztárosnak ügybuzgó fáradságáért és Rénák Imre kartársnak nagylelkű adományáért a közgyűlés hálás köszönetét nyilvánítja

Pénztáros jelentése az »Állami Tanítói Egyesület Temetkezési Egyesület« pénztári számadása 1923 december 5-től, 1924. április 10-ig a következő: 1923 december 5-től bevétel

kiadás	17706 K. 08 fill.
kiadás	8080 K. — fill.
Pénztári maradvány:	9626 K. — fill.
1924 április 10-ig bevétel	950044 K. 68 fill.
kiadás	57388 K. — fill.
Pénztári maradvány	892656 K. 08 fill.

Soós József tiszaföldvári kartárs indítványozza a vall. és közokt. m. kir. Miniszter ur 1922 sz. rendeletével az állami tanítóknak kiutalt 34000 K. fuzar és napidíjnak csekély voltára való tekintettel a temetkezési alaphoz való csatolását.

Közgyűlés Soós kartárs indítványát határozatilag elfogadja (Folyt. köv.)

Felhívás.

Főösleges költségek megtakarítása szempontjából értesítjük mindazon tagtársainkat, akik tagsági díjakkal hátralékban vannak, hogy f. évi okt. hó 17-én tartott választmányi gyűlésben határozati javaslat szerint egyesületi

pénztárnokunk utasítva lett, hogy a hátralékok befizettetése iránt sürgősen intézkedjék. Ezek szerint a választmány meghatalmazást adott pénztárosunknak, miszerint posta útján levelezőlapon külön-külön hívja fel a tagokat s a posta költséget terhükre számítsa fel.

Az Elnökség.

SZOCIÁLIS ÜGYEK.

Háziváson és Fonóipar.

Múlt évi augusztus hó 20-án megalakult Szolnokon: a szolnoki »Máv« házi szöv. szövetkezete, mint a szolnoki hitelszövetkezet szakcsoportja. Ezen szövetkezet működését f. évi március hó 10-én kezdte meg és igen szép eredménnyel folytatja.

A közbajnok engedve elhatározta eme szövetkezet vezetősége, hogy a szövetkezetnek nemcsak vasutasok, hanem az összes közalkalmazottak is lehetnek üzletrészesek. Hogy eme cél megvalósulhasson, f. évi szeptember hó 21-én a városháza közgyűlési termében rendkívüli közgyűlést tartott a szövetkezet és címében a »Máv« helyett felvette a »közalkalmazottak« címét. Most már nincs akadálya annak, hogy eme üdvös szövetkezetben, mely egyrészt tagjainak és azok hozzátartozóinak munka alkalmat ad, másrészt tagjait olcsó és jó fehérművel látja el és befektetett tőkét kamatoztatja, — minden közalkalmazott ne lehessen tagja.

De különösen szükséges, hogy a tanítósnak eme ügybe bekapcsolódjék, mert a tanítósnak van a legnagyobb alkalmat, hogy a nép körében a háziipart a legszélesebb mederben meghonosítsa és azt kiterjessze. A tanítósnak áll módjában a néppel megértetni, hogy csak úgy tudjuk szerencsétlen agyonsanyargatott hazánkat egy jobb jövőbe vezetni, ha mindannyian dolgozunk, ha többet termelünk, és nem várjuk azt, hogy más segítsen mi rajtunk. A közmondás is azt mondja »Segíts magadon megsegít a jó Isten«.

Kérjük a tanítósnak, lépjenek be minél számszámban a szövetkezetbe, hiszen egy üzletrész csak 550 korona, melyből legkevesebb 25 jegyezhető. Törekedjék arra, hogy ott, ahol van, részünkre adják el a kender és lenfonalat, hogy üzemünkben feldolgozzuk, vagy ha nem szándék az eladás, úgy szövessék meg szövetkezetünkkel, mely igen olcsón megszövi azt. Ha tud szerezni kosár fonáshoz alkalmas vesszőt, akár zöldből, akár hantottat, úgy kérjük azt is részünkre megszerezni, mivel szövetkezetünk kosárfonással is

fog foglalkozni.

Egyben kérjük a legszelebb mederben terjeszteni, hogy szövetezetünkben (Polgári leányiskola, Temp-lom-utca, pincehelyiség 44 sz. terem) állandóan tar-tunk felvető és leverő pamutfonalat, kender és lenfo-nalakát, acél bordákat, gyors vetőket, futónyűstöket, valamint kész árukat, melyeket sokkal olcsóbban hozunk forgalomba, és adunk el, mint a kereskedők. Kész szövőgépek és adunk el.

Mindenféle szövési munkát elvállalunk, rongyból szőnyeget szövünk, szövő munkásokat alkalmazunk.

Minél nagyobb lesz a tagok létszáma, annál nagyobb lesz a töke és annál olcsóbban tudunk áru-sítani.

Ez időszert 7 székkal dolgozunk, melyet szán-dékunk igen rövid időn belül szaporítani.

A midőn még jelentjük, hogy f. évi szeptember hó 21-iki rendkívüli közgyűlésen igazgatósági tagokul Bihary István m. kir. tanfelügyelő urat, Elmann Klára polgári leányiskola igazgató urnót, Magyar Albert Constantin iskolai igazgató urat választottuk meg, újlag felkérjük a tanítóságot, szíveskedjék eme hazafias ügyet magáévé tenni és azt minél szelebb körben ismertetni.

Üzletrészek jegyezhetők Magyar Gyula Szolnok újvárosi elemi iskola igazgató urnál vagy pedig a szövöttekzet helyiségében.

IRODALOM.

Pedagógiai Zsebnaptár. — Berwaldszky K., Keszler K. és Márkus Gy. közreműködéséve szerkeszti Bíró Gyula tanár — Több, mint 200 oldalas könyvecske megnyerő külső alakjával előttünk fekszik, melynek változatos belső tartal-mát magas színvonalon álló pedagógiai cik-kek teszik. Izzig-vérig pedagógusok szerkesztik. A cikkek olvasása nemcsak élvezetet nyújt hanem számus új gondolattal gyarapítja ismer-eleiteit az olvasó. A modern pedagógiai elvek egész sorozatát tárja elének ezen könyvecske mely méltán megérdemli, hogy *szaktudományi könyvtárban is helyet foglaljon.* — Benne találjuk mindazon ügyek összeségét, melyek a tanítósá-got anyagi szempontból is érdeklik. Nevezetesen, az aranyparitásos fizetés — nyugdíj — és lakbérre vonatkozó rendeleteket. A kultusz-

minisztérium és az Országos tanítói egyesületek és tanügyi folyóiratok névsora egészíti tartalmát. Ugyancsak az áll. tanítók és óvónők rangsora szintén benne foglaltatik. — Nagyon is meg-érdemli ezen könyvecske, hogy a magyar tanítóság *szíves figyelmébe ajánljuk.* — Megrendelhető Bíró Gyula tanárnál Budapest, VII., Dembinszky-u. 16. sz. I. em. 18. 30000 K. és a posta költség. (me.)

**

Kétszólamu Hazafias dalok. Tiboldi József áll polg. iskolai tanár több szerző közreműködésével a népiskolai módszeres énektanítás használatára két szólamu éneklüzetet szerkesztett, melynek ára 3 aranykorona s megrendelhető szerzőnél Pesterzsébet, Attila-utca 15.

Nem célunk jött a dalos füzetkét feldicsérni, mert hiszen az maga-magát dicséri. Az abba besorozott dalok hazafias érzés és szeretet ápolására és a gyermeki lélek finomítására igen alkalmas. Dallamuk *kellemesen* hat a hal-lási érzékekre, hangterjedelmük az elemi népisk. növendékekhez mért. — A dalok tartalma és hangnembeli készsége az énektanítás módszerének teljes mértékben megfelel. Ezért melegen ajánljuk e dalfüzetkét népisk. énektanításra. (me.)

TUDOMÁNYOS SZEMLE.

A hősugarak hulláma a milliméter 0.1 vagy 0.001-ed része. A látható fény hullámhossza a milliméter 800-400 milliommód része. A láthatatlan ibolyántul sugarak 400-100, a Röntgen, rádium sugarai 10 milliommód milliméter hosszúságnak, így annak az ibolyántul sugárnak, mely 3000 billioszor rezegetti meg az éther egy másodperc alatt, a hullámhossza 400-100 milliommód milliméter. Dacára, hogy egyik sugár egy másodperc alatt nem tudom hány billioszor rezegetti meg a levegőt, míg a másik sokkalta kevesebbszer, azért térbeli haladásuk egyforma (300.000 km. egy másodperc alatt.)

De elektromos hullám mozgásu, tehát egymásnak átadó sugarak, hanem olyan sugarak is vannak,

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.

7070—1924. szám.

Valamennyi népoktatási intézet Tekintetes Igazgatóságának

A nagyméltóságu m. kir. vallás- és közök-tatásügyi m. kir. Miniszter ur 69325—1924. VIII. a számu rendeletével ismételtlen megem-gedte, hogy az iskolás gyermekek szüleik és ismerőseik köreiben az Eötvös alap javára adomán-yokat gyűjthessenek.

A Miniszter ur Önagyméltóságát e rendelet kiadására az a körülmény készítette, hogy a folytonosan súlyosbodó gazdasági helyzet követ-keztében az Eötvös alap az altruista tevékeny-ségét gátló akadályokkal nem bír megküzdeni s a tanítói közösség erejéből képtelen kitermelni azokat az anyagi szükségleteket, amelyek a szanalási folyamat alatt a megszünt hatósági jámogatas és sok egyéb elvont kedvezményhiánya miatt állottak elő, — Felkérem azért Népoktatóinkat, hogy az Eötvös-alap jelen mozgalmát méltassék kellő figyelemre és teljes egészében kapcsolódjon a gyűjtés munkájába, Tankerülete minden iskolájának küldöit az elnökség megfelelő számban gyűjtőiveket fel-hívás csatolásával.

Szolnok, 1924. szeptember 19-én.

Bihary István s. k
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelőjétől
7696—1924. szám.

Valamennyi népoktatási tanintézet tekintetes vezetőjének, illetve Igazgatójának.

Ismételve előfordult, hogy olyan népok-tatók, kiknek családjában tifusz, vörheny s más ragályos betegségek fordultak elő s bejöttek hivatalomba ügyeik elintézése végett s ez által ugy bejövetelekkor a vonaton és az utcán, nemkülönbén hivatalomban, hol szintén több

melyek mint pl. a vizsugar egy és ugyanazon anya-got szállítják tovább a sugár egész hosszában. Mivel ezek valami anyagot szállítanak, azért ezeket a suga-akat az előbbi hullámzó sugarakkal szemben szállító anyagi sugaraknak nevezzük. Ez a tova haladó anyag az atomoknak legapróbb töredékeiből (korpuszkulu-mokból) áll. Ezek az anyagot szállító sugarak azok, melyek a testek legparányibb részének összeköttetését meglazítják: vagy átesoportositják, tehát a testben vegyi változást idéznek elő. Ilyen anyagot szállít a Röntgen sugár s a rádium is, még nagyobb mértékben, mint a napfény. Ezért használják a gyógyászatban. Hátrányuk az, hogy az egész testületet nem lehet ugy besugározni vele, mint a napfényvel.

Mi is az az anyag, amit szállít egyes sugár s mi szabad szemmel nem láthatjuk egy magában, melyből teremtette az Isten az egész világot, mellyel a földön s az egész világon mindenféle változást előidéző, s mely ezköz az ember kezében is s odaáig jutott el vele, hogy ennek segítségével a Mars lakóinak akar üzenetet küldeni?

Régen tudjuk azt, hogy az anyag atomokból áll, de azt, hogy ez a legkisebb anyag is részekből áll s annak milyen a működése, azt a tudomány csak ujab-ban derítette fel. Láthatókká tették őket, mikroszkópi-kus számláló géppel megolvasták. Így allapították meg ujabban, hogy az atomok egy központi magból (proton) állanak s e körül forognak irtózatos gyorsas-sággal villamos töltések, az elektronok. Ha képzete-lben az atomot megnagyobbítom olyan nagyra, mint a budapesti Szt. István templom, akkor egy elektron benne egy gombostű fej nagyságu lenne. Ha földünk oly sebességgel haladna a Nap körül, mint az elek-tron, akkor 175 év 1 másodpercig tartana. Az atomok tehát egy bolygó rendszerhez hasonlitanak. Az atomok nem mint eddig tartották, egyszerű testek, hanem elektromosság, pozitív és negatív elektromosság részeiből kombinált összetett szerkezetű képződmények. Közepén a mag pozitív elektromos töltés, a körülötte bolyongó elektron negatív elektromosság. A mag posi-tív töltésének a száma adja meg az elem minőségét. Így pl. az uran 92 pozitív töltésből áll, ha elveszit belöle egy párat rádium, ha 10 pozitív töltést elveszit ólom lesz belöle. Ime egyetlen ósanyag van s ennek különböző csoportosításából származnak a különböző anyagok. Az atom magjában a pozitív töltécek többnyire állandók, de vannak olyanok is, melyek maguk-tól is széjjel bomtanak (pl. az uran, thovium, akti-nium) más elemmé lesznek. Ezek a rádióaktív elemek. A bomlást rádióaktivitásnak nevezzük.

családapa van ragályos kór terjesztőivé váltak. Mint hogy az 1876. évi XIV. t.-c. a tantóra a gyermekek egészségügyi gondozása tekintetében fontos feladatokat ró s ekként a ragály terjedésének megakasztása tekintetében is a tanítóknak nemcsak oktatással, de példaadással is kötelességük közreműködni s e helyett-szomorúan kellett tapasztalnom, hogy több néptanító nemcsak megfeledezett egészségügyi kötelezettségéről, hanem könnyelműen maga lett a kór terjesztője, azért kényszerülök felhívni népoktatóinkat, hogy az esetben, ha a tanító, vagy óvónő lakásában ragályos kór lép fel, az intézettől mindaddig, míg az orvos őket a zárlat alól fel nem oldja, tartsák magukat távol s a községben se érintkezzenek senkivel, hivatalomtól s az utazásuktól tartsák magukat távol s főlmerülő ügyeiket írásban intézzék el, mert e rendelkezés ellen vétőkkel szemben kényszerülnek az 1876. évi XIV. t.-c. 7. § a szerinti eljárni s érdekeltet az első, foku közegészségügyi hatóságuknak bejelenteni, kihágásuk miatt leendő megbüntetés végett Együttal felelőssé teszem az intézetek vezetőit, igazgatóit, hogy pontosan ellenőrizzék a tantestület közegészségügyi tevékenységeit s tanítási órákon is minden alkalmat használjanak fel közegészségügyi tanítás nyújtására. Szomorú, hogy ily ügyben kell tankerületemnek figyelmeztetést adnom, de egyesek ismételve előfordult meg gondolatlan eljárása kényszerít erre, hogy ez meg ne ismétlődjék.

Szolnok, 1924. évi október 7-én.

A hiv. főnök helyett:
Dr. Halmos Andor
kir. tanfelügyelő.

ISKOLÁNKIVÜLI OKTATÁS.

Rovatvezető: SZATHMÁRY LAJOS népműv. titkár.

A vármegye felnőtt analfabétái.

	Lélek.	Lélek.
Szolnok:	4417, Tiszasüly	563

Jászberény	6965,	Tiszaszentimre	744
Karczag	3181,	Tiszaderzs	584
Kisujszállás	1752,	Abádszalók	1501
Turkeve	2010,	Kunmadaras	1220
Mezőtur	3754,	Déaványa	2716
Beszenyszög	1306,	Kunhegyes	2109
Kötelek	562,	Kenderes	1309
Nagykőrű	622,	Tiszabura	550
Rákóczifalva	1211,	Tiszabő	446
Szajol	502,	Fegyvernek	1293
Tiszavárkony	435,	Tiszaroff	864
Verzseny	174,	Törökszentmiklós	5136
Felsőszentgyörgy	647,	Tiszapüspöki	370
Jászfenyszaru	1943,	Kunorba	291
Pusztaamonator	373,	Csepel	577
Jászarokszallás	1410,	Sz. Levény	554
Jászdózsza	718,	Czibakháza	1272
Jákóhalma	1578,	Tiszaföldvár	2197
Jásztelek	445,	Tiszainoka	195
Janoshida	741,	Tiszakürt	931
Alattyán	415,	Nagyrév	431
Jászalsószentgy.	801,	Tiszasas	199
Jászládány	1630,	Tiszaúj	712
Jászakisér	1565,	Kunszentmárton	5905
Jászapáti	2419,	Mesterszállás	215
Jászszentandrás	1315.	Összesen:	76 038

azaz Hetvenhatezerharmincnyolc analfabeta.

Az összes lakosságnak 1/3 része nem tud írni-olvasni a legújabb (1920 évi) népszámlálás szerint!

Kell-e, szükséges-e lelkesítő felhívás a tanfolyamok szervezésére?
Szeretjük-e népünket, hazánkat?
Szervezzünk analfabeta tanfolyamokat!
Szolnok, 1924. október 15.

Szathmáry Lajos
népműv. titkár.

297—924. szám.

Valamennyi helyi népművelési Bizottságnak. Vallás- és közokt. miniszter ur 87.217-924. VIIIa ü. o. sz. rendeletére felkérjük, hogy az 1923—924. tanévben a nemzeti betegségek elleni védekezésről tartott előadásokat időrendben az előadók nevének, állásának közlésével

a miniszteriumhoz való felterjesztés végett postafordultával jelentsék be.

Hazafias üdvözléssel

Szolnok, 1924. október 15-én

Bihury István Szathmáry Lajos
ügyv. elnök, kir. tanfel. népműv. titkár.

315—924. szám.

Valamennyi helyi népművelési Bizottságnak.

Az Ifjusági Egyesületek szervezésénél kérjük figyelembe venni a Hivatalos közlönyben 1923. május hó 16-án (10. számban) közölt 46—752. sz. vallás- közokt. miniszteri rendeletet, amely az összes tennivalókról részletes utasítást közöl.

Szolnok, 1924. október hó 15-én.

Bihury Lajos Szathmáry Lajos
ügyv. elnök, kir. tanfel. népműv. titkár.

Zászlószentelés.

Czibakházán 1924. szept. hó 14-én szentelték fel a legény- és leányegyesület szép nemzeti zászlóját.

Oláh Istvánné zászlóanyán kívül Oláh István 50 000 K-val, Czibakháza község 50 000 K-val s többek 10—25.000 K adományaikkal jólékonycélú zászló-alapot létesítettek.

A 2 évtized óta sikeresen működő ifj. egyesületeknek megteremtője Mohács István derék áll. isk. igazgató kartársunk, ki mai napig is vezetője ezen egyesületeknek.

Tervbe vették az ifjak, hogy egy díszes templomi zászlót is be fognak szerezni. Isten segítse!

Vetítő és mozgó (mozi) gépek.

A vármegyei népműv. bizottság a »Glória« gép gyárral megállapodást létesít, amely szerint a jelentkező egyesületek (testületek) 3—4 havi részletfizetési kedvezményt nyerhetnek, mely idő alatt a gép árát annak jövedelméből ki lehet fizetni.

Olyan községekben, ahol még »mozi« nincsen a tökéletes, könnyen kezelhető gép beszerzése az egyesületnek szép jövedelmet is

biztosít.

A gépen kívül — olyan helyekre, ahol villanyvilágítás nincsen — beszerezhető egy kézzel hajtható áramfejlesztő gép is 3 millióért, amely kitűnő fényt ad. A megrendelni szándékozó egyesületek; testületek rendelkezéseiket a vármegyei népműv. bizottsághoz tegyék meg, hogy részükre a kedvezményes feltételeket megszerezhessek.

A részletes ismertetést, ajánló min. rendeleteket jövő számunkban közöljük.

Közgyűlés.

A vármegyei Iskolánkívüli Népművelési Bizottság rendes évi közgyűlését Solnokon a vármegyeháza közgyűlési termében f. hó 21-én tartotta meg.

H I R E K.

Emléket Pósa Lajosnak. Ezen a címen lapunk hasábjain felhívás jelent meg a célból, hogy a magyar gyermekköltészet megteremtőjének emléke örökké éljen a magyar tanítóság között s hogy a Pósa szelleme hassa át a magyar iskola munkáját, a magyar gyerek szívét-lelkét. Célja volt az említett cikknek az is, hogy Pósa Lajosnak a Kerepesi temetőben jeltelenül álló sírdombját, a nagy költőt megillető emlék ékesítse. Cikkünk a fővárosi lapokban is visszhangra talált, melyek közül a Nemzeti Ujság, az Új Nemzedék, A Nép, a Pesti Hírlap és Az Ujság lelkes hangu sorokban propagálták a felvetett eszmét s talán ennek a körülménynek tulajdonítható, hogy a Székesfőváros tanácsa a folyó év augusztus havában maradó emléket állíttatott a nagy költő sírja fölé. Hogy mennyire kötelessége különösen a néptanítóságnak a Pósa emléket őrizni s az ő szellemét az iskolában állandóan felidézni, igazolja egyik lelkes kartársunknak, Szabó Lajos kenderesi tanítónak az a viszhangszerű szép cikke, melyből lapunk szűk tere miatt csak a következő

buzdító szavakat idézzük: "... a Pósa emlé-
két oly ragyogóvá kell tennünk, mely fényével
minden magyar lelkét és mindenütt beragyogja
a szent eszméké, melyek Pósa lelkét oly
hatalmas benső erők forrásává avatták. A baba,
az Isten, a szülők, az ember igaz szeretetére
soha senki nem serkentette nemesebb hűvel,
szébb szavakkal a gyermekereget, mint Pósa.
Nála nagyobb nevelője a magyar gyermeknek
nem volt és nem lehet soha! Pósa új jövő, új
dicsőség, új boldogság záloga a magyar gyer-
meknek. E zálogot őrizzük, feltsük, megbecsül-
jük, mert nemzeti jobb sorsunkat építjük általa.
Kartársak! Ápoljuk a Pósa által ránk hagyott
nagy erkölcsi és szellemi kincseket! Kamatoz-
tassuk azokat édes magyar hazánk javára!

M. L. RY.

október 6. Hetvenöt éve már annak, hogy
tizenhárom szent vértanunk nemes szelleme
megjelent Hadur előtt, aki bizonyára örök
fénybe, örök dicsőségbe juttatta a hazájukét,
a nemzetük szabadságáért életüket feláldozó
nagy magyarok aranytiszta lelkét. Hetvenöt
éve, hogy a magyar martirologiumba tizen-
három vértanu nevét íratta be a zsarnokság,
a hazaszeretet fogalmát nem ismerő hóhér
uralom. Ezt a gyászos évfordulót Cson-
kamagyarország az idén is a szokott kegye-
llettel ünnepelte. Megünnepelték azt a szol-
nokói összes elemi és középiskolák is, ahol
a nap méltatása mellett alkalmi szavatok
és énekek előadásával buzdította a tanító-
ság a tanuló ifjúságot a hazaszeretetre s ha
kell, a hazáért való meghalásra is. Az idei
gyászünnepélyt szomorubbá tette az a fáj-
dalmas körülmény, hogy a „kultur" oláh,
a bocskoros vitézség, ezen a napon távolította
el Aradon a magyar szabadságharc emléké-
t őrző szobrokat. Vajjon az oláhokat ezen
cselekedetük elkövetésére a „kulturájuk",
vagy lelkiismeretük furdalása készítette-e? ...

Választás. — Bodnár Sarolta polg. isk.
tanárnő a jászapáti közs. polg. iskolához,
Harajda István és Sós Jolán a fegyverneki

közs. el. iskolához, Burnászký Lajos a
tiszaszentimrei-újszentgyörgyi rk., Tóth Katalin
a beszenyszögi közs., Csekey László tisz-
inokai ref., Csiky Margit jászfényszaru rk.,
Zachár Valéria jászladányi rk. és Fehér
Dezső alattányi rk. iskolához választottak be.

Áthelyezések. — Zrinyi Aladár tanítóképző
int. tanár a jászberényi áll. tanítóképző inté-
zethez. Péterfi Imre polg. isk. tanár a jász-
árokszállási, Losonczy Margit a szolnoki
polg. leányiskolához, Kovács Nándor és
Kovács Nándorné a szelevényi áll. el.
iskolához helyeztettek át.

Hozsátások. Hamra Dezső, Dobos Dezső
polg. isk. tanárok a szolnoki polg. fiúiskolá-
hoz, Erdei Gerlei Kornélia áll. tanítónő a
kisujszállási rk. el. iskolához, Magasházi
Jenő polg. isk. tanár a szolnoki polg. fiú-
iskolához, Benke Gyula és Ponczy Margit
polg. isk. tanár, illetve tanárnő a turkevei
polg. iskolához osztottak be.

Köszönetnyilvánítás. Azon alkalomból kifolyólag,
hogy borron szeretett Pisti fiám elhunyt alkalmából
a szolnoki Kartársalm szíves adományaikkal kegyesek
voltak a temetésnél járó sokoldalú közreműködésük
részben patolni, ezáltal e helyen fogadják egyenként
és összesen a legközelebbi közönségem nyilvánítását
azon óhajommal, hogy adja a jó Isten, hogy nemes
szívéért mindnyájukat a hasonló családi szerencsét-
lenségtől az egész életen keresztül mentse meg.

Szolnok, 1924. évi szeptember hó 19.

TÖRÖS SANDOR
áll. isk. igazgató tanító.

Szerkesztői üzenetek

D. A. „Örökség" címen írt történelmi vonatkozású
cikkedet a jövő számban hozzuk. P.-r. Teljes megér-
téssel olvastuk leveledet. Mi is örülünk, hogy a lomb-
hullás ideje nem hozta meg a kellő sikert ellenfelének.
Az igazságot nemesak az Isten szereti, hanem akadnak
még igazságot szerető társaink, kik az igaz tények
igazságossága mellett harcolni is tudnak. Minden
személyi bosszúnak az az eredménye, hogy a fegyver
visszasül. Nem ártana már ellenfelének, ha
rajta!! Máskor is szívesen vesszük leveledet.
Üdv.

Nemzeti Múzeum

Budapest

október hó 10

9 szám

SZOLNOK VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS.

A kif. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok
várm. Tanítóegyesület.

Megjelenik havonként.

Előfizetési díjak:

Egész évre 10000 kor

Egyes szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.Előfizetési és hirdetési díjak reklá-
mációk Jánossy Pál egy pénztáros-
ból, a lap szellemi részére vonat-
kozó közlemények a szerkesztőség
Szolnok (váskályi iskola) címére
küldendők. Kéziratokat nem adunk
vissza.A lelkek egyensúlyának
megbomlásáról.

Az erkölcsi érzékek eltompulásáról, az
emberben élő állati erők rettentő megnövekedéséről
tesznek tanubizonyosságot lapjaink közle-
ményei. Gyilkosságok, öngyilkosságok, rablások,
betörések s a bűnözés minden fajtájával talál-
kozunk nap-nap mellett s oly tömegekben,
mindről a háboru előtti jó békeidőkben még
álmodni sem merészkedtünk volna. Ha pedig
bepillantunk a fiatal koru bűnözők büntényeit
feltáró periratokba, szinte végigborzadunk, hogy
a földből alig látható kicsi emberké, kicsi
gyermek mi mindennek elkövetésére képesek.
Nem szabad e szomorú jelenségeken átsikla-
nunk, nem szabad ezt csak úgy, könnyen
elfelednünk, mert itt a mai és a jövő nemzedék
lelki világának rettentő romlásával állunk szem-
ben, melynek megjavítása a tanító és pap
együttes feladata. Az ember lecsuszott arról a
magaslétről, melyre őt, mint a teremtés koro-
náját, a Teremtő helyezte s ha nem fogjuk meg
a lejtőn, belezuhan a mélységbe, honnani már
nincsen visszatérés a javulás útjára, hol csak
szülni lehet.

Gondolkezdésbe kell tehát esnünk a szemünk
előtt lejátszódó napi események fölött s keres-
nünk kell azok orvoslásának módját. A lelki
beteg orvosai pedig csak a pap és tanító,

akik oly lelki kincseket képesek nyújtani,
melyekkel azután kiszabadul a romlás fertőjéből,
új életet kezd, megjavulva egy új világot teremt
magának. Az iskolában minden alkalmat hasz-
náljunk föl arra, hogy neveljünk is. A tanítás
munkáját kössük össze neveléssel, a fogékony
gyermeki lelkekbe csepegtessük bele a haza-
szeretet, isteni félelem, a felebaráti szeretet
érzéseit. Tegyük ezt a gyermeki szívet minden
nemes iránt fogékonyra s minden rossztól, go-
nosztól undorral elfordulva. A felnőtteket pedig
vegyük a felnőttek oktatásával gondozásunk alá.
Az iskolán kívüli népművelési bizottságok ne
csak papiroson szereplő holt és munkátalan
valami légyenek, hanem élő, dolgozó, mozgé-
kony szervek, melyek emelkedjenek hivatásuk
magaslátára. Érezzék át feladatuk nagy fonto-
ságát s azt felelősséget, melyet vállaltak s
betölteniük kell.

A nép művelésénél igyekezzenek meg-
ragadni a lelkeket s betölteni azokat a hit és
hazaszeretet nemes érzelmeivel, a magyar faj
érdekeink fölkarolásával, a felebaráti és ember-
szeretettel. Ha így fogunk dolgozni, ha az iskola
és a társadalom együtt fogja megoldani kultu-
rális feladatát, akkor a bűnözők száma apadni
s é bűnösök száma emelkedni fog,
akkor kiemelkedünk az igazi emberi méltóságra.
Ha ezt nem tesszük, akkor pedig a Balkán
legnagyobb színvonalára fogjuk süllyedni kul-
túránkat. Rajtuk áll tehát, hogy nemcsak
népünk lelke nemes és tisztán, vagy éppen

és elvetemült legyen. Munkára fel tehát, legyünk résen, s ne hagyjunk egy napot sem elmulni anélkül, hogy e tekintetben meg ne tennők kötelességeinket, mert csak így leszünk méltók hivatásunkhoz s csak így leszünk igazán arra a nagy feladatra hivatottak, mely hazánk szétarabolása óta reánk hármlik. (s. r.)

A. községi társadalmi élet színvonalának emelése.

Írta: Netz Ferencz gazd. isk. igazgató-tanító.

(Folytatás)

És meg van ennek a rendszernek a tanítóra nézve is nagyon becses gyakorlati értéke, hogy a gyerekek akkor sem másznak egymás fejére, ha a tanító nincs közöttük.

Az iskola társadalmi irányú nevelésének folytatásaképpen minden községben meg kell lenni az ifjúsági egyesületnek. És pedig mindkét nem részére külön-külön. Az ifj. leányegyesületek irányításában a tanítónök okvetlenül vonják be a község intelligens asszonyait. Gondoskodni kell arról, hogy a két nem-beli ifjúság időközönként együttes szórakozást találjon játékokban, dalban; lehetőleg mindig vidám előadási számok programmba vételével. Az egészséges vidám-ság szelleme vonzóva fogja tenni ezeket a társadalmi érintkezéseket és megöngunk győződni arról, mily szívet lelket nemesítő az esztétikailag is szép vig-ság.

Az ilyen társadalmi szellemben nevelkedett ifjúságnak — ellentétben a mai felnőtt nemzedékekkel — elégszüksége lesz a szép társadalmi élet és megva-gyok győződve arról, hogy ez lesz a legalkalmasabb eszköz arra, hogy egy békeséges és egészséges társadalmi együttélésből erős és hatalmas nemzeti egység forrjon ki s ha út a nagy óra, amelyre várunk, egy emberként álljunk talpra s a pokol kapui se tudjanak erőt venni rajtuk és dicsőséggel vihassuk meg régi magyar nagyságunknak feltámasztó harcát.

Ragaszkodván a gyakorlati talajához, pillanatnyi feladatunkat abban látom, ha mai gyűlésünk határozati erőre emelne azon javaslatomat, hogy a vármegyei általános tanítóegyesület felhívja tagjainak figyelmét annak szükségére, hogy a gyermekeknek társadalmi lényekké való nevelésére különös gond fordítassék. Erre alkalmasnak reméli a nyugati államokban elterjedt iskolaváros, vagy iskolapolgári rendszert és felkéri valamely tagját aki e rendszerrel gyakorlati eredményeket ért el, azt legközelebbi gyűlésünkön részletesen ismertetni sziveskednék. Vége.

TARCA.

Örökség.

Közlő: Dobos András.

Amikor a viharos vérzés elmult Trianon utánozni akarta a kuvik madarat, de elbődült — jelezve a halál közeledtét.

Mi? európaiak — sokan nemzetek fiai, szerető gyermekek busan, szomoruan, aggódón omoltunk tédre e hangok remítő hallatára, hogy felemelkedhessünk egy olyan magaslatra, ahová egy férfi, egy ember, a magyar emelkedhet, hogy büszkén továbbjárjuk azt az utat, amelyet az európai nemzetek között az egy lsten azért csinált, hogy becsületes munka, ember szeretet, vallásosság, hazafiasság, vitézség példáját hordva ez utban magatartásunkon, a jövő nemzedékek messzelátását lekössük azon hasznos, édes közösség érdekében, amelynek a neve mindenki előtt *»Haza.«*

Igen! Amikor ez történt feljajdultak nemzetek fiai, kik között némelyek hajukat tépték, kezüket dörzsölték, szívükhöz kapkodtak fájdalmat akarva csillapítani, a jövőt megbilincselni, az idő kerekét megragadni, mert lejtőre tévedt. Volt és van egy nemzet, melynek fiai nem kapkodtak, nemes uadonnal fordultak el az idő rozszant kerekének zakatolásától, csak álltak sápadtan, némán, lábaik gyökeret vert egy földön, szemükből egy pár könnyösepp gördült alá s szájuk ezen pár szóra nyílt: *»Szegény magyar hazám, szegény édes anyám!«*

És torlódott a világ fájdalma.

Készítettek Európában koporsókat, ástak kőszik-lába sirokat, keresték a sir nyíláshoz helyezendő köveket s folyt a munka szorgalmasan, nem gondoltak arra, sarokba vágta egy közmondást, ki másnak vermet és . . .

A fájdalmak még mindig nőttek, nemzetek fiai senyvedtek, szemükre fátol vonult, görcsök szaggaták nehéz csatákban megvéhadt testüket, lsten nevét emlegedtek, halálfájdalmat éreztek közeledni, félték remegtek.

Volt és van egy nemzet, állt és várt!

E nemzet látása üde volt a vitézi tettek gyönyörtől, melynek izmai duzattak, lelkéből láng csapott ki, vállra mozdulatot csinált, vigyába vágódott, hogy, aki látta, megilletődve kérdezze, — ugy-e ez a nemzet a *»Magyar nemzet!«*

S amig tartott a zsibvásár, nyögött a nemzet, az egyén.

Egyszer csak összekulcsolt kezek kiengedtek, fájdalomtól ideges rángatás elmulott, a szemekről letűnt a fátol, a kapkodó karok lenyugodtak, görcsök már nem szaggadták a megvéhadt testeket, jött a tavasz, nyár, hervadt és nyílt a virág, szólt a zene, járt a vigalom!

Ekkor volt egy nemzet, kinek fülében gépfegyver kattogása volt a zene, nézett és várt, asszonyai fekete kendőt kötöttek, férfainak térdjei meghajoltak s közeledtek egy koporsóhoz, hogy mindenki felismerhesse bennük a magyart!

S szólt közbe a nemzet anyja siró. jajjal telt hangon *»korán jöttetek fiaim!«*

Mit szereztem, mit gyűjtöttem fel kell osztanom, addig számomra nincs sir.

S mond az anya: *»Van négy folyóm, három hegyem, Bácskám, Lajtám, Fiumém, Felvidékeim bányám, aranyaim s székely népem.«*

Vannak hóhéraim, hű vitéz lelkek, kik együtt éreznek velem s gyermekeim.

Ezzel a megcsuklott ajak pihenésre dőlt. Mig a megcsuklott test várt új erőkre, melyek utolsó útban támogatnak, fákát szakgató vihar, éktelen lárma, oroszlan hangok utánzó prédalesők szeltek örökségét.

Leszagatták róla a három hegyet, Bácskát, Lajtát, Fiumét, Felvidékeit s láncot vertek a székely népre.

Maradt a négy folyam, bányák s aranyai csak hű vitézei lelkében gyermekei számára.

S szólt az anya: Folyóim mossátok le hű vitézeim sebeit, mossátok ki lelkeik bányáiból az aranyat s adjatok a gyermekeimnek, kik koporsóhoz nem jöhettek, adjatok örökséget!

(Folyt. köv.)

Egyesületi élet.

Jegyzőkönyv.

(Folytatás.)

1924. évi költségvetés.

Költségvetés.

A Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegyei Tanítótestület részére az 1923—24. évre.

Bevétel:

400 kötelező tag után 20000 K 8000000 K.

200 felekezeti tag után 12000 K 2400000 K.

Összesen: 10400000 K.

Ebből:

Vármegyei testület részére 4800000 K.

Központnak 3200000 K.

Kiadás: 8000000 K.

Szövetségi tagdíj 1923—24. t. 3200000 K.

Titkár tiszteletdíja 100000 K.

Jegyzők tiszteletdíja 20000 K 80000 K.

Könyvek és írószerekre 500000 K.

Elnök és képvis. utiátal. a./400 K 600000 K.

Szerkesztők tiszt. a./100000 K 100000 K.

Szerkesztők utiköltsége 300000 K.

Lap előállítására 2000000 K.

5% jutalék pénztárosnak 400000 K.

Összesen: 7380000 K.

Bevétel: 10000000 K.

Kiadás: 7380000 K.

Marad: 2620000 K.

mely összeg az előre nem látható kiadások fedezésére szolgál.

Szolnok, 1924. április 10.

Jánossy Pál s. k.
pénztárnok.

Pénztáros, költségvetése után javasolja a terem tisztogatására a háznagynak 20000 kor. átadását.

Közgyűlés határozatilag kimondja, vidékének megtekintésére tervezett kirándulás esélyeit, meghatározva a július hó első napjain történő indulással s az előre nem látható költségek fedezésére 10—10000 kor. előlegezését kéri, mely összeg utólagos elszámolás tárgyát képezi. Bejelentések folyó évi május hó 15-ig.

A közgyűlés Veress Mihály kartárs előterjesztését tudomásul veszi és a kirándulást elhatározza.

Indítvány nem lévén, elnök a közgyűlés nevében megköszöni a vármegye alispánjának a székház nagytermének átengedését, melynek rendbehhozását a pénztárt terheli.

Közgyűlés egyhangú hozzájárulással tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnök emelkedet hangulatu beszédével a közgyűlést bezárja. — Hiszekegy — elnökkelével d. u. 6¹ órákor vége.

Kmft.

Keszthelyi István s. k. elnök. Csomor Irén s. k. jegyző.

Hitelesítjük.

Csiky Ernő s. k. Méhes Endre s. k. Szathmáry János s. k. Vály Imre s. k.

A Tanítók Ferenc József háza

Volt lakói elhatározták, hogy az intézet fennállásának 25 ik évfordulóján, november 23-án rendezendő ünnepség alkalmával szövetséget alakítanak.

A szövetség célja, hogy a Tanítók Házában nevelkedett tanítóiak egymás között az összetartozandóság és az együttérzés szellemét épöljék és a magyar tanítóságot céljai elérésében támogassák.

A szövetség szoros kapcsolatot kíván teremteni az Eötvös-alappal, hogy a Tanítók Házából kikerülő ifjúság életpályája kezdetén a lakok erkölcsi támogatásában részesüljön s hogy a magyar tanítóságnak ez az altruista intézménye a társadalomban erős hatvédelmet nyerjen.

A szövetség előkészítő bizottsága felkér minden tanítót, amennyiben birtokában van volt növendékek címének, azt azok állásának feltüntetésével közölje az Eötvös-alappal (Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 47.) Az apákat pedig, akiknek fiai a Tanítók Háza lakói voltak, kéri, hogy fiaikat a szövetség előkészítő bizottságánál való jelentkezésre és a jubileumi ünnepségen leendő részvételre hívják fel.

Felhívás.

Felkérem mindazon kedves kartársaimat, kiknek a VIII. egyetemes tanítógyűlés naplóját

elküldtem, hogy az érte járó összeget címemre sürgősen beküldeni sziveskedjenek, miután a Központ az összeg beküldését nálam már is megsürgette.

Szolnok, 1924. november 5.

Kartársi szeretettel:

Keszthelyi István
vm. tanítóegyesületi elnök.

SZOCIÁLIS ÜGYEK.

Tulajdonrészjegyzés.

A Magyarországi Tanítóegyesületek Orsz. Szövetsége ujabban arra határozta el magát, hogy Budapesten a tanítók egyetemessége részére házat épít. Ez lenne tulajdonképpen igazi tanítói otthon, mely örök időkre hirdetné a magyar tanítóság önálló alkotását. A magyar tanítóság ebbeli elhatározása arra enged következtetni, hogy bizik magában és önére jében. Továbbá arra, hogy a nemzeti társadalomnak iminár számottevő tényezője, mely kulturális téren vezető helyen áll. Végre megértük az időt, hogy saját lábunkon is járhatunk. S ha szolidarisan összefogunk, úgy meg is mutatjuk azt, hogy a magyar tanítóság derék hadserege, nemcsak erkölcsi sullyal bír, hanem anyagi téren is fűd, — ha kell — érdekeinek érvényt szerezni.

Tudomásunk szerint minden iskola megkapta a tulajdonrészjegyzésre kibocsájtott kötelező nyilatkozatot, mely kellő felvilágosítással szolgál a megszervezett házépítésre vonatkozóan. A magunk részéről kartársainknak ezuttal is felhívjuk figyelmét a tulajdonrészjegyzésre. Megjegyezni kívánjuk azonban, hogy az ujonnan építendő tanítóház csak úgy szolgálhatja a tanító érdekeket, ha az a tulajdonrészjegyző kartársainak nyugdíjaztatásuk, vagy elaggottságuk esetén egyuttal menedékül is szolgál. A házépítési tervzetben ugyan erre vonatkozó kitétel nincs, de azért ez ne aggasszon minket, mert erre nézve utólagosan is lehet módosító paragrafust bekelni. A fő az, hogy az alkotás munkája mielőbb megkezdődjék! Ez is természetesen tőlünk függ! Ha összetett kezekkel várni fogunk s nem nyulunk a buksánk mélyében megtakarított fil-lérek után, úgy háznak sem lesz! Rajta kedves tanítótestvéreink! *Itt az alkalom, hogy cselekedjünk és áldozunk érdekeinkért!* (me.)

IRODALOM.

Az Örök Béke Előfeltétele. Az Egyetemes Népműveltség. Bodnár László tollából a fenti cím alatt figyelmet érdemlő füzetke jelent meg, melynek tartalmát 8 értékes cikk egészíti ki. Mély gondolkozásra szánt cikkeiben kifejezésre jutott gondolatok: az „Örök béke” eszmének iskolai nevelés csak úgy szerezhethet érvényt, ha célkitűzésében arra törekszik köztudatba átvinni, hogy nemzetek egymásnak nem vetélytársai, hanem munkatársai. A szerző mélyen szántó fejtegetéseiben utal még arra, hogy dolgozó emberek, nemzetek a nagy „Eszme” kinyilatkozásai szerint rendeltetésükben inkább a békés élet után sóvárognak. Mert az „Eszme” alkotó akaratának törvényeiben a kinyilatkozás akként rendelkezik, hogy az emberiség erkölcsi kultur fejlődését egyedül az örökös érvényű világbéke biztosíthatja, mely a rendeltetés szerinti megértésen és közmegebecsülésen alapszik. Ezáltal a háboru sulyos következményeire hivatkozva felhívja az olvasót, hogy intenzíve foglalkozék mindazon igazságot jelentő gondolatokkal, melyek a világbéke megteremtésében irányadóul szolgálnak. Az iskolai nevelés tehát leghivatottabb arra, hogy ezen gondolatok érvényre jussanak, — ellenkezőleg pedig az emberiség hivatásában nem érheti el azt a célt, mely a gyűlöletes érzelmek legyőzésére szolgál. „Népoktatásunk összefoglaló birálata” cikkben a szerző behatóan foglalkozik az elemi iskolák tantervével, mely koránt sem tart lépést a tanuló fejlődésével. Egyoldalunak tünteti fel azt már azért is, hogy különböző képességu és élethivatásu növendékeket egy cél elé állít. Így többek közt leszűri azt a valódiságot, hogy iskoláink álkulturáju szellemben dolgoznak, inkább látszatért, mint az öntudatos, értelmes életerő kifejlődéséért. Szerző szerint az iskola „az értelem kifejezője és kifejllesztője”. (Ez ami meggyőződésünk is! Szerk.)

Melegen ajánljuk ezen tanulmányt olvasó-

ink figyelmébe, amennyiben sok új gondolatot foglal magában, mely a népoktatást modoru célok felé irányítja. (m. e.)

TUDOMÁNYOS SZEMLE.

A napfény gyógyító hatása.

Irta: Nyarádkarácsonyfalvi.
(Folyt. köv.)

A mag bomlásakor, ha a magból egy egy elektron (negatív elektromosság) röpven ki, akkor keletkezik az u. n. beta sugárzás, s ez vivődik tovább, tehát nem hullám mozgás, hanem anyagi sugárzás. Ezek némelyike a fény sebességével terjednek. Ha az atommagból a rádióaktív bomlások pozitív töltések lökődnek ki, akkor alfa sugárzás keletkezik. Ez sem rezgés, hanem anyagi sugár. Ez lassabban halad, mint a beta sugár, másodpercenként 10-20 ezer km. tesz meg. A levegő elnyeli. Mikor a bomlások történnek, akkor környezetüket körülvevő étheret megrezegtetik s e rezgést egyik a másikának átadják. Ezt nevezik elektromágneses hullámmozgásnak. Ez a gamma sugár. (Röntgen sugárral egyezik). A rádium bomlásakor 90% alfa, (pozitív anyagi) 9% beta (negatív anyagi) 1% gamma, (elektromágneses hullámmozgás) sugarat bocsát ki magából. De nemcsak a szabad természetben alakulnak át egyes elemek, hanem mesterségesen is át lehet őket alakítani. Így ujabban a nitrogén atom magjait alfa sugarakkal szétbomlalták, amire a nitrogén atommagok hidrogén magokká alakultak. A mult évben rádium sugarak segítségével kvarcokból drága köveket, szénből gyémántot állítottak elő azon az alapon, hogy az atommagokban a pozitív töltések számát sugárzás hatására megváltoztatták. Mesterséges fény hatására telített oldatokban kristályképződés indul meg. Mesterséges fényvel növényeket fejlesztenek, télen rügyeket kibajtatnak, virágoztatnak. Mesterséges fényben nőtt saláta fejek 18 nap alatt érték el azt a fejlettségi fokot, amelyet a napfényben növekedtek csak 4-5 hét múlva érték el. De nemcsak ilyenekre használják fel a sugárzást, hanem gyógykezelésre is. Így gyógyítanak Röntgennel, rádiummal, mesterségesen előállított ibolyántul sugarakkal. E sugarak hatása aszerint, milyen erősek s milyen hosszú ideig sugároznak be egy felületet, lehet a sejtre serkentő és bénító, elpusztító, az anyag cserét fokozzák, a sziv működés erőteljesebb, a lelekezés mélyebb, az oxidáció gyorsul — vagy ezeknek fordítottja. Különösen jó és rossz indulatu daganatoknál használják hatásosan, mint rák, mirigy-megnagyobbodások, nőbetegségeknel, arczsába, fehérvérűség, tüdőgümőkör skrofulás, nyirok mirigyek stb. Ime a

sugáraknak az atomokra s így a testre nézve is, mily átalakító gyengítő hatásuk van. Nem ép oly hamar s nem oly túl erős átalakító hatása van a napfénynek is. A napfény azért nem oly gyors átalakító hatású, mert belőle hiányzanak a nagyon rövid hosszúságú hullámok. Nem is volna jó, ha olyan volna, mint a rádiumé vagy a Röntgen, Finsené. Ha olyan volna, akkor az átalakítás oly gyors volna, hogy a szerves életet megszüntetné hamar. Az orvosnak is ügyelni kell a kezelésénél, mert ő maga is gyógyíthatatlan sebeket kaphat, amelyikbe bele halhat.

A szerves lények életében nélkülözhetetlen a napfény. Amelyik levelet nem éri a napfény, azt a gombák elpusztítják, elsávnak, elhervad. Amelyik ember nedves, napfénytől mentes, napfény védett szobában tartózkodik, annak a betegségekkel szemben ellenálló képessége csökken. Oka ennek az, hogy véreben azoknak a sejteknek a száma, mely a betegségeket okozó gombákat felhajtja, megcsappan, nem tud sikerre vezető támadó és védekező működést megindítani, vagyis nem tud oly mértékű ellenállást előállítani, ami megvédi a gombákat s a test így lassan gyengül, mindenféle betegségekre hajlamosabb lesz. Ezért van annyi tüdőcsucsurutus, tüdőbaj, fehérvérűségben s más egyéb betegségekben szenvedő ember.

A napfénytől irtó ember az ellenállóképességét veszíti el részben vagy egészben. Ez pedig nagy szó. Nem tud védekezni a baktériumokkal szemben. Ezek pedig óriási nagy számmal vannak olyan helyt, ahová a napfény nem juthat be. Így bankólegyen újabban 143000 baktériumot találtak. A földkerekségen legjobban elterjedt betegség a tüdőbaj: minden országban több áldozatot szed egymaga, mint az összes fertőző betegség együtt véve. Kizárt dolog, hogy ennek a betegségnek a bacilusai ne jutna el minden emberbe. Igen eljut, csak szervezete azonnal megöli, meg van az ellenálló képessége. Némelyik testben azonnal elpusztul aszerint, hogy mily gyorsan termeli ki az ellenálló anyagot, másokban enyhébb betolyású (az illető egyén esetleg nem is tud róla). Az enyhén lefolyásúnál az ember szervezete olyan képességet nyer, mellyel a későbbi fertőzéssel szemben már ellentállóbb tud lenni s innen van az, hogy az emberiség többsége egészségben marad s nem lesz gümőkóros. Jókay Mór 79 éves korában halt meg, pedig eleinte vért köpött: Goethe 82 éves korát ért el, pedig neki is volt tüdővérzése. »Ez a betegség olyan, mint az adósság, kevés olyan ember van, kinek ne lett volna s azért még sem lettek vagyon bukottak, vagy némelyik kedvezően használta ki a saját javára.« (Mondja egy orvos).

HIVATALOS RÉSZ.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől.
7991—1924. szám.

Valamennyi áll. elem. polgári, áll. önálló gazdasági népiskolának, áll. óvoda felügyelő bizottságának, állami tanítóképző tekintetes Igazgatóságának.

A m. kir. pénzügyminiszter urnak a hivatalos felülbélyegzésre szolgáló »Dötsch«-féle fekete zsirfesték kötelező használata tárgyában 112549—924. sz. körrendeletét tudomás és mihez tartás végett az alábbiakban közlöm:

A szállításra kötelezett vállalat a felülbélyegzésre szolgáló »Dötsch«-féle fekete zsirfesték szállítására az 1924. évi szeptember 1-től 1925. évi december 1-ig terjedő idő alatt az 1 kgr. fekete zsirfestéket tartalmazó bádogszelencét 5 aranykoronáért, a fél kgr. fekete zsirfestéket tartalmazó bádogszelencét 2 aranykorona 50 aranyfillérért és végül az egy negyed kgr. fekete zsirfestéket tartalmazó bádogszelencét egy aranykorona 25 aranyfillérért köteles a megrendeléstől számított 8 nap alatt leszállítani.

A vállalkozó az aranykorona értékét a szállítás időpontjában érvényes (Pénzügyminiszteri rendelettel megállapított) értékviszonyt (átszámítási kulcs) szerint törvényes fizetési értékben (papirkoronában) köteles a számlákban feltüntetni.

A vidéki hatóságok és hivatalok közvetlenül a vállalkozónál tett megrendeléseik esetén, a zsirfesték egységárára felül még a csomagolási és szállítási költségeket is kötelesek a vállalkozónak megtéríteni.

A pénzügyminiszter ur a kincstár érdekeinek megóvása céljából ezúttal is a legszigorúbban elrendelte, hogy az egyes hatóságok és hivatalok a hivatalos felülbélyegzésnél a jövőben is kizárólag a »Dötsch«-féle fekete zsirfestéket használják és pedig oly módon, hogy a hasz-

nálát közben ezt a festéket más anyaggal ne higítsák, illetve ne keverjék.

A pénzügyminiszter ur utasítja a megrendelő hatóságok és hivatalokat, hogy a festék átvétele után a festék árát, vidéki megrendelők ezenfelül még a csomagolási és szállítási költségeket is a vállalkozónak azonnal folyósítsák.

Az illeték ellenőrzési szemlebiztosok kötelezővé teszi, hogy a szemlek alkalmával szerezzenek meggyőződést arról, hogy valamennyi hatóság és hivatal ezt a festéket használja-e és a szemlékről szóló jelentésükbe az erre vonatkozó megállapításait is vegyék be.
Szolnok, 1924. évi október 23-án.

A hiv. főnök h.
Dr. Halmas Andor
kir. tanfelügyelő

Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei kir. tanfelügyelője.
8246—1924.

Valamennyi elemi népiskolai Tek. Igazgatóságának.

A vallás és közokt. m. kir. miniszter ur 1924 évi 99063 VIII. a) sz. rendelte szerint Németh János színész budapesti lakásnak megadta, hogy az állami és községi elemi népiskolákban alkohol ellenes és közegészségügyi előadásokat tarthasson.

Az előadások megkezdése előtt azonban azok anyagát az igazgatóval meg kell beszélni, hogy esetleg olyan részletek előadása, amelyek nem valók az ifjúság elé, elmaradjanak. Az előadásért mérsékelt díj szedhető.

Szolnok 1924 október 29.

A hiv. főnök h.
Dr. Halmas Andor
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei kir. tanfelügyelője.
8245—1924 szám.

Valamennyi állami elemi népiskola tekintetes Igazgatóságának.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1924. évi 94745. VIII. b/sz. rendelete

szerint a 14125121. sz. rendeletre beérkezett jelejtekből örömmel tapasztalta a miniszter ur, hogy az állami elemi népiskolai tanítók körében a régi fegyeleme, rendszertel és hivatásteljesítéssel teljesen helyreállott s azok a jelenségek, amelyek a fenti számú rendelkezés kiadására készítették, azóta teljesen megszűntek.

Ezért tudomás és további eljárás végett értesitem az állami iskolai igazgatóságokat, hogy az »Ellenőrzőkönyv« vezetésére vonatkozó fenti rendeletet a miniszter ur hatályon kívül helyezte.

Figyelmeztetem azonban tankerületem állami elemi népiskolai igazgató-tanítóit, hogy a tanítási órákról való gyakori elkésés, gyakori mulasztás, avagy az állomáshelynek bejelentés nélküli elhagyása ügyét különösen éber figyelemmel kísérjék s az ez ellen vétőkről — feyelmi felelősség terhe mellett — hozzám esetenként jelentést tegyenek.

Szolnok, 1924. évi október 29-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelőjétől.
8415—1924. szám.

Valamennyi nem állami tanintézetnek (polg. iskola, önálló gazda. és elemi iskola, kisdudóvoda és állandó menedékház.)

A 7000—924. és 7001—924. sz. kormányrendeletei alapján a vallás- és közokt. m. kir. Miniszter ur folyó évi: 1924. évi: szeptember 29-én 95000 sz. a. kelt rendeletében az összes nem állami tanintézetek, nem állami óvodák és menházak nyugdíjintézeti ügyét újra szabályozta. (Megjelent a Budapesti Közlöny 1924. évi október 3-ki számában) A rendelet tartalmát tudomás és mihez tartás végett az alábbiakban közlöm.

Fenti rendelet szerint a fenntartóknak minden év november havában jelentést kell tenni a tanintézetüknél rendszeresített állásokról és az azokon alkalmazottakról. Ennek a bejelentésnek a fent említett Budapesti Közlönyben a jelzett ykm. rendelet mellett közölt mintával teljesen azonos szövegű, a kérdéseket is feltüntető, há-

zilag készíthető úrlapokon kell történnie s bozzám minden év november 15-ig be kell terjeszteni, — tehát a jelen évben is.

A jelen miniszteri rendelet szerint (III. fejezet 5. bekezdés) a nyugdíjintézetbe való egyéni felvétel megszűnik s helyette a bejelentésben foglalt adatok lesznek az irányadók.

A bejelentésen a központból kapott nyilvántartási számot fel kell tüntetni.

A jelentési határidő be nem tartása esetén a tanintézet fentartója az évi járulék 10%-ig pénzbírsággal sújtható.

A hivatkozott 95000—924. sz. vkm. rendelet a nyugalomba helyezésre vonatkozó eljárást is szabályozza (I., VI. fejezet) s elrendeli, hogy nyugdíjazásiránti kérvények, minden évben *csak május hónapban* terjeszthetők be hozzám s a nyugdíjazás mindenkor szeptember 1-től eszközöltetik.

Szabályozza a rendelet a sürgős nyugdíjazást s a hivatalból való nyugdíjazást is.

Felkérem az összes nem állami intézetek fenntartóinak képviselőit és intézőit, hogy a fenti rendeletet alaposan át tanulmányozni és ahhoz szigorúan alkalmazkodni sziveskedjék.

A 96667—924. sz. vkm. körrendelet alapján figyelmeztetem az összes fenntartókat, legyen gondjuk arra, hogy a bejelentések megszerkesztésénél mindenkor a legutóbbi bejelentéssel szemben az esetleges változások folytonossága okvetlenül kifejezést nyerjen.

Megjegyzem, hogy a 7000—924. és 7001—924. sz. kormányrendeletek alapján kiadott 95000—924. sz. vkm. rendelet a Néptanítók lapja folyó évi október 15-ki és november 3-ki számában a Tanítók Tanácsadója című rovatban is ismertetve van.

Szolnok, 1924. évi november 6-án.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.
8460—1924. szám.

Valamennyi áll. el. népiskola t. k. Gondnokának és valamennyi nem áll. el. iskola t. k. Iskolaszékének.

A vallás- és közokt. miniszter ur folyó évi október hó 24-én kelt 99500—924. sz. rendeletével (megjelent a Budapesti Közlöny 1924. évi november 5-ki 240. számában) az áll. közs. és hitfelekezeti elemi iskolák mindennapi tanfolyamában az 1908. évi XLVI. t. c. 1 §-a szerint szedhető beiratási díj összegét az 1924—925. tanévtől kezdődőleg 50 arany fillérben állapította meg. Felkérem valamennyi államiskola gondnokát, illetve nem állami iskola, iskolaszékét, hogy a beiratási díjnak pótlólag való beszedése iránt azonnal intézkedjék.

Értesítem továbbá a nem állami iskolák fenntartóit, hogy az 1908. évi XLVI. t. c. alapján eddig dologi tandíjkárpótlás címen élvezett államsegélyek az 1924—925. tanév végével megszűnnek, azonban ily államsegély további engedélyezése iránt folyamodhatnak az iskola fenntartók.

Felhívom az ily iskola fenntartókat, hogy a Miniszter urnak fentebbi rendeletét a Budapesti Közlönyben tanulmányozzák és annak 5. és 6. §-a alapján a dologi tandíj kárpótlás újabb utalványozása iránti kérvények az előírt okmányok csatolása mellett a Közigazgatási Bizottsághoz november 30-ig okvetlenül nyújtsák be. — Figyelmeztetem az iskolák fenntartókat, hogy a rendelet szerint az elkésve benyújtott, vagy hiányosan felszerelt kérvények figyelembe nem vehetők. — A késelelem igazolásának, vagy a hiány pótlásának csak az 1925—926. tanévre van helye.

Szolnok, 1924. évi november 5-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

ISKOLÁNKIVÜLI OKTATÁS.

Rovatvezető: SZATHMÁRY LAJOS népműv. titkár

Ifjusági egyesületek.

„Amilyen egy nemzeti ifjuság, olyan lesz annak jövője.”

Ebben az egy mondatban, meghatározásban bennfoglalattik az Ifjusági Egyesületek célja és programja is.

Az Ifjusági egyesület képezné azt a hidat, melyen át az iskolából kikerült ifjak az életbe lépnének.

Az iskola és élet között utveszlők, pocso-lyák, örvények állanak, melyek az abba esőket beszenyvezik, megsemmisüléssel fenyegetik.

Kevés kivétel az, kik ezeket kikerülni képesek voltak, annál többen vannak azok akik fertözve kerültek az életbe, okozva itt számtalan meglepetést, csalódást a családban, az egyházban, a társadalomban, a nemzetben, a hazában.

Ha az ifjuság elindul mindazon szellemi és erkölcsi javakkal megrakodva, melyekkel a hazafias és vallásos nevelés őket ellátta, igen természetesnek találja, hogyha utközben bármelyikbe beleesik, mert ezek az eshetőségek, lecsuszások a tekervényes, utatlan utakon igen könnyen, véletlenül is megtörténhetnek, sőt némelyike előre számol is vele.

Az ifjusági egyesület az a hid, melyről irtózáttal nézi a jövő nemzedék az alatta tátongó örvényeket, fertőket.

Ezek a gondolatok indították a V. K. M.-t arra, hogy az Ifjusági Egyesületek szervezését elrendelje, amit 1903-ban 41856 sz. rendeletével meg is tett.

Szóval felépítette a hidat.

Azonban megállapíthatjuk, hogy semmi intézkedést nem tétetett arra nézve, hogy az ifjuságnak csak ezen a hidon szabad át mennie. Meg sem mutatta ezen hidat az egész ifjuságnak. Így történhetett meg az, hogy az ifjuság tulnyomó része — az ősi szokásokhoz, gyakorlathoz hiven — ment azokon a veszélyes utakon, melyek apja, anyja, szóval *elődei előtt állottak*. Önként felmerül a kérdés: elég tétetett-e a szebb és jobb magyar jövő érdekében *csupán* e hid felépítésével, ha annak használatát rendeltetésének, céljának megfelelően nem biztosították.

Szükséges-e, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel, móddal az iskolából az életbe induló fiatalságot ezen engedjük át?

Egy világháborúnak kellett eljőnie, hogy a magyar jövőért aggódók figyelmét erre a hidra terelje s megállapítsák azt, hogy mindaddig beszélni sem lehet változásról, szebb és jobb jövőről, amíg minden elképzelhető eszközzel biztosítva nincsen az, hogy az iskolából kikerült ifjuságnak egyedüli útja csak e hidon keresztül vezethet, sem jobbra, sem balra letérnie nem lehet.

Első helyen áll ennek felismerésében a népműv. titkárok országos nemzeti szövetsége, ennek elnöksége, kik gyökeres megoldást kérünk és várunk a szebb és jobb magyar jövő érdekében, ugymondjam biztosítására. A szervező rendelettel egyidejűleg közreadott 19 §-ból álló alapszabály tervezet a legideálisabb. Ezekhez csak a világháború szörnyű igazságtalanságainak megvilágítását, feldarabolásunkat kell hozzáfűzni s mindent megtenni a nemzeti és faji érzés ápolására, kifejtésére, a magyar nemzet történelmi hivatására.

Meg kell tanítsuk az ifjuságot arra, hogyha ütni fog az óra, nem válogatunk sem eszközben, sem módban, sem fegyverben; keresztül megyünk mindenben, mindenkin, lerombolunk mindent, ami utunkba kerül azért hogy nagyobbá, hatalmasabbá tegyük hazánkat, nemzetünket mint volt!

Továbbá hazafias kötelességünk lesz mindent elkövetni arra, hogy legyen e hazában minden és mindenki magyar!

Nézzük az Ifjusági Egyesületek munkásságát! Az idézett miniszteri rendeletre igen sok helyen alakultak ifjusági egyesületek. Igen kevés kivétellel általánosságban azt mondhatjuk, nem feleltek meg céljaiknak.

Szathmáry Lajos

(Folyt. köv.)

407—924 szám.

Valamennyi helyi (közs.) népműv. bizottságnak.

Bizottságunknak f. évi október hó 21-én megtartott rendes évi közgyűlési határozatából tisztelettel felkérjük, hogy a helybeli mozi tulajdonosokat felhívva sziveskedjék aziránt, hogy Tek. Bizottság által rende-

zendő vetítógépes előadások megtarthatása végett termék és gépük használatát engedjék meg addig is, amíg tek. bizottságot vetítógéppel el nem látjuk.

Hazafias üdvözléssel:

Szolnok, 1924 október 27-én

Bihary Lajos Szathmáry Lajos
ügyv. elnök, kir. tanfel. népműv. titkar.

425—924. szám.

Valamennyi helyi (községi) népművelési Bizottságnak!

Több megkeresésre értesítjük Tek. Bizottságot és az előadóakat, hogy vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur 26078—1923. III./b. számú rendelete alapján (közététást lapunk 1923. évi júniusi (2) számában) forrásul ajánlhatók az alább következő művek:

1. Buday László: A megcsönkített Magyarország.
2. Löszy Lajos: A magyar szent korona országainak földrajzi, gazdasági stb. leírása.
3. A vármegyék monográfiája.
4. Révay és Pallas lexikona.
5. Varga Ottó: Magyarország története.
6. Marczali Henrik: »
7. Acsády Ignác: A magyar birodalom története.
8. Szalay-Báráti: A magyar nemzet története.
9. Endrödy Sándor: Századunk irodalma képekben.
10. Hankó Vilmos: Chemia a mindennapi életben.
11. Ismeretterjesztő Könyvtár (Franklin Társulat kiad.)
12. A műveltség könyvtárának kötetei.
13. A Falu Orsz. Szövetség (Budapest VIII. Vas u. 19) kiadványai.
14. A Magyar Gazdaszövetség (Bgest VIII. Üllői u. 25) kiadványai.
15. Az Orsz. Stefánia Szöv. (Bpest VIII. Vas u. 10) kiadványai.
16. A Magyar Nemzeti Szövetség kiadványai.
17. Orsz. Kömüv. Tanács: Vasárnapi könyv. stb.

Szolnok, 1924. november hó 8-án.

Bihary Lajos Szathmáry Lajos
ügyv. elnök, kir. tanfel. népműv. titkar.

Magyar Népművelés.

Tizen múlt hónapban Dr. Krisztics Sándor és Nikelszky Zoltán szerkesztésében új tanügyi lap indult meg, amely az iskolán kívüli népművelés szolgálatában áll s e tekintetben egyedülálló szaktlap, mely az iskolán kívüli népművelési munkában az első lépéstől kezdődő utmutatásokat ad mindvégig.

Előfizetése felére 50000 korona. Szerkesztősége és Kiadóhivatala Budapest, Vármegyháza I. emelet 62. Ajánljuk a vármegyei községi bizottságai és az előadóikar b. figyelmébe.

A központi bizottság új tagja.

A várm. népműv. biz. okt. 21-i közgyűlésében Lovag Dr. Kucsera Ferencz törökszentmihályi rk. esperes-plébános elhalt tag helyébe Zlinszky Sándort, a várm. testnevelési bizottság vezetőjét egyhangulag tagjai sorába választotta.

Törvényhatóságok az iskolán kívüli népművelésért.

F. tanévre a népműv. munkálkodás céljaira törvényhatóságunk 100 milliót, Pest vármegye 300 milliót, Békés vármegye 120 milliót adott. Borsod vármegye lélekszám szerinti 5 aranyfillért vetett ki az iskolán kívüli népművelés céljaira

Előadói tiszteletdíjak.

A várm. népm. bizottság f. tanévre a következő tiszteletdíjakat állapította meg: tantolyamok óradíja, előadások díja 50 aranyfillér. Népfőiskoláknál 1 aranykorona. Tudományos előadásoknál — melyeknél előadók főiskolai képzettségűek lehetnek — 1 1/2 aranykorona. Ehhez hozzáadják a vallás és közokt. miniszterium által adandó t. díjakat, amelyeket ugyanilyen összegű megállapításban kértek.

A várm. népműv. bizottság közgyűlése.

Szolnokon a vármegyházban okt. 21-én tartott meg. A bizottság 1923—924. évi működéséről, a vidéki szervezetek működéséről Szathmáry Lajos titkar jelentésében részletesen beszámolt. Bár az eredményt kielégítőnek találta a bizottság, a községi bizottságokkal szemben sok kívánnivaló áll fenn az iskolán kívüli népműv. munkásság megszervezése és adminisztráció terén.

Az 1923-924. tanévben 8 ifjusági egyesület alakult. A bizottság a szellemi és testi nevelés összhangba hozásáért munkáját a „Levente” egyesületekben öhajítja megvalósítani.

Analfabéta tanfolyam Jászberényben és Karcagokon volt, melyeken a sikeres vizsgát 46 hallgató állotta éi.

Elemi ismeretterjesztő tanfolyam (a népkisiskolai ismeretek elsajátítása végett) Tiszasülyön, Népies ismeretterjesztő tanfolyam (az ismeretek tervszerű nyújtása céljából) Nagykörűben volt. Előbbiben 18, utóbbiban 22 hallgató tett sikeres vizsgát.

Népies ismeretterjesztő előadás 27 községben 554, tudományos előadás 2 községben 10 tartatot.

Mindezek tiszteletdíjára államszegélyből 1,276,750 kor., helyi forrásból 243,250 kor. fordítottak. Sok helyen az előadók tiszteletdíjairól lemondottak.

F. tanévre nagybörzsabási programot alkotott, melynek költségeire a törvényhatóság 100 milliót adott, az 54 millió hiányt államszegélykép kérték.

Elhatározták a községi népművelési bizottságoknak vetítő (mozi) gépekkel való ellátását, amely egyszerre megszünteti a nép sokat hangoztatott közönyét,

A „Glória” gép gyárával a bizottság megállapodást létesített a részletfizetés és kép (film.) előadás ügyében. A községi bizottságok, testületek rendelkezéseit lebonyolítja, a gépek kezelését bemutatja. Elfogadta az 1923—924. p. ü. évi számadást 3,949,753 korona bevétellel, 3,569,641 korona kiadással, 380,112 korona pénztári maradvánnyal.

Tantestületek vetítógép rendelkezése. A szolnoki (sípóstéri) áll iskola, a tiszakürti tanyai iskolák tantestülete vetítő — mozi — gépeket rendeltek a várm. népműv. bizottság útján egyetemleges felelősség mellett 4 havi részletfizetésre. A várm. népműv. bizottság 7 vetítő és 6 áramfejlesztő gépet vásárolt. Előbbiek az iskolai oktatás keretében is (földrajz, történelem, egészségtan tanításánál) utóbbiak kizárólag a felnőttek oktatásánál használatnak.

A községi bizottságok több iskola, ifj. egyesület rendelkezési elintézés alatt állanak.

A szolnoki munkásgimnázium (népfőiskolai tanfolyam) megnyitása. Benedek János polg. isk. igazgató vezetése alatt éveken át szép sikerrel működő munkásgimnáziumunk egy évi szünetelés után Gündös József polg. isk. tanár új igazgató vezetésére alatt nov. hó második felében megnyílik. Jelentkezéseket az igazgatóság elfogad.

Előadások és tanfolyamok szervezése. A vármegye területén serényen folynak az előadások és tanfolyamok szervezési munkálatai. Olyan munkakezdnyilatkozott meg, amely minden várakozást felülmutat. A miniszteriumtól leadott bejelentő (előírtasos) ívek kifogytak. A várm. népművelési bizottság újból kért nyomtatványokat, hogy elláthassa a még mindig jelentkező községeket, tanítótestületeket.

H I R E K.

Osztályvezetés alól felmentett igazgatók. A szolnoki áll. el. iskolai gondnokság indokolt fölterjesztésére a vármegyei tantestületi elnök (az időszertint Keszthelyi István), a szolnoki áll. el. iskolai gondnoksági jegyző (ez időszertint Magyar Gyula újvárosi áll. isk. igazg.)

és a szolnoki áll. el. iskolák gondnokja (ez időszertint Ferenczi Kálmán abonyi-utcai iskolai igazgató) az osztályvezetés alól, a folyó tanév tartamára a vall. és közokt. miniszter 94489 számú rendelete folytán felmentették. A miniszteri rendelkezés, mely az ország legtöbb áll. iskolájánál már évek óta érvényben van, lehetővé teszi, hogy az igazgatók a 10-14 tanéves iskoláknál az „Utasításban” előírt kötelezéseiket megfelelően teljesíthessék. A miniszteri rendelet szerint a felmentett igazgatók kötelesek lesznek az iskolájuknál előforduló rövidebb ideig tartó helyettesítéseket ellátni.

Állásáról lemondott. Silye János kisújszállási kült. áll. tanító, Venczel Kálmán jászfelsőszentgyörgyi rk. és Ihászné Vikár Ida tiszai közs. tanító, utóbbi Gyomrára ment.

Áthelyezés. Magasházi Jenő szolnoki polg. isk. tanár újpestre, Ferencziné Székely Sarolta nagybörzsabási áll. tanító a szolnoki közigazg. számvetőséghez, Netz Ferenc és Netzné Horváth Erzsébet kisújszállási gazd. szaktanítók Békéscsabára, Kalmár Géza fegyverneki gazd. szaktanító Szegedre, Bertalan Margit kisújszállási gazd. szaktanító Mosonszolnokra, Ticska Izabela békéscsabai gazd. szaktanító Kisújszállásra, Györfi Géza balmazújvárosi gazd. szaktanító Fegyvernekre, Pataki Sándor makói gazd. szaktanító Kisújszállásra helyeztetett át.

Tanítónévadás. Zsuzsi Kálmán a tiszasülyi rk. Katona Kálmán a karcagi rk. Bokor Róza a jászfelsőszentgyörgyi rk., Pomázi Erzsébet és Zachár Valéria a jászladányi rk., Sajtos Kálmán a törökszentmihályi közs. polg. iskolához, Vértés Károly a jászberényi rk. iskolához választott be.

Igazgatói kinevezés. A V. K. M. ur Hizsa Károlyt, kunszentmártoni külterületi áll. isk. igazgatót a belterületi áll. iskolához és Zeller Ferenc áll. tanítót a kunszentmártoni kült. áll. iskolához nevezte ki igazgatóul.

Miniszteri elismerés. Gáspár János mezőtúri gazd. szaktanító, ki a mezőtúri kült. áll. iskolák igazgatása alatt 10 éven át látta el s ezen minőségben kiváló érdemeket szerzett, miért is igazgatói tisztség alól történt felmentése alkalmával a miniszter ur elismerésben részesítette érdemeiért kártársunkat.

Utalmányok pontos folyósítása végett felhívjuk kártársaink figyelmét, hogy a fizetési jegyzékeket mindenik hó 5-ig föltétlenül küldjék be a m. kir. pénzügyigazgatóság mellé rendelt Számvetőséghez Szolnokra, mert másként késelemesen történhet meg ezek kiutalása. Sok esetben előfordul, hogy más címre küldtetik a fizetési jegyzékek és ezért, hogy a kiutalás késleltet. Hogy hasonló esetek elő ne forduljanak azért ismételtelen ez uton is figyelmeztetjük kártársainkat.

Magy. szabb.

Magy. szabb.

GLORIA

VETITŐ GÉP

A
személyi-
tető oktatás
tökéletes eszköze!

VETITŐ GÉP

Előnyei: bárki által könnyen kezelhető, teljesen tűzmentes, kis terjedelem; szab. eljárás alapján egy aránt vetítő mozgó- és állóképeket; csekély súlyánál (kb. 2 1/2 kgr.) könnyen szállítható; normal nagyságu filmek tetszőleges hosszú tekercsek; előadás közben bármikor megállítható: 160/210 képnagyság. — Prospektussal és árajánlatokkal a várm. népműv. bizottság is készséggel szolgál. — Községek, testületek részére a várm. népműv. bizottság útján külön kedvezményes feltételeket nyújtunk, a képelátás tökéletes megszervezése mellett. — Mint szórakoztató eszköz külön nagy jövedelmi forrás.

Cim:

Magyar Vetítógép- és Filmipar RT.
Budapest, VII, Munkás-utca 14. Telefon: József 16-33

Nyomatott CSAPP JÁNOS győrsajtóján Kisujzálláson (Német-ú 9 sz.).

en. Keti Mure
unna

1924. december hó.

10 szám

ZOLNOK VÁRMEGYEI

Jyudapest

IVELÉS.

A kir. tanfelügyelőség, a várm. tanító egyesület s a várm. iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok
várm. Tanítóegyesület.
Megjelenik havonként.

Előfizetési díjak:
Egész évre 10000 kor.
Egyes szám ára 1000 kor.

Főszerkesztő:
MAGYARY GYULA.

Felelős szerkesztő:
MÉHES ENDRE.

Előfizetési és hirdetési díjak reklamációk Jánossy Pál egy pénztáros-hoz, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség Szolnok (vásárlói iskola) címére küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza.

Győrffy József

Mély megilletődéssel vettük a gyászhirot, mely szerint Győrffy József. vármegyénk volt kir. tanfelügyelője Szegszárdon f. évi november 20-án meghalt.

A megboldogult 1918. január havában, tehát közel hét évvel ezelőtt távozott el a megyéből. Azóta nagy változások történtek a tankerület népoktatás ügyének életében. — Régi emberek távoztak, újak öttek helyükbe. Megváltozott a kultúrkép, megváltozott az életfeladás. A világháborún, a forradalmakon, s az új idők átmenetének nehézségein túl vagyunk azóta s szinte napirendre térünk a multak felett. Napirendre térünk azok felett, a kik csak nem régen ugyanazt a munkát végezték előttünk.

Pedig igen jelentős tényezője volt ennek a vármegyének az a férfi, aki hét évvel ezelőtt intézte szinte teljhatalmilag megyei népoktatásunk összes személyi és dologi ügyeit. Intézte oly nehéz időkben, a mikor már — a világháború utolsó éveiben, — az iskoláknak kivétel nélkül tanterv hiánnyal, az anyag, s eszközök és erők fogyatékoságaival kellett megküzdenie és a tanszemélyzet katonai felmentésének súlyos és felelősségteljes problémáit kellett megoldani.

Győrffy József tanfelügyelő tiszta lelkiismerettel és tiszta gondolattal, férfias bátorsággal oldotta meg ezeket a nehéz feladatokat az igazság egyszerű, de hatalmas és megdönthetetlen fegyvereivel.

A közhatalommal, mely kezében volt, — mindig és mindenütt a tiszta eszményi célt szolgálta. Az ideális értelemben vett közszolgálat megismerője, megtestesítője volt. — A törvény tisztelet legfőbb elve vala.

Az ügyszeretet, ügybuzgóság tekintetében szinte eszményi szellem; — a munkaszeretetben, kötelességérzetben határtalan. Minden idejét, minden erejét, szóval egész életét a közügy pártatlan szolgálatának szentelte.

De ugyanezeket az erényeket megkívánta másoktól is! — A hogy magát nem kímélte, úgy a végtelenségig megkövetelte másoktól is a hivatali munkát és kötelesség teljesítést. A közszolgálat érdekében nem ismert kivételt még a családjával, a saját gyermekeivel szemben sem.

A közszolgálati erényekben nemcsak jól járt, hanem mint egy örök eszmény, mint egy klasszikus élő valóság mutatta meg önmagában azt, mire képes, mit tehet, s mit kell tenni egy köztisztviselőnek, aki lelke mélyéig át van hatva a hivatás szeretetével s a közszolgálat iránti kötelességektől.

Talán hibája és talán tragikumája is volt, minden tekintetben a tökélyre való törekvés olyan oka, hogy e tekintetben megalkuvást nem tűrt senkivel szemben, a saját felsőbbiségével szemben sem.

Erős precizitása nap-nap mellett az emberi gyöngeséggel találta magát szemben és ő azt mindig és mindenhol kiméletlenül ostromozta.

Ha az állam, mint személy, a gyarló emberektől elválasztható lenne, az ilyen embert, mint Győrffy József vala, — dicsőszorukkal övezné. De mert az állam gyarló emberek összetétele, az ilyen ritka egyéniség a kicsinyes érdekeknek a sértett hiúságnak, az alacsony bosszuvágyának lesz áldoztatva. Ő is áldozni lett és egyben vértanúja is annak az örök eszménynek, — mely él ugyan az emberek között, de csak ritka egyéniségekben talál megismerésre.

Béke lengjen hamvai felett!

Dr. Kovács János.

Rákos István.

Ökénytelenül tollunk alá kerül a kimagaslott tanítóvezérünk neve, ki a magyar tanítói közéletnek nemcsak itt hazánkban szerzett dicsőséget és elismerést, hanem külföldön is. Hiszen *Rákos István* nevet említeni, hallani, avagy olvasni részünkről valóban öröm! Bámulatos nagy tehetséggel, kiváló szervező képességgel megáldott tanítóvezér immár oly hatalmas birtokába jutott, mely csak igen kevésnek adatott meg. Ezt a hatalmát mély tudásának, lankadatlan munka szeretetének köszönheti, miáltal ki is magaslott vitéz társai közül, hogy érdemei szerint irányítsa és vezesse a tanítói közéletet. Mindezek dacára kevésbbé sem teszi őt elbizakodottá, a hatalom, mert a maga ba szívrovaló lelke ideális érzéseiben puritán jellemnek és igazság szeretetnek a tulajdonosa. És miot nyen, a tanítói élet jogfolytonosságáért mindannyiszor harcba száll, ahányszor azt az idő és az alkalom kívánja. Munkaerejében és így érdemeiben utólrhetetlen, miről teljes meggyőződéssel vagyunk. De ezen meggyőződésünknek azonban csak úgy lehetünk igaz ítélő bírái, ha a nagy vezer érdemeit méltóképen honorálni tudjuk. Erkölcsei kötelességünk parancsolja tehát a meggyőződés honoráriumát, mely bizalmunknak és szeretetünknek a szimbóluma.

Nem sok idő választ el bennünket attól a naptól, mely a magyar tanítóságra nézve örömnappal lesz. Örömnappal azért tartjuk majdán december 29-ét, mert az összes vármegyei Tanítóegyesületek megbízottai Budapesten tartandó Orsz. Tan. Szövetség elnökválasztásra gyűlnek össze, hogy *Rákos István tanítóvezérünk* iránt érzett szeretetünkkel ismételtén megjutalmazzák. Bizva-bizunk abban, hogy a szövetségi elnökválasztás nem küzdelem lesz, mint ahogy nálunk ez divatos, hanem lesz egy ünnepléses jelenet, mikor is dicső tanító vezérünknek nagy érdemei elismerésül palmaágat nyújtunk át igaz lelkesedéssel.

Pedagógia.

A megfigyelés hatása a cselekvésre.

Beigazolt tény, hogy a gyermek lelkivilága kifürkészhetetlen. Bár évtizedek óta kísérleteznek a hivatott pszichológusok, hogy a gyermek lelki képességeihez hozzáférhető precíz szabályokat megállapítsanak. Mindazonáltal e kísérletezés sokszor nehézségekbe ütközik, mert a lelki tulajdonságok természete nem egyforma hajlamokat váit ki. — A nevelő lelkiismeretes megfigyelései közben olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek önként elősegítik abbéli törekvését, hogy a gyermek lelkivilágába betekintést nyerjen.

A gyermek lelkivizsgálata a pszichológusok részéről inkább teoretikus alapon teljesíti feladatát, holott a gyakorlati nevelésnek legfőbb előnye: a megfigyelés. Ez pedig kétféle lehet: *szubjektív és objektív*. — Csak bizonyos korhatárnál jöhet számításba a szubjektív

megfigyelés, amikor az előrehaladott lelkierők képessé teszik a gyermek énjét arra, hogy saját önmaga fölött tartson erkölcsi bírálatot.

Az objektív megfigyelés természetszerűen a gyermeket egész életén végig kíséri a környezetében élő és élettelen lények, nemkülönbön változatos természeti tünemények felismerésére és így a világrendet alkotó nagy mű tanulmányozására.

Megjegyzendő, hogy e két nemű megfigyelés csak normális egyéneknek érvényesülhet eredményesen a szellemi tehetségek befogadó képességei szerint; — terheltéknél azonban hiányzik az az alaptermészeti erő, mely az erkölcsi és szellemi élet iránt fölkelte az érdeklődést. Terhelt egyéneknek a gondolkodás menetét és lelki érzelmek egész sorozatát korlátoltan a szükség ösztönei uralkodják, mely körülmény az egyéni tehetségek és lelkierők megkülönböztetésére nézve okul szolgál.

A normális egyének megfigyelése kezdetleges korban utánzás formájában kezd funkcióját, mely később a szellemi és fizikai erő fejlődésével és gyarapodásával a szükség megkívánta komoly emberi tökéletességhez idomul. A komolyság jelei leginkább az öncselekvés

által elért munkaeredményben mutatkoznak, melyek egyttal az önállóságra törekvő hajlamokat is váltanak ki.

A nevelőnek lépten-nyomon kínálkozik alkalom arra, hogy a gyermek önállóságra törekvő lelki hajlamait fokozza és munkára serkentsse. Ezt a nevelő példaadóan csakis az érdeklődés ébrentartásával érheti el, mellyel a gyermek megfigyeléseit a munka produktívására irányítja. Bár meunyre kezdetleges is legyen az kivitelben, sokkal önértékesebbnek bizonyul, mint a készhez jutott dolgok értéke. A fő az, hogy a gyermek megfigyelés útján szerzett ismereteit produktíve tudja érvényesíteni, hogy ez által emberi voltát a tökéletesség határához juttassa.

Hiszen főleges is a bizonyítás, mert tudra léven, hogy az emberiség, mint társadalmi lény, egymásra utalva, kölcsönösen egymástól sajátit el mind azt, ami a kultúra előnyeinek javára van. Ennek beigazolását dokumentálja a kulturállamok és kulturnemzetek állandó versengése, minek az a természetes folyamánya, hogy egymást politikai, kulturai és erkölcsi téren nemcsak figyelik, de tanulmányozzák is. *Mindez a megfigyelésen alapszik.*

A megfigyelés tehát, mint lelki tulajdonság az ember természetében méltó helyet foglal és sajátos módon teljesíti feladatát. Vagy önmagából inspirálva lép a cselekvés mikéntjére, vagy pedig a külső hatások instrukciói folytán indul meg a megfigyelés gyakorlati munkája. A megfigyelés tudvalevően kellő ismerettel gyarapítja a tudástárházat, mely az önállóságra hívó szózat akkordjait feltétlenül a produktív cselekvésre bírják az egyént.

Hogy a megfigyelés tényleg hatással bír a cselekvésre, szolgáljon itt az alábbi kis tanulmányi történet.

Városunkban ez évi szept. hó első felében falragaszokon nagy szenzációt keltő plakátok voltak olvashatók. Ugyanis közhírré tétetett, hogy Korányi nevű magyar pilóta városunkba érkezett, hogy a 44 méter magasságu vizitorony tetejéről esernyő segítségével leugorjon. De mielőtt végrehajtott volna ezt a merész vállalkozását, próbát tartott 70—75 krg. súlyu homokzsákkal. Mindez lázas érdeklődést keltett, különösen a gyermekek közt. A vizitorony környéke gyülekező helye lett a gyermekeknek, kiknek alkalmuk volt magát a cselekményt és annak eszközeit sikeresen megfigyelni. Már akkor, amikor a merész pilóta végrehajtott volna a leugrást, élénk érdeklődésű és egészséges megfigyelésű gyermekek játékszerűen zsebkendőjük négy csücskét zsineggel megerősítve egy tégladarabhoz s azt

a levegőbe röpitve produkálták a cselekményt. A zsebkendő esernyőként, a tégladarab pilótaként szerepelt. Így elevenítették meg a merész pilótát, melyből spontán következik az, hogy a megfigyelés élénk és egészséges lelket tényleg a produktív cselekvésre bírja.

(m. e.)

TARSA.

Örökség.

Közlí; Dobos András.
(Folytatás.)

Kezdte a Tisza, ki oly gondolkozva folyik, kezesni, kutatni — mit adhat gyermekeinek?

Nem talált! Kéri a Szamos, ki lábánál áll a nagy »Halottnak«, kutasson a magyar gyermekeknek feltámadása hónapjában olyan örökséget, mely a nagy idők nagy emléke maradjon.

S lám a Szamos hozza a Kárpátokból, bus feltett gonddal göngyölgeti, átadja a Tiszának, hadd vigye, oda s adja annak, kinél a szív apai csókoktól vérez anyai könnyektől nedves; oda, ahol a szív nem enged, nem feled s a szív, szívnek marad.

S a magyar gyermek megkapta kettős örökséget. Apjától, ki 1914-ben örökre borult a nagy halott lábához azért, hogy méltó örökséget hagyhasson fiának a magyar gyermeknek.

Ugy elnézlek téged magyar Katona Lászlóm, ugy felsajog a lelkem, mikor hozzám jössz, ugy fezekog a lelkem, mikor távozol.

Nem tudod, csak érzed — apád öröksége, nagy örökség. Látom romlandó lelked felcsattanását, hallom zokogó szived busörömét, érzem könnyeid beszédének siettetését s feljajdulok az iskolás gyöngye gyermeki házadon, fölörrenő könnyekkel telt, szótlán, de értőn. beszélő »torniszter« gondatlanságán.

Elhozta a Tisza apád örökségét.

Nem mondtam neked! Nem szoltam róla!

A magyar ember nehezen válik örökségtől. Te örökséggel kettős terhet viselsz, mert görnyedő hátadon is hordod azt.

Magyar gyermekeim! Bus árvaságaitokban távol örökségeitektől, a korhadt kis nyirfakereszteitektől, messze a behorpadt siraitoktól, álltok hosszan nézve multba és jövőbe s vártok, hogy mindenki rátok mondhasssa, — ugy-e e kis sereg azon nemzet fia, kinek gondterhes arcáról mindig letudtuk olvasni e nevet: »magyar«.

Magyar gyermekek! Magyar tanítók! Hallgassok, de nem némán, vártok, — de nem mozdulatlan; visszarpöppentetek egy emlékgondolatot a multnak azon sarkába, hol s mikor érezni lehetett a családi fészék melegét s az arcokról nem lehetett boldog megelégedésen kívül egyebet leolvasni.

Midőn sólyom szárnyán visszamegy a gondolat hazánk elrablott részeire, felzokog a lelkünk mégegyszer!

Ti magyar tanítók! Kedves Barátaim! Szorítsátok forrón dobogó kebletekre örökségeiteket a magyar gyermeket s a vitéz lelkek bányáiból, vízei tettek tárházából gyűjtsétek össze a hazafiasság aranyát, helyezve azt a magyar gyermek szívébe, hogy ne érezzék a nagy »Halottak« napját s ha hő vágyuk az lenne, valamit vinni a nagy »Sirhoz«, ne muló világosságot, hanem erőt vigyenek, elhengeríteni a követ!

Magyar Tanítók!

Ez erő kuforrása te vagy s ne feledd, légy azon, hogy a magyar gyermek tőled merit erőt a nagy feltámadásához!

Egyesületi élet.

Felhívás.

Pénztárosunk jelentéséből értesültünk, hogy tagtársaink külön felszólítás dacára sem fizették be esedékes tagsági díjakat. Jelen felhívásunkban ismétellen kérjük tagtársainkat, hogy fizetési kötelezettségnek haladéktalanul tegyenek eleget, mert ellenkező esetben az elnökség kénytelen lesz ügyészünk közbejöttével intézkedni. Kérjük a temetkezési járulékok befizetését is. Az elnökség.

TUDOMÁNYOS SZEMLE.

A napfény gyógyító hatása.

Irta: Nyárádkaracsonyfalvi.

(Folytatás.)

Felhozta a tudóbajt az ellenálló képesség nagy erejének bebizonyítására — az ellenálló képesség meg van a növényeknél is. Ha fának a kergét sérülés éri, a fa rögtön egy gyanta szerű anyagot választ ki, amivel a sérülés területét, mint egy védő kötést bevonja.

— Látjuk, mily fontos embernél, növénynél az ellenálló képesség, annak minél jobban való kifejlesztése, fönntartása. Az ellenálló képességet a betegségekkel szemben nagyban fokozzuk a napfénykurával. Hogy mi a napfény, azt már láttuk. Hogy miben nyilvánul átalakító hatása, azt is. Átalakító hatását tudja még a forró égővi nép is, mikor a mocsár vizét úgy teszi ihatóvá, hogy alkalmas edényekben a napra állítja; a fertőzött ruhaneműt a napfényre kiteszi. — A baktériumok az emberiséget rég tönkretették volna, ha a napfénynek nem volna az egész szervezetre építő, másokra meg rombolóhatása. A bacilusok egy pár óra alatt elpusztulnak a napfényen. Így a tüdőbacilus 48 óra alatt. Folyóvizekben nappal kevesebb a bacilus. Eszkimoknál a feléves sarki éjszaka alatt a női menstruatív kimarad. Ez utóbbi fényes bizonyítéka, hogy a napfény, mily hatással van az emberi szervezetre. A napfényben átalakítólag hatnak főleg az ibolyántuli sugarak. Sajnos ennek egy részét elnyeli a levegő, por. Ezért van az, hogy a hegyi levegő alkalmasabb a napfénykurára s hogy a hegyi levegőben kevesebb a baktérium, mint az alföldek levegőjében. Szerencsénkre nemcsak az ibolyántuli sugaraknak van élettani hatása. Azt mondják a napfényben a sárgás zöldecsinnek is van kisebb fokú élettani hatása. — »A napfény hatására« az erlökés mélyebb, a vörös vérsejtek száma megszorodik (ez a legfontosabb) az oxidációs folyamatok élénkülnek, a kiválasztás fokozódik. Elgyengült betegeknek az izomerő érzése fokozódik, a kedély állapot javul, az étvágy fokozódik. Svájcban igen jó eredményeket értek el görvélyes és izületi gyuladásoknál, hashártya, bél, gége, tüdő, vese gümőkóránál s más egyéb betegeknél.

Sajnos a napsugarak nem hatolnak a testmélyébe s ott közvetlen ingert, bomlást, átalakítást nem tudnak vezetni. Azért az egész szervezetre, mint láttuk, mégis van hatása. Ugyanis a véredények a napfény ingerlő hatására a bőrfelületén kitágulnak, vérrrel megtelnek, vérrrel sokkal dusabbak lesznek s a vérben oly vegyi hatást idéznek elő, oly vegyi anyagokat termelnek, melyeket a vér tovább visz a belső szervekbe, melyek serkentőleg hatnak az illető szervekre. Különösen izgatólag hatnak az eddig rejtelmesnek talált szervekre, a belső elválasztású mirigyekre, melyekről nem rég tudtuk meg, hogy a test növekedését megindítják, szabályozzák, fenntartják, fokozzák, vagy megállítják. Ilyen az agyfűggelék, toboz mirigy, pajzsmirigy, mellékvese, a nemi ébredés mirigyei. Ezek közül, ha egy, vagy több megsérül, vagy rendellenesen működik, a test növekedése megakadhat s így lesznek törpe növésű emberek, meg gyorsulhat, így lesznek túl magas embe-

rek, vagy túl kövér, túl sovány, vagy teljesen megváltozhat testileg és lelkileg. Ezeknek a mirigyeknek a változására keletkeztek a különböző emberfajták (európai az itál. tsb.) Ezek az anyagok, ingerlő anyagot termelnek, melyet hormonoknak, serkentőknek neveznek. Ezek a hormonok a vérbe ömlenek s működésre serkentik az egyes szerveket. Ha ezek a mirigyek kevés, vagy túl sok váladékot (hormont) termelnek suiyois betegségeket idézhetnek elő hármiféle szervnél.

Szervezetünk fönntartására okvetlen szükséges az oxigén. Az oxigén ellátás attól függ, mennyi a vérünkben a vörös vérsejtek száma, mert ezek ragadják magukhoz az oxigént a tüdőben. A lépben, májban naponként millió számra pusztulnak a vörös vérsejtek, de ugyan annyival szaporodnak is. Az új vérsejtek a csontvelő termeli. A csontvelőt a pajzsmirigynek a vérbe ömlött váladéka készletti működésére. A pajzsmirigyet ilyen váladék, hormon előállítására a napfény által a bőrfelületén lévő vérecekben keletkezett vegyi anyag (szintén hormon) izgat, serkent működésre. Így szaporodik nekünk a napfény által a vérsejteinknek a száma. Ez a fő, ettől függ egészségünk. Aki napfénykurát használ, az nemcsak a napfénynek köszönheti teste erősödését, hanem a nyugott, gondtalan élet, állandó szabad levegőn való tartózkodás s jó táplálkozásnak is. Mikor napfénykurát használunk, bizonyos óvatossággal kell lennünk kezdetben. Fokozatosan kell hozzá szoktatnunk bőrünk, egy pár percig sütetjük csak egy-egy oldalunk — mert ellenkező esetben bőrgyuladást kapunk, ami már betegség. Lassan kell megbarnuljon a bőr. Aki nem bírja a napfényt, árnyékolja be a fejét, vagy viselkedőt tegyen rá; a teljes napkúra után testet lepedővel takarja be s úgy használja a napkurát tovább. Később órák hosszat lehet a napon. A napkurázás soványt is, tehát jól kell táplálkozni.

Összefoglalva az egészet: minden a világon egy ősananyagból épült fel. Ez az ősananyag az elektromosság. Tehát energia és anyag egy. Mikor ez az anyag különböző elemmé alakul át keletkeznek a különböző elektromoshullám mozgások és anyagi sugárzások. E kétféle sugár hatással van alabillis anyaggá alakult elektromosságra (testre) azt megbontja, átalakítja. Így jönnek létre a földön a különböző változatok. A napfény így van hatással a testünkre is. A test felületén a vér ereit kitágítja, ott a vérben változást idéz elő, vegyi anyagokat termel, melyek a vér útján a test különböző részeibe eljutva, azokat működésre serbenti. A test így fokozatosan javul, erősödik, egyes betegséggel szemben ellentállóbbá lesz.

Amit a jelzett forrás művek alapján ismerttettem, nem tanügyi dolog, nem »Kansz« féle ügy. Mégis szük-

legesnek találtam ezt elmondani, mert láttam, hogy közöttünk annyian vannak oly tanítók betegségekben (tudva, vagy tudatlanul) — vagy — ha nincsenek is benne, de ennek elkapasára 60—140 gyermekkel bíró osztályban legjobban ki vannak téve, — melynek egyik legfőbb orvossága a napfény. Szükségesnek találtam elmondani, mert gondoltam, hátha s napfény gyógyító hatásáról egyeseknek ismeretei hiányosak. Gondoltam alapos tudás mellett hátha többen lesznek hívei az élető napnak s egyes gyenge kollégeimba, kihamar elcsüggedtek, reményt adok, utat mutatok a jobbulás felé, a teljes megerősödésre.

Napfény, állandó szabad levegő, bőséges jó táplálék, gondtalan mértékletes élet móddal a leggyengébb szervezet is megerősödik.

Használjátok, éljétek vele! De ne csak azt tegyétek, bifflésétek, tanítárok is, hisz az egészség mindennél előbb!

Ha egy-kettőt is megnyertem erre, ha segitettem rajta: ez ismeretközlésem nem vezet hiába.

NYVATALOS HÍSZ.

Jisz. Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelőjétől. 9290—1924. szám.

Valamennyi elemi és polgári iskola Tek. igazgatóságának!

Az 1924. évi 4313 sz. s e lapban közölt intézkedésemre utalva, szives figyelmét felhívom a Tek. Cimnek az alábbiakra:

Szomorú viszonyaink között a legmegdöbbentőbb jelenség, hogy a magyar tudomány válságát társadalmunk teljes közönnnyel nézi. Több tudományos társulatunk alig képes tudományos munkásságot kifejteni és egymással szünnnek meg ezek szervei, a tudományos folyóiratok. A Magyar Néprajzi Társaság Embertani Szakosztályának közlönyét az Antropológiai füzetet is ez a veszély fenyegeti. Más államok rendszeresen megjelenő embertani folyóiratait látva szinte szűgyenkeznünk kell, hogy a magyar társadalom alig néhány milliónyi költségét kitevő folyóiratot képtelen fönntartani, mely pedig tárgyánál fogva nemcsak a szakembert, hanem minden művelt magyar embert kell, hogy érdekljen. Hiszen a külföldi kuta-

ások eredményeinek ismertetése mellett a magyarság és a magyar gyermek tudományos vizsgálata a főterülete, valamint a magyar kutatásoknak angol, német, francia nyelven való megismertetése a külföldön, mely előtt a folyóirat reprezentálta eddig a magyar embertani tudományt. E folyóiratot önzetlen hazafias és tudományos lelkesedés tartotta fenn eddig is, hogy ebből senkinek anyagi haszna nincs, hogy a cikkeket írói tisztelendőjükről egyszerismindenkorra lemondta a közlőny fenn tartása és bővítése javára. Mégis e csekély számú tagok és előfizetők képtelenek fenntartani az embertani tudomány egyetlen magyar folyóiratát, hacsak az előfizetők száma nem emelkedik. Arra kérem azért a tanintézetek tanárait és tanítóit, hogy felhasználva társadalmi összeköttetéseiket minél több előfizetést és adományt küldessenek be az Antropológiai füzetek szerkesztőségének címére (Dr. Bartucz Lajos egy. m. tanár Bpest, VIII. József-u. 5 III. 17) továbbá, hogy a tanári és tanítói könyvtárak vagy tiszteletlek lehetek előfizessenek, végre, hogy személyes összeköttetéseiket felhasználva minél több barátot szerezzenek e folyóiratnak és magyar embertani tudományuknak. A bővebb felvilágosítást óhajtoknak Dr. Balogh Béla szolnoki áll. gimn. tanár ur is szívesen szolgál tájékoztatással. Az Antropológiai füzetek előfizetési ára egy évre 40000 K. tanárok tanítók és iskolák évi 30000 K-ért kapják e füzeteket. Az 1923. és 1924. évi megjelent füzetek is megrendelhetők. Előfizetések és adományok Dr. Bartucz Lajos ur fönt jelzett címére küldendők.

Szolnok, 1924. december 1-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye kir. tanfelügyelője.
9016—1924. szám.

A tankerület valamennyi állami és nem állami tanszemélyzetéhez.

A szolnoki m. kir. pénzügyigazgatóság

mellé rendelt számvevőség főnökétől vett értesítés szerint a tankerületi tanszemélyzet egy része a fizetési jegyzékekkel a tanszemélyzeti ügyeket ellátó tisztviselők részére zárt boríték vagy nyílt levélben magán leveleket intéznek.

Ezen eljárás egyrészt a számvevőség tekintélyének rovására történik, másrészt pedig ezen tényük az állam megkárosítását jelenti és egyben postajövedéki kihágást képez — Figyelemreztetem tankerületelem tanszemélyzetét, hogy jövőben hasonló cselekményektől tartózkodjanak.

Hasonló esetek ismétlése után a számvevőség az illetékes helyen a postajövedéki kihágás címén az eljárás megindítása iránt fog intézkedni.

Szolnok, 1924. évi november 22-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei kir. tanfelügyelője
8939—1924. szám.

Valamennyi elemi iskola Tanítójának, Tanító-
nőjének, Igazgatójának.

A kultuszminiszter ur 96012—1924. IV. a. sz. rendeletére felhívom figyelmét a filmre, mint oktató és nevelő eszközre, s egyben azokra az előadás sorozatokra, melyeket a Magyar Holland Társaság az elemi iskolai tanuló ifjúság részére összeállított.

Tekintettel arra, hogy a film igen jelentékeny és hathatós nevelő eszköz súlyt helyezek arra, hogy e fontos pedagógiai eszköz az elemi oktatás keretében felhasználtsék, felhívom saját hatáskörében intézkedjék, hogy a vezetése alatt álló iskolák tanulói a Magyar Holland társaság által bemutatandó filmelőadásokat teljes számban látogassák.

Megjegyzem, hogy a szóban forgó filmelőadásokon a filmanyagot az elemi iskolai tanulók szellemi színvonalához mérten és azok tananyagának megfelelően fogják kiválogatni.

Szolnok, 1924. december 4-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanfelügyelőjétől.
8591—1924. szám.
Valamennyi elemi iskola tekintetes igazgató-
ságának.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1924. évi 102854 VIII. a. számú rendelete szerint értesitem a tek. Címet, hogy a folyó. évi 99063 számú rendelettel Német János színművésznek előadások tartására adott engedélyt a miniszter ur oda módosította, hogy a nevezett csak alkohol ellenes előadásokat tarthat, közegészségügyi előadásokat nem.

Az idézett rendelet egyéb intézkedései hatályban maradnak.

Szolnok, 1924. évi november 12-én.

Bihary István s. k.
kir. tanfelügyelő.

ISKOLÁNKIVÜLI OKTATÁS.

Rovatvezető: SZATHMÁRY LAJOS népműv. titkár

Ifjúsági egyesületek.

(Folytatás)

Legtöbb helyen megelégedtek 1-2 előadás 1-2 táncmulatság rendezésében, 1-2 sablonos jegyzőkönyv és jelentés beküldésével.

A szeptesi és erdélyi szászok régen szerveztek ilyen célú felekezeti intézményeket népiskoláik fölé. Eredménye az, hogy kulturális tekintetben 50-100 évvel előbbre jártak. Népeik intelligensebbek, egyházukhoz, nemzetiségi eszméikhez hűek, az okszerű gazdálkodásban előjárók s ezzel vagyonosabbakká lettek a magyaroknál.

Az erdélyi oláhságról nem mondhatjuk ezeket, de apostoli munkát végeztek azok papjai és tanítói. Minden szenvedést, börtönt eltűrtek nemzeti igazságaikért mindaddig, míg mare-Ro-

mániát, nemzetiségi államaik Csimboraszóját meg nem valósították.

A szerb hazafiság példaképpül állhat. A csehek eltűrtek megbélyegzést, gyáva elnevezést, de gondosan köztudatba vitték, hogy minden életet menteni kell, mert akkor lesz azokra szükség, amikor a »Monarchia« hős fia elhullanak.

Nem akarok vádolni senkit, amikor azt mondom, hogyha Ifjúsági Egyesületeinket minden községben megalakították volna, ha erélyes intézkedésekkel ezek működését biztosították volna 1903-tól, talán nem következett volna be 15 év után az a gaszos eset, melyet hullarablások nevezünk: feldarabolásunk.

A történelem nem ismer olyan kedvező pillanatot, mint amelyet rabló szomszédaink akkor kihasználtak. A világ leggyávább népei a cseh és oláh talán nem lettek volna urrá e hazában, ha életjelt adnak magukról azok a fiatalok és férfiak, akik 1918-ban 18-36 évesek voltak, akiket 15 év alatt az ifjúsági egyesületekben nevelhettek volna.

Ez a világháború adott nekünk utasítást arra, hogyan kell nevelni ifjúságunkat. *Amilyen neveljük őket, olyan lesz nemzetünk jövője.*

És épen gyermekeink azok, akik kisdied korban a rémes világháború szenvedéseit nélkülözésekben végigszenvedték. Ezek azok, akik a legtöbb könnyel ontották, akiknek legtöbbször szorult össze szívéük.

Ezek azok, akiknek sok magyarázat nem kell hazafias kötelességeik teljesítésére. Fiainknak, kik bármi vonatkozásban is állanak az elrabolt területekkel nem kell sok tanítás a veszteségről.

Ez a nemzedék az, mely teljesen megérti, teljesen érzi és vallja a legszentebb imádságot a magyar hiszekegyet.

Minden családban az ifjak képezik a legfőbb figyelem tárgyát. A többiekkel kevesebbet törődnek, a legfőbb gond, aggodás ezekért van. És mint ilyenek beviszik a családba is mindazon szellemi és erkölcsi javakat, melyeket az

egyesületben szereznek, tehát nevelő, oktató hatást gyakorolnak a családra is, a lakosság minden tagjára is.

A vezető elem minden községben az ifjúság akár jó, akár rossz az, képe legtöbbször meglátszik a helység lakosságán. Magával tudja ragadni, magával viszi az idősebbeket is.

Ha ennél fontos az Ifjúsági Egyesületek működése, önként felvetődik a kérdés: nem követeli-e meg ezen intézmény azt, hogy az iskolán kívüli munkásságban a legfőbb figyelem órára irányuljon?

Az idősebb korosztályok, melyek a jövőendő szempontjából nem számíthatnak annyira, ne kerjenek orozzlánrészt maguknak az ifjúság nevelésének rovására, sőt minden erejükkel, lehetőségükkel siessenek mindenben és mindenhol támogatásukra.

A testnevelési törvény végrehajtási utasítása megjelent. A »Levente« egyesületek szervezése országosan foly, amelyekbe az ifjúságot bevonják.

Csak a testi nevelés ezekben csak félmunka. A harmonikus nevelési célok megkövetelik, hogy az ifjúság testi nevelése mellett a szellemi neveléssel egészítsük ki programunkat.

Semmi szükségünk nincs a sokféle egyesületre. Legyen csak egy, de tökéletes szervezetünk. Szívesen elhagyjuk a címeket, elfogadjuk a legszebb című (nemű) »Levente« egyesületet, amelyben valósítanók meg kitűzött célunkat.

Köszül a szellemi nevelés törvénye is, talán ez öszön a nemzetgyűlés elé kerül. Azonban addig is, amíg ebből is törvény lesz, amíg ennek is végrehajtási utasítása megjelenik, nem maradhatunk tétlenül! A »Levente« egyesületekben folyó testnevelési munkákat elevenítsük meg szellemiekkel, tegyük közkedvelté, vonzóvá a »Levente« egyesületeket, amelyekből legtöbbet várunk, s amelyekben megvalósíthatjuk mindazt, amit tőlünk Egész Magyarország »Mennysországnak« megkíván.

507—924. szám.

Valamennyi Közs. Népművelési Bizottságnak!

Iz 1925-ben ország világszerte megünnepli a legmagyarabb és legtermékenyebb írónk, *Jókai Mór születésének 100-ik évfordulóját.*

Felkerjünk Tek. Bizottságot, hogy annak idején működése területén Jókai szellemi nagyságához méltó, nagyszabású emlék-ünnepet rendezni s ezek megtartását bizottságunknak bejelenteni szíveskedjék, hogy ezeket összegyűjtve varmegyei jelentésünket megtehessek.

Hazafias üdvözzettel

Szolnok, 1924 november 18-án.

Bihary István *Szathmáry Lajos*
ügyv. elnök, kir. tanf. népműv. titkár.

503—924. szám.

Valamennyi közs. Népművelési Bizottságnak.

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter ur 90862—924 VIII. a ü. o. sz. rendelete szerint a »Magyar Gyógy pedagógiai Társaság« az ország nagyobb városaiban a testi és szellemi fogyatékosok megelőzése tárgyában a gyermekek, ifjúság, katonaság, nagyközönség és szakemberek számára előadásokat tart. Előadásai keretében a hallgató közönség igényeinek megfelelően foglalkozik a testi és szellemi fogyatékosok okaival, ezenkívül a vakok, siketnémák és szellemi fogyatékosok kulturáját is bemutatja.

Mivel a népművelési törekvések is nagy támogatást találnak a fenntartásában, eme munkálkodásában, felkerjünk Tek. Bizottságot, hogy a Magyar Gyógy pedagógiai Társaságot enemű tevékenységében hathatósan támogassa.

Szolnok, 1924 november 19-én.

Bihary István *Szathmáry Lajos*
ügyv. elnök, kir. tanf. népműv. titkár.

506—924. szám.

Valamennyi közs. Népművelési Bizottságnak.

Az országosan egybegyűjtött jelentések szerint megdöbbentő arányokat öltöttek a különféle romboló nemi betegségek, amelyek elleni küzdelem Tek. Bizottság egyik legfőbb feladatai közé tartozik.

H I R E K.

Felhívjuk ezért Tek. Bizottságot, hogy működése területén ilyen előadások megszervezését és megtartását szorgalmazni s ezeket Bizottságunknak külön bejelenteni szíveskedjék, hogy azokat összegyűjtve a Vallás és közokt. minisztériumba felterjeszthessük.

Szolnok, 1924 november 18.

Bihary István *Szathmáry Lajos*
ügyv. elnök, kir. tanf. népműv. titkár.

528—924. szám.

Valamennyi közs. Népművelési Bizottságnak.

Vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 22104—924 VIII. a ü. o. sz. rendelete szerint a nemi betegségek ellen alakult »Teleia« Egyesületnek hivatalos lapja, a »Teleia« című népies fölvilágosító és intő havi folyóirat a nemi betegségek ellen folytatott küzdelemben jól felhasználható egészségügyi természetű közleményeket tartalmaz.

Ezért a szóbanforgó folyóiratra Tek. Címfigyelmet felhívjuk s megrendelésre és terjesztésre ajánljuk. Előfizetési ára egész évre 2500 korona, megrendelhető Tellia Egyesület Budapest V. Lipót-körút 30 szám.

Szolnok, 1924 november hó 29-én.

Bihary István *Szathmáry Lajos*
ügyv. elnök, kir. tanf. népműv. titkár.

545—924. szám.

Valamennyi közs. Népművelési Bizottságnak.

Az országos közművelődési Tanács már 1911 év óta nagy áldozatok árán adja ki a »Vasárnapi Könyv« c hetenkint megjelenő képes folyóiratát, mely nálunk egyedüli közlöny a tudományokat népszerű modorban terjesztő ismereteknek.

Ezen nagy népszerűségnek örvendő folyóiratnak társadalmi és szociális kihatása nagyszabású, a községi népművelési Bizottságok előadói anyagforrásául szolgál, miért is megrendelésre és terjesztésre ajánljuk. Előfizetése negyedévre 18000 korona, megrendelhető a kiadóhivatalnál Budapest VII. Miksa-u. 8 szám alatt, hol bekötve régebbi féléves évfolyamai is kaphatók.

Szolnok, 1924 december 1-én.

Bihary István *Szathmáry Lajos*
ügyv. elnök, kir. tanf. népműv. titkár.

Horthy Miklós nevenapja. Magyarország kormányzójának, Horthy Miklósnak névnapján az idén is magyar szívhöz méltó meleg szeretettel ünnepelt az ország apraja-nagyja. Ezen a napon — mint a múltban, úgy az idén is — nemcsak a hatóságok, a testületek, de az iskolák is hódolattal emlékeztek meg a legelső magyarról, Horthy Miklósról. A nap méltatása minden iskolánál gazdag műsorral folyt le. Fokoztak a tanulósereg Miklós napi örömét az ugyan ekkor érkezett »Mikulás« ajándékok s az ez alkalomból engedélyezett egy napi vakáció.

A szolnoki áll. női ipariskola műsoros estélye. Rendkívül sikerült előadást rendezett december hó 7-én a szolnoki áll. női ipariskola Önképzőköre, az Ipartestület nagytermében, amikor a nagy számban megjelent közönség nagy élvezettel hallgatta a művészi tökélyrel előadott szavakat, monológokat, énekeket s a színdarabban szereplők egybegyűjtő szép előadását. Az ünnepély sikeréhez nagyban hozzájárult a felső kereskedelmi iskola kitűnő zenekara is. A rendezőség, élén a tantestület méltán megérdemli a dicséretet, az elismerést.

Szent András napja. A magyar nép körében a sok-sok ezer szentnek neve közül a legkedveltebb, a legnépszerűbb nevek közé tartozik a Szent András név is, amelyet az ismerősök, a jó barátok századok óta meleg szeretettel töltenek el az Andráskor, a Bandik s az Andorok körében. A népszerű szentnek, népszerű védettjei Szolnokon, (teljes bizonyossággal állítjuk, hogy más községekben és városokban is) a jó barátok körében töltötték el névünnepek estéjét, éjszakáját s tán a »happát« is. A tisztelők, a jó barátok Szolnokon Halmas Andor kir. tanfelügyelőnél, Matterni Andor gondnoksági elnöknel, tettek fogadalmat arra, hogy őket a jövőben is színról-színre látják, őket újra üdvözlik s ezt a fogadalmukat ismét proulongálják.

Radvánszky József balesete. Súlyos baleset érte Radvánszky József Szent Ferenczrendi áldozár szolnoki polg. iskolai hittanárát. Amikor ugyanis a napokban a polgári leányiskolában megtartott óráról lakására akart menni, oly szerencsétlenül csuszott el a sikos járdán, hogy a jobb lába térdén felül eltört. A népszerű hitoktató, dalköltő, kiváló egyházi szónok a vármegyei kórházban fekszik, ahol a leggondosabb ápolás mellett remény van arra, hogy a súlyos baleset után ismét megunk között láthatjuk a mindenki által méltán becsült és szeretett professzort és jó barátot.

Vetítőgépek rendelése. A vármegye tantestületei közül újabban Dévaványa r. kath., Jászapáti r. kath., Kunszentmártoni áll., Kisujszállási áll. ref., Jászsós-szentgyörgyi r. kath., Törökszentmiklós áll., Jákóhalmai r. kath., Tiszaroff közs., a községit népműv. bizottságok közül Jászladány, Jászkisér, Jászdózsa, Jászszentandrás, Tiszavárkony rendeléseit vette előjegyzésbe a várm. népműv. bizottság. A tantestületek részben színie öadások, tánemulatságok jövedelméből, részben a községek által nyújtandó előlegből szerzik be, ugy szintén a közs. népműv. bizottságok is, mely előlegeket az előadások és mulatságok jövedelméből adják vissza a községeknek.

Tenyesz baromfiak adományozása. A vallás és közokt. m. kir. miniszter ur 1924. évi 17844. VIII. sz. rendelete szerint, a dévaványai gazd. népiskolának 3 drb. pliomuth tyukot s 1 darabb javított fehér pulykát, a jászberényi gazd. népiskolának 3 drb. barna leghorn tyukot, a jászladányi gazd. népiskolának 1 drb. javított fehér pulykát, a kunszentmártoni közs. gazd. népiskolának 1 drb. javított fehér pulykát, a mezőtúri gazd. népiskolának 2 drb. javított fehér pulykát s a turkevei gazd. népiskolának 3 drb. fehér orpington tyukot és 3 drb. fehér pulykát adományozott s küldetett meg a baromfi tenyésztés föllendítése végett.

Megbízás. A V. K. M. ur *Littván Sándor* iparoktatási igazgatót vármegyénk területén levő iparostanonciskolák szakfelügyeletével az 1924/25. tanévben megbízta.

Tanítóválasztás. Kiss István a tiszauzi közs. Joóné Székely Piroska a kenderesi ref. iskolához beválasztatott rendes tanítónak, illetve tanítónőnek.

Athelyezés. Csépe Jenő polg. isk. tanár Balmazújvárosról a Szolnok áll. polg. fiúiskolához, Győrffy Géza gazd. szaktanitót Balmazújvárosról a fegyverneki, Viola Miklós áll. tanitót a tiszavárkonyi-vasuttanyai áll. iskolához, Lehoczky Magdolna gazd. szaktanitónőt a jászladányi önálló gazd. iskolához, Szabó Gizella áll. tanitónőt a nagyköri-csataszögi áll. iskolához. Koritsánszky Ferenc áll. tanitót a kisujszállási-göröngyösi tany. áll. iskolához, Gyöngyösi József albertfalvai áll. tanitót a mezőtúri-cserhalmi, Koós Zsuzsánna mezőtúr-cserhalmi áll. iskolától a turkevei áll. iskolához és Török Lőrinc turkevei áll. tanító a mezőtúri áll. iskolához helyeztetett át.

Igazgatók kinevezés. Hollósy János áll. tanító a dévaványai kült. áll. Koós Etel áll. tanítónő a tiszasülyi áll., Szász Károly áll. tanító a mezőtúri kült. áll. iskolához igazgatóul nevezetett ki.

Kedves kartársainknak és olvasóinknak kellemes karácsonyi ünnepeket és boldog újévet kívánunk.

Szerkesztői üzenetek.

D. A „Kérés” című cikked — bár nagyon aktuális — jelen számban nem közölhetjük. Szívesen vennők, ha a jövő számra pedagógiai cikket küldenél. Üdv.

Magy. szab.

Magy. szab.

GLÓRIA

VETITŐ-GÉP

VETITŐ-GÉP

A szemléltető oktatás tökéletes eszköze! Előnyei: bárki által könnyen kezelhető, teljesen tűzmentes, kis terjedelem; szab. eljárás alapján egyaránt **vetit mozgó és állóképeket**; csekély súlyánál (kb. 2 1/2 kgr. könnyen szállítható; normal nagyságu filmek tetszőleges hosszú tekercsek; **előadás közben bármikor megállítható**: 160-210 képnagyság. — Prospektussal és árajánlatokkal a várm. népműv. bizottság is készséggel szolgál. — Községek, testületek részére a várm. népműv. bizottság útján külön **kedvezményes feltételeket nyújtunk**, a képeltetés tökéletes megszervezése mellett. — **Mint szórakoztató eszköz külön nagy jövedelmi forrás.**

Cím:

Magyar Vetítőgép- és Filmipar RT. Budapest, VII. Munkás-utca 14
Telefon: József 16-33

Nyomatott CSAPP JÁNOS gyorsatóján Kisujszálláson (Nádor-u 9 sz.).

JÁSZ- NAGYKUN-SZOLNOK VÁRMEGYEI NEPMŰVELÉS

1924. /15.évf./ . jan-dec. 1-10.szám.